

ή τινε obligate. Τοσο εζηγχι διαρι αι τελευταται λεξεις
απολογωφου ειπε γρημινεβα παρ' αλαης χειροδ.

το δι μουσικου
κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι

κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι

κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι

κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι
κατα τοις τινε οι

Ευσεβίου: Καθαίρειος Αλέξανδρος Δ. 1668
Λυσίου: ὙΠΕΡ ΜΑΝΤΙΑΘΕΟΥ
ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣ ΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

1916

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

208x142

Ἐὰν ὄντως σκοπὸς τῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἶναι ἡ διὰ τῆς **τελειοτέρας καὶ εὐχερεστερας** κατανοήσεως αὐτῶν βαθεῖα γνώσις τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ βίου καθόλου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι αἱ παιδαγωγικαὶ ἐκδόσεις τῶν συγγραφέων τούτων εἶναι τὸ καταλληλότερον μέσον δι' οὗ δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ τούτου (*). Μόνον διὰ τῶν τοιούτων ἐκδόσεων τῶν συγγραφέων καὶ διὰ τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας αὐτῶν δύναται νὰ μετοχρευθῶσιν ἀφθόνως καὶ εὐχερῶς εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν σπουδαστῶν οἱ μεγάλοι καὶ ποικίλοι θησαυροὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἀνευ μακρᾶς χρονοτριβῆς καὶ πολλοῦ κόπου. Τῆς Πολιτείας ἤδη μεριμνήσῃς εὐτυχῶς περὶ τῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως διὰ τε τῆς Ἐπιθεωρήσεως καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Διδασκαλείου τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως, ὥστε ἂν μὴ γίνηται ἤδη τελείως μεθοδικῆ πάντως ὁμῶς μετ' οὗ πολὺ νὰ γίνηται τοιαύτη ἡ διδασκαλία, ὑπολείπεται νὰ ἐξευρεθῆ καὶ τὸ ἕτερον μέσον τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐπιδιώκει. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν παιδαγωγικὴν ἐκδοσιν τοῦ Γ' βιβλίου τῶν **Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος**, ἐνθαρρυνόμενοι ἐκ τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχεν αὕτη παρά τε τῶν κ. κ. συναδέλφων καὶ παρά τῶν ἄλλων ἐπαϊόντων, ὧν πλεῖστοι πάνυ ἐνθουσιωδῶς ἐπήνεσαν αὐτήν, προβαίνομεν ἤδη εἰς παρομοίαν ἐκδοσιν καὶ δύο μικρῶν λόγων τοῦ Λυσίου ἐκ τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκόμενων, πεπειθότες ὅτι καὶ διὰ ταύτης εἰσφέρομεν μικρὰν συμβολὴν εἰς τὸ ὅλον ἐκπαιδευτικὸν οἰκοδόμημα.

Τὸ κείμενον τῆς παρουσῆς ἐκδόσεως παρελάβομεν ἐκ τῆς 11ης ἐκδόσεως τοῦ Rudolf Rauchenstein τῆς γενομένης ἐπιμελείας τοῦ Karl Fuhr ἐν Βερολίῳ 1899 καὶ ἐκ τῆς τοῦ κ. Α. Ζάκα νεω-

(*) «Μόνον τῶν συγγραφέων βαθέως κατανοουμένων δυνατὸν ἡμῖν βαθέως νὰ γνωρίσωμεν τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν βίον καθόλου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων» γράφει ὁ ἀοιδιμος Ζαγγογιάννης ἐν Ὁδηγ. σελ. 17.

τάτης, ἀλλ' ὁμως ἐπηγέγκαμεν μεταβολάς τινας ἐνδεικνυμένας ὑπὸ τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ μάλιστα περὶ τὴν στίξιν. Καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν **Ἑλληνικῶν** τοῦ Ξενοφῶντος, οὐδεμίαν ἐπὶ τοῦ κειμένου ἔθεμεν ἐπιγραφὴν, δηλοῦσαν μείζονα ἢ ἐλάσσονα μεθοδικὴν ἐνότητα, ἵνα μὴ διὰ τούτων προλαμβάνηται ὁ νοῦς τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀφαιρῆται ἢ αὐτενεργία ἐπὶ βλάβῃ αὐτοῦ.

Ἐν δὲ τῇ ἐρμηνευτικῇ ἐργασίᾳ τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἠκολούθησαμεν τὸν αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς **Ἑλληνικοῖς** ἴδιον τρόπον ὑπ' ὄψει ἔχοντες τὰς **Ὀδηγίας** τοῦ Ὑπουργείου, τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς θεωρίας καὶ τὴν καθημερινὴν πείραν(*).

Καὶ προετάξαμεν μὲν σύντομον εἰσαγωγὴν ὡς ἀναγκαίαν προπαρασκευὴν τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐρμηνευομένων λόγων, ἀπεχωρίσαμεν δὲ τοῦ κειμένου ὅλην τὴν ἄλλην ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν ἵνα γίνηται ἰδιαιτέρα λελογισμένη καὶ οὐχὶ ἐπιβλαβὴς χρήσις αὐτῆς. Ἐν τῇ διαπραγματεύσει δὲ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἠκολούθησαμεν τὴν εἰς § § διαίρεσιν τοῦ κειμένου διαπραγματευθέντες ἐκάστην § ἐν ἰδιαιτέρᾳ μεθοδικῇ ἐνότητι πρὸς εὐκολίαν ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ κατανόησει τῶν διδασκομένων. Ἐν δὲ τῇ διαπραγματεύσει τῆς ὕλης ἐκάστης § ἀπεχωρίσαμεν τὰς κυρίως γραμματικὰς παρατηρήσεις ἀπὸ τῶν καθαρῶς συντακτικῶν καὶ ἀπὸ τῶν πραγματικῶν.

Καὶ τὰς μὲν κυρίως γραμματικὰς παρατηρήσεις περιωρίσαμεν, διότι αὗται κατὰ τὴν ἐν τῇ Γυμνασίῳ ἐρμηνείαν τῶν συγγραφέων πρέπει διὰ βραχυτάτων νὰ ἐξετάζωνται καὶ ἐφ' ὅσον μόνον συμβάλλονται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν συγγραφέων. Ὅπερ δὲ σπουδαιότερον θεωροῦμεν ἐνταῦθα εἶναι νὰ κατανοῆται ἡ σημασία ἐκάστης νέας ἀγνώστου λέξεως, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, διὰ τῆς ἐτυμολογίας καὶ συγκρίσεως πρὸς ἄλλας συνωνύμους ἢ ἀντιθέτους λέξεις τῆς ἀρχαίας ἢ τῆς νέας, ὅπερ εἶναι καὶ μορφωτικόν.

Ἐν δὲ ταῖς καθαρῶς συντακτικαῖς παρατηρήσεσιν ἐπεμείναμεν περισσότερον, διότι αὗται καὶ κάλλιον πρέπει νὰ ἐμπεδῶνται, ἅτε τὸ πρῶτον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐμφανιζομένων τῶν συντακτικῶν κανόνων.

(*) Παιδαγωγικὴ Lindner - Παπαδοπούλου. Conrad - Σακελλαρίου. «Διδασκαλος» Ν. Ξενοφάνου. «Ἑρμηνευτικὴ Διδασκαλία» Λάμψα. «Παιδαγωγ. Δελτίον» Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου. «Παιδαγωγικ. Ὁμιλίαι Γρατσιαίου» κ.λπ.

νων, και εις την ευχερεστεραν και τελειοτεραν κατανοησιν των συγγραφεων ουκ ολιγον συμβαλλονται και το καλαισθητικον των μαθητων συναίσθημα αναπτύσσουν δια της βαθυτερας παρατηρήσεως του κάλλους του "Ελληνος λόγου και τέλος αικαλλάσσουν την μαθητην ασκόπου πολλάκις δε και απελπιστικης κατ' οίκον εργασίας.

Όσαύτως επεμείναμεν έτι μάλλον και εν τοις πραγματικοις γεγονόσι, διότι ταυτα αποτελοϋσι τον κυριώτερον σκοπον της των συγγραφεων διδασκαλίας άτε πλουτίζοντα τον νοϋν του μαθητου δια νέων γνώσεων, δι' ων διαμορφοϋσι και διαπλάττουσιν αυτον ευρύτερον. Διό και παραβάλλομεν σχεδόν πανταχοϋ τὰ άρχαία πραγματικά γεγονότα προς τα νέα και συνδέομεν στενωσ τα σχετικά δια συχων παραπομπων και δια συγκεντρωτικων ερωτήσεων ίνα επιτύχωμεν καλυτέραν εμπέδωσιν και εφαρμογήν των γνώσεων τούτων.

Προς τούτοις έσημειώσαμεν το περιεχόμενον των κυρίων προτάσεων ίνα υπό τούτου οδηγούμενος ο μαθητής και δια του των δευτερευουσων συμπληρων αυτο κατασκευάζη άφ' έαυτου το πληρες νόημα της άει έρμηνευομένης παραγράφου διηγούμενος αυτο εν τέλει ως έκθεσιν προς άσκησιν άμα και εις το συνθέτειν τας ιδέας αυτου. Το είδος τουτο της εργασίας θεωρούμεν σπουδαιον δια την ευκολωτέρα σύλληψιν των τε σπουδαιοτέρων νοημάτων ιδία και του όλου της § νοήματος. Δύναται δ' ο μαθητής αυτενεργων να μετατρέπη τα ούτως έξηγημένα κύρια νοήματα της § μεταβάλλον τα ουσιαστικά εις ρήματα ή εις εμπροθέτους προσδιορισμούς, όπου τουτο είναι δυνατόν οίον *Πεποιθήσιν του Μαντιθέου εις έαυτον*—*Ο Μαντίθεος έχει πεποιθήσιν εις έαυτον ή Περι της πεποιθήσεως του Μ. εις έαυτον κ.λ.π.*

Δια διαφορων δε συγκεντρωτικων ερωτήσεων, πολλαχοϋ έγκατεσπαρμένων, ου μόνον την *συγκέντρωσιν* και *εφαρμογήν* των δεδιδασγμένων επεδιώξαμεν αλλά και την *διαλογικην μορφήν* της διδασκαλίας, δι' ης τα μάλιστα κατορθούται ή *αυτενεργός άφομοίωσις* της ύλης υπό των μαθητων, εαν γίνηται καλή χρήσις των ερωτήσεων τούτων.

Προκειμένου δε περι ρητορικων λόγων έθεωρήσαμεν επάναγκες να δώσωμεν τῷ μαθητῇ και τύπον βαθυτερας ρητορικης και καλλιλογικης καθόλου επεξεργασίας, άλλαχοϋ μὲν περισσότερον άλλαχοϋ

δ' ὀλιγώτερον ἐμβαθύναντες, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοιαύτης ἐξετάσεως τοῦ ἐρμηνευομένου τμήματος ἀναπτύσῃ ὁ μαθητῆς τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ προσθέτων νέας ἢ μεταβάλλων τὰς ὑπαρχούσας. Ὅτι καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας εἶναι ὠφελιμώτατον, ἅτε ἀναπτύσσον σὺν τοῖς ἄλλοις τὴν παρατηρητικὴν τῶν μαθητῶν καὶ προάγον καθόλου τὸ καλαισθητικὸν αὐτῶν συναίσθημα, εἶναι αὐτόδηλον.

Τέλος ἐνιαχοῦ μὲν ἐξηγάγομεν ἠθικὰ διδάγματα, ἀλλαχοῦ δὲ ἐδώκαμεν νύξιν πρὸς ἐξαγωγήν τοιούτων, ὅπερ θεωροῦμεν ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ὅλης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων διδασκαλίας, διότι διὰ τούτων ὁ μαθητῆς συνάγει οἰονεὶ τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

Πρὸς στενωτέραν δὲ σύνδεσιν τῶν δεδιδαγμένων καὶ πρὸς καλυτέραν ἐμπεδῶσιν αὐτῶν ἐσημειώσαμεν καὶ μείζονας μεθοδικὰς ἐνόησας, ὅπου εὔρομεν τοιαύτας, ὅπερ καὶ εἰς τὸ διηγηματικὸν σπουδαίως ἀσκεῖ τὸν μαθητῆν. Τὰς ἐκασταχοῦ μεθοδικὰς ταύτας ἐνόησας ἐσημειώσαμεν ἐν τέλει τῆς σχετικῆς ἕλης, διότι μετὰ τὴν ἐπὶ μέρους ἐξετάσιν πρέπει νὰ γίνηται ἡ καθόλου τοιαύτη κατὰ λόγον φυσικόν. Ἐν ἀρχῇ δὲ ἐκάστης § κατ' ἀνάγκην ἔθεμεν βραχυτάτην μόνον ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν τὸ γενικώτατον μόνον νόημα πρὸς ἀπλήν ὁδηγίαν τοῦ μαθητοῦ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ (Ὁδηγ. σελ. 111). Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ πρὸ ἑκατέρου τῶν ἐρμηνευομένων λόγων προυτάξαμεν βραχυτάτην μόνον ὑπόθεσιν καὶ οὐχὶ ἀνάλυσιν, ἥτις πρέπει νὰ γίνῃ ἐν τέλει συμφώνως ταῖς ἐκεῖ ποικίλαις ὁδηγίαις, αἵτινες πρὸς τοῦτο ἐγένοντο. Ἐκεῖ ὁ μαθητῆς αὐτενεργῶν θὰ ἐπαναλάβῃ καὶ θὰ συγκεντρώσῃ τὰ ἐπὶ μέρους νόηματα τοῦ λόγου, θὰ συστηματοποιήσῃ τὰς κεκτημένας ἤδη γνώσεις καὶ θὰ ἐκθέσῃ ἔκτενέστερον καὶ λεπτομερέστερον τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ ἐρμηνευομένου λόγου ἀσκούμενος οὕτως εὐρύτερον καὶ εἰς τὸ συνθέτειν τὰς ιδέας αὐτοῦ.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἐπιμελής μαθητῆς δύναται ἐν συνειδήσει νὰ ἀκολουθῇ τὴν φυσικὴν τοῦ εἰδέναι ὁδὸν ἥτοι τὰ ἐξῆς 7 στάδια τῆς ἐρμηνείας.

α' Ἄρσιν πάσης γραμματικῆς εἴτε λεξιλογικῆς δυσχερείας, ἥτοι ἐκκθάρσιν τοῦ ἐδάφους τοῦ ἐρμηνευομένου τεμαχίου ἀπὸ παντὸς

ἀγνώστου τύπου ἢ πάσης ἀγνώστου σημασίας μετὰ βραχυτάτης ἀναμνήσεως τῶν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου γνωστῶν ¹.

β' Ἄρσιν πάσης συντακτικῆς δυσχερείας, ἦτοι ἐκκάθαρσιν τοῦ ἔρμηνευομένου ἐδάφους ἀπὸ παντὸς ἀγνώστου συντακτικοῦ φαινομένου ¹.

γ' Ἐρμηνεῖαν κατὰ λέξιν ἐκάστης περιόδου γιγνομένην εὐθύς μετὰ τὴν συντακτικὴν ἐξομάλυνσιν.

δ' Πρόσκτησιν νέων πραγματικῶν γνώσεων ἐξαγομένων ἐκ τοῦ ἔρμηνευθέντος τεμαχίου, ἥτις πρόσκτησις θὰ γίνηται ἀσφαλεστέρα καὶ μᾶλλον ἔμπεδος διὰ τῶν ἐν τέλει σχετικῶν συγκεντρωτικῶν ἐρωτήσεων ².

ε' Ἐρμηνεῖαν ἐλευθέραν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τοῦ ὅλου ἔρμηνευτέου τεμαχίου, ἥτις γίνεται μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν εἰς γλώσσαν γλαφυρὰν καὶ ἀρμονικὴν ἐπαναλαμβανομένη μάλιστα πολλάκις ἐν τῇ τῆ τάξει καὶ ἐν τῇ κατ' ἰδίαν μελέτῃ, ὅπως οὕτως ὁ μαθητὴς ἐξοικειωθῆ σὺν τῇ κατανοήσει καὶ εἰς τὴν κεκαλλιεπημένην καὶ ἐλευθέραν μετάφρασιν τῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ εἰς τὴν χρῆσιν καλαισθητικῆς καὶ ἐπαγωγῆς γραφομένης καὶ ὀμιλουμένης γλώσσης.

ς' Πρόσκτησιν καλλιλογικῶν γνώσεων καὶ ῥητορικῶν τρόπων, ἐξαγομένην ἐκ τοῦ θαυμασίου καὶ καλλιτεχνικοῦ τῶν ἀρχαίων λόγου καὶ ἐκ τοῦ δαιμονίου ἐκείνων πνεύματος, πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ καλαισθητικοῦ συναισθήματος τοῦ μαθητοῦ· καὶ

ζ' Ἐξαγωγήν καὶ κάρπωσιν τῶν ἐν τῷ ἔρμηνευθέντι τεμαχίῳ διδαγμάτων πρὸς διάπλασιν καὶ διαμόρφωσιν ἅμα καὶ τῆς καρδίας τοῦ μαθητοῦ καὶ πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν αὐτοῦ. Τῶν διδαγμάτων τούτων θὰ γίνηται βεβαίως καὶ ἐφαρμογὴ ἐπὶ τοῦ βίου ἡμῶν.

(¹) Πρὸς τελειότεραν ἐμπέδωσιν τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων δύναται ὁ διδάσκων μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου μαθήματος νᾶσκῆ τοὺς μαθητὰς ὑποβάλλων αὐτοῖς γραμματικὰς καὶ συντακτικὰς ἐρωτήσεις καὶ κατὰ τὰς δύο διευθύνσεις (ὑποδ. Διδασκαλ. Λάμψα σελ. 242-243). Πρὸς τοῦτο δύναται νὰ διδῆ καθ' ἑβδομάδα καὶ θέμα συντεθειμένον ἐκ τῶν λέξεων καὶ φράσεων τῶν δεδιδαγμένων τεμαχίων, προσηκόντως ὑπ' αὐτοῦ μεταβεβλημένων. Ἄλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ μαθητὴς δύναται νᾶσκῆται εἰς τοῦτο.

(²) Εἰς τοῦτο βοηθεῖται πολὺ ὁ μαθητὴς ἂν τῇ ὑποδείξει τοῦ διδάσκοντος διαιρῆ τὸ τετράδιον ἔρμηνείας εἰς διαφόρους ἐπιγραφὰς (Ὁδηγ. σελ. 98 ἢ καὶ περιληπτικώτερον).

Διὰ τῆς τοιαύτης τῶν συγγραφέων ἐκδόσεως παρέχονται τῷ μαθητῇ ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ταχύτεραν καὶ τελειότεραν κατανόησιν τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, καταργεῖται ἡ ἄσκοπος κατανάλωσις πολυτίμου χρόνου, διεγείρεται ἡ αὐτενεργία τοῦ μαθητοῦ καὶ ὁ πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἔρως αὐτοῦ καὶ τέλος παρέχεται ἡ εὐκαιρία ὅπως ὁ μαθητὴς διεξέλθῃ πλείονα ὕλην, διότι ἀποκαθαιρομένου τελείως τοῦ ἐδάφους εὐχαρίστως χωρεῖ οὗτος ἐπὶ τὰ πρόσω οὐχὶ τυφλῶς καὶ μηχανικῶς ἀκολουθῶν ἐπιβλαβῆ βοηθήματα, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς καὶ αὐτενεργίας φύσει διεγειρομένης ἐξετάζων βαθύτερον τὰ πράγματα. Οὕτω δ' ἐκπληροῦται, φρονούμεν, τελείως ὁ σκοπὸς τῆς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐρμηνείας, ὅστις εἶναι ἡ **βαθεῖα ἀλλ' εὐχερὴς κατανόησις** αὐτῶν, τὸ μὲν πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ γλωσσικοῦ συναισθήματος τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ πρὸς πορισμὸν τῶν ἐν ταῖς συγγράμμασι ποικίλων γνώσεων καὶ σπουδαίων διδαγμάτων, δι' ὧν τὰ μέγιστα ἀναπτύσσεται καὶ τελειοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος.

Παρὰ πᾶσαν ὁμῶς τὴν ὠμολογημένην ὠφέλειαν καὶ χρησιμότητα τῶν τοιούτων βιβλίων, ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ εὐμεθόδου διδασκαλίας. Δι' αὐτῆς ὁ διδάσκων ζωοποιῶν τὸ βιβλίον τοῦτο θέλει καταστήσει αὐτὸ ὠφελιμώτερον. Αὐτὸς διὰ ζώσης παιδαγωγικῆς διδασκαλίας θέλει ἐμφυσήσει εἰς τὴν ἄπειρον ἔτι διάνοιαν καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν μαθητῶν ψυχὰς τὸ ἐν ταῖς τοιούτοις βιβλίοις ἐγκατεσπαρμένον νόστον καὶ τὸν ἄφθονον πλοῦτον ὡς πραγματικὴν ζωὴν.

Εἶθε καὶ τὸ ἔργον τοῦτο νάποθῃ ὠφέλιμον τῇ σπουδαζούσῃ νεολαίᾳ ἐπ' ἀγαθῶν αὐτῆς τε καὶ τῆς Πατρίδος, ἥτις ἔσται εὐτυχῆς κυβερνωμένη ποτε ὑπ' ἀνδρῶν ἐμβεβαπτισμένων εἰς τὰ θεῖα ταῦτα νάματα τῆς ἀρχαίας σοφίας, ἐξ ἧς ἐπήγαγεν ὁ πολιτισμὸς συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 15ῃ Φεβρουαρίου 1911.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Δ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΣ

Δ. Φ. Καθηγητὴς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ

Δ Υ Σ Ι Α Ν

Α' Περὶ λόγου.

1. Ὁ γραπτὸς λόγος (ἢ γλῶσσα) διαιρεῖται εἰς τὸν *πεζὸν λόγον* καὶ εἰς τὸν *ποιητικὸν λόγον* (τὴν ποίησιν). Καὶ ὁ μὲν πεζὸς λόγος διαιρεῖται εἰς τὴν Ἱστορίαν, Φιλοσοφίαν καὶ Ρητορείαν, ὁ δὲ ποιητικὸς εἰς τὸ Ἔπος, τὸ Μέλος (λυρικὴν ποίησιν) καὶ τὸ Δράμα⁽¹⁾. Ἐκαστον δὲ τῶν 3 εἰδῶν τῆς ποιήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰς ἓν τῶν 3 εἰδῶν τοῦ πεζοῦ λόγου, ἥτοι τὸ Ἔπος εἰς τὴν Ἱστορίαν, τὸ Μέλος εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὸ Δράμα εἰς τὴν Ρητορείαν (μετέχον ὅμως καὶ φιλοσοφίας). Καὶ ἡ μὲν Ἱστορία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Ἔπος διὰ τὴν διηγηματικὴν μορφήν ὅπως δηλ. ἡ Ἱστορία εἶναι διήγησις γεγονότων ἐν πεζῷ λόγῳ οὕτω καὶ τὸ Ἔπος εἶναι διήγησις γεγονότων ἐν ποιητικῷ λόγῳ. Ἡ δὲ Φιλοσοφία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Μέλος διὰ τὸ ὑποκειμενικὸν τῆς σκέψεως ἀμφοτέρων ὅπως δηλ. ἡ Φιλοσοφία ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐξετάζει τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον (τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν) οὕτω καὶ τὸ Μέλος ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, ἥτοι ἐκφράζει συναισθήματα. Ἡ δὲ Ρητορεία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Δράμα διὰ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὸν ἐναγώνιον (σφοδρὸν) λόγον ἀμφοτέρων ὅπως δηλ. ἡ Ρητορεία ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ εἶναι ζωηρὰ παράστασις τῶν σκέψεων τινος οὕτω καὶ τὸ Δράμα ἐν τῷ ποιητικῷ λόγῳ εἶναι παραστατικὴ ἐκτέλεσις τῶν διανοημάτων τινός.

2. Καὶ τὰ ἕξ ταῦτα εἶδη τοῦ λόγου ἐκαλλιέργησαν καὶ ἀνέπτυξαν θαυμασίως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐν τῇ ὑψηλῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον κατέλιπον δ' οὕτω ἡμῖν τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ συγγράμματα, ἅτινα πάντες οἱ νεώτεροι λαοὶ πολὺν δικαίως ἔχουσιν ὡς πρότυπα ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ὡς ἀκένωτον πηγὴν πάσης γνώσεως.

3. Διακεκριμένοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς τοιούτων ἔργων σφριζομένων ἐτι καὶ σήμερον (διότι πλεῖστα συγγράμματα ἀπόλοντο καένητα ἢ ἄλλως κατα-

(1) Τὰ τρία εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου εἶναι γεγραμμένα εἰς λόγον καταλογάδην δηλ. κατὰ σειράν, τὰ δὲ τρία εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου εἰς λόγον ἔμμετρον δηλ. εἰς στίχους.

στραφέντα) εἶναι Ἱστορικοὶ μὲν ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ξενοφῶν κ.λπ. Φιλόσοφοι δὲ ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης κ.λπ. *Ρήτορες* δὲ ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Λυσίας, ὁ Δημοσθένης κ.λπ. *Ἐπικοὶ* δὲ ποιηταὶ ὁ κορυφαῖος Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος κ.λπ. *Λυρικοὶ* δὲ ὁ Σόλων, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Ἀρχίλοχος, ἡ Σαπφώ, ὁ Πίνδαρος κ.λπ. καὶ *Δραματικοὶ* ὁ Αἰσχύλος, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Σοφοκλῆς.

Β' Περὶ Ρητορείας.

Ἡ Ρητορεία εἴτε ῥητορικὴ (τέχνη) ἀνήκει εἰς τὸν πεζὸν λόγον. Εἶναι δὲ Ρητορεία ἡ ζωηρὰ καὶ ἔντεχνος παράστασις τῶν σκέψεων τινος. Φύσει δ' αὕτη ἀναπτύσσεται παρὰ τοῖς φιλελευθέροις καὶ δὴ παρὰ τοῖς δημοκρατούμενοις λαοῖς, παρ' οἷς ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ Ρητορεία. Παρ' Ἑλλησι κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτύχθη καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ λόγου ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ῥητορείας εὐρίσκονται ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων ἐπὶ τῆς μοναρχικῆς βασιλείας καὶ εἶτα ἐπὶ τῆς τυραννίδος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους τοῦτους χρόνους ἡ Ρητορεία εἶναι κτῆμα ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων ἐχόντων ἔμφυτον τὸ χάρισμα τοῦ λόγου (εὐγλωττίαν). Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ὀμηρικοὶ ῥήτορες Νέστωρ, Ὀδυσσεὺς κ.λπ., βραδύτερον δ' ἐν Ἀθήναις ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Κλεισθένης καὶ ἰδίᾳ ὁ Περικλῆς. Ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους ἡ Ρητορεία ἐν Ἀθήναις ἀναπτύσσεται ἔτι μᾶλλον. Βραδύτερον δέ, διὰ τῆς ἐκ τῆς Σικελίας (ἐνθα τὸ πρῶτον διὰ τοῦ Τισίου καὶ Γοργίου εἶχε διαμορφωθῆ ἡ ἔντεχνος ῥητορικὴ) εἰσρχθεῖσης εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου διδασκαλίας τῆς ἐντέχνου Ρητορείας, ἀνεπτύχθη αὕτη ἔτι μᾶλλον καὶ διεμορφώθη.

Κυρίως ὅμως ἡ Ρητορεία διεμορφώθη τελείως καὶ ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἀθήναις, ἐνθα συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν τελειοτέραν διαμόρφωσιν αὐτῆς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἡ ἔμφυτος εὐγλωττία τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἡ συστηματικὴ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν, τὸ φιλόδοκον τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως.

Γ' Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Τὸ πολιτικὸν βῆμα, τὰ δικαστήρια καὶ αἱ πανηγύρεις ἦσαν τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήτορος. Διὸ 3 εἶδη ῥητορικοῦ λόγου ἐμορφώθησαν 1) τὸ *συμβουλευτικόν*, ἀεριλαμβάνον δημοσίας πολιτικὰς ἀγορεύσεις, ἐπιδιῶκον τὸ σ υ μ φ ἔ ρ ο ν καὶ ἀφορῶν τὸν μέλλοντα χρόνον 2) τὸ *δικαικόν*, περιλαμβά-

νον λόγους ἐν δικαστηρίῳ, ἐπιδιῶκον τὸ δίκαιον καὶ ἀφορῶν τὸν παρελθόντα χρόνον καὶ β) τὸ *πανηγυρικὸν* (ἢ ἐπιδικτικὸν), περιλαμβάνον ἐγκωμιαστικούς ἐν πανηγύρεσι λόγους, ἐπιδιῶκον τὸ ἡθικὸν καλὸν καὶ ἀφορῶν τὸ παρὸν, ἀναμνησκόμενον δ' ὅμως καὶ τοῦ παρελθόντος καὶ προεικάζον καὶ τὸ μέλλον.

Καὶ τὸ μὲν πολιτικὸν βῆμα ἐν Ἀθήναις ἦτο κυρίως τὸ βῆμα τῆς *Ἐκκλησίας τοῦ δήμου* συνερχομένης τετράκις μὲν τακτικῶς, πολλάκις δὲ καὶ ἐκτόκτως κατ' ἀρχάς μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν εἶτα δ' εἰς τὴν Πύνακα καὶ βραδύτερον εἰς τὸ θέατρον. Τὰ σπουδαιότερα δὲ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ἡ ψήφισις νόμων, ἡ ἐκλογή ἀρχόντων, ἡ κήρυξις πολέμου, αἱ συμβάσεις, αἱ συμμαχίαι κλπ. Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ ἐδίκαζεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰς εἰσαγγελίας (μηνύσεις διὰ σπουδαῖα δημόσια ἀδικήματα). Ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἐκκλησίας, τῇ ἀδείᾳ τοῦ προεδρευόντος αὐτῆς Πρυτάνεως, ἠγόρευον περὶ παντὸς σπουδαίου ζητήματος οἱ ῥήτορες (προτιμωμένον τῶν πρῆσβυτέρων) φέροντες στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὁ δὲ λαὸς ἀπεφαίνετο διὰ χειροτονίας (ἀνατίσεως τῶν χειρῶν)¹. Ἡ ἀποζημίωσις ἐκάστου τῶν ἐκκλησιαζόντων ἦτο κατ' ἀρχάς μὲν ὀβολὸς εἶτα δὲ διώβολον καὶ βραδύτερον τριώβολον. Ἐπι δὲ καὶ ἐν τῇ *Βουλῇ* ἐγίνοντο σπουδαῖαι ἀγορεύσεις καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δοκιμασίας, ἦτοι τὴν ἐξέλεξιν τῶν ἀρχόντων (Μαγνιθ. § 1).

Τὰ δὲ *δικαστήρια* ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα ἐν Ἀθήναις, ὧν σπουδαιότερον τὸ ἐξ 6 μιλ. δικαστῶν ἀποτελούμενον τῆς *Ἡλιαίας*, διηρημένον εἰς 10 τμήματα (ἀνὰ 500 ἕκαστον τῶν 1000 ὄντων ἀναπληρωματικῶν) καλούμενα καὶ ταῦτα *δικαστήρια*. Δι' ἰδιαιτέρας κληρώσεως κατὰ τὴν πρώτην τῆς δικασίμου ἡμέρας ὄριζετο ποῖον τμήμα καὶ τίνες δικασταὶ ἔμελλον νὰ δικάσωσι τὰς κληρωθείσας δίκας. Ἐνώπιον τούτων ἠγόρευεν ὁ *διώκων* (=κατήγορος ἢ ἐνάγων) καὶ ὁ *φεύγων* (=κατηγορούμενος ἢ ἐναγόμενος) ἐφ' ὀρισμένον χρόνον ὀριζόμενον δι' ὑδραυλικοῦ ὥρολογίου καλουμένου *κλεψύδρας*, ἧς ἐπελαμβάνετο (ἐκρατεῖτο) τὸ ὕδωρ κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἀνάγνωσιν τῶν μαρτυριῶν, νόμων, ἀπογραφῶν κλπ. Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν ἐγίνετο ἡ ψηφοφορία καὶ ἐξεδίδετο ἡ ἀπόφασις τῶν Ἡλιαστῶν, ἧτις ἦτο ὀριστική. Ὁ ἐρήμην ὅμως δικασθεὶς ἠδύνατο ἐντὸς δύο μηνῶν νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν δίκην ἂν δ' ὁ ἐνάγων δὲν ἐνεφανίζετο ἡ δίκη ἐξηλείφετο. Ἐκαστος δικαστῆς ἐλάμβανεν ὡς ἀποζημίωσιν ἐν ἀρχῇ ὀβολὸν, εἶτα διώβολον καὶ μετὰ ταῦτα τριώβολον. Πλὴν τῶν Ἡλιαστῶν ἦσαν καὶ οἱ καλούμενοι *διαίτη-*

(1) Ἡ δὲ *κρύβδην* (=μυστική) ψηφοφορία ἐγίνετο μόνον ἐν ἐκτάκτοις περιστάσεσιν, εἴτε ἐν τῷ ὀστρακισμῷ, ἐν τῇ ἀπονομῇ πολιτικοῦ δικαιώματος πρὸς ξένους κλπ. ἐν γένει δὲ ἐπὶ προσωπικῶν ζητημάτων.

ταί (δημόσιοι ἢ ἰδιωτικοί) δικασταί, ὧν ἡ ἐξουσία ἐξηρατάτο ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν διαδίκων. Ἔτι δὲ ἦσαν καὶ οἱ κατὰ δήμους δικασταί, οἵτινες περιερχόμενοι τοὺς δήμους ἐδίκαζον τὰς μικρὰς δίκας (εἰρηνοδίκαι).

Αἱ δὲ *πανηγύρεις* ἦσαν διάφοροι καὶ ποικίλοι, οἷον πολιτικά, θρησκευτικά κλπ. ἔτι δὲ αἱ κηδεῖαι κλπ.

Δ' Ῥήτορες λογογράφοι.

Οἱ διάδικοι ἐν Ἀθήναις ὄφειλον νὰ ἀγορεύωσιν αὐτοπροσώπως πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν ὑπὲρ ὧν ἠγόρευον συγγενεῖς ἢ ἐπίτροποι αὐτῶν. Ἐπετρέπετο ὅμως μετὰ τὸν διάδικον νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἕτερός τις συγγενῆς ἢ φίλος, ὁ καλούμενος ὅπως καὶ σήμερον *συνήγορος*. Ἐπειδὴ ὅμως πολλαπλασιασθέντων τῶν νόμων οἱ διάδικοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠδυνάτουσαν νὰ ὑποστηρίξωσιν ἑαυτοὺς νομικῶς, ἀνεφάνησαν οἱ καλούμενοι *λογογράφοι*, ἧτοι συγγραφεῖς λόγων, οἵτινες ἔμπειροι ὄντες τῶν νόμων καὶ τῆς ῥητορικῆς τέχνης ἔγραφον ἐπὶ χρήμασι λόγους διὰ τοὺς πελάτας αὐτῶν, οἵτινες ἐκμανθάνοντες ἀπήγγελλον αὐτοὺς πρὸ τῶν δικαστῶν (1).

Εἰσαχθεῖσης δὲ τῆς διδασκαλίας τῆς ῥητορικῆς τέχνης ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Γοργίου ἐγένοντο ῥητορικαὶ σχολαί, ἐν αἷς οἱ λογογράφοι οὗτοι ῥήτορες ἐμορφοῦντο τεχνικῶς. Ἐκ τῶν σπουδαιότερων δὲ τοιούτων ἐν Ἀθήναις ῥητόρων ἀνερχομένων εἰς δέκα εἶναι καὶ ὁ Ἴσοκράτης, Λυσίας, Δημοσθένης κ.λ.π.

Ε' Βίος καὶ ἔργα τοῦ Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη τῇ 444 ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κέφαλος μετέβησεν ἐκ Συρακουσῶν τῇ προτροπῇ τοῦ φίλου του Περικλέους. Καταγόμενος ἐκ καλῆς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας² ἐξεπαιδεύθη μετὰ τῶν ἐπιφα-

(1) Καὶ πολιτικούς καὶ πανηγυρικούς λόγους ἔγραφον οἱ τοιοῦτοι λογογράφοι ἐπὶ χρήμασιν.

(2) Ὁ πατὴρ τοῦ Λυσίου Κέφαλος εἶχεν ἐν Πιραιεῖ ἐργοστάσιον ἀπιδῶν. Διὰ δὲ τὴν ἐν ταῖς δημοσίαις λειτουργίαις ἐλευθεριότητα καὶ τὴν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ δραστηριότητά του ἀπέβλεπε τῇ ἀτελείᾳ τῶν μισοικίων, ὅπερ ἦτο φόρος 12 δρχ. ἄς ὁ μέτοικος προτέφερε τῇ πόλει ἵνα τυγχάνῃ τῆς τῶν νόμων προστασίας. Πρὸς τούτοις ἐκίχοντο καὶ πολιτικὰ δικαιώματα, οἷον νὰ ἐνεργῇ ἄνευ προστάτου Ἀθηναίου τὰς ὑποθέσεις του, νὰ ἔχῃ ἀγροὺς, οἰκίας, γῆπεδα κ.λ.π. ἧτοι ἐγένετο ἰσοτελής μέτοικος, μόνον τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως μὴ δυνάμενος νὰ μετασχη. Ἦτο δ' εὐνόποληπτότατος συνδεόμενος στενῶς μετὰ τοῦ Σοφοκλέους, Σωκράτους, Πλάτωνος κ.λ.π. καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν ἐν Ἀθήναις.

νεστέρων Ἀθηναίων. Δεκαπενταετής δὲ περίπου μετέβη ὡς ἄποικος μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ἄλλων Ἀθηναίων εἰς Θουρίους τῆς Ἰταλίας, ἔνθα ἐσπούδασε καὶ τὴν ῥητορικὴν τέχνην παρὰ τῷ σοφιστῇ Τισίᾳ. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ὅμως τῶν Ἀθηναίων ἐν Σικελίᾳ (τῷ 413 γενομένην) κατηγορηθεὶς μετ' ἄλλων ὡς Ἀττικιστῆς ἔφυγεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἔζησε τὸν ὑπόλοιπον βίον του. Ἐπὶ δὲ τῶν Τριάκοντα συνελήφθη ἐπὶ θανάτῳ ὡς δημοκρατικός, ἀλλὰ διαφυγὼν ἐσώθη εἰς Μέγαρα, ὁπόθεν βραδύτερον συγκατήλθεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Θρασυβούλου, ὃν ἐβοήθησε διὰ πολλῶν χρημάτων καὶ ὄπλων πρὸς ἐκδίωξιν τῶν τυράννων. Μετὰ τοῦτο ἀνακηρυχθεὶς διὰ τοῦτο ἰσοτελεῆς μέτοικος ἴδρυσε ῥητορικὴν σχολὴν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐδίδασκε τὴν Ῥητορικὴν γράφων ἅμα ἐπ' ἀμοιβῇ καὶ λόγους ὡς λογογράφος μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Ἀπέθανε δὲ τῷ 378 π. Χ. ἐν Ἀθήναις.

Ἔργα Λυσίου. Ὁ Λυσίας ὡς ῥήτωρ λογογράφος ὑπῆρξε πολυγραφώτατος γράφας περὶ τοὺς 230 λόγους, ὧν ὅμως μόνον 34 σφύζονται ἀνήκοντες καὶ εἰς τὰ 3 εἶδη τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὸ δικανικόν. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων μόνον τὸν κατ' Ἐρατοσθένους ἐξεφώνησεν ὁ ἴδιος ἐν δικαστηρίῳ, τοὺς δ' ἄλλους ἔγραψεν ὑπὲρ ἄλλων ἐπὶ χρήμασιν. Εἰ καὶ ἔγραψεν ὁ Λυσίας λόγους πρὸς χρῆσιν διαφόρων προσώπων, ἀλλ' ὅμως κατόρθου νὰ εἰσδύῃ βαθέως εἰς τὸ θέμα τοῦ λόγου, εἰς τὸν χαρακτήρα τῶν λεγόντων εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν καὶ νὰ μεταχειρίζεται τὸ κατάλληλον λεκτικὸν καὶ τὸ ἀρμόδιον ὄφος, ἦτοι εἶχε μεγάλην ἡθοποιίαν. Τὸ δὲ λεκτικὸν αὐτοῦ εἶναι ἀκριβές, χαρίεν καὶ ἀπλοῦν καὶ δὲν στενοχωρεῖ τὸν ἀκροατὴν ἀλλ' ἐξαιπατᾷ αὐτόν. Ἔχει συνήθως μικρὰς περιόδους ἀλλὰ πυκνὰ νοήματα. Αἱ φράσεις αὐτοῦ εἶναι κοιναὶ καὶ ἀπέριττοι (ἰσχνὸς λόγος), μόνον δ' ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίζεται ἔντεχρον περιοδολογίαν, σπανιότερον δὲ σχήματα διανοίας ἢ λέξεως. Ἐν γένει δὲ τὸ λεκτικὸν τοῦ Λυσίου διὰ τὰς ἀρετάς του εἶναι τὸ ἀριστον δείγμα τοῦ ἀττικοῦ λόγου ἐν τῇ Ῥητορίᾳ, ὅπως τὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ.

5' Διαίρεσις τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Πᾶς ῥητορικός λόγος, εἴτε συμβουλευτικός, εἴτε δικανικός, εἴτε πανηγυρικός εἶναι, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν καὶ τὸν ἐπίλογον. Ἐν μὲν τῷ προοίμιῳ ὁ ῥήτωρ δηλοῖ τὸν τρόπον τῆς ὀμιλίας του καὶ προδιαθέτει εὐμενῶς τοὺς δικαστὰς ἢ ἀκροατάς, ἐν δὲ τῇ διήγησιν ἐκθέτει τοὺς ἀποδεικτικὸς λόγους ἢ τὰ πράγματα καὶ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ συγκεφαλαιῶν τὰ εἰρημμένα ἐπικαλεῖται τὴν εὐμένειαν τῶν δικαστῶν ἢ ἀκροατῶν. Τὸ προοίμιον καὶ ὁ ἐπίλογος συνήθως εἶναι βραχέα, ἡ δὲ διήγησις

μακρά. Ὁ Λυσίας ἔχει μεγάλην δεξιότητα ἐν τοῖς προομίοις, ζωηρότητα καὶ γοργότητα ἐν ταῖς διηγήσεσι, σαφήνειαν ἐν ταῖς ἀποδείξεσι καὶ συντομίαν ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, δι' ὧν πείθει πάντοτε. Διὸ πάντοτε σχεδὸν ἐνίκα.

Z' Περὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων.

1. Ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον πολλοὶ ἄρχοντες, ὧν σπουδαιότεροι ἦσαν οἱ ἐξῆς:

Α' Στρατιωτικοὶ ἄρχοντες ἦσαν 1) οἱ 10 στρατηγοί, εἷς ἐξ ἑκάστης φυλῆς¹ ἐκλεγόμενοι διὰ χειροτονίας ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσίων μόνον καὶ δὴ τῶν ἐχόντων εἰδικὰς γνώσεις. Ἦσαν ισότιμοι πρὸς ἀλλήλους, ἄρχοντες ἐκ περιτροπῆς ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἕκαστος, ἀπετέλουν δὲ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις ἔχοντες καὶ τὸ δικαίωμα νὰ συνάγῃσι τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν πρυτάνεων. Κυρίως εἶχον τὴν ἀνωτάτην στρατιωτικὴν διοίκησιν ἐν τε πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, παρασκευάζοντες τὰ τοῦ πολέμου, κηρύσσοντες αὐτὸν ἢ συνομολογοῦντες εἰρήνην κ.λ.π. 2) οἱ ταξίαρχοι, 10 ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἐκλεγόμενοι ἐνιασίως διὰ κλήρου καὶ ὄντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν, μεθ' ὧν συνεβουλεύοντο περὶ τῶν πολεμικῶν καὶ οὕς ἀνεπλήρουν ἐν ἀνάγκῃ. 3) οἱ λοχαγοί, διοριζόμενοι ὑπὸ τῶν ταξίαρχων καὶ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν. 4) οἱ ἱππάρχοι, δύο ὄντες καὶ χειροτονοῦμενοι ἐξ ἀπάντων τῶν Ἀθηναίων ἡγούντο τῶν ἱππέων (5 φυλῶν ἑκάτερος) καὶ ἦσαν ισότιμοι τοῖς στρατηγοῖς. 5) οἱ φύλαρχοι, ἄρχοντες τῶν ἱππέων ἑκάστης φυλῆς, ὑπαγόμενοι εἰς τοὺς ἱππάρχους καὶ χειροτονοῦμενοι ὑπὸ τῶν φυλετῶν αὐτῶν. 6) οἱ Δεκάδαρχοί, βοηθοὶ τῶν φυλάρχων διοριζόμενοι ὑπ' αὐτῶν.

Β' Διοικητικοὶ ἄρχοντες ἦσαν 1) οἱ 9 ἄρχοντες, ἐκλεγόμενοι διὰ κλήρου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν καὶ τάξεων καὶ ἔχοντες εἰδικὴν ὑπηρεσίαν ἕκαστος, ἦτοι ὁ Ἄρχων (ἐπόνομος) ἐποπτεύων τὴν οἰκογένειαν καθόλου (προστατεύων τοὺς γονεῖς, τὸς χήρας, τὰ ὄρφανὰ κ.λ.π.) καὶ ἐπιμελούμενος τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν πανηγύρεων (Διονυσίων, Θεοργηλίων) καὶ θεωριῶν κ.λ.π. ὁ Βασίλειος ἐποπτεύων τοὺς ἱεροὺς τόπους καὶ ἐπιμελούμενος τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων ἐν γένει καὶ τῶν μυστηρίων, ὁ Πολέμαρχος τελῶν τὰς θυσίας καὶ διοικῶν τὰ ἐπιτάφια καὶ ἐναγίσματα, ἔχων δὲ δικαιοδοσίαν καὶ ἐπὶ τῶν

(¹) Αἱ φυλαὶ ἦσαν 10, ἡ Ἐρεχθίδες, Αἰγιεὶς, Πανδιονίς, Λεοντίς, Ἀκαμανίς, Οὐνηίς, Κεκροπίς, Ἴπποθωνίς, Αἰανίς καὶ Ἀντιοχίς. Τῷ 306 π. Χ. προσετέθη καὶ ἡ Ἀντιγονίς καὶ ἡ Δημητριάς, βραδύτερον δὲ καὶ ἡ Πτολεμαίς. Τῷ δὲ 200 π. Χ. προσετέθη καὶ ἡ Ἀτταλὶς καταργηθείσης τῆς Ἀντιγονίδος καὶ Δημητριάδος.

μετοίκων και ἀπελευθέρων, και οἱ Θεσμοθέται, ὄντες και ἐπιμελούμενοι τῶν νόμων ἐν γένει, ὧν τὴν λύσιν ἢ μεταρρῦθμῖσιν εἰσηγοῦντο, ὀρίζοντες δὲ τὰς ἡμέρας τῆς συνεδριάσεως τῶν δικαστηρίων και τῆς ἐκδικάσεως τῶν δικῶν. 2) οἱ ἔνδεκα, 10 μεθ' ἐνὸς γραμματέως, κληρούμενοι ἀφ' ἐκάστης φυλῆς και ἀποτελοῦντες τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τῆς πολιτείας (δεσμοτήριον, σωματικαὶ ἢ θανατικαὶ ποιναὶ κλπ.), εἰσπράττοντες δὲ πολλάκις και τὰ ὀφειλόμενα τῷ δημοσίῳ και ἀπυγράφοντες τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀμφισβητούμενα κτήματα τὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν κατεχόμενα, και 3) οἱ ἀστυνόμοι, ἀγορανόμοι, μετρονόμοι (μέτρα και σταθμὰ), σιτοφύλακες, ἐπιμεληταὶ (ἐμπορίου, νεωρίων, κρηνῶν), ὀδοποιοὶ, ἱεροποιοὶ, ἀθλοθέται, βοῶναι, σιτῶναι, ξητηταὶ, ἐξεσταταὶ, πορισταὶ, ἐπιστάται κλπ., μετὰ εἰδικῆς ὑπηρεσίας ἕκαστος.

Γ' **Οἰκονομικοὶ ἄρχοντες** (διαχειρισταὶ χρημάτων). Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ διάφοροι ταμίαι, οἷον οἱ τῶν ἱερῶν χρημάτων τῶν διαφόρων Θεῶν, οἱ ἐλληνοταμίαι, οἱ ταμίαι τοῦ δήμου, οἱ ἐπὶ τῶν θεωρικῶν, τῶν στρατιωτικῶν, τῆς διοικήσεως κλπ.

2. **Ἀρχαιρεσίαι.** Πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν φυλῶν χειροτονουμένων ἀρχόντων ἐχειροτονοῦντο και πάντες οἱ πρὸς πόλεμον ἐκλεγόμενοι και οἱ ταμίαι τῶν στρατιωτικῶν, τῶν θεωρικῶν, τῶν κρηνῶν και τῆς διοικήσεως. Πάντες δ' οἱ λοιποὶ ἄρχοντες ἦσαν κληρωτοί.

3. **Δοκιμασία ἀρχόντων.** Ἐν Ἀθήναις πάντες οἱ ἄρχοντες, κληρωτοὶ και αἵρετοί, πρὶν ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὀφείλον νὰ δοκιμασθῶσι δηλ. νὰ ἐξετασθῶσι καθ' ὅλον τὸν δημόσιον και τὸν ἰδιωτικὸν βίον αὐτῶν. Τοῦτο ἐγίνετο ἐν τῇ Βουλῇ τῶν 500 κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνεκκλήτως εἶτα δὲ μετὰ δικαιώματος ἐφέσεως εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον. Τὸν δοκιμαζόμενον ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ ὁ βουλούμενος τῶν Ἀθηναίων. (Πρβλ. και ἐν Μαντιῶ. § 1).

4. **Ἀρχαὶ τῆς βουλῆς.** Ἡ βουλὴ εἶχεν ἰδίους ἄρχοντας και ὑπηρετάς. τοιοῦτοι δ' ἦσαν 1) οἱ Πρυτάνεις, ἧτοι οἱ 50 βουλευταὶ ἐκάστης πρυτανεύουσης (ἐπὶ 36 ἡμέρας) φυλῆς, οἱ διοικοῦντες τὰ τῆς βουλῆς διὰ τοῦ ἀνὰ 24 ὄρας κληρουμένου (λαγχάνοντος) προῖσταμένου αὐτῶν, ἕως ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης ἢ πρόεδρος. 2) οἱ γραμματεῖς, 3 τὸν ἀριθμὸν, ἐκτελοῦντες σπουδαίαν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ βουλῇ (φυλάττοντες νόμους, γράμματα κλπ.). Τούτων ὁ γ' γραμματεὺς ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ βουλῇ ὅσα γράμματα ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνωσθῶσιν. 3) Οἱ διάφοροι ὑπερέται (νῦν κλητήρες) κλπ.

5. **Ἔργα τῆς βουλῆς.** Ἡ βουλὴ ἐκτὸς τῆς προβουλευτικῆς ἐργασίας τῆς εἶχε και διοικητικὴν ἀποφασίζουσα περὶ διοικητικῶν μεταβολῶν, κρίνουσα τοὺς ἄρχοντας, ἐπιβλέπουσα τὴν χρηματικὴν διαχείρισιν κλπ. και δι-

καστίζην δικάζουσα τὰς εισαγγελίας ἀνεκκλητῶς μέχρι ποινῆς 500 δραχ., ἐξέλεγχουσα τὴν κληρωσιν τῶν βουλευτῶν κλπ.

Η' Ῥπόθεσις τοῦ ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου.

Ὁ Μαντίθεος, νέος ἀριστοκρατικός ἐν Ἀθήναις, αἰρεθείς διὰ κλήρου βουλευτῆς περὶ τὸ 394—390 π. Χ. κατηγορήθη ἐν τῇ βουλῇ ὅτι δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βουλευσῃ, διότι ἦτο ἐχθρὸς τῆς Πατρίδος ἅτε ὑπηρετήσας ὡς ἱππεὺς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς, τοὺς Τριάκοντα, κατὰ τὸν χρόνον τῆς τυραννίας αὐτῶν (404—403 π. Χ.). Τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἀπολογούμενος ὁ Μαντίθεος ἐνόπιον τῶν βουλευτῶν ὡς δικαστῶν, ἀποκρούει ἀποδεικνύων ψευδῆ διὰ τε τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ διὰ τῆς τοῦ βίου του χρηστότητος καὶ διὰ τῶν πρὸς τὴν Πολιτείαν ὑπηρεσιῶν του. Ἡ ἀπολογία αὕτη ἐγένετο περὶ τὸ 394—390 π. Χ. ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις βουλῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μαντιθέου, ἐγράφη ὁμως ὑπὸ τοῦ Λυσίου καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν: Ἐν τῇ βουλῇ Μαντιθέου δοκιμαζομένη ἀπολογία.

Θ' Ῥπόθεσις τοῦ περὶ δημοσίων ἀδικημάτων λόγου.

Ἐν Ἀθήναις πολλάκις τὸ δημόσιον ἐδήμειεν, ὅπως καὶ νῦν, τὴν περιουσίαν πολιτῶν διὰ διαφόρους λόγους (δι' ὀφειλὴν, δι' ἐγκλημα κλπ.). Ἄν δὲ κατὰ τῶν τοιοῦτων πολιτῶν εἶχε προτέραν ἀπαίτησιν ἰδιώτης τις οὗτος ζημιούμενος διεοικιάζετο ἅμα πρὸς τε τὸν ὀφειλέτην καὶ πρὸς τὸ δημόσιον. Ἡ τοιαύτη δίκη ὀνομάζετο δίκη δημοσίων ἀδικημάτων, διότι ἡ δήμεσις ἦτο δημόσιον ἀδίκημα κατὰ τοῦ ἰδιώτου πιστωτοῦ. Περὶ τοιαύτης δίκης πρόκειται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ τοῦ Λυσίου. Ὅθεν ἡ δίκη ἐνταῦθα εἶναι ἰδιωτικὴ ἅμα καὶ δημοσία, ἀλλὰ μείζονα σημασίαν ἔχει ἡ δημοσία, διό καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη τοῦ λόγου: ἐνταῦθα ὁ ἐνάγων (διώκων), ὅστις δὲν ὀνομάζεται, δὲν εἶναι ἀρχικὸς πιστωτής, ἀλλ' ἔγγονος αὐτοῦ καὶ κληρονόμος. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὀφειλέτης Ἐράτων δὲν ζῆ ἤδη ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐνήχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐρασίστρατος, οὗ τὴν περιουσίαν ἐδήμεισε τὸ δημόσιον. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται περὶ δήμεσεως παρακάθηνται κατὰ τὴν δίκην ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων δικαστῶν τῆς Ἡλιαίας καὶ οἱ ἐπὶ τῶν δήμεσεων εἰδικοὶ δικασταὶ οἱ καλούμενοι σύνδικοι.⁽¹⁾ Ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα, ἀνήρ εὖπορος, ὑπερασπίζει ἐκυτὸν μόνος, τὸν λόγον ὁμως αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας. Ὁ λόγος οὗτος ἀπηγγέλθη περὶ τὸ 397 π. Χ., ὁπότε ἐγένετο ἡ δίκη αὕτη, ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ἐν Ἀθήναις καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν (Περὶ) δημοσίων ἀδικημάτων, ἢ εἰδικώτερον Περὶ δημοσίου διαδικάσματος. (Πρβλ. § 1 διαδικασία καὶ § 10 διαδίκασμα, ἐπι δὲ καὶ Ζάκα Τόμ. Α'. σελ. 447).

(1) Οἱ σύνδικοι ἦσαν ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου, ὅστις ἐξέλεγεν αὐτοὺς ἵνα φροντίζωσι περὶ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ. Εἰσῆχθη δὲ αὕτη ἡ ἀρχὴ ἐν Ἀθήναις πιθανῶς μετὰ τὴν τῶν 30 ἐκδίωξιν.

ΛΥΣΙΟΥ

ΕΝ Τῃ ΒΟΥΛῃ,

ΜΑΝΤΙΘΕΩ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Εἰ μὴ συνήδειν, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι.

2. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὅσπ' ἐλπίζω, καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς ἢ κακῶς διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεται.

3. Ἄξιόν δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἀποδείξω, ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνομαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ παρὰ τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ' ἴππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

4. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε καὶ ὅτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.

5. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφι-

γμένους ἐπιθυμῆναι μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

6. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰπεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰπεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰπεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.

7. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν πραχθέντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιουῖσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῶ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰπεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

8. Ἐτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἰπευσα, οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰπευσάντων βουλευοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἰπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιῆσθαι τὴν ἀπολογία ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

9. Περὶ μὲν τοίνυν ταύτης τῆς αἰτίας οὐκ' οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

10. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρα, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτω βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

11. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτω διόκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

12. Ἐτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδειξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

13. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει· πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς

Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἰππεύειν, ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοὺς δ' ὀπίστας διακινδυνεύσειν ἡγουμένους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον, ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχροὺν εἶναι, τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν, ἄδειαν ἔμαντῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

14. Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρὸ τῆς ἐξόδου, εἰδὼς αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους, ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον ὅτι χρή τοὺς ἔχοντας παρέχειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔδωκα δυοῖν ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμὰς ἑκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται. Καί μοι ἀνάβητε.

ΜΑΡΤΥΡΗΣ.

15. Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ βουλή, εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενομένης καὶ πάντων προειδόντων ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, ἐτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ μάλιστα τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστων ἐναποθανόντων, ὕστερος ἀνεχώρησα τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις δειλίαν ὠνειδικότος.

16. Καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετὰ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ χωρίων ἰσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ δύνασθαι παριέναι, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος, ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρίσαι τάξεις

αἵτινες βοηθήσουσι, φοβουμένων ἀπάντων (εἰκότως, ὃ βουλή· δεινὸν γὰρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγω πρότερον σεσωσμένους ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἰέναι) προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν.

17. Ὡστε, εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀξιούσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν, οὐκ ἂν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν· οὐ γὰρ μόνον τὰ προσταττόμενα ἐποιοῦν προθύμως, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύειν ἐτόλμων. Καὶ ταῦτ' ἐποιοῦν οὐχ ὡς οὐ δεινὸν ἠγούμενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι, ἀλλ' ἵνα, εἴ ποτε ἀδίκως εἰς κίνδυνον καθισταίμην, διὰ ταῦτα βελτίων ὑφ' ὑμῶν νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι. Καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

18. Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ διὰ τοῦτο μισεῖν τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε.

19. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὃ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

20. Ἦδη δέ τινων ἠσθόμην, ὃ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα

ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους ἀξιόους τινὸς νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἐτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταί εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΛΥΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

1. Ἴσως τινὲς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες δικασταί, διὰ τὸ βούλεσθαί με ἀξιὸν εἶναί τινος ἡγοῦνται καὶ εἰπεῖν ἂν μᾶλλον ἑτέρου δύνασθαι. ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω περὶ τῶν μὴ προσηκόντων ἱκανὸς εἶναι λέγειν, ὥστε δέδοικα μή, καὶ περὶ ὧν ἀναγκαῖόν μοί ἐστι λέγειν, ἀδύνατος ὦ τὰ δέοντα εἰπεῖν. Οἶομαι μὲν οὖν, ἂν πάντα διηγῆσωμαι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν πρὸς Ἐράτωνα καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, ῥαδίως ἐξ αὐτῶν ὑμᾶς εὐρήσειν ἃ προσήκει σκέψασθαι περὶ ταύτης τῆς διαδικασίας. Ἐξ ἀρχῆς οὖν ἀκούσατε.

2. Ἐράτων ὁ Ἐρασιφῶντος πατήρ ἐδανείσατο παρὰ τοῦ ἐμοῦ πάππου τάλαντα δύο. Ὅτι μὲν οὖν ἔλαβε τὰργύριον καὶ ὡς τοσοῦτόν γε ἐδεήθη δανείσασθαι, ὧν ἐναντίον ἐδόθη, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι. ἃ δ' ἐχρήσατο αὐτῷ καὶ ὅσα ὠφελήθη, οἱ μᾶλλον τε ἐμοῦ εἰδότες καὶ παραγεγεννημένοι οἷς ἐκεῖνος ἔπρατε διηγῆσονται ὑμῖν καὶ μαρτυρήσουσι. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

3. Ἔως τοίνυν ὁ Ἐράτων ἕζη, τοὺς τε τόκους ἀπελαμβάνομεν καὶ τᾶλλα τὰ συγκείμενα· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησε καταλιπὼν υἱοὺς τρεῖς, Ἐρασιφῶντα καὶ Ἐράτωνα καὶ Ἐρασίστρατον, οὗτοι οὐδὲν ἔτι ἡμῖν τῶν δικαίων ἐποιοῦν. Ἐν μὲν οὖν τῷ πολέμῳ, διότι οὐκ ἦσαν δίκαι, οὐ δυνατοὶ ἦμεν παρ' αὐτῶν ἅ ὄφειλον πράξασθαι· ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, ὅτε περ πρῶτον αἱ ἀστικάι δίκαι ἐδικάζοντο, λαχὼν ὁ πατὴρ παντὸς τοῦ συμβολαίου Ἐρασιστράτῳ, ὅσπερ μόνος τῶν ἀδελφῶν ἐπεδήμει, κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεναινέτου ἄρχοντος. Μάρτυρας δὲ καὶ τούτων παρέξομαι ὑμῖν. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

4. Ὅτι μὲν τὰ Ἐράτωνος δικαίως ἂν ἡμέτερα εἶη ἐκ τούτων ῥάδιον εἰδέναί, ὅτι δὲ πάντα δεδήμευται ἐξ αὐτῶν τῶν ἀπογραφῶν· τρεῖς γὰρ καὶ τετράκις ἕκαστα ἀπογεγράφασι. Καίτοι τοῦτό γε παντὶ εὐγνωστον, ὅτι οὐκ ἂν παραλιπόντες, εἴ τι ἄλλο τῶν Ἐράτωνος οἷόν τε ἦν δημεύειν, ἵνα πάντα τὰ Ἐράτωνος ἀπέγραφον καὶ ἅ ἐγὼ πολὺν ἤδη χρόνον κέκτημαι. Ὡς μὲν οὖν ἡμῖν οὐδ' ἐτέρωθεν εἰσπράξασθαι οἷόν τε, ἂν ὑμεῖς ταῦτα δημεύσητε, εὐγνωστόν μοι δοκεῖ εἶναι.

5. Ὡς δὲ τὴν ἀμφισβήτησιν ἐποιησάμην πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τοὺς ιδιώτας ἔτι ἀκούσατε. Ἔως μὲν γὰρ ἡμῖν οἱ Ἐρασιφῶντος οἰκεῖοι τούτων τῶν χρημάτων ἡμφεσβήτητον, ἅπαντα ἡξίουσιν ἐμὰ εἶναι, διότι ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ χρέως ἀντιδικῶν πρὸς τὸν πατέρα ὁ Ἐρασίστρατος ἠττήθη· καὶ τὰ μὲν Σφηττοῖ ἤδη τρία ἔτη μεμίσθωκα, τῶν δὲ Κικυννοῖ καὶ τῆς οἰκίας ἐδικαζόμεν τοῖς ἔχουσι. Πέρουσι μὲν οὖν διεγράψαντό μου τὰς δίκας, ἔμποροι φάσκοντες εἶναι· νυνὶ δὲ λαχόντος ἐν τῷ Γαμηλιῶνι μηνὶ οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἐξεδίκασαν.

6. Ἐπειδὴ δ' ὑμῖν τὰ Ἐρασιφῶντος δημεύειν ἔδοξεν, ἀφεις τῇ πόλει τὰ δύο μέρη τὰ Ἐρασιστράτου ἀξιώ μοι ψηφισθῆναι, διότι ταῦτά γε ἤδη καὶ πρότερον ἐγνώκατε

ἡμέτερα εἶναι. Ὁρισάμην οὖν ἑμαυτῷ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἐκείνων οὐσίας οὐ τὴν ἀκρίβειαν ἐπισκεψάμενος, ἀλλὰ πολλῶ πλεόν ἢ τὰ δύο μέρη τῷ δημοσίῳ ὑπολιπῶν.

7. Ῥάδιον δὲ γνῶναι ἐκ τοῦ τιμήματος τοῦ ἐπιγεγραμμένου τοῖς χρήμασιν. Ἄπαντα μὲν γὰρ πλείονος ἢ ταλάντου τετίμηνται, ὧν δ' ἐγὼ ἀμφισβητῶ τῷ μὲν πέντε μνᾶς τῷ δὲ χιλίας δραγμὰς ἐπεγραψάμην· καὶ εἰ πλείονος ἀξιά ἐστίν ἢ τοσούτου, ἀποκηρυχθέντων, τὸ περιττὸν ἡ πόλις λήψεται.

8. Ἴνα οὖν εἰδῆτε ὅτι ταῦτα ἀληθῆ ἐστὶ μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι πρῶτον μὲν τοὺς μεμισθωμένους παρ' ἐμοῦ τὸ Σφηττοῖ χωρίον, ἔπειτα τοῦ Κικυννοῖ τοὺς γείτονας, οἳ ἴσασιν ἡμᾶς ἤδη τρία ἔτη ἀμφισβητοῦντας, ἔτι δὲ τοὺς τε πέρυσιν ἄρξαντας, πρὸς οὓς αἱ δίκαι ἐλήχθησαν, καὶ τοὺς νῦν ναυτοδίκας.

9. Ἀναγνωσθήσονται δὲ ὑμῖν καὶ αὐταὶ αἱ ἀπογραφαί· ἐκ τούτων γὰρ μάλιστα γνώσεσθε ὅτι οὔτε νεωστὶ ταῦτα τὰ χρήματα ἀξιούμεν ἡμέτερα εἶναι, οὔτε νυνὶ τῷ δημοσίῳ πλείονον ἀμφισβητοῦμεν ἢ τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τοῖς ιδιώταις. Καί μοι κάλει μάρτυρας.

Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Ε Σ .

Καί μοι ἀνάγνωθι τὰς ἀπογραφάς.

Α Π Ο Γ Ρ Α Φ Α Ι .

10. Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐ παρὰ τὸ δίκαιον ἀξιῶ μοι ψηφίσασθαι τὸ διαδίκασμα, ἀλλ' αὐτὸς τῇ πόλει πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ ἀφείς τοῦτο ἀξιῶ μοι ἀποδοθῆναι, ἀποδέδεικται. Ἦδη δέ μοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι καὶ δεηθῆναι ὑμῶν τε καὶ τῶν συνδίκων ἐναντίον ὑμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ,
ΜΑΝΤΙΘΕΩ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

§ 1, Γνώμη τοῦ Μαντιθέου περὶ τῶν κατηγορῶν του.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. *Βουλή* = οἱ βουλευταί. *δοκιμάζομαι* = ἐξελέγχομαι καὶ *δοκιμασία* = ἔλεγχος, ἐξελέγξις. *σύννοια* (συνήδειν) = ἔχω συνείδησιν, γνωρίζω καλῶς. *βούλομαι* = διανοοῦμαι, μέλλω. *κακῶς ποιῶ τινα* = βλάπτω τινά. τὸ παθητικόν; *χάρις* = χάρις, εὐγνωμοσύνη, ὑποχρέωσις (ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰδίδοντος = εὐεργεσία, ἐπὶ δὲ τοῦ λαμβάνοντος = εὐγνωμοσύνη). *χάριν ἔχω τινὶ* = ἔχω ἢ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην εἰς τινα. *ἡγοῦμαι* = νομίζω. *καθίσταμαι εἰς ἔλεγχον τινος* (= *δοκιμάζομαι*) = ὑποβάλλω ἑμαυτὸν εἰς ἐξέλεγκιν διὰ τινα πράξιν μου. *τὰ βεβαιωμένα τινὶ* = τὰ ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένα ὑπὸ τινος, αἱ πράξεις τινός.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ. *εἰ μὴ συνήδειν-ποιεῖν ἐμὲ* = ἐάν δὲν ἐγνωρίζον, ὡ βουλευταί, ὅτι οἱ κατήγοροί (μου) παντοιοτρόπως διανοοῦνται (ἐν συνειδήσει) νὰ μὲ βλάπτωσιν. *εἶχον ἂν αὐτοῖς πολ. χάρι.* = θὰ ὀφείλων (εἶχον) πρὸς αὐτοὺς πολλὴν εὐγνωμοσύνην (μεγάλην ὑποχρέωσιν). *ταύτης τῆς κατηγορίας* γεν. τῆς αἰτίας = ἔνεκα τῆς κατηγορίας ταύτης (δι' ἣν νῦν μὲ κατηγοροῦσιν). Ἡ ὑπόθεσις. πρῶτασις *εἰ μὴ συνήδειν-εἶχον ἂν* σημαίνει τὸ ἀπραγματοποίητον. Τὸ πραγματικὸν εἶναι: νῦν γνωρίζω ὅτι διανοοῦνται νὰ μὲ βλάπτωσιν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὀφείλω αὐτοῖς χάριν. Τὸ βουλομένοις κατηγορημ. μετοχὴ ἐκ τοῦ *σύννοια*, τεθεῖσα κατὰ δοτ. ὡς καὶ τὸ ὑποκ. αὐτῆς *κατηγοροῖς* ἔνεκα τῆς προθέσεως *σύν* σημαίνουσης ἐνταῦθα = γνωρίζω καλῶς ὅτι καὶ σεῖς γνωρίζετε καλῶς ὅτι εἶναι ψευδῆς ἡ κατηγορία σας (ξέρετε ὅτι σὰς ξέρω). *αὐτοῖς* = δηλ. τοῖς κατήγοροις. δοτ. προσωπ. *ἡγοῦμαι... τούτους εἶναι αἰτίου: μεγ. ἀγαθ. τοῖς ἀδίκ. διαβεβλ. οἵτινες ἀναγκάζωσιν ἂν αὐτοὺς (τοὺς ἀδίκ. διαβεβλ.) καταστῆναι εἰς ἔλεγχον τῶν βεβαιωμένων αὐτοῖς* = νομίζω ὅτι αἱτιοὶ μεγ. ἀγαθ. εἰς τοὺς ἀδίκως διαβεβλ. εἶναι ἐκεῖνοι (ἐν γένει), οἵτινες ἤθελον ἀναγκάσει αὐτοὺς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἔλεγχον τῶν ἐν τῷ βίῳ πράξεων των (= διὰ τὰς πράξεις των). Αἰτιολογία τοῦ διατι θὰ ὀφείλειεν ὁ κατηγορούμενος Μαντίθεος πολλὴν χάριν τοῖς κατηγόροις αὐτοῦ. Ἡ ἀναφορ. πρὸτ. *οἵτινες ἀναγκάζωσιν* ἂν προσδιορίζει τὸ ἀορίστως τεθειμένον *δεικτικ. τούτους* (= οἵοιδήποτε εἶναι). Τὸ δὲ *ἀναγκάζωσιν ἂν* δηλοῖ ὅτι ἡ ἀπολογία δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ ἀνάγκης, ἀλλ' ἵνα τις ἀπολογηθῆ ἔπρεπε νὰ ὑπόρξῃ τοιαύτη ἀνάγκη οἷα ἡ

παρούσα. τοῖς ἀδίκως διαβεβλ. δοτ. προσωπικ. εἰς τὸ εἶναι. *μεγίστων ἀγαθῶν* πόθεν ἐξαρτᾶται ἡ γενική; *καταστήναι εἰς ἔλεγχον*—ἐλθεῖν (ὑποβαλεῖν ἑαυτοῦς) εἰς ἐξέλεξις—δοκιμασθῆναι, ἐξελεγχθῆναι. *τῶν βεβιωμένων* = γεν. συντακτ. εἰς τὸ ἔλεγχος—ἐξέλεξις τῶν ἐν τῷ βίῳ πράξεων (πεπραγμένων § 2).—*οὗτοις* δηλ. τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις. Τί δοτ. εἶναι εἰς τὸ βεβιωμένων; Ἰδὲ Σ. 160 (1). [*Συμπλήρωσον διὰ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων τὰς κυρίας ὁδε*: Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν εἶχον ἂν χάριν; Τί συνήδειν; Τί βουλομένοις τοῖς κατηγοροῖς; Ποίους τοῦτους εἶναι αἰτίους; Τί ἀναγκάζωσιν ἂν οὗτοι;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ὑποτιθεμένη (ἀπραγματοποίητος) ἔκφρασις εὐγνωμοσύνης τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τοὺς κατηγοροῦσιν. Γνώμη τοῦ κατηγορουμένου, ὅτι οἱ κατήγοροι προξενούσιν ἀγαθὰ τῷ ἀδίκως κατηγορουμένῳ, αἰτιολογοῦσα τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του.

ΠΡΟΣΩΠΑ-ΠΡΑΓΜΑΤΑ. *Βουλή-δοκιμάζομαι-ἔλεγχος.* Ἡ ἐν Ἀθήναις Βουλὴ ἀποτελουμένη ἐκ 500 βουλευτῶν κληρουμένων κατ' ἔτος ἐκ τῶν συμπληρωσάντων τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας ἐξήλεγχε τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων βουλευτῶν ἂν ἐγένετο νομίμως, ἂν δηλ. ὁ ἐκλεγείς ἦτο γνήσιος πολίτης, ἂν εἶχε τὴν νόμιμον ἡλικίαν, ἂν δὲν εἶχεν ὑποπέσει εἰς ἔγκλημά τι, ἂν εἶχεν ἐκτελέσει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, τοὺς γονεῖς, τοὺς πολίτας καὶ τὴν πολιτείαν καθήκοντα κλπ. καὶ τοῦ μὲν νομίμως ἐκλεγέντος ἐπεκύρου, τοῦ δὲ παρανόμως ἠκύρου τὴν ἐκλογὴν ὡς καὶ ἡ παρ' ἡμῶν βουλὴ πράττει νῦν. Παρόμοιον ἔλεγχον ὑφίσταντο παρ' Ἀθηναίους τότε καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, στρατηγοί, ῥήτορες κλπ. δηλ. οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐν γένει ἕξεταζομένης καὶ τῆς καταγωγῆς καὶ περιουσίας αὐτῶν κλπ. Ὡσαύτως ἐξηλέγχοντο καὶ οἱ νέοι ἂν ἡλικιώθησαν πρὸς ἀπόκτησιν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ὁ ἔλεγχος οὗτος ἐκαλεῖτο *δοκιμασία* (πρβλ. καὶ *δοκιμάζομαι*, *ἔλεγχος*, εἰς *ἔλεγχον καθίσταμαι* κλπ.) καὶ ἐγένετο ἐν τῇ βουλῇ, βραδύτερον ὅμως, πολὺ μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30 καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν Ἡλιαστῶν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν θεομοθετῶν. Ὡς *βουλῆς*. Ὁ κατηγορηθεὶς Μαντιθεὸς ἀπολογεῖται ἐν τῇ βουλῇ πρὸς τοὺς βουλευτὰς περὶ τῶν 394—390. Εἶναι καὶ οὗτος βουλευτὴς ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀριστοκρατικῶν, κατηγορήθη δὲ ὑπὸ τινων ὅτι δῆθεν ἐπὶ τῶν 30 ὑπῆρέτησεν ὡς ἱππεὺς καὶ ἄρα ὑπῆρξεν ὁπαδὸς τῶν τυράννων καὶ πολέμιος τῆς δημοκρατίας. *τοῖς κατηγοροῖς.* Ἄγνωστοι οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντιθέου. Πᾶς τις

(1) Αἱ μὲν συντακτικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὸ μόνον ἐγκεκριμένον τοῦ Κράτους συντακτικὸν Κατεβαίνῃ (1910), αἱ δὲ γραμματικαὶ εἰς τὴν μόνην ἐγκεκριμένην τοῦ Κράτους Γραμματικὴν Ζαγγοριάνῃ-Φιλικῆν.

ἠδύνατο νὰ ὑποβάλλῃ τοιαύτην κατηγορίαν (ἔνστασιν κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς βουλευτοῦ) ἐπὶ διαφόροις λόγοις, ὅπως καὶ σήμερον γίνεται. *εἶχον ἄν χάριν—αἰτίους μεγ. ἀγαθῶν*· διότι ἔδωσαν ἀφορμὴν νὰ φανῶσιν αἱ ἀρεταὶ του. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι παρουσιάζεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ Μ. μετὰ πολλῆς πεποιθήσεως εἰς ἑαυτόν· δὲν ἐκφράζει ὅμως τὴν εὐγνωμοσύνην του διότι διαβάλλεται ὑπὸ τῶν κατηγορῶν του. *τῆς κατηγορίας*. Ἡ κατὰ τοῦ Μαντιθέου κατηγορία ἦτο ὅτι οὗτος πρὸ 10ετίας ὅλης! (404—403) ὑπερητήσας δῆθεν ὡς ἱππεὺς ἐν Ἀθήναις ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τῶν 30, ἐχθρῶν τῆς πατρίδος. Ὡς τοιοῦτος δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι βουλευτής. *τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις*. Ὁ Μαντίθεος θεωρεῖ ἑαυτὸν διαβεβλημένον ὑπὸ τῶν κατηγορῶν του, οἵτινες κατηγοροῦσαν αὐτὸν, ὡς φαίνεται, μόνον καὶ μόνον διὰ τὸν σκαιόν, αὐστηρὸν καὶ ἀρχαιότροπον τρόπον του, μεθ' οὗ ἐφέρετο πρὸς τοὺς συμπολίτας του. (πρβλ. καὶ § 18).—*τῶν βεβιωμένων*. Ἐν τῷ ἐλέγῳ ὁ κατηγορούμενος ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ διεξοδικῶς πάσας τὰς καλὰς πράξεις του, διότι ὄφειλε νὰ ποδεῖξῃ ἑαυτὸν οὐ μόνον εὖνουν τῇ πόλει ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον ἀνεπλήρητον. [*Ἐρωτ. Τί ἦτο ὁ Μαντίθεος, ποῦ καὶ πότε ὠμίλησε καὶ διατί κατηγορήθη; Τί γνώριζεις περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ περὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς; Τίνες κατηγοροῦσαν τὸν Μαντίθεον καὶ διατί; Διατί ὁ κατηγορούμενος Μ. θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του τοῖς κατηγοροῖς καὶ διατί δὲν ἐκφράζει αὐτήν; Τίνα γνώμην ἔχει ὁ Μαντίθεος περὶ τῶν κατηγορῶν του καὶ πῶς χαρακτηρίζει τὴν κατηγορίαν*.]

ΚΑΛΛΙΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐντεχνος ἠστορικὴ ἔναρξις. Ὁ κατηγορούμενος ἐπίτηδες παρουσιάζεται χαιρῶν καὶ μετὰ θάρρους. Ὡσαύτως διὰ τοῦ ἐκ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀπραγματοποιήτου ἐννοουμένου πραγματικοῦ «ἄρα δὲν ἐκφράζω τοῖς κατηγοροῖς τὰς εὐχαριστίας μου, διότι αὐτοὶ οὐχὶ ὑπὸ συμφέροντος τῆς πολιτείας ἢ ἄλλου ἀγαθοῦ ἐλαττηρίου ἀγόμενοι, ἀλλ' ἐκ κακοβουλίας καὶ ἐμπαθείας κινούμενοι μὲ κατήγγειλαν» προκαταλαμβάνει τοὺς δικαστὰς ὅτι πρόκειται περὶ ἐμπαθείας τῶν κατηγορῶν καὶ διαθέτει αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὡς καὶ διὰ τῆς τεχνικῶς ὑποβαλλομένης ἰδέας ὅτι ἔχει διαβληθῆναι ὑπὸ τῶν κατηγορῶν. Τοιούτων ἠστορικῶν τεχνασμάτων βεβίδουσιν οἱ ἠστορικοὶ λόγοι· τοιαῦτα δὲ μεταχειρίζονται καὶ σήμερον οἱ ἠστοροεῖς.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Κακὸν ἢ διαβολή. [*Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*].

§ 2. Πεποιθήσις Μαντιθέου πρὸς ἑαυτόν.

ΛΕΞΕΙΣ·ΦΡΑΣΕΙΣ. = Πιστεύω ἐμαντῶ = ἔχω πεποιθήσιν εἰς ἑμαυτόν. *διάκειμαι* = εἶμαι διατεθειμένος. *ἐπειδὴν* = ὅταν. *λέγω* = ὀμιλῶ. *τὰ πεπραγμένα* = αἱ πράξεις (= τὰ βεβαιωμένα § 1). *μεταμέλει* τινί (τινος) = μεταμέλεια

γίνεται τινι (περί τινος)=μεταμελεῖται (μετανοεῖ) τις διά τινα πράξιν του. *βελτίων*=καλύτερος, ἀνώτερος.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ἐγὼ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἀνωτέρω γνώμην τοῦ Μαντιθ.=λ ἐ γ ω δ ἐ τ ο ῦ τ ο, διότι ἐγὼ... *Οὕτω... ὥστε ἐλπίζω μεταμελ. καὶ ἡγήσεσθαι*=τόσον πολὺ... ὥστε ἐλπίζω ὅτι θὰ μεταμεληθῆ... καὶ θὰ μὲ θεωρῆ. Τί σημαίνει ἢ καθ' ὀριστικὴν συμπερασμ. πρότασις (Σ. § 415 α'); Διατι τὰ ἀπαρέμφ. ἐτέθησαν κατὰ μέλλοντα (Σ. § 446 β' σημ. α'); — *Καὶ εἴ τις τυγχάνει διακείμενος*=καὶ ἂν τις τυχαίην νὰ διακείται πρὸς ἐμὲ ἀηδῶς ἢ δυσμενῶς. Ἡ ὑπόθ. ἔχει ἀπόδοσιν τὸ ἐ λ π ί ζ ω μ ε τ α μ. καὶ ἡ γ ῆ σ... ὅπερ εἶναι ἅμα καὶ συμπέρασμα τῶν ἡγουμένων. Τὸ μὲν ἀ η δ ῶ ς (ἀντίθ. ἢ δ ἔ ω ς) σημαίνει τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (τῆς θέας) διασάρεσκίαν, τὸ δὲ κ α κ ῶ ς τὴν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. *ἐπειδὴν ἀκούση.* Ἡ χρον. πρότ. προσδιορίζει τὸ ἐ λ π ί ζ ω μ ε τ α μ. καὶ ἡ γ ῆ σ. *ἐμοῦ λέγοντος* ἀντικ. τοῦ ἀ κ ο ῦ σ η (Σ. § 139 θ') ἢ δὲ μετοχ. κατηγορημ. (Σ. § 458 ς')=ὅταν μὲ ἀκούση νὰ ὀμιλῶ περὶ τῶν πράξεών μου. *μεταμελ.-ἡγήσεσθαι* ἀντικείμενα τοῦ ἐ λ π ί ζ ω. Τοῦ δ' ἡ γ ῆ σ ε σ θ α ι ὑποκ. μὲν ἐνν. τὸ αὐτόν, ἀντικ. δ' εἶναι τὸ με καὶ κατηγ. τὸ βελτίω. *εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον* ὁ ἐμπρόθ. προσδιορ. προσδιορίζει τὸ ἡ γ ῆ σ ε σ θ α ι=κατὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον=εἰς τὸ ἐξῆς. *βελτίω* ἐνν. ἢ ὅ σ ο ν ν ὦ ν ἡ γ ε ῖ τ α ῖ μ ε.--[*Συμπλήρωσον τὰς προτάσεις ὧδε: Πιστεύω ἐμαυτῷ οὕτως ὥστε ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν ἐλπίζειν μεταμελήσειν καὶ ἡγήσεσθαι αὐτόν; Τί τυγχάνει τις; Πότε ἐλπίζω μεταμελήσειν καὶ ἡγήσεσθαι αὐτόν; Τί ἀκούση (τις) ἐμοῦ;*]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Αὐτοπεποιθήσις τοῦ ἀπολογουμένου Μαντιθέου.

ΠΡ ΣΩΠΑ-ΠΡΑΓΜΑΤΑ. *Πιστεύω-ἐλπίζω.* Ὁ Μαντιθ. ἀπολογεῖται μετὰ θάρρους πεπορθῶς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιόν του. Φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς ἔχει κακίην ἰδέαν περὶ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἔχη τοιαύτην θὰ μεταβάλῃ γνώμην ὅταν ἀκούσῃ τὴν ἀπολογία του. ἐξ ἧς θέλει φανῆ ὁ βίος του. *τῶν πεπραγμένων.* Ὁ Μαντιθ. στηρίζει τὴν περὶ ἑαυτοῦ καλὴν ἰδέαν εἰς τὰς πράξεις του. *βελτίω.* Κατὰ τὰ φρονήματα, τὰς πράξεις καὶ τοὺς τρόπους, οἵτινες οὐδένα ἐνοχλοῦσι. [*Ἐρωτ. Τίνα γνώμην ἔχει ὁ Μαντι. περὶ ἑαυτοῦ; Τί ἐλπίζει ἐκ τῆς ἀπολογίας του; Ποῦ στηρίζει τὴν πεπορθῆσιν του ταύτην; Διατι λέγει τὰ περὶ ἑαυτοῦ;*]

ΚΑΛΛΙΟΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Διὰ τῆς τεχνηέντως ἐκφραζομένης ταύτης αὐτοπεποιθήσεως κινεῖται ἢ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δικαστῶν ὑπὲρ τοῦ ἀπολογουμένου.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Πόθεν πρέπει νὰ σχηματίζωμεν τὴν περὶ τινος γνώμην ἡμῶν;
Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς 1 καὶ 2 § ἐμοῦ.

§ 3. Ἀξίωσις Μαντιθείου περὶ ἀπονομῆς τοῦ δικαίου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. ἀξι(ό)ω=ἔχω τὴν ἀξίωσιν. εὖνους εἰμί τι=διάκειμαι τι εὐνοϊκῶς, εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τινα. τὰ καθεστηκότα πράγματα=ἡ ὑπάρχουσα τῆς πολιτείας κατάστασις, τὸ παρὸν πολίτευμα. πλέον=πλεονέκτημα, ὠφέλεια, κέρδος. μετρίως=κοσμίως, σωφρόνως, ἐπαινετῶς. δόξα=ἡ (κακὴ) φήμη. δοκιμάζω=ἐπιδοκιμάζω, θεωρῶ τινα νομίμως ἐκλεγέντα=ἐπικυρῶ τὴν ἐκλογὴν (§ 1).— χείρων=φαῦλος, κακοήθης. ἱππεύω=ὑπηρετῶ ὡς (εἶμαι) ἱππεύς, ἐπιδημ(έ)ω=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι μου. ἡ πολιτεία=τὸ πολίτευμα.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ὡς εὖνους εἰμί—ὡς ἠγάγκαομαι. Εἰδικαί προτάσεις ἐπεξηγοῦσαι τὸ τοῦ τ ο υ τ ο =ἐάν σᾶς ἀποδείξω τοῦτο μόνον, δηλ. ὅτι εἶμαι ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ὑπάρχον πολίτευμα (τὸ δημοκρατικόν) καὶ ὅτι ἔχω ἀναγκασθῆ (τότε δηλ. ἐπὶ τῶν 30) νὰ μετέχω τῶν αὐτῶν μὲ ὑμᾶς κινδύνων (τῶν ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας γενομένων τῇ πόλει), ἤτοι νὰ συγκινδυνεύω μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν τὸ καθεστηκόσι πράγμα. δοτ. συντακτ. τοῦ εὖνους, τὸ δε τῶν αὐτῶν κινδύνων ἀντικ. τοῦ μετέχειν, τὸ δὲ ὑμῶν. δοτ. συντακτικὴ εἰς τὸ τῶν αὐτῶν. μηδὲν πῶ... εἶναι. Ἐκ τοῦ ἀξιῶ μεθ' οὗ ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑποθέσεως=ἐάν ἀποδείξω... δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ ἔχω ἀκόμη (διὰ τούτου μόνου) ὠφέλειάν τινα (κέρδος τι) δηλ.=μὲ αὐτὴν τὴν ἀπόδειξιν μόνον μὴ ἐπικυρῶντε ἀκόμη τὴν ἐκλογὴν μου, διότι δὲν εἶναι ἀρκετὴ πρέπει νὰποδείξω καὶ τὸ ἐπόμενον. Τὸ μ η δ ἐ ν π λ έ ο ν ε ὀ τ ῖ μ ο ι =μηδὲν πλέον γίγνεται μοι ἢ=μηδὲν ὠφελοῦμαι, τὸ δὲ μ η δ ἐ ν π ω =ἀκόμη μὴ=ὄχι ἀκόμη. ἐάν φαίνωμαι...βεβιωκῶς...δέομαι=ἐάν εἶμαι φανερός (εἶναι φανερόν) ὅτι ἔχω ζήσει...παρακαλῶ. Ὑποθετ. ἡπρότ., ἡ δὲ μετοχ. κατηγορημ. πολὺ σύνδεσον τῶ παρὰ τὴν δόξαν. παρὰ τὴν δόξαν (ἐνν. βεβιωκῶς)=παρὰ τὴν κακὴν φήμην, ἣν οἱ κατήγοροί μου προσπαθοῦσι νὰ μοι ἀποδώσωσιν. τῶν ἐχθρῶν=τῶν κατηγορῶν. δοκιμάζειν—ἠγεισθαι ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ δέομαι=ἐμοῦ μὲν τὴν ἐκλογὴν νὰ ἐπικυρῶνῃτε τούτους δὲ (δηλ. τοὺς κατηγόρους μου) νὰ θεωρητὲ φαῦλους (=νὰ νομίζητε ὅτι οὗτοι. εἶναι φ.), Τὸ συγκριτ. χείρων ἀντίθετικῶς. ὡς (=ὅτι) οὐχ ἱππευον οὐδὲ ἐπεδήμονν οὐδὲ μετέσοι. εἰδ. προτάσεις ἀντικειμ. τοῦ ἀποδείξω. ἐπὶ τῶν 30=ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν (ὅτε ἤρχον οἱ) 30. οὐδὲ μετέσοχον=καὶ ὅτι δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὸ τότε (ἐπὶ τῶν 30) πολίτευμα (τὸ ὀλιγαρχικόν). Τὰ ἀξιῶ—δέομαι ἀντὶ τῶν ἀξιῶ—ἀξιῶ—[Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὡδε: Ὑπὸ τίνα προϋπθέσειν ἀξιῶ μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι; Ποῖον τοῦτο ἀποδείξω; Ὑπὸ τίνοσ προϋπθέσειν δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν τούτους δὲ ἠγεισθαι χείρους εἶναι; Τί ἀποδείξω;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀξίωσις τοῦ Μαντιθέου περὶ ἑαυτοῦ. Παράκλησις τοῦ Μαντιθέου περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν κατηγορῶν του. Πρώτη ἀπόδειξις τοῦ Μαντιθέου.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΡΑΓΜ. Ἀξιῶ μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι. Ὁ Μαντίθεος νέος ἀριστοκρατικὸς καὶ τολμηρὸς, ἔχων συνειδησιν τῆς ἀξίας του καὶ διὰ τὴν ἀτομικότητά του καὶ διὰ τὴν οἰκογενειακὴν καταγωγὴν του καὶ πεποιθὼς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιόν του ὑπισχεῖται μετὰ παρησίας εἰς τὴν βουλὴν ὅτι δὲν ἔχει ἀξίωσιν ἰκανοποιήσεως ἂν ἐν τῆς ἀγορεύσεώς του ἀποδειχθῇ μόνον ἀγαθὸς πολίτης καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς κινδυνευσάσης πατρίδος· ἄλλ' ἂν ὅμως καὶ τοῦτο ἀποδειχθῇ καὶ πρὸς τούτοις ὅτι καὶ ὅλος ὁ βίος του ὑπῆρξεν ἄρεμπος καὶ ὅλως ἐναντίος ἐκείνου, ὃν οἱ κατηγοροὶ ψευδῶς ἀποδίδουσιν αὐτῷ, τότε ζητεῖ ὡς ἰκανοποίησιν τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς του καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν κατηγορῶν του ὡς φαύλων διαβολέων. *τοῖς καθεστ. πράγμασι.* Ἐγκατασταθέντων τῷ 404 ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῶν 30 (τυράννων) ἐν Ἀθήναις κατελύθη τὸ περιφνημον δημοκρατικὸν πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων καὶ εἰσῆχθη τὸ ὀλιγαρχικὸν καθ' ὃ διώκουν οἱ 30 κατ' ἀρχὰς μὲν ἡπίως· βραδύτερον δὲ τυραννικῶς πιέζοντες καὶ καταδιώκοντες πάντα ἀντιφρονοῦντα. Παρὰ πάντα ταῦτα ὅμως τὸ δημοκρατικὸν κόμμα ὑπῆρχε πάντοτε ἐν Ἀθήναις καίτοι ἀνίσχυρον. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου ἐκδίωξιν τῶν 30 (περὶ τὸ τέλος Ἀπριλίου 403 ἤτοι 8 μῆνας μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν των) ἐπεκράτησε πάλιν τὸ δημοκρατικὸν κόμμα ἐν Ἀθήναις καὶ πολλοὶ ἀριστοκρατικοὶ ἐξεδιώχθησαν κατηγορηθέντες ὡς ὀπαδοὶ καὶ ὑποστηρικταὶ τῶν 30. Τοσοῦτον δὲ μῖσος ἀνεπτύχθη τότε ἐν Ἀθήναις κατὰ τῶν 30 καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν, ὥστε καὶ μετὰ 10 ὅλα ἔτη (περὶ τὸ 393 ἢ 392 ὅτε γίνεται ἡ προκειμένη δίκη) κατηγορήθη ὁ Μαντίθεος διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Οὗτος ὅμως ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὑπῆρξέ ποτε ὀπαδὸς τῶν ὀλιγαρχικῶν 30, ἀλλὰ πολέμιος αὐτῶν ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν μετρίων ἀριστοκρατικῶν. Περὶ τῶν τριάντων καὶ τῆς καταλύσεως αὐτῶν ἰδὲ Ξενοφ. Ἑλλην. Β' γ' 14 καὶ δ'. — *τῶν αὐτῶν κινδύνων.* Πᾶς δημοκρατικὸς ἐπὶ τῶν 30 ἐκινδύνευσεν νὰ ἀποβάλλῃ τὴν περιουσίαν του, τὴν τιμὴν του καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν του. Τὸν κίνδυνον τοῦτον διέτρεξε καὶ ὁ φυγὼν ἐξ Ἀθηνῶν Μαντίθεος ἰδίᾳ δὲ] κατὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. *ὑμῖν.* Οἱ δικάζοντες τὸν βουλευτὴν Μαντίθεον βουλευταὶ εἶναι δημοκρατικοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν καὶ ἐπὶ τῶν 30 δημοκρατικὴν μερίδα, ἣν καὶ ὁ Μαντίθεος θὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπεστήριξε, παρὰ τὸ κατηγορητήριον. *μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι.* Ὁ Μαντίθεος δηλοῖ ὅτι δὲν θέλει νὰ ἔχῃ κέρδος ἐκ τῆς δίκης του τ. ἔ. δὲν θέλει νὰ ἐπικυρώσῃσιν οἱ βουλευταὶ τὴν ἐκλογὴν του, ἂν δὲν ἀποδείξῃ ὅτι καὶ ὁ βίος του ὅλος, ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος, ὑπῆρξε, πολὺ ἀνώτερος καὶ ἀξιέπαινος. *περὶ τὰ ἄλλα.* Ὁ Μαντίθεος ἐκτὸς τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὸ ὑφιστάμενον δημοκρατικὸν πολίτευμα (εὖνους τοῖς καθεστηκόσι

πράγμασι) και ἐκτὸς τῶν κινδύνων οὓς διέτρεξεν ἕνεκα τῆς τῶν 30 ὀλιγαρχίας (ἠνάγκασμαι μετέχειν τῶν κινδύνων) και κατὰ τὸν ἄλλον ἰδιωτικὸν και δημόσιον βίον του ὑπῆρξεν ἄμεμπτος. *μετρώως βεβιωκώς*. Ὁ σώφρων και ἠθικὸς βίος οὐ μόνον τὸ πάλαι ἀλλὰ και σήμερον ἐπαινεῖται και θεωρεῖται σπουδαῖον ἐλαφρυντικὸν μέσον εἰς πάντα κατηγορούμενον δι' ἔγκλημά τι (πρβλ. και § 1). — *τὴν δόξαν*. Ἐκ τῆς κατηγορίας τῆς ἀποδιδομένης τινὶ σχηματίζεται πάντοτε κακὴ τις φήμη μέχρις οὐ ἀποδειχθῆ τὸ ἐναντίον. *χείρους*. ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν κατηγορῶν ὡς φαύλων θὰ ἦτο μία ἐπὶ πλέον ἱκανοποίησις τοῦ ἀδίκως διαβληθέντος Μαντιθέου. *ἵππευον*. Οἱ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἵππεων ἀνήκοντες και ὡς ἵππεῖς ὑπηρετήσαντες ἐπὶ τῶν 30 κατηγορήθησαν πάντες ὡς ὀπαδοὶ τῶν 30 και πολλοὶ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐτιμωρήθησαν, ἀλλὰ και οἱ μὴ τιμωρηθέντες ἐθεωροῦντο κατόπιν ὡς ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας και περιεφρονοῦντο. Πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' α' 4. — *τῆς τότε πολιτείας*. δηλ. τῆς διοικήσεως τῶν 30 και τῆς ἐπ' αὐτῶν ὀλιγαρχίας. (τῷ 404-403) ἦν κατ' εὐφημισμὸν ὀνομάζει πολίτευμα ἐνταῦθα. [*Ἐρωτ. Τίνα ἀξίωσιν προβάλλει ὁ ἀπολογούμενος Μαντίθεος και μετὰ ποίου τρόπου; Πότε κατεστάθησαν οἱ 80 ἐν Ἀθήναις και πῶς διόκησαν; Πότε και ὑπὸ τίνος ἐξεδιώχθησαν; Πῶς διάκειντο τότε τὰ δύο κόμματα; Πότε γίνεται ἡ παρούσα δίκη και διατὶ κατηγορεῖται ὁ Μ; Εἶναι ἀληθὴς ἡ κατηγορία; Τί ὑπέστησαν οἱ δημοκρατικοὶ ἐπὶ τῶν 30; Μοῖτον πολίτευμα εἶναι ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν χρόνον τῆς δίκης; Ὑπὸ ποίους ὄρους ζητεῖ ἱκανοποίησιν ὁ Μ; Τί προτείνει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός του; Ποία ἰδέα ἐσχηματίσθη περὶ τοῦ Μ. ἐκ τῆς διαβολῆς τῶν κατηγορῶν του; Τίνα ἱκανοποίησιν ζητεῖ διὰ τοῦτο; Τί θὰ δεῖξῃ πρῶτον ὁ Μαντίθεος; Ποία ἰδέα ἐσχηματίσθη ἐν Ἀθήναις περὶ τῶν ἵππευσάντων ἐπὶ τῶν 30;]*

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ὁ Μαντίθ. δὲν δίδει σημοσίαν εἰς τὴν κατηγορίαν ἵνα παραστήσῃ ταύτην ὡς ψευδῆ και πρὸς τοῦτο λέγει ὅτι δὲν θέλει ἱκανοποίησιν διὰ τοῦτο· ἐάν ὅμως ἀποδειχθῆ πρὸς τούτοις ὅτι και ὁ βίος του ὅλος ὑπῆρξεν ἄμεμπτος και ἀξιεπαῖνος τότε ζητεῖ ὡς ἱκανοποίησιν τὴν ἀλόρηφιν τῆς κατηγορίας (ἦτοι τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς του) και τὸν στιγμιαισμὸν τῶν συνηγόρων του. Διὰ τῆς γενναιότητος ταύτης και τῆς πεποιθήσεώς του ἐμπνέει τὴν πεποιθήσιν και εἰς τοὺς δικαστὰς του και προδιαθέτει αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Εἶναι και τοῦτο ῥητορικὸν τέχνασμα.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Τὸ δίκαιον ἐνθαρρύνει και ἀνδρίζει τὸν ἀνθρώπον.

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 1-4. Α' μεθοδικὴ ἐνότῃς. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ τοῦ λόγου.

Προδιάθεσις τῶν δικαστῶν.

1 ΕΡΙΑΨΙΣ. Ἐάν δὲν ἔβλεπον τὴν κακοβουλίαν τῶν κατηγορῶν

μου (κατηγορούντων με ὡς ἐχθρὸν τῆς δημοκρατίας μετὰ δεκαετίαν ὄλην ἐξ ἐμπαθείας καὶ μόνον) θὰ ἐξέφραζον αὐτοῖς τὰς εὐχαριστίας μου διότι μοὶ δίδουσιν ἀφορμὴν νὰ ἐκδέσω ἐνταῦθα τὸν βίον μου καὶ νὰ καταδείξω ἐκ τούτου τὴν ἀξίαν μου (§ 1). Ἐγὼ δὲ τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ὥστε, καὶ ἂν τις ἔνεκα τῆς ἀποδοθείσης μοι κατηγορίας (ἢ ἄλλως ὅπωςδῆποτε) ἐξη σχηματίσει κακὴν ἰδέαν περὶ ἐμοῦ, ὅταν ἀκούσῃ τὰς πράξεις μου θὰ μεταβάλῃ γνώμην (§ 2). Σῶς δηλῶ δέ, κύριοι βουλευταί, ὅτι δὲν θέλω καμμίαν ἱκανοποίησιν ἐὰν ἀποδείξω μόνον ὅτι ἡ κατηγορία εἶναι ψευδής. Ἐὰν ὁμως ἀποδείξω καὶ τοῦτο ἐπὶ πλέον δὲ ἀποδείξω ὅτι καὶ ὅλος ὁ βίος μου ὑπῆρξεν ἀξιέπαινος τότε ἱκανοποιήσατέ με (§ 3).

Ἄφ' οὗ διὰ τοῦ **προοιμίου** προσεπάθησε νὰ προδιαθέσῃ καλῶς τοὺς δικαστὰς του δηλοῦν ὅτι θὰ ἀποδείξῃ πρῶτον ψευδεῖς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν ἀντιπάλων (δηλ. τὴν κατηγορίαν) ὅτι ἴππευσεν ἐπὶ τῶν 30 καὶ μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας καὶ εἶτα θὰ ἐπιφέρῃ ἄλλας ἀποδείξεις. Οὕτω εἰσέρχεται εἰς τὴν διήγησιν.

Εἰπὲ τὸ νόημα ὅλου τοῦ προοιμίου ἐν συνεχείᾳ.

§ 4. Ἄπουσία Μαντιθέου ἐξ Ἀθηνῶν.

ΛΕΞΕΙΣ-ΦΡΑΣΕΙΣ. ὡς=πρὸς. **διαιδόμαι-ᾶμαι**=διάγω τὸν βίον, ζῶ (διητώμην, διήτησα καὶ ἐδιαίτησα, διητήθην). **ἐκπέμπω**=στέλλω ἔξω, ἐξαποστέλλω. **καθαιρέ(ε)ῶ** (καθεῖλον)=κατακορημνίζω. **ἐπιδημῶ**=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι (τῷ δήμῳ) μου. πρβλ. ἐνδημῶ, ἀποδημῶ, φιλαπόδημος. **μεθίσταμαι** (μετέστην-μεθέστηκα)=μεταβάλλομαι, ἀλλάσσω· τὸ δὲ **μεθίστημι** (μετέστησα, μεταστήσας ἔχο)=μεταβάλλω, τὸ δὲ **μετάστασις**=μεταβολή. **κατέρχομαι**=ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἔξορίας.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ.—ΕΡΜΗΝ. ὁ πατήρ (ἐνν. ἡμῶν) ἐξέπεμψεν ἡμᾶς ὡς Σάτυρον... **διαιτησομένους**=ἀπέστειλεν ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τὸν ἀδελφόν μου § 10) πρὸς τὸν Σ. τὸν ἐν τῷ Πόντῳ (ἄρχοντα) ἵνα διαγάγωμεν (παρ' αὐτῷ) τὸν βίον (μας). Διατί ἡ τελικὴ μετχ. κατὰ μέλλοντα (Σ. § 460 δ'); Τὸ ἡμᾶς προτάχθη ἐπίτηδες ἵνα τονισθῇ περισσότερον. τὸ γάρ=δηλαδή. **καὶ τῶν τειχ' καθαιρ.**=ὅτε ἐκορημνίζοντο τὰ. τεῖχη. **μεθιστομέν τῆς πολιτ.** (ἐνν. ἐπεδήμουν)=οὔτε ὅτε μετεβάλλετο τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν τῇ πατρίδι μου (ἐν Ἀθήναις). Αἱ μειοχαι εἶναι χρόνον παρατατ. θεωρεῖ δηλ. ὁ Μαντίθ. τὰς πράξεις

διαρκεσάσας ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ παρελθόντι. Τί γενικαί εἶναι αὐταὶ καὶ διατί (Σ. § 462 α); *καὶ οὔτε...οὔτε...ἀλλ' ἤλθομεν* = καὶ οὔτε ἐπεδήμουν... οὔτε (ἐπεδήμουν)...ἀλλ' ἤλθομεν. Ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ ἐπεδήμουν μετέπεσεν εἰς πληθυντικὸν ἤλθομεν διότι ἐκεῖ μὲν τὸ ἐπιδημεῖν ἀφορᾷ κυρίως αὐτὸν ὡς κατηγορούμενον, ἐνταῦθα δὲ τὸ (ἐπιαν)έλθειν ἐκ τοῦ Πόντου ἀφορᾷ καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του ὡς καὶ τὸ ἀνωτέρω ἐξέπεμψεν ἡμᾶς. *ἀλλ' ἤλθομεν...πρὶν κατελθεῖν* = ἀλλ' ἐπανήλθομεν (εἰς Ἀθήνας ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου) πρὶν οἱ ἐν τῇ Φυλῇ ὄντες ἐπιστρέψωσιν (ἐκ τῆς Φυλῆς) εἰς τὸν Πειραιᾶ πέντε ἡμέρας πρότερον. Τὸ πρότερον ὁ ἡμέρ. προσδιορίζει, ἀκριβέστερον τὴν χρονικ. πρὸτ. πρὶν κατελθεῖν, συνάπτεται δὲ τῷ ἤλθομεν. Τὸ δὲ πέντε ἡμέρ. εἶνε δοτ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ πρότερον = προτύτερα κατὰ ὁ ἡμέρας = ἤλθομεν ὁ ἡμέρας πρὸ τῆς καθόδου τῶν ἐν τῇ Φυλῇ *τοὺς ἀπὸ Φυλ.* κατὰ βραχυλογίαν ἀντί = τοὺς ἐν τῇ Φ. ἀπὸ Φ. Ἡ αἰτιατικὴ αὕτη εἶναι ὑποκείμενον τοῦ κατελθεῖν. Διατί (Σ. § 449 β'); — [*Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὧδε. Πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ πατὴρ ἐξέπεμψεν ἡμᾶς...; Πότε καὶ πότε οὐκ ἐπεδήμουν; Πότε ἤλθομεν;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀποσιολὴ Μαντιθέου (μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του) εἰς Πόντον. Ἀπουσία τοῦ Μαντιθέου ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ πολὺ. Ἐπάνοδος Μαντιθ. (μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ) εἰς Ἀθήνας.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. Ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορά. Ἡ ἀτυχία καὶ συμφορά, ἣν ἔπαθον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἥττης αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῷ 405 π. Χ. ἦτοι ἡ ἀπώλεια τοῦ στόλου, ἡ πτώσις τῆς δημοκρατίας καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν 30 παθίματα αὐτῶν. ὁ Σάτυρος ἄρχων τοῦ Πόντου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καταστροφῆς τῶν Ἀθηναίων, ἀπόγονος τοῦ Σπαρτόκου καὶ πολὺ φίλος τῶν Ἀθηναίων. ὁ Πόντος, χώρα παρὰ τὰ Β. παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀποτελοῦσα τότε ἴδιον βασιλεῖον καλούμενον βασιλείον τοῦ Πόντου ἢ βασ. τοῦ Βοσπόρου ἢ κορινὸν τῶν Βοσπορανῶν. Συνίστατο δὲ τὸ βασιλεῖον τοῦτο ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν (τῶν Μιλησίων) τῶν κειμένων ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Κιμμερίας (τῆς Ταυρικῆς) καὶ τῶν πέριξ παραλίων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς ἀποικίαις ταύταις ἦσαν καὶ Ἀθηναῖοι, αὐταὶ συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀθηναίων φιλικῶς. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τούτου ἦτο τότε τὸ Ποντικῆ-παιον (νῦν Κέρτζ). — *ἐξέπεμψεν*. ὁ πατὴρ τοῦ Μαντιθέου, πλούσιος ἀριστοκρατικὸς συνδεόμενος μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Σατύρου, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τοὺς υἱούς του κατὰ τὴν ἀναρχίαν τῶν 30 (404-403) πρὸς ἀσφάλειαν. *τῶν τειχῶν*. Ἡ καθαίρεσις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου τῷ 404 ὑπὸ τὸν ἦγον τῶν αἰλῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' β' 23). *μεθισταμ. τῆς πολιτείας*. Ἡ μεταβολὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν

Ἀθηῶν εἰς ἀριστοκρατικὸν ἢ μᾶλλον εἰς τυραννικὸν ἐγένετο ἐν Ἀθήναις τῷ 404 ὀλίγον μετὰ τὴν τῶν τειχῶν καθαιρέσιν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα (ιδεὲ καὶ § 3)· πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Β' γ' 11 καὶ ἐξῆς. ἀπὸ Φυλῆς· Διορκουσίας τῆς τυραννικῆς ἀρχῆς τῶν 30 πολλοὶ ἐξόριστοι Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θρασυβούλου κατέλαβον τὴν Φυλὴν (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' δ' 2', φρούριον ὄχυρον τῆς Ἀττικῆς(1) παρὰ τὰ ὄρια τῆς Βοιωτίας, ἐκεῖθεν δ' σὺν ἐπιτιθέμενοι καὶ νικῆσαντες τοὺς ἐπιτιθέμεντας ὁπαδοὺς τῶν 30 κατέλαβον τὴν Μουσικήν (Ξενοφ. Ἑλλην. Β' δ' 10). Νικῆσαντες δ' ἐκεῖ τοὺς 30 ἀνέβησαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατέλυσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καταφυγόντων εἰς Ἐλευσίνα καὶ ἐκεῖθεν διαλυθέντων (Ἑλλην. Β' δ' 24). Ἡ κατάλυσις τῶν 30 ἐγένετο μετὰ δμηγὸν τυραννίαν, ἥτοι τὸν 7βριον τοῦ 403. [*Ἐρωτ. Ποία εἶναι ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορὰ τῶν Ἀθηναίων ; Τί ἦτο ὁ Σάτυρος καὶ τί ὁ Πόντος ; Πότε ἐστάλη εἰς Πόντον ὁ Μαντίθεος καὶ διατί ; Πότε καθηρέθησαν τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηῶν καὶ πότε ἀνευρέθη ἡ δημοκρατία ; Τί εἶναι ἡ Φυλὴ καὶ τί συνέβη ἐν αὐτῇ ἐπὶ τῶν 30 ; Πότε κατελύθησαν οἱ 30 καὶ ποῦ κατέφυγον ;].*

ΚΑΛΛΟ·ΕΞΕΤ ΣΙΣ. Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόδειξις τοῦ Μαντιθ. πιστοποιημένη ὑπὸ ἱστορικῶν γεγονότων εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 5. Ἀδύνατος ἢ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν 30 συμμετοχὴ τοῦ Μαντ.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. εἰκὸς εἶσιν = εἶναι φυσικόν, εὐλογον, πιθανόν. καιρός = κακὴ περίστασις (κατάστασις τῶν πραγμάτων). ἀλλότριος = ξένος, ἀποδμηῶ = εἶμαι ἢ διατριβῶ ἐν τῇ ξένη (πρβλ. ἐπιθυμῶ § 4) — ἐξαμαρτάνω = ἀμαρτημά (ἐγκλημά) τι πράττω, εἶμαι ἔνοχος. μεταδιδώμι τινί. τινος = μεταδίδω εἰς τινά τι. ἡ ποιτεία = ἡ ἀρχή, τὸ ἀξίωμα, ἡ διοικήσις, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων. ἀτιμάζω τινά = δὲν τιμῶ ἢ στερεῶ τινά τῆς τιμῆς = μεταχειρίζομαι τινά περιφρονητικῶς. συγκαταλύω τι = μετὰ τινος ἄλλου καταλύω (=καταργῶ) τι, ἥτοι βοηθῶ τινά εἰς τὴν κατάλυσιν (πολιτείας) τινος.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. οὔτε εἰκὸς ἦν·οὔτε φαίνονται ἔχοντες, ὥστε μεταδιδόναι·ἀλλ' ἠτίμαζον. = αἱ 3 κύριαι προτάσεις. ἡμᾶς ὑποκ. τοῦ ἐπιθυμῶ. διατί κατ' αἰτιατικὴν (Σ. § 449 β'); ἡμᾶς ἐπιθυμῶ. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου εἰκὸς ἦν (Σ. § 470) = τὸ ἐπιθυμῶ ἡμᾶς οὐκ ἦν εἰκὸς = τὸ νὰ ἐπιθυμῶμεν ἡμεῖς δὲν ἦτο φυσικόν = δὲν ἦτο φυσικόν νὰ ἐπιθυμῶμεν ἡμεῖς, τὸ δὲ μετέχειν ἀντικ. τοῦ ἐπιθυμῶ. τῶν ἀλλοτρίων κινδ. ἀντικ. τοῦ μετέχειν. διατί κατὰ γενικήν; ἀφιγμένους = σύναψον τῷ ἡμᾶς. Ἡ μετοχ.

(1) Ἡ Φυλὴ ἦτο καὶ δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Οἰνηίδα φυλὴν.

εἶναι μᾶλλον αἰτιολογ. εἰς τὸ οὐκ εἰκόδες ἦν ἐπιθυμεῖν ἢ χρονική= Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὔτε ἡμεῖς (ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου) ἦτο φυσικόν, ἐπειδὴ εἶχομεν ἔλθει εἰς τοιαύτην κακὴν περίστασιν, νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ λαμβάνομεν μέρος εἰς ξένους κινδύνους. *ἐκεῖνοι*=δηλ. οἱ 30. *φαίνονται ἔχοντες*=φανερὰ ἔχουσιν=εἶναι φανερόν ὅτι ἔχουσι=βεβαίως ἔχουσιν. *ὥστε μεταδιδόναι*. ἢ κατ' ἀπαρέμματα οὐμπερασματικὴ πρότασις (Σ. § 415 β') σημαίνει τὸ δυνατὸν ἐπακολούθημα=ὥστε νὰ (δύνανται νὰ) μεταδίδωσι· εἶναι δὲ σχεδὸν ἐπεξηγηγῆσις τοῦ τοιαύτην...ὡς εἰ ἔλεγεν=οὔτω διανοοῦμενοι ὥστε...*τοῖς ἀποδημ. τοῖς μὴ ἔξαμ. τῆς πολιτείας*' ἀντικειμ. τοῦ μεταδιδόναι (ιδεὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ῥήματος)=ὥστε καὶ εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας ἐξ Ἀθηνῶν (ἐπὶ τῶν 30) καὶ μηδὲν ἐνόχους (μηδὲν ἀμάρτημα διατρέξαντας κατὰ τῆς δημοκρατίας καὶ ὑπὲρ τῶν 30) νὰ δίδωσι διοικήσιν (ἀγαθὰ τῆς διοικήσεως εἴτε ἀξιώματα ἐν τῇ διοίκησει)=ὥστε νὰ ἐπιτρέπωσι καὶ εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας τότε νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν. Τὸ α' καὶ εἶναι προσθετικόν=ὄχι μόνον εἰς τοὺς παρόντας (συνεργάτας των) νὰ δίδωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας ἀκόμη. Τὸ β' καὶ συνδέει τὸ ἀποδημοῦσι καὶ μὴ ἔξαμαρτάνουσι. ἀλλὰ μᾶλλον=ἀλλὰ τοῦναντίον, δηλ. οὐ μόνον δὲν ἔδιδον ἀξιώματα εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας ἀλλὰ καὶ ἠτίμαζον (=ἐστέρον τῆς πολιτείας) καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν (τῶν 30) καταργήσαντας τὸ δημοκρατ. πολιτεύμα, ἦτοι τοὺς συνεργάτας καὶ συντρόφους των εἰς τὴν κατύλυσιν τῆς δημοκρατίας. [*Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὡδε. Διατί οὐκ ἦν εἰκὸς ἡμᾶς ἐπιθυμεῖν; Τί οὐκ ἦν εἰκὸς ἡμᾶς ἐπιθυμεῖν; Τί φαίνονται ἐκεῖνοι; Ἐκεῖνοι φαίνονται ἔχοντες τοιαύτην γνώμην ὥστε πολὺν νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα;].*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Φυσικὴ ἦτο ἡ ἀπὸ ξένων κινδύνων ἀποχὴ ἡμῶν. Βεβαίως οἱ 30 δὲν θὰ ἔδιδον ἀξίωμα εἰς τοὺς ἀπόντας. Ἀλλὰ τοῦναντίον ἀφῆρουν αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῶν συντρόφων αὐτῶν.

ΠΡΟΣΩΠ--ΠΡΑΓΜ. εἰς τοιοῦτον καιρὸν. ὁ Μαντίθεος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀνωμάλους καὶ κρισίμους ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Θερασύβουλος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του νικήσαντες ἐν Φυλῇ τοὺς 30 ἠπειλοῦν νὰ καταλάβωσι τὸν Πειραιᾶ καὶ εἶχεν ἀρχίσει ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν ἐξ ἄστεως καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς 7βρίου τοῦ 403.—*ἀλλοτρίων κινδύνων.* Οἱ ξένοι διὰ τὸν Μαντίθεον κίνδυνοι οὗτοι ἦσαν οἱ κίνδυνοι οὓς οἱ 30 διέτρεχον κατὰ τὴν ἐν Μοινηχίᾳ (τοῦ Πειραιῶς) μάχην πρὸς τὸν Θερασύβουλον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του. Ἐν αὐτῇ ἔλαβον μέρος ὑπὲρ τῶν 30 καὶ οἱ τότε ἵππεῖς Ἀθηναῖοι. Φαίνεται δ' ὅτι οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντιθ. διὰ τῆς α' κατηγορίας των, ὅτι ὁ Μαντίθεος ἵππευσεν ἐπὶ τῶν 30 (§ 3 καὶ 1), ἐνόουν ὅτι ἵππευε κατὰ τὴν μάχην ταύτην τῆς Μοινηχίας. *μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι.* Οἱ 30 θὰ ἦσαν ἀνόητοι βεβαίως ἂν ἔδιδον θέσεις

καὶ ἀξιώματα εἰς ἀνθρώπους ἀπόντας καὶ μηδεμίαν ὑπηρεσίαν προσενεγόν-
τας αὐτοῖς, ὡς ἦτο καὶ ὁ Μαντίθεος. Οὐδὲ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ 30 ἔσπευ-
σαν νὰ παραιοποιηθῶσι τὸν Μαννίθειον μόλις ἐπανεβλόντα ἐκ τοῦ Πόντου
(πένθ' ἡμέρας πρότερον § 4) καὶ νὰ δώσωσιν αὐτῷ διοικήσιν τινα, διότι ὁ
Μαντίθ., ὅστις ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διετέλει ἐξορίστος ἐν Πόντῳ, δὲν θὰ ἐδέχετο
τοῦτο τότε ὅτε οἱ 30 ἤρχισαν νὰ νικῶνται Ἐν ἤθελε ἠδύνατο νὰ πράξῃ
τοῦτο πολὺ πρότερον ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν 30. *τῆς πολιτείας*. Τοῦτο κυρίως
σημαίνει ἐγγραφὴν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν τρισηλίων (ἐν ᾧ οἱ 30 εἶχον
ἐγγράφει τοὺς ὀπαδοὺς των). *ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον*. Οἱ 30 τόσον ἀπληστοὶ
καὶ σκληροὶ ἦσαν ὥστε πολλάκις εἴτε ἐξ ἀπληστίας εἴτε ἐξ ἀλογίστου ἐγωϊσμοῦ
μετεχειρίζοντο σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν ὁμοφρόνων
ὀπαδῶν των, ἄλλους δὲ καὶ ἐφόνευον, ὡς τὸν συνάρχοντα αὐτῶν Θηραμένην
καὶ ἄλλους (Ἔσνοφ. Ἑλλήν. Β' γ' 50-τέλους). *τοὺς συγκαταλύσαντας*. ἐννοεῖ
τὸν Θηραμένην καὶ τοὺς φίλους του, οἵτινες μείναντες ἐν Ἀθήναις συνειργά-
σθησαν μετὰ τῶν 30 εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ δημοκρ. πολιτεύματος ἐν ἀντι-
θέσει πρὸς τοὺς ἀποδημοῦντας καὶ μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας
*[Ἔρωτ. Πότε ὁ Μαντίθεος ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας ἐκ τοῦ Πόντου ; Ὑπὸ ποίας
περιοστάσει; διετέλουν τότε οἱ 30 ; Ποῖον κίνδυνον εὐίερχον τότε οἱ 30 καὶ
ὑπὸ τίνων ; Ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ μέρος τότε εἰς τὴν διοίκησιν τῶν 30 ὁ
Μαντ. καὶ διατί ; Πῶς ἐφέροντο οἱ 30 καὶ πρὸς τοὺς φίλους των ;]*

ΚΑΛΛΙΑΟΓ-ΕΞΕΤ ΣΙΣ. Ὁ Μαντίθεος ἐπανεβλὼν εἰς Ἀθήνας ἐν
ἡμέραις ἀνωμόλοις καὶ κρισίμοις δὲν ἦτο πιθανὸν νὰ συμμετάσχῃ τῆς διοι-
κήσεως τῶν 30. Τὸ ἀπίθανον τοῦτο ἐνισχύει ἡ ἀπληστία, φιλαρχία καὶ ὀμό-
της τῶν 30. Καὶ αἱ ἀποδείξεις αὗται εἶναι πειστικαί. Παρατήρησον ὅτι εἰ
καὶ ὑπέσχετο ὁ ρήτωρ ἐν § 3 ὅτι θὰ ἀποδείξῃ 1) ὅτι δὲν ἵππευσε καὶ 2) ὅτι
δὲν μετέσχε τῆς τότε πολιτείας, ὅμως ἀποδεικνύει πρῶτον τὸ δεύτερον καὶ
εἶτα τὸ πρῶτον.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῆς διαγωγῆς τῶν 30 ; [*Εἰπέ τὸ νόημα*].

§ 6. Μωρὰ ἢ ἀπόδειξις τῆς κατηγορίας τοῦ Μαντιθέου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. τὸ *σανίδιον* = πῖναξ μικρὸς κεχρωματισμένος. *σκο-
π(έ)ω* = παρατηρῶ, ἐξετάζω, κριῖνω. *εὐήθεις* = ἀπλοῦν, ἀνόητον, μωρὸν. *δμο-
λογ(έ)ω* = ὁμολογῶ, παραδέχομαι. *ἐννοεῖσιν* = ἐννοεῖται, περιέχονται ἐν τινι
ἀναφέρονται. *ἐννοεῖ* = τινεὺς. *ἀπιδημῶ* § 5. — *ἐλεγχος* = δοκιμασία (§ 1), ἐξέλεξις
ἀπόδειξις. *κατέρχομαι* (κάθοδος) = ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα
μου. Λέγεται ἐπὶ τῶν φυγάδων (ἐξορίστων). Πρβλ. καὶ *κατάγειν*, *κατιέ-
ναι*, *φεύγειν*, *ἐπιβάλειν*, *κάθοδος φυγάδων*. *πιφίζομαι* = διὰ

ψηφοφορίας ἀποφασίζω (δίδω τὴν ψήφον μου ἦτοι τὴν γνώμην μου)=διά-
 τάσσω· τὸ δὲ ψήφίζω=ἀριθμῶ μὲ ψήφους, λογοριάζω. ἀποφέρω (ἀπίνεγ-
 κον-ἀπενήνοχα)=ὀνομάζω ἢ ὀνομαστί δηλῶ, ἀναγγέλλω ἢ ἀναφέρω τι εἰς
 προϋσταμένην ἀρχήν. κατὰστασις=ἐπιχορήγησις, προκαταβολή. ἀναπράττω=
 εἰσπράττω πάλιν (παίρω, πίσω).

ΣΥΝΤΑΞ.—ΕΡΜΗΝ. τοὺς ἱππεύσαντας. ἀντικ. τοῦ σκοπεῖν, οὐ
 ὑποκ. ἐννοεῖται τὸ τινά. σκοπεῖν. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου εὐθέως ἐστίν=
 Τὸ σκοπεῖν...ἐστὶν εὐθές=τὸ νὰ ἐξειάζη τις (νὰ εὐρη) ἐκ τοῦ σανιδίου τοὺς
 ὑπηρετήσαντας ὡς ἱππεῖς (ἐπὶ τῶν 30) εἶναι ἀνόητον πρᾶγμα. ἐν τούτῳ δηλ.
 τῷ σανιδίῳ. τῶν ὁμολογούντων...=ἐκ τῶν παραδεχομένων. ἱππεύειν. παρ. =
 ὅτι ἱππευον. ἐκεῖνος (καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ ἔλεγχος) ἀντὶ ἐκεῖνο δὲ τὸ σανί-
 διόν ἐστὶν ἔλεγχος...=ἡ ἐξῆς δὲ εἶναι ἀσφαλεστάτη ἀπόδειξις. ἐπειδὴ
 γὰρ κατήλθετε. Ἡ πρότασις ἐπεξηγεῖ τὸ ἐκεῖνο...=ὄτε δηλ. ἐπανήλθετε
 ἐκ τῆς ἐξουρίας. τοὺς φυλάρχους ὑποκ. τοῦ ἀπενεγκεῖν, τὸ δὲ τοὺς ἱπ-
 πεύσαντας ἀντικείμε. αὐτοῦ=ἐλάβετε τὴν ἀπόφασιν (=ἐδώσατε διαταγήν)
 ὅπως οἱ φύλαρχοι ἀναφέρωσιν (εἰς τοὺς ἄρχοντας) ὀνομαστί τοὺς ὑπηρετή-
 σαντας ὡς ἱππεῖς (ἐπὶ τῶν 30), ἦτοι νὰ ἀναφέρωσι τὰ ὀνόματα τῶν ὑπηρε-
 τησάντων εἰς τὸ ἱππικόν. ἵνα ἀναπράξητε=ἵνα εἰσπράξητε πάλιν (πάρετε
 πίσω). Τί προσδιορίζει ἡ τελικὴ πρότι ; [Συμπλήρωσον τὰς προτ. ὧδε. Διατί
 εἶναι εὐθές σκοπεῖν τινὰ τοὺς ἱππ. ἐκ τοῦ σανιδίου ; Ποῖος δηλ. εἶναι μέγιστος
 ἔλεγχος ; Πότε ἐψηφίσασθε ; Τί ἐψηφίσασθε ;].

ΠΕΡ ΕΧΟΜ. Μωρὸς ὁ ἐκ τοῦ σανιδίου ἔλεγχος τῶν ἱππευσάντων. Μέγι-
 στος (τέλειος) ἔλεγχος εἶναι ὁ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων γινόμενος.

ΠΡΟΣΩΠ.—ΠΡΑΓΜ. ἐκ τοῦ σανιδίου. Τὸ σανίδιον τοῦτο ἦτο σανὶς
 ἀλληλιμμένη ἢ διὰ γύψου καὶ ἄρα λευκή (=λευκωμα) ἢ διὰ μείγματος κηροῦ
 καὶ πίσσης· ἐχρησίμευε δὲ ἐπὶ τῶν 30, ὅπως γράφωσιν οὗτοι ἐπ' αὐτοῦ τὰ
 ὀνόματα τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ὑπηρετησάντων ὡς ἱππέων. Ἦτο δηλ. τὸ
 σανίδιον κατάλογος τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν 30 ὑπαρξάντων ἱππέων. Ἄλλ' ὁ
 κατάλογος οὗτος ἦτο ἀμφιβόλου κύρους ἕνεκα τῆς εὐκολίας μετ' ἧς ἠδύνατό
 τις ἀλλάσσειν τὰ ὀνόματα νὰ νοθεύῃ αὐτόν. Ὅθεν οὐδεμίαν πίστιν ἠδύνατο
 νὰ παρέχη μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30, διότι ἐν μέρει μὲν ἦτο ἐσφαλμένος ἐν
 μέρει δὲ παραλεπονημένος. Διὸ οὐδεμίαν κατηγορίαν ἠδύνατο λογικῶς νὰ στη-
 ριχθῇ ἐπ' αὐτοῦ. Τοιοῦτον κατάλογον εἶχον καὶ αὐτοὶ οἱ 30 τῶν τρι-
 χιλίων καλούμενον, ἐν ᾧ εἶχον ἐγγράφει τὰ ὀνόματα τῶν ὁμοφρόνων καὶ
 ὑποστηρικτῶν των. ἐγγεγραμμένοι. Ἐν τῷ σανιδίῳ ἦσαν ἐγγεγραμμένα ὀνό-
 ματα ἀνθρώπων ἀποδημούντων κατὰ τὴν ἀναρχίαν (τὴν ἐποχὴν δηλ. τῶν 30)
 ἀντὶ τῶν ἐξαλειφθέντων ἐπίτηδες ὀνομάτων ἄλλων ἱππευσάντων τότε πράγματι.
 Τοῦτο ἐγένετο βεβαίως ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων. κατήλθετε. Ὁ Μανιψ-

ἀπειθυνόμενος πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἔννοεῖ δι' αὐτῶν πάντας τοὺς δημοκρατικούς καὶ δὴ τοὺς κυρίους αὐτῶν ἀντιπροσώπους δηλ. τὸν Θρασύβουλον καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, οἵτινες ἐπαηγήθον καὶ ἀποκατεστάθησαν ἐν τῇ ἀρχῇ μετὰ τὴν τῶν 30 ἐκδίωξιν κατὰ τὸν 7βριον τοῦ 403. τοὺς φυλάρχους. Ἐν Ἀθήναις ἐξελέγοντο 10 φύλαρχοι (εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς), οἵτινες ἐν καιρῷ πολεμου ἦσαν ὑποστράτηγοι τῶν 2 ἱπάρχων, ἤτοι τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἱππέων. Κύριον δ' ἔργον εἶχον οἱ φύλαρχοι νὰ καταρτίζωσι τὸν κατάλογόν τῶν ἱππέων τῆς φυλῆς των καὶ νὰ παραδίδωσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον ἢ εἰς ὄρισμένον ἐπιτετραμμένον αὐτοῦ. πρβλ. Εἰσαγ. Ζ' καὶ § 7 οἱ σύνδικοι).— *ἀπενεργεῖν*. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις (τῷ 403) διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου ὑπεχρεώθησαν οἱ νέοι ἐκλεχθέντες τότε 10 φύλαρχοι νὰ γράψωσιν ἕκαστος ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ πάντας τοὺς εἰς τὴν φυλὴν του ἀνήκοντας ἱππεῖς τοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν τριάκοντα διατελέσαντας, ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τῆς κατατάξεως αὐτῶν (τοῦ ἂν δηλ. εἶχον καταταχθῆ εἰς τὸ ἱππικὸν πρὸ τῶν 30 ἢ ἐπ' αὐτῶν). Ὁ κατάλογος οὗτος εἶχε κῆρος ἀπόλυτον, διότι ἐγένετο ὑπ' ἰδίαν ἀτομικὴν εὐθύνην τῶν φυλάρχων. *τὰς καταστάσεις*. Οἱ πλοῖσοι ἀριστοκρατικοὶ ὑποχρεούμενοι νὰ τρέφωσι πολεμικὸν ἵππον κατειάσσαντο εἰς τὸ ἱππικὸν στρατεύομενοι. Εἰς ἕκαστον τοῦτον εἰσερχόμενον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἱππέων καὶ ἅμα τῇ ὀρκωμοσίᾳ αὐτοῦ ἐδίδοτο χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς ἐξοφλισμὸν τοῦ ἵππου καὶ διατήρησιν αὐτοῦ. Τὰ χρήματα ταῦτα ἐκαλοῦντο *κατάστασις* (ἐπιχορήγησις προκαταβολή) ἐφάπαξ διδομένη *ἀναπαράξει*. Ἡ κατάστασις συνήθως ἀπεδίδοτο ἐν τέλει τῆς ὑπηρεσίας ἐκάστου ἱππέως. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ ἐπὶ τῶν 30 ἱππεῖς ὑπηρετήσαν τοὺς 30 ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς δημοκρατίας τ. ἔ. προδοτικῶς, αὕτη μετὰ τὴν παλινόρθωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν 30 ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἱππεῖς τούτους εὐθὺς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἐπιχορηγήσεως ὡς τιμωρίαν κατ' αὐτῶν διὰ τὴν διαγωγὴν των. [*Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ σανιδίου ; Πότι ἐγένετο ἡ ἐπάνοδος τῶν ἐξορίστων (Θρασυβούλου κλπ) καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας ; Τί γνωρίζεις περὶ φυλάρχων ; Εἰς τίνα ὑποχρέωσιν ὑπεβλήθησαν οἱ φύλαρχοι μετὰ τὴν παλινόρθωσιν ; Εἶχον κῆρος οἱ κατάλογοι τῶν φυλάρχων ; Τί ἦτο ἡ κατάστασις καὶ πότε ἐπιστρέφετο αὕτη ;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Τὸ νὰ χαρακτηρίσῃ ὁ κατηγορούμενος τὴν ἐκ τοῦ σανιδίου ἐξέτασιν τῆς κατηγορίας ὡς εὐθῆειαν εἶναι μὲν ζωηρὸν καὶ ἀρρεπές, ἀλλ' εἶναι πολὺ τεχνικὸν καὶ πειστικόν. Ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄκυρον τοῦ σανιδίου ἐξαίρεται τὸ ἔγκυρον τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων. Τούτων δ' ἀποδεικνυμένων κατωτέρω προκύπτει φανερόν τὸ δίκαιον τοῦ κατηγορουμένου καὶ ψευδῆς ἢ κατηγορία. Ἐν ᾧ περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τῆς ἀποχῆς του ἀπὸ τῆς τῆς τότε πολιτείας συντόμως ὁμίλησε (§ 4 καὶ 5), διότι τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπλού-

στερον, περί τοῦ ὅτι δὲν ἵππευσεν ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν (§ 6-9), διότι τὸ πρᾶγμα εἶναι σπουδαιότερον ἕνεκα τῆς κατὰ τῶν ἵππέων γενικῆς τότε κατακραυγῆς.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Παρατήρησον μέχρι τίνος φθάνει τὸ θάρρος τοῦ κατηγορουμένου αισθανομένου τὸ δίκαιόν του, (πρβλ. καὶ § 3). Τί μᾶς διδάσκει τοῦτο :

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 7. Ὁ κατάλογος τῶν φυλάρχων εἶναι ἀξιόπιστος καὶ οὐχὶ τὸ σανίδιον

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀποφέρομαι (ἀτηνέχθην) ἰδ. § 6. *πράττομαι*. καθ. τοῦ π ρ ἄ τ τ ω = εἰσπράττω (§ 6 ἀναπράττω) = ὑποβάλλομαι εἰς πληρωμὴν. *ζημιῶμαι* (ζημία = πρόστιμον) = τιμωροῦμαι διὰ προστίμου. *τὰ γράμματα* = ὁ κατάλογος.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *τοῖνον* δηλοῖ τὸ συμπέρασμα τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ §. — *ἀποδείξειεν* ἄν. Τί εὐκτικ. εἶναι (Σ. § 279); *ἀπενεχθέντα-παραδοθέντα-πραχθέντα* (ἐμὲ) κατηγορημ. μετοχαί ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ ἀποδείξειεν ἄν = οὐδεὶς λοιπὸν δύναται νὰ ἀποδείξῃ οὔτε ὅτι ἐγὼ ἀνηγγέλθην (ἐδηλώθην τὸ ὄνομά μου) ὑπὸ τῶν φυλάρχων, οὔτε ὅτι παρεδόθην εἰς τοὺς συνδίκους, οὔτε ὅτι ὑπεβλήθην εἰς ἐπιστροφὴν τῆς καταστάσεως (ὅτι οἱ σύνδικοι εἰσπραξάν παρ' ἐμοῦ τὴν καλίστασιν). *καίτοι ῥάδιον* (ἔστι) = καὶ βεβαίως εἶναι εὐκόλον εἰς πάντας νὰ γνωρίσωσι τοῦτο... Τὸ γ γ ῶ ν α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου ῥ ἄ δ ἰ ὄ ν ἔ σ τ ι. τὸ δὲ τοῦτο ἀντικ. τοῦ γ γ ῶ ν α ι ἢ δὲ εἰδικ. πρὸτ. ὅ τ ι ἄ ν α γ κ. ἦ ν εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ τ ο ὕ τ ο. *εἰ μὴ ἀποδείξειαν* ὑπόθεσις ἥς ἀπόδοσις τὸ ἄ ν α γ κ α ἰ ὄ ν ἦ ν ζ η μ ι ο ὕ σ θ α ι, τὸ δὲ τοῖς φυλάρχοις δοτ. προσωπ. εἰς τὸ ἄ ν α γ κ α ἰ ὄ ν ἦ ν. *τοὺς ἔχοντας* = τοὺς εἰληφότας = ἐκείτους οἵτινες εἶχον λάβει. Τὸ ἔ χ ω = εἴληφα (Σ. § 259). *αὐτοῖς*. ὑποκ. τοῦ ζ η μ ι ο ὕ σ θ α ι τεθὲν κατὰ δοτικὴν (ἀντὶ κατ' αἰτιατ.) ἵνα συμφωνήσῃ τῷ φυλάρχοις εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀντιτίθεται δὲ τῷ τ ο ὕ ἔ χ ο ν τ α ς... τὸ δὲ ζ η μ ι ο ὕ σ θ α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ ἄ ν α γ κ α ἰ ὄ ν ἦ ν = ὅτι δηλ. ἦτο ἀναγκαῖον εἰς τοὺς φυλάρχους νὰ τιμωρῶνται αὐτοὶ διὰ προστίμου, ἐὰν δὲν ἤθελον παρουσιάσει (φανερῶσει) τοὺς ἔχοντας (λάβει) τὴν ἐπιχορήγησιν (τὴν χρηματικὴν προκαταβολὴν τοῦ ἵππέως) = ὅτι κατ' ἀνάγκην θὰ ἐτιμωροῦντο οἱ φύλαρχοι ἂν δὲν ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι φανεροὺς πάντας ἀνεξαίρετως τοὺς λαβόντας (ἐπὶ τῶν 30) τὴν χρηματ. ἐπιχορήγησιν δηλ. τοὺς ἵππεύσαντας ἐπὶ τῶν 30. — ὥστε πιστεύετε ἂν πολὺ δικαιότερον. Τὸ δυνατόν συμπέρασμα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (ῥάδιόν ἐστι γγῶναι ὅτι...) πράξεως = ὥστε πολὺ δικαιότερον δύνασθε νὰ πιστεύητε εἰς ἐκεῖνα τὰ γράμματα (δηλ. τοὺς καταλόγους τῶν φυλάρχων) ἢ εἰς ταῦτα (ἐνν. τὰ γράμματα δηλ. τὸ σανίδιον). Λέγει ἐ κ ε ἰ ν ο ι ς διότι δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ βουλῇ ὁ

κατάλογος τῶν φυλάρχων εἶτε διότι ὁ κατήγορος ἀπεισιώπησεν αὐτόν, λέγει δὲ τ ο ὑ τ ο ι ς, διότι φαίνεται ὅτι τὸ σανίδιον ἦτο ἀνηρητημένον ἐκεῖ ἐν τῇ βουλῇ, εἶτε διότι περὶ τούτου ἔχει γίνει ἀνωτέρω ἐκτενέστερος λόγος. Πότε μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι τὴν ο ὕ τ ο ς καὶ πότε τὴν ἐκείνος. (Σ. § 297) ; ἢ **τούτοις**. β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἔνεκα τοῦ δ ι κ α ι ὀ τ ε ρ ο ν. **ἐκ τούτων** ἔνν. τῶν γραμμάτων δηλ. ἐκ τοῦ σανιδίου (καὶ ἐπὶ τοῦ σανιδίου ἦσαν γραμματα ὅπως καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ). Τὸ τ ο ὑ τ ω ν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐγγύτερον τούτοις (τῷ σανιδίῳ) τὸ δὲ ἐ ν ἐ κ εῖ ν ο ι ς εἰς τὸ ἀπωτέρω γραμμασι. **ῥάδιον ἦν τῷ βουλομ. ἐξαλειφθ.**—εὐκολον ἦτο εἰς τὸν θέλοντα νὰ ἐξαλειφθῇ εἶτε νὰ ἐξαλειφῇ τὸ ὄνομά του. ***Ἡ δοτ.** εἶναι προσωπικὴ εἰς τὸ ῥ ᾱ δ ι ο ν ἦ ν καὶ ὑποκειμ. εἰς τὸ ἐ ξ α λ ε ι φ θ ἦ ν α ι. **τούς, ἱππέυσαν.** ὑποκ. τοῦ ἀ π ε ν ε χ θ ἦ ν α ι, ὅπερ ὑποκ. τοῦ ἀ ν α γ κ α ῖ ο ν ἦ ν—ἐντὸς δ' ἐκείνου (τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων) ἦτο ἀναγκαιὸν πάντες οἱ ὑπηρετήσαντες ὡς ἱππεῖς (ἐπὶ τῶν 30) νὰ καταγραφῶσιν (ὀνομαστί) ὑπὸ τῶν φυλάρχων καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν νάναγγελθῶσιν εἰς τὸν δῆμον. Τὸ ἀ ν α γ κ α ῖ ο ν ἔχει πολλὴν δύναμιν ἐνταῦθα ἀντιτιθέμενον τῷ ῥ ᾱ δ ι ο ν. [**Σ. μπλήρωσ. τὰς προτ. ὧδε. Τί οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν ; Διατί οὐ παραδοθέντα τοῖς συνδίκους ; Ποῖον τοῦτο ῥᾱδιὸν ἐστι γνῶναι ; *Υπὸ τίνα προϋπθέσιν ἀναγκαιὸν ἦν τοῖς φυλάρχ. ζημιῶσθαι ; Ῥᾱδιὸν ἐστι γνῶναι ὅτι...οὕτως ὥστε ποῖον νὰ δύναιται νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ; Διατί πιστεύετε ἂν δικαιότερον ἐκείνοις ἢ τούτοις ;].**

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀδύνατος ἦ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων ἀποδείξεις ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου. Εὐαπόδεικτον τὸ κῦρος τοῦ καταλόγου τούτου ἐκ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης τῶν φυλάρχων. Τὸ ἔγκυρον καὶ ἀσφαλές τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων καὶ τὸ ἄκυρον καὶ ἐπισφαλές τοῦ σανιδίου διὰ τὸ εὐκολον τῆς νοθεύσεως.

ΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. ἀπενεχθέντα. ἰδὲ ἐν § 6 ἀ π ε ν ε γ κ εῖ ν. **συλαρχων § 6.—τοῖς συνδίκους.** Οἱ σ ὕ ν δ ι κ ο ι ἐν Ἀθήναις μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν 30 εἶχον καθῆκον νὰ συλλέγωσι τὰ χρηματικὰ πρόστιμα τῶν τιμωρηθέντων πολιτῶν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ταμείου διὰ δὲ τοὺς μὴ πληρῶνοντας ταῦτα συνελάμβανον ὡς ὑπολόγους τοὺς φυλάρχους αὐτῶν. Πρὸς τούτοις οἱ σύνδικοι ἐδίκαζον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἡλιαστῶν καὶ πᾶσαν δίκην ἀφορῶσαν εἰς τὰς δημεύσεις, ἐν γένει δὲ ἐπέβλεπον πᾶσαν οἰκονομικὴν ἀπαίτησιν τοῦ δήμου. πρβλ. τοὺς νῦν εἰσπράκτορας, ταμίας καὶ ἐφόρους. **κατάστασιν πραχθέντα.** ἰδὲ § 6. Περὶ 3 πρόκειται ἐνταῦθα 1) δὲν ἀνηγγέλθη τὸ ὄνομά του εἰς τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ φυλάρχου, 2) δὲν παρεδόθη εἰς τοὺς συνδίκους καὶ 3) οἱ σύνδ. δὲν εἰσέπραξαν παρ' αὐτοῦ τὴν κατάστασιν **τούς ἔχοντας ζημιῶσθαι.** Πάντας ἀνεξαίρετως ἐκείνους, οἵτινες εἶχον λάβει πρὸ τῶν 30 τὴν χρηματικὴν ἐπιχορήγησιν, διετάχθησαν οἱ φύλαρχοι εὐθὺς μετὰ τὴν

παλινορθωσιν νά καταγράψωσιν ἐν καταλόγῳ ὑπ' ἰδίαν αὐτῶν εὐθύνην. Διὰ πᾶσαν δὲ οἰανδήποτε καὶ ὅπωςδήποτε παραλείψιν ἢ διὰ πᾶν σφάλμα τῶν οἱ φύλαρχοι ἦσαν ἀτομικῶς ὑπόλογοι, ὡς σήμερον οἱ ταμίαι ὑποχρεούμεοι νά πληρῶνοσι τὸ ἐλλείπον ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων. **δικαιότερον πιστεύετε.** Διότι ὁ μὲν κατάλογος τῶν φυλάρχων ἦτο ἀναμφισβητήτου κύρους, ὁ δὲ κατάλογος τοῦ σανιδίου τούναντιον εἶχε νοθευθῆ. **ἐκείνοις τοῖς γράμμ.** Ἐννοεῖ τὸν ὑπὸ τῶν φυλάρχων παραδοθέντα τοῖς ἄρχουσι κατάλογον, ἐν ᾧ ἦσαν καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἀναπράξεων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πραχθέντων τὰς καταστάσεις, ὅπως σήμερον εἰς τὰ μητρώα. Ὁ κατάλογος αὗτος δὲν ἦτο εὐκολον νά παραποιηθῆ, ὅπως τὸ σανίδιον ὅπερ εὐρίσκετο πιθανῶς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καθὼς καὶ ὁ κατάλογος τῶν τρισηιλίων (Ξεν. Ἑλλην. Β' γ' 51), ἴσως δὲ ἦτο ἐκτεθειμένον καὶ δημοσίαι. **ἀναγκαῖον ἦν ἀπειχθῆναι.** Τοῦτο συνέβαινεν ἔνεκα τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης τῶν φυλάρχων, ἠναγκασμένων νά ἀναφέρωσι πάντας. [**Ἔρωτ.** Ἦτο ὁ Μαντίθεος ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων ὡς ἱππέυτας; Τί ἦσαν οἱ σύνδικοι καὶ ποῖον τὸ ἔργον αὐτῶν; Σήμερον τίνας ἀσκοῦσι τὸ ἔργον ἐκείνων; Εἶχε παραλάβει ὁ Μ. χρηματικὴν προκαταβολήν; Τί ὄφειλον νά πράξωσιν οἱ φύλαρχοι καὶ τίνα εὐθύνην εἶχον; Εἰς τίνα δημόσια ἔγγραφα ἔπρεπε νά δίδηται πίστις; Ἦσαν ἠναγκασμένοι οἱ φύλαρχοι νά καταγράψωσι πιστῶς πάντας τοὺς ἱππέυσαντας καὶ διατί;].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀφ' οὗ ὁ Μαντίθ. δὲν ἦτο ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων, ὅστις ἦτο ἀναμφισβητήτου κύρους, ἀλλ' ἐν τῷ σανιδίῳ, ὅπερ ἦτο νενοθευμένον, βεβαίως δὲν δύναται νά στηριχθῆ κατ' αὐτοῦ δικαία κατηγορία. Τὸ ἐπιχείρημα λογικὸν καὶ πειστικόν.

ΔΙΔΑΓΜ. Ὅταν τὰ πράγματα βοῶσιν οἱ λόγοι περιτιτοί.

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 8. Ἄν ἱππευεν ὁ Μαντίθεος ἐὰ ὠμολόγει τοῦτο.

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. ἔξαργος=ὁ ἀρνούμενος. **κακῶς πάσχω**=κακοποιουῖμαι πρβλ. τὰ κακῶς ποιῶ, εὐπάσχω, εὐποιῶ. **δοκιμάζομαι** § 3. **βουλεύω** (ἀμετάβ.)=εἶμαι βουλευτής, συνεδριάζω ἐν τῇ βουλῇ. **ποιῶμαι τὴν ἀπολογίαν**=ἀπολογοῦμαι. πρβλ. τὰ ποιῶμαι πόλεμον=πολεμῶ, ποιῶμαι μάχην=μάχομαι. κλπ. — **περιφανῶς**=φανερῶς (ὀλοφάνερα). **καταψεύδομαι τινος**=λέγω ψεῦδη (ψεύδομαι) κατὰ τινος. **ἀναβαίνω** (ἐπὶ μαρτύρων καὶ ρητόρων)=ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα. **μαρτυρ(έ)ω**=χρησιμεύω ὡς (γίνομαι) μάρτυς.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜ-N. ἔτι δέ. προσθήκη νέου λόγου εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὡς καὶ διὰ τοῦ ἐν § 6 ἔπειτα δέ. εἴπερ ἵππ. οὐκ. ἂν ἦν ἔξαργ. ὑποθετ.

πρωτ. (δ' εἶδους) σημαίνουσα τὸ ἀπραγματοποίητον = εἰάν ἤθελον ὑπηρετήσε, τότε ὡς ἱππεὺς δὲν θὰ ἠρνούμην τοῦτο. ὡς πεποιηκώς. — ὡς νὰ ἔχω διαπραΐξει φοβερόν τι (σφάλμα διὰ τὸ ὅποιον εἶμαι ἄξιος τιμωρίας) — ἀλλ' ἠξίουν (ἐνν. ἄν) δοκιμάζεσθαι = ἀλλὰ θὰ ἀπῆλθον νὰ ἐπιδοκιμάζωμαι (νὰ ἐπικυρωθῆ ἢ ἐκλογῇ μου). ἀποδείξας = εἰάν (καὶ ἀφ' οὗ) ἀποδείξω. ὡς... οὐδείς κ. πέπονθε ἢ εἰδιν. πρωτ. ἀντικ. τοῦ ἀποδείξας = ὅτι οὐδείς ἐκ τῶν πολιτῶν ἔχει κακοποιηθῆ (πάθει κακόν) ὑπ' ἐμοῦ. ὁρῶ ὑμᾶς-χρωμένους = βλέπω δὲ ὅτι καὶ σεῖς ἔχετε (μεταχειρίζεσθε) ταύτην τὴν γνώμην (ὅτι τὸ ἱππεύειν οὐκ ἔστι δεινόν). Τί εἶναι ἢ ἐκ τοῦ ὁρῶ ἔξαρτωμένη αὕτη μετοχὴ (Σ. § 458 ε') καὶ τί ἢ δοτ. εἰς τὸ χρωμένους; πολλοὺς βουλευοντας-κεχειροτονημένους = καὶ ὅτι πολλοὶ μὲν εἶναι (παρακάθηται ὡς) βουλευταὶ — πολλοὶ δέ... ἔχουσι χειροτονηθῆ στρατηγοὶ καί... Αἱ μετοχαὶ ἐκ τοῦ ὁρῶ ὡς καὶ ἡ χρωμένους πρὸς ἣν ἐτέθησαν κατὰ παραθέσιν ἐν τῷ κυρίως εἶναι ἢ αἰτιολογία αὐτῆς ὡς εἰ ἦτο «καὶ γὰρ πολλοὶ μὲν βουλεύουσι, πολλοὶ δὲ κεχειροτόννται». ὥστε-ταταψεύσασθαι. Ἡ σειρά εἶναι: ὥστε (ὑμεῖς) ἠγγείσθε (ἐμὲ διὰ μηδὲν ἄλλο ποιῆσθαι τὴν ἀπολογία καὶ τὴν ἢ ὅτι (διότι) ἐτόλμησαν (οἱ κατηγοροὶ μου) περιφανῶς καταψεύσασθαι μου. Τὸ ἠγγείσθε εἶναι προστακτικὴ, ἢ δὲ συμπερ. πρότασις (Σ. § 415 α') σημαίνει τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα ὄλων τῶν ἠγουμενῶν ἀπὸ § 4 καὶ ἐξῆς, τὸ δὲ ἐμὲ ποιῆσθαι τ. ἀπολ. ἀντικ. τοῦ ἠγγείσθαι, τὸ δὲ ἢ ὅτι ἐτόλμησαν β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, διότι τὸ μηδὲν δι' ἄλλο (ἀντὶ διὰ μηδὲν ἄλλο) ἔχει παραθετικὴν ἔννοιαν. Τὸ δὲ περιφανῶς σὺναφον τῷ καταψεύσασθαι ὁ ἀντικ. τοῦ ἐτόλμησαν, τὸ δὲ ἐμοῦ ἀντικ. τοῦ καταψεύσασθαι = ὥστε νὰ νομίζετε (= μάθετε) ὅτι ἐγὼ δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ποιῶμαι ταύτην τὴν ἀπολογία (τὴν περὶ τοῦ ἱππεύειν) ἢ διότι ἐτόλμησαν οἱ κατηγοροὶ μου φανερῶς (= ἔλαβον τὸ θράσος) νὰ εἴπωσι ψεῦδη ἐναντίον μου. ἀνάβηθι καὶ μαρτύρησον- ἐνν. σὺ ὦ μάρτυς. Τὸ μοῖδοτ. χαριστικῆ = πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ = ἀνάβηθι δὲ (εἰς τὸ βῆμα), ὦ μάρτυς, παρακαλῶ καὶ μαρτύρησον (περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου) εἴτε = ἄς ἔλθῃ ὁ μάρτυς καὶ ἄς μαρτορήσῃ ἂν λέγω ἀληθῆ. [Συμπλήρωσ. τὰς πρωτ. ὡδε. Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν ἦν ἔξαργος; Διὰ τί οὐκ ἂν ἦν ἔξαργος; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν ἢ πότε ἠξίουν ἂν δοκιμάζεσθαι; Τί ἀποδείξας; Τί καὶ τί ὁρῶ; Πάντα τὰνωτέρω (§ 4-9) ἐλέχθησαν οὕτως ὥστε ποῖον νὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἐάν ὑπηρετοῦν εἰς τὸ ἱππικὸν ἐπὶ τῶν 30 δὲν θὰ ἠρνούμην τοῦτο. Καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ μετ' ἐμοῦ φρονεῖτε ὡς πρὸς τὸ ἱππεύειν. Νὰ νομίζετε ὅτι ἐγὼ ἀντικρούω τὸ ὅτι ἱππεύσω μόνον διότι θέλω νὰ διαψεύσω τοὺς ψευδῶς κατηγοροῦσάντάς με. — Πρόσκλησις μάρτυρος.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. ἔτι δέ. Διὰ τούτου προστίθεται εἰς τοὺς ἀνωτέρω

λόγους καὶ ἄλλος λόγος τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας. Οἱ λόγοι οἱ ἀναιροῦν-
 τες τὴν κατηγορίαν εἶναι 1) ὅτι διέμενον ὁ Μ. ἐν Πόντῳ καὶ δὲν ἐπεδήμει
 ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκδιώξεως τῶν 30 (§ 4).—2) ὅτι ἦτο ἀπίθανον
 αὐτὸς μὲν νὰ ζητήσῃ νὰ ἀναμειχθῆ εἰς κινδύνους ἐν τοιαύταις ἀνωμάλοις περι-
 στάσεσιν, οἱ δὲ 30 νὰ δώσωσιν αὐτῷ ἀξιώματα ἄνευ προηγουμένης ὑπηρε-
 σίας (§ 5).—3) ὅτι ἦτο ἀνόητος ἢ ἐπὶ τοῦ νόθου σανιδίου στήριξις τῆς κατη-
 γορίας (§ 6).—4) ὅτι ἐν τῷ γνησίῳ καταλόγῳ τῶν φυλάρχων δὲν ἐφέρετο τὸ
 ὄνομά του ὡς ἱππεύσαντος (§ 7) καὶ τέλος 5) ὅτι δὲν ἦτο λογικὸν νὰ ἀποκρύψῃ
 τὴν ὑπηρεσίαν του ἐν τῷ ἱππικῷ ἂν ὄντως ἵππευε τότε, ἀλλ' ἀντὶ τούτου θὰ
 ἐξήτει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πράξιν του, ὡς ἔπραξαν καὶ ἄλλοι βουλευταί,
 στρατηγοὶ κλπ. (§ 8).—ὡς **δεινὸν πεποικῶς**. Ἡ ἐν τῷ ἱππικῷ ὑπηρεσία ἐπὶ
 τῶν 30 εἶχε χαρακτηρισθῆ μετὰ ταῦτα ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ
 τῆς πατρίδος. Ἐν τούτοις ἂν τις τῶν ἱππευσάντων τότε ἀπεδείκνυε τὴν ἀθρό-
 τητά του ἠδύνατο νὰπαλλαγῆ πάσης κατηγορίας, διότι βεβαίως πολλοὶ τῶν
 ἱππευσάντων τότε ἔπραξαν τοῦτο κατ' ἀνάγκην καὶ οὐχὶ ἐξ ἀντιδημοκρατικοῦ
 πνεύματος. Ἴσως μάλιστα τινες ἵππευσαν τότε ἐπίτηδες ὅπως χρησιμεύσωσι
 κρυφίως τῇ πατρίδι. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀπολύτως ἔγκλημα ἢ τότε ἐν τῷ ἱππικῷ
 ὑπηρεσία τινὸς καὶ μᾶλλον ἔνεκα τοῦ ἀναπτυχθέντος τότε μίσους (§ 3) ἐδόθη
 τοιοῦτος χαρακτηρισμὸς. **ἠξίουσαν ἂν δοκιμάζεσθαι**. διότι ἡμῖν ἀθῶος ὡς
 μηδὲνα ἀδικήσας, **ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους**. Τὴν ιδέαν αὐτήν, ὅτι ἡ
 ὑπηρεσία τῶν ἱππέων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναρχίας (ἐπὶ τῶν 30) δὲν ἦτο
 ἔγκλημα ἀπολύτως, ἔχετε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι βουλευταὶ καὶ δὴ πολλοὶ ἐξ
 ὑμῶν εἴσθε ἤδη βουλευταὶ καὶ στρατηγοὶ καὶ ἵππαρχοὶ ἂν καὶ ὑπῆρξατε τότε
 ἱππεῖς. Ὅ,τι λοιπὸν ἐπράξατε σεῖς (ἀποδείξαντες τὴν ἀθρότητά σας καὶ
 ἀπαλλαγέντες) ἠδυνάμην νὰ πράξω καὶ ἐγὼ ἂν ὄντως ἵππευον τότε. Ἀλλὰ δὲν
 ἵππευσα καὶ κακῶς κατηγοροῦμαι. **στρατηγούς**. Οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκληροῦντο,
 οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐχειροτονοῦντο. Ἐπὶ Κλεισθένης (500 π. Χ.) τὸ πρῶτον
 ἤρχισεν ἐν Ἀθήναις ἡ ἐκλογή τῶν 10 στρατηγῶν (ἐνὸς ἐξ ἐκάστης φυλῆς).
 Περὶ τῶν καθηρόντων αὐτῶν ὡς καὶ περὶ τῶν ἱ π π ἄ ρ χ ω ν (τῶν 2 ἀνω-
 τάτων ἀρχόντων τῶν ἱππέων) κλπ. ἰδ. Εἰσαγ. Ζ' πρὸβλ. καὶ § 6. **ταύτην τὴν ἀπο-
 λογίαν** Ἀναγκάζομαι νὰ ἐπιμείνω ἐν τῇ ἐξελέγξει τῆς περὶ τοῦ ὅτι ἵππευσα
 κατηγορίας μόνον καὶ μόνον ἵνα διαψεύσω τοὺς κατηγοροὺς μου καὶ στιγμα-
 τίσω τὴν ἀναίδειαν αὐτῶν· ἄλλως ἡ ἀθρότης μου εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων
 φανερά καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπολογίας. **Ἀνάβηθι**. Οἱ παριστάμενοι ἐν τῷ
 δικαστηρίῳ μάρτυρες τῆς ὑπερασπίσεως ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ ἀπολογουμένου
 ἵνα προσωπικῶς βεβαιώσωσι τὸ ἀληθὲς τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ· πρὸς τοῦτο δὲ
 ἀνέβαινον ἐφ' ὑψηλοῦ τινος παρὰ τὸ βῆμα μέρους, ὅπερ ἐκαλεῖτο π ὀ δ ι ο ν
 ἵνα γίνωνται τοῖς πᾶσιν ἀκουστοί. Ἀντὶ τούτου ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου

σήμερον διατάσσει τὸν μάρτυρα νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ὀλίγον ἵνα γίνηται ἀκουστότερος τοῖς πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ Κακουργιοδικεῖῳ ἵνα ἀκούωσι καλῶς οἱ δικάζοντες ἔνορκοι. Διὰ τοῦ α ν ἄ β η θ ι ὁ ἀπολογούμενος ἀπευθύνεται πρὸς τινα τῶν παρισταμένων μαρτύρων, μετ' ὧν ἔρχονται βεβαίως καὶ οἱ ἄλλοι, ἂν ὑπάρχωσι πολλοὶ καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη. **μαρτύρησον.** Ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ κειμένῳ ἀλλ' ἐννοεῖται ἐκ τοῦ μ α ρ τ ῦ ρ η σο ν καὶ ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦτος ΜΑΡΤΥΡΙΑ. (πρβλ. καὶ «δημοσ. ἀδικημάτων» § 2). Ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες θὰ μαρτυρήσωσι κυρίως μόνον περὶ τοῦ γεγονότος τῆς εἰς Ἀθήνας ἐπανόδου τοῦ Μαντιθέου ἐκ τοῦ Πόντου καὶ δὴ περὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς, διότι τὰ λοιπὰ γεγονότα (ἀπὸ § 4—9) εἶναι ἐν μέρει μὲν ἐπακολουθήματα τοῦ γεγονότος τούτου ἐν μέρει δὲ γνωστά ἐκ τῶν δημοσίων ἔγγραφων (δηλ. τοῦ καταλόγου τῶν φυλάρχων καὶ τοῦ σανιδίου), ὧν ἀντίγραφα βεβαίως θὰ εἶχεν ὁ ἀπολογούμενος. πρβλ. καὶ § 7. — [**Ἐρωτ. Τίνες οἱ λόγοι τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας τοῦ Μαντι ; Τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὁ Μ. ἂν ἔπνευε καὶ τίνες ἄλλοι ἔπραξαν τοῦτο ; Τί γνωρίζεις περὶ στρατηγῶν, ἰππάρχων καὶ φυλάρχων ἐν Ἀθήναις ; Διατί μόνον ἀπολογεῖται ὁ Μ. ; Πῶς, ὑπὸ τίνος καὶ ποῦ προσεκαλοῦντο οἱ μάρτυρες τότε καὶ ποῦ νῦν ; Ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος ἀναγράφεται ἐν τῷ ρητορικῷ λόγῳ ; Περὶ τίνος ἐμαρτύρησαν ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες ;]**

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣ. Τὴν ἐπὶ τῶν 30 ὑπηρεσίαν ἐν τῷ ἱππικῷ δὲν θεωρεῖ ὁ Μ. ἐπολύτως ἔγκλημα (ὡς δεινόν τι) καὶ ἀποδεικνύει μὲν τοῦτο καὶ δι' ἄλλων παρακαθημένων βουλευτῶν κλπ. ἀλλὰ τονίζει τοῦτο ἐπίτηδες πρὸς ἄρσιν πάσης ὑπονοίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ δήλωσις ὅτι ἀναγκάζεται νὰπολογηθῇ μόνον καὶ μόνον ὅπως διαψεύσῃ τοὺς ψευδομένους κατηγοροὺς του γίνεται μετὰ τέχνης ὅπως φανῇ ἡ πεποίθησις τοῦ ἀπολογουμένου καὶ διατεθῶσιν εὐμενῶς οἱ δικασταί. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης ἀποδείξεως συμπληρῶν τὰς προηγουμένας (ἀπὸ § 4) ἀποδεικνύει τελείως ὅτι ο ὔ τ ε ἰ π π ε υ σ ε ν ο ὔ τ ε μ ε τ ἔ σ χ ε τ ῆ ς τ ὅ τ ε π ο λ ι τ ε ῖ α ς. Πρὸς τοῦτο καλεῖ ἐν τέλει καὶ τοὺς μάρτυρας.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τούτων ; [Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς §.]

§ 4-9. Β' μεθοδικὴ ἐνότης. Α' ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ. Ἀνασκευῆ τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἀντιπάλων, ἧτοι ἀνασκευῆ τῆς κατηγορίας ὡς ἀναποδείκτου καὶ μωρῶς ὑποστηριζομένης.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ Μαντιθεὸς διὰ διαφόρων ἐπιχειρημάτων ἀνατρέπει τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν κατηγορῶν του καὶ ἀποδεικνύει, ψευδῆ τὴν κατηγορίαν αὐτῶν τὴν διατυπωθεῖσαν διὰ τῆς ἐν § 3 προτάσεως. Διὰ δὲ τῆς ἐν τέλει συμπερασματ. προτάσεως ἐξάγει τὸ συμπέρασμα

τῆς ἀποδείξεώς του. Ἀντιᾶθα τελευτᾷ τὸ α' μέρος τῆς διηγήσεως οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἀντιπάλων, καὶ ἄρχεται τὸ β' μέρος, αἱ ἀποδείξεις (πρὸβλ. Α' μεθοδ ἐνόητα).

*Ανακρφαλαίωσον τὰ ἐπιχειρήματα καὶ εἰπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ἐνόητος.

§ 9. Ὁ Μαντ. θά ὁμιλήσῃ διὰ βραχυτάτων περὶ τοῦ βίου του.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. αἰτία=κατηγορία. ἀγών (δικαστικὸς)=δίκη. τὰ κατηγορημένα=αἱ κατηγορίαι. προσήκει=πρέπει, ἀρμόζει. δοκιμασία=ἐξέλεξις ἀρχόντων (§ 1). ἀκροῦμαι νινος=ἀκούω τινὰ ὁμιλοῦντα. ποιῶμαι τὴν ἀπολογίαν (§ 8). βραχὺς=ὀλίγος, σύντομος.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. ταύτης τῆς αἰτίας=τῆς περὶ ἧς νῦν πρόκειται=τῆς παρουσίας κατηγορίας (ἦν μοι ἀποδίδουσιν). οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν=δὲν γνωρίζω πρὸς τίνα σκοπὸν (=διατί) εἶναι ἀνάγκη (πρέπει) νὰ λέγω περισσότερα=ἀρκετὰ εἶπον περὶ τῆς κατηγορίας. Ἡ αἰτιατ. ὅ, τι σημαίνει τὸ τελικὸν αἷτιον ὡς καὶ παρ' ἡμῖν δὲ ν ξ ε ρ ω τ ῖ (π ρ ὸ ς τ ῖ) τ ᾶ θ ἔ λ ε ι ς α ὕ τ ᾶ; Ἡ δὲ πρότασις ὅ τι δ ε ῖ...λ ἔ γ ε ι ν ε ἶ ν α ι π λ α γ. ἐρωτ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ο ὕ κ ο ἶ δ α. δοκεῖ μοι προσήκειν ἀπολογεῖσθαι=νομίζω...ὅτι πρέπει κατὰ μὲν τὰς ἄλλας (ἐκτὸς τῆς δοκιμασίας) δίκας νὰ ἀπολογηταί τις (ὁ κατηγορούμενος) περὶ μόνων τῶν εἰς αὐτὸν ἀποδιδομένων κατηγοριῶν. Ὅρα τὴν σύνταξιν τῶν ἀπροσώπων (Σ. § 470). Τοῦ α' ὑποκ. εἶναι τὸ β', τοῦ δὲ β' τὸ γ', τοῦ δὲ γ' ὑποκ. ἐνν. τὸ τ ι ν ᾶ ἢ τὸν κ α τ η γ ο ρ ο ὕ μ ε ν ο ν ἐ ν τ ο ῖ ς ἄ λ λ ο ι ς...ἐ ν τ αῖ ς δ ο κ ι μ α σ ι α ῖ ς σημαίνουσι τὸν χρόνον=ὅταν δικάζηται...ὅταν δοκιμάζηται τις. δίκαιον εἶναι. Ὑποκειμ. τοῦ δ ο κ ε ῖ μ ο ι. Τὸ δὲ λ ὁ γ ο ν δ ι δ ὶ ν α ι ὑποκ. τοῦ δ ῖ κ α ι ο ν ε ἶ ν α ι, διότι πάντα εἶναι ἀπρόσωπα. Τοῦ δὲ δ ι δ ὶ ν α ι λ ὁ γ ο ν (=ἀπολογεῖσθαι) ὑποκ. ἐνν. τὸ τ ι ν ᾶ ἢ τὸν δ ο κ ι μ α ζ ὶ μ ε ν ο ν=Κατὰ δὲ τὰς δοκιμασίας (τὰς δίκας τῆς ἐξελέξεως οἷα καὶ ἡ παροῦσα) ν ο μ ῖ ζ ω ὅ τ ι ε ἶ ν α ι δ ῖ κ α ι ο ν ν ᾶ δ ῖ δ ῆ π ι ς λ ὁ γ ο ν περὶ ἄλου τοῦ βίου του. μετ εὐνοίας=εὐνοϊκῶς, συναπτ. τῆ ἀ κ ρ ὸ ἄ σ α σ θ ε ι, οὐ ἀντιν. τὸ μ ο ν =Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὲ ἀκούσῃται εὐνοϊκῶς. Ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων=δι' ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωντέρων=ὅσον δένναμαι συντομώτατα. Τὸ ὡ ς ἂ ν δ ὦ ν ω μ α ι ἐπιτείνει τὸ ἡπερθετικὸν (Σ. § 94 γ'). [Συμπλήρ. τὰς προτ. ὦδε. Τί οὐκ οἶδι; Πότε δοκεῖ μοι προσήκειν ἀπολογεῖσθαι περὶ τῶν κατηγορημ. μόνον καὶ πότε δίδόναι λόγον περὶ παντὸς τοῦ βίου;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀρκετὰ τὰ λεχθέντα περὶ τῆς κατηγορίας. Ἐν ταῖς ἄλλαις δίκαις πρέπει νὰ περιορίζηται τις ἐν τῇ κατηγορίᾳ, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις

πρέπει νά ἀπολογῆται καί περὶ ὅλου τοῦ βίου του. Παράκλησις περὶ εὐμενοῦς ἀκροάσεως. Ἡ ἀπολογία ἔσται βραχυτάτη.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΑΡΑΓΜ. *περὶ ταύτης τῆς αἰτίας.* Περὶ τῆς εἰς τὸν Μαντίθ. ἀποδιδιομένης νῦν κατηγορίας, ὅτι ἵππευσε καὶ μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας. *πλείω λέγειν.* Θεωρεῖ περιττὸν ὁ Μαντ. νά μακρολογῆσῃ περισσότερον πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ψευδοῦς τῆς κατηγορίας, διότι ἀρκετὰ ἐπιχειρήματα ἔφερε περὶ τούτου.—*παντὸς τοῦ βίου.* Κατὰ τὰς δοκιμασίας ἐξητάζετο λεπτομερῶς καὶ ἅπας ὁ ἰδιωτικὸς καὶ δημοσίος βίος τοῦ κατηγορουμένου, διότι αὐταὶ ἦσαν ἀγῶνες θετικοὶ προκειμένου περὶ κτήσεως τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος. Τοῦτο ἐν ταῖς ἄλλαις δίκαις δὲν ἐγένετο. Πρβλ. καὶ § 1. Τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἰδιωτ. καὶ δημοσίου βίου του ὁ Μ. ὑπέσχετο καὶ ἐν τῷ προοίμιῳ ἐὰν δὲ φαίνομα... β ε β ι ω κ ω ς. *δέομαι...* Διὰ τούτου προκαλεῖ τὴν εὐμενῆ ἀκροασιν τῶν δικαστῶν. Τοῦτο συνήθως γίνεται ἐν τῷ προοίμιῳ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁ Μαντίθεος παρεκάλεσε τοὺς δικαστὰς γενικῶς ἐνταῦθα παρακαλεῖ αὐτοὺς εἰδικότερον ὅπως ἀκούσωσιν εὐμενῶς τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ (§ 10-13) καὶ δημοσίου (§ 13-18) βίου του. Ὅθεν ἡ § αὕτη εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ ὁκλοῦθου μέρους τῆς διηγήσεως (§ 10-20).—*ποιήσομ. τὴν ἀπολογίαν.* Μετεχειρίσθη τὴν λέξιν ταύτην διότι καὶ ἡ περὶ τοῦ βίου του λογοδοσία ἀπολογία εἶναι, ἀφ' οὗ οἱ κατηγοροὶ κατηγορήσαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου του. *Διὰ βραχυτάτων.* Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη τῶν ἀγορευόντων εἶναι συχνοτάτη ἐν τοῖς προοιμίοις καὶ γίνεται, ἵνα προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν καὶ εὐμενῆ ἀκροασιν τῶν δικαστῶν ἀπαρεσκομένων εἰς μακροὺς λόγους. Τοῦτο εἶναι ῥητορικὸν σχῆμα καὶ λέγεται π ρ ο δ ι ὁ ρ θ ω σ ι ς. Οἱ ῥήτορες εὐ μόνον ὑπισχνοῦντο ἐν τοῖς προοιμίοις τὴν συντομίαν ἀλλὰ καὶ ἐπεδίωκον αὐτήν, ὡς καὶ τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν πιθανότητα, ἵνα γίνωνται μᾶλλον εὐχάριστοι τοῖς δικασταῖς καὶ κερδίζωσι τὴν δίκην. Τοῦτο πράττουσι καὶ σήμερον οἱ ἀγορευόντες ἐν δικαστηρίοις καὶ πολὺ ἐκ τούτου κερδίζουσιν.—[*Ἐρωτ. Τί ἀπέδειξεν ἕως τῶρα ὁ Μ; Εἶναι πειστικὰ τὰ ἐπιχειρήματά του; Τί ἐξητάζετο κατὰ τὰς δοκιμασίας; Τί ὑπέσχετο ὁ Μ. ἐν § 3, τί ἀπέδειξε καὶ τίνα παράκλησιν ὑποβάλλει ἤδη; Πῶς ὑπισχνεῖται ὅτι θὰ ὀμλήσῃ περὶ τοῦ βίου του καὶ διὰ τί;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐπίτηδες λέγει ὁ Μ. ὅτι εἶναι περιττὸν νά εἴπῃ περισσότερα περὶ τῆς κατηγορίας, ἵνα κατασιῆσῃ πιθανότερα τὰ ἐπιχειρήματά του. Φρονῶν δ' ὅτι κατὰ τὰς δοκιμασίας πρέπει νά ἐξετάζηται ὅλος ὁ βίος τοῦ κατηγορουμένου παρακαλεῖ τοὺς δικαστὰς νάκούσωσιν εὐμενῶς τὰ τοῦ βίου του ἐκτεθησόμενα συντομώτατα. Οὕτω μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἴσχυρισμῶν τῆς κατηγορίας (§ 4-9) διὰ νέου ἤδη προοιμίου δηλοῖ τί θὰ εἴπῃ μετὰ ταῦτα. Παρατήρησον τὴν μέθοδον, ἣν ἀκολουθεῖ, καὶ τὴν π ρ ο δ ι ὁ ρ θ ω σ ι ν, ἣν πολὺ ἐνωρὶς μετεχειρίσθη καὶ πρὶν οἱ δικασταὶ κουρασθῶσιν.—

Ἐν τῷ ἐν τῷ προμύθῳ ὑπῆρξεν ἀλαζονικός ὁ Μ. ἐνταῦθα εἶναι εὐγενής, διότι ἐκεῖ μὲν εἶχεν ὕλην ἄφθονον καὶ οἱ δικασταὶ δὲν εἶχον κουρασθῆ ἔνταῦθα δὲ προκειμένου περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου του, δὲν θέλει νὰ εἶναι ὀκληρός.

§ 9 Γ' μεθοδικῆ ἐνότης. Ἀνακεφαλαίωσις εἰρημένων καὶ παράκλησις Μαντιῦ. περὶ εὐμενοῦς ἀκροάσεως τῶν τοῦ βίου του.

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.

§ 10. Οἰκογενειακὸς καὶ ἰδιωτικὸς βίος Μαντιθίου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. Οὐσία=περιουσία. καταλείπω=ἀφίνω ('πίσω) ἐπὶ τῶν ἀποθνησκόντων. αἱ συμφοραὶ=τὰ δυστυχήματα. ἐκδίδωμι=ὑπανδρεύω, δίδω τὴν θυγατέρα ἢ ἀδελφὴν μου ἕξω τῆς οἰκίας. ἐπιδίδωμι=δίδω ὡς προῖκα ἤτις ἦν δῶρον διὸ καὶ αἱ αἰ. προῖκα καὶ δωρεάν ὡς ἐπιρρ. ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς νόμφης λέγεται τὸ (ἐπι)φέρεσθαι=φέρειν μεθ' ἑαυτῆς προῖκα· ἐπὶ δὲ τοῦ γαμβροῦ τὸ λαμβάνειν προῖκα. νόμομαι καὶ διανέμομαι καὶ μερίζομαι (πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἢ πρὸς ἀλλήλους). Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν διανομῆς τῆς πατρικῆς περιουσίας. Τὸ δὲ (δια)νέμω ἐπὶ τοῦ πατρὸς μερίζοντος εἰς τοὺς υἱοὺς τὴν περιουσίαν του. Τὰ πατρῶα=τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς εἰς τοὺς υἱοὺς παραδοθέντα (ἐπὶ τῆς περιουσίας). Τὰ πατρικὰ ἐπὶ τῶν φίλων ἢ ξένων καὶ τὰ πατρια ἐπὶ τῶν τῆς πόλεως ἐθίμων, νόμων κλπ. μηδεπώποτε=οὐδέποτε ἕως τώρα. ἔγκλημα (ἐγκαλῶ)=αἰτία παραπόνου, ἐνοχοποίησις, κατηγορία. ἔγκλημα γίνεται μοι πρὸς τινα (ἐν σχέσει πρὸς τινα)=γίνεται κατηγορία τις εἰς ἐμὲ ἐκ μέρους τινός, δίδω ἐγὼ εἰς τινα ἀφορμὴν κατηγορίας ἢ παραπόνου κατ' ἐμοῦ=κατηγοροῦμαι (ἐνοχοιοῦμαι) ὑπὸ τινος.

ΣΥΝΤΑ.-ΞΕΡΜΗΝ. γαρ=διασαφητικόν. πρῶτον μὲν... ἀντιτίθεται τῷ ἐν § 11. περὶ δὲ τῶν κοινῶν... οὐ πολλῆς=ὀλίγης. καταλειφθείσης=εἰ καὶ κατελείφθη=ἂν καὶ ἔμεινεν εἰς ἐμὲ ὀλίγη περιουσία ἕνεκα τῶν δυστυχημάτων καὶ τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς πολιτείας. ἐπιδοὺς ἐκατέρω=δώσας (ἀφ' οὗ ἔδωκα) ὡς προῖκα εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν δύο χωριστά...—ἐνειμάμην ἐνν. τὴν οὐσίαν=μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου δὲ διεμοίρασα τὴν περιουσίαν μας κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἐκεῖνος νὰ ὁμολογῇ ὅτι ἔχει λάβει περισσότερα ἀπὸ ἐμὲ ἐκ τῶν πατρικῶν κτημάτων. Τί γενικ. εἶναι αἱ ἐκ τοῦ πλέον ἐξαρτώμεναι ἐμοῦ (Σ. § 91) καὶ πατρώων (Σ. § 85 ε'); Τί συμπεράσμα εἶναι τὸ ὅστε... ὁμολογεῖν (Σ. § 415 β'); Τὸ ἔχειν =εἰληφέναι (Σ. § 259). Τὸ πλέον=πλεῖον μέρος, τὸ δὲ ἐκείνον ἐξευκτέον μετὰ ἐμφάσεως=ἐκεῖνος ὁ ἴδιος καὶ ὄχι ἐγώ...=ὥστε γενέσθαι μοι =ὥστε οὐδέποτε ἕως τώρα ὑπ' οὐδενὸς οὐδόλως νὰ κατηγορηθῶ. Ἰδ. Σ. §

415 β'. Περὶ δὲ τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἀρνήσεων μὴ δέποτε μὴ δέ-
 μηδὲν-ἀποτελουσῶν ἰσχυρὰν ἀρνητικὴν ἔκφρασιν ἰδὲ Σ, § 242. Τὸ δὲ
 μηδεπρος ἔνα ἐμφαντικώτερον τοῦ πρὸς μὴδένα. [*Συμπλήρωσ-*
τὰς προτ. ἐξέδωκα 2 ἀδελφάς ἂν καὶ συνέβη τί; Διὰ τίνας λόγους... κατα-
λειφθεῖσης; Πότε ἐξέδωκα 2 ἀδελφάς; 'Ενειμάμην τὴν οὐσίαν... οὕτως
ὥστε τί γὰρ συμβαίη; Πρὸς τοὺς ἄλλους βεβίωκα οὕτως ὥστε τί γὰρ συμβῆ;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντιθέος ὑπανδρεῖται τὰς δύο ἀδελφάς του. Ὁ Μ. δια-
 νέμεται μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν πατρικὴν περιουσίαν. Ὁ Μ. διαβιοῖ μα-
 κρὰν τῶν δικαστηρίων.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΑΡΑΓΜ. *Διὰ τὰς συμφοράς.* Αἱ οἰκογενειακαὶ συμφοραὶ
 τοῦ πατρὸς τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὅτι εἶναι ἐπακολουθήματα πολιτικῶν
 πράξεών του, δι' ὃ παραβάλλονται πρὸς τὰς τῆς πολιτείας. Πρβλ. καὶ § 20,
 ἔνθα φαίνεται ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Μαντιθέου δὲν εἶχε τὴν εὐνοίαν τοῦ
 δήμου. Σπουδαιότερα ἀφορμὴ τούτων φαίνεται ὅτι ἦσαν τὰ ἀριστοκρατικά
 φρονήματα τῆς οἰκογενείας καὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς ξένους δυνάστας § 4.
 Πιθανώτατον δ' ὅτι ἐν ταῖς συμφοραῖς ταύταις περιλαμβάνονται καὶ ἐμπο-
 ρικαὶ ἐπιχειρήσεις (πρβλ. τὸ ἐν § 4 *διαίτησομένοσς*), διότι δὲν ἦτο
 δυνατόν νὰ μένωσιν ἄπρακτοι τοσοῦτον χρόνον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἐμπορίου. Αἱ
 δὲ τῆς πόλεως συμφοραὶ εἶναι ἡ καταστροφή τοῦ στόλου ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς
 ἢ ὑποταγὴ τῶν Ἀθηναίων καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ἐπὶ τῆς ἀναρχίας συμπερι-
 λαμβανομένων καὶ τῶν τῶν ἰδιωτῶν, οἵτινες ἀναγκαζόμενοι νὰ μάχωνται ἐγί-
 νοντο πενέστεροι. *Ἐξέδωκα.* Κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ εἶλον
 ὑποχρέωσιν νὰ ὑπανδρεύωσι τὰς ἀδελφάς των μὴ λαμβανούσας κληρονομίαν
 (ἄτερ δικαίωμα εἶχον μόνον οἱ υἱοί). Ἐὰν ἔπραττον τοῦτο εὐχαρίστως καὶ
 ἀξιολρεπῶς ἐτιμῶντο, ἐὰν δ' ἐβοήθουν καὶ ἀποτέρευς συγγενεῖς εἰς τὴν ἀπο-
 κατάστασιν τῶν θυγατέρων των ἐτιμῶντο πολὺ περισσότερον. Τούναντίον
 ἀδιαφορῶν τις περὶ τῆς ἀδελφῆς του ὠνειδίετο καὶ περιεφρονεῖτο, ὅπως
 ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σήμερον. *Ἐπιδούς.* Ἡ προῖξ ἦτο ἀπαραίτητος ἢ δὲ
 μὴ προικισθεῖσα κόρη ἐθεωρεῖτο ἀνεκδοτος ἦτοι μὴ ἀποκαταστάσα· διὸ
 οἱ ἄνευ προικὸς γάμοι ἦσαν σπάνιοι καὶ εἶχον συνήθως κακὰ ἀποτελέσματα
 διὰ τὰς γυναῖκας. Παρόμοιοι συμβαίνει καὶ σήμερον. *30 μναί.* Ἡ μναὶ δὲν
 ἦτο νόμισμα, ἀλλ' ὄνομασία χρηματικῶν ποσοῦ 100 δραχμῶν, ὡς καὶ τὸ τά-
 λαντον 6 χιλ. δραχμῶν. Ἡ συνήθης προῖξ ἐν Ἀθήναις ἦτο τότε 30—40 μναί,
 σπανίως δὲ μικροτέρα. Παρὰ δὲ τοῖς πλουσίοις ἀνήρχετο καὶ εἰς 50 μναί
 καὶ εἰς ἓν τάλαντον, Ἀλλὰ καὶ δεκατάλαντος προῖξ ἀναφέρεται Ἀνδοκίδης δ'
 13). Καὶ σήμερον παρὰ τῷ λαῷ τοιαυτὴ τις προῖξ 3—4 χιλιάδ. δραχμῶν
 δίδεται συνήθως ἐκτὸς τῶν πτωχῶν. Παρὰ τοῖς πλουσίοις ὅμως σήμερον ἡ
 προῖξ εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἀνερχομένη οὐ μόνον εἰς 60 χιλ. ἀλλὰ καὶ εἰς

ἐκατομύρια. Ἰστέον δ' ὅτι ἡ ἀξία τῶν χρημάτων σήμερον εἶναι ἑπταπλασία ἢ ὀκταπλασία τῆς παρ' ἀρχαίους ἔνεκα τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου. **Ἐνειμάμην.** Ὅπως καὶ σήμερον οὕτω καὶ παρ' ἀρχαίους πᾶσα ἀπληστία ἐν τῇ διανομῇ τῆς πατρικῆς περιουσίας κατεκρίνετο, ἢ δ' εἰλικρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια ἐξετιμᾶτο πολύ. **Μηδὲν ἔγκλημα... γενέσθαι.** Οὔτε αὐτὸς ἐδικάζετο ἐγκαλούμενος οὔτε ἄλλους ἐνεκάλει. Καὶ παρ' ἀρχαίους καὶ σήμερον ἢ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἀποχὴ ἐπαινεῖται τὸ δὲ φιλόδικον τῶν ἀνθρώπων κατεκρίνεται. Μόνον ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ πρέπει νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὰ δικαστήρια καὶ ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξαιτῆσῃ πᾶν ἄλλο μέσον. Διὸ λέγομεν «Καλύτερα ἕνας κακὸς συμβιβασμὸς παρὰ μία καλὴ δίκη». [**Ἐρωτ.** Τίνες αἱ συμφοραὶ τῆς πόλεως καὶ τίνες αἱ τοῦ Μαντιθέου; Τί καθήκον εἶχον οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τὰς ἀδελφάς; Πῶς ἐθεωρεῖτο ἢ προῖξ καὶ παρ' ἀρχαίους; Τίς ἢ συνήθης προῖξ τότε καὶ τίς τώρα; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἢ ἀφιλοκερδῆς διανομὴ τῆς περιουσίας καὶ ἢ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἀποχὴ;]

*** ΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ.** Συντομώτατα ὄντως, ὡς ὑπέσχετο ἐν § 9, ἐκθέτει ὁ Μαντιθεὸς ἐνταῦθα τὰ τοῦ ἰδιαιτέρου βίου του τονίζων τὰ σπουδαιότερα σημεῖα αὐτοῦ, ἤτοι πῶς πρὸς μὲν τὰς ἀδελφάς του προσηνέχθη φιλανθρώπως, πρὸς δὲ τὸν ἀδελφόν του ἀφιλοκερδῶς, πρὸς δὲ τοὺς συμπολίτας του φιλικῶς. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἦτο εἰλικρινὴς καὶ ἀφιλοκερδῆς οὐ μόνον πρὸς τοὺς συγγενεῖς του ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας ἐν γένει. Διὰ τῶν ἀρετῶν του τούτων καὶ ἰδίᾳ διὰ τῶν φιλανθρώπων αἰσθημάτων κινεῖ τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν, διὰ δὲ τῆς γοργότητος τοῦ λόγου συναρπάζει αὐτοὺς. Διὸ ἀμέσως μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου του.

ΔΙΔΑΓΜ. Πῶς πρέπει νὰ ἐκκληρώμεν τὰ πρὸς τὸν πλησίον (ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς συγγενεῖς μας) καθήκοντα ἡμῶν; [*εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*].

§ 11 καὶ 12. Κοινωνικὸς ἐν γένει βίος τοῦ Μαντιθέου.

ΛΕΞ. ΦΡΑΣ. τὰ ἴδια = αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις. **διοικῶ** = κυβερνῶ, διευθύνω (τὸν οἶκον, τὴν περιουσίαν, τὴν πόλιν). — **τεκμήριον** (τεκμαίρομαι) = σημεῖον, ἀπόδειξις πιστῆ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μά ρ τ υ ρ α ς). **ἐπιείκεια** = κοσμιότης, ἠθικὴ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κακοήθειαν). — **κύβος** = μικρὸν κανονικὸν ἐξάπλευρον φέρον ἐπὶ τῶν πλευρῶν ὀφθαλμούς (τὰ ζάρια), οὗ χρῆσις ἐγίνετο ἐν ὁμωνύμῳ παιγνιδίῳ (νῦν τ ἄ β λ ι). Ὁ **πότος** (πίνω) = τὸ πίνειν (τὸ πιετό). — **ἀκολασία** = ἡ ἀκόλαστος πρᾶξις. **ποιοῦμαι διατριβὰς περὶ τι** = διατριβῶ, ἐνασχολοῦμαι εἰς τι. **διάφορος** = ἀντίπαλος, ἐχθρὸς. **λογοποιῶ** = πλάττω καὶ διαδίδω λόγους (ψευδεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ δυσμενεῖς), φλυαρῶ. **δίκη** = ἐπὶ ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως. **γραφή** = ἔγγραφος κατηγορία.

ἐπί δημοσίας ὑποθέσεως. **εἰσαγγελία** = σπουδαία κατηγορία ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἢ τῆς βουλῆς περὶ ἐγκλήματος βλάπτοντος τὴν Πολιτείαν. **ἀγών** = δίκη. **καθίσταμαι εἰς ἀγῶνας** = καταντῶ, φέρομαι εἰς δίκας = ἀναμειγνύομαι μὲ τὰ δικαστήρια.

ΣΥΝΤΑΞ. ΕΡΜΗΝ. τὰ μὲν ἴδια οὕτω διώκηκα = συγκεκριαλαίαισις καὶ ἐπανάλειψις τῶν ἐν § 10 προῶτον μὲν ἐξέδωκα, ἐνειμάμην, βεβίωκα. **περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι.** Ἡ ἀντίθεσις ἐνταῦθα γίνεται πρὸς τί; Τί δοτ. εἶναι το μοι εἰς τὸ κοινῶν; Ἡ εἰδικ. πρότασις ὅτι... ὄψεσθε... εἶναι ὑποκειμ. τοῦ ἡγοῦμαι. Τί εἶναι τὸ τεκμήριον; Ἡ σύνταξις εἶναι = ὅτι (ἐκ τῶν νεωτέρων πάντας αὐτοῦς, ὅσοι... τυγχάνουσι... ποιούμενοι... ὄψεσθε ὄντας διαφόρους μοι... καὶ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. Τί πρότασις εἶναι ἢ διὰ τοῦ ὅσοι εἰσαγομένη καὶ τίνας λέξεις προσδιορίζει (Σ. § 434); Τί εἶναι ἢ ἐκ τοῦ τυγχάνουσιν (Σ § 458 γ') ἐξαρτωμένη μετοχὴ πούοι; Τὸ συγκριτ. νετέρων ἐνταῦθα = τῶ νέων. **πάντας αὐτοὺς μετ' ἐμφάσεως** λέγεται τὸ πάντας διὸ τίθεται ἢ αὐτὸς (ἀντὶ τῆς οὔτος) πρὸς ἐπανάληψιν τῶν ἡγουμένων. ὅσοι κ.τ.λ... ὄψεσθε ἐνν. ἅν παρακροῦσθ ἢ σήητε τὸν λόγον μου. Τί δοτ. εἶναι τὸ μοι εἰς τὸ διαφόρους! Τί μετοχαὶ εἶναι αἱ ἐκ τοῦ ὄψεσθε ἐξαρτώμεναι ὄντας, λογοποιούντας καὶ ψευδομένους (Σ. § 458 ζ'); **πλείστα** σύστοιχον ἀντικ. τοῦ λογοποιούντας = Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ κοινὰ (τὰς κοινωνικὰς ὑποθέσεις μου ἢ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμπεριφορὰν) μου νομίζω ὅτι μεγίστη ἀπόδειξις τῆς κοσμιότητός μου εἶναι τὸ ὅτι θὰ ἴδῃτε (ἐκ τοῦ λόγου μου) ὅτι πάντες ἐκείνοι ἐκ τῶν νέων ὅσοι τυχαίνει νὰ ἀσχολῶνται εἰς τοὺς κύβους (παιγνίδια) ἢ εἰς τοὺς πότους ἢ εἰς ἄλλας τοιαύτας ἀκολασίας, εἶναι ἐχθροὶ μου (μὲ μισοῦσι) καὶ ὅτι οὗτοι πλείστας φλυαρίας περὶ ἐμοῦ διαδίδουσιν (ἐναντίον μου) καὶ ὅτι ψεύδονται (ἐναντίον μου). — **Καί τοι δῆλον** ἐνν. ἐστὶν = καὶ ἐν τούτοις εἶναι (βεβαίως) φανερὸν ὅτι... **εἰ ἐπεθυμοῦμεν** ... ἐνν. ὑποκ. ἐγὼ καὶ οἱ εἰρημένοι ἄσωτοι νέοι. **τῶν αὐτῶν** τί εἶναι εἰς τὸ ἐπεθυμοῦμεν (Σ. § 139 ζ'); **οὐκ ἂν εἶχον**.. ἐνν. οἱ ἄσωτοι αὐτοί. Περὶ τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως ἴδε Σ. § 422. = Ἐὰν εἶχομεν τὰς αὐτὰς ἐπιθυμίας ἐγὼ καὶ οἱ ἄσωτοι νέοι, ἐκείνοι δὲν θὰ εἶχον περὶ ἐμοῦ τοιαύτην γνώμην (δηλ. δὲν θὰ ἦσαν ἐχθροὶ μου ὅπως τώρα ἀλλὰ φίλοι μου). Ἄρα ἢ πρὸς με ἐχθρότης τῶν ἀκολάστον νέων εἶναι ἀπόδειξις ὅτι δὲν εἴμεθα ὅμοιοι ἀλλ' ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἠθικὸς διότι «ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει». **Οὐδεὶς δύναίτο ἂν ἀποδείξει γεγεννημένην** = Οὐδεὶς θέλει εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδείξῃ (προκειμένου περὶ ἐμοῦ) ὅτι οὔτε δίκη αἰσχρὰ οὔτε γραφὴ οὔτε εἰσαγγελία ἔχει γίνει (ἐνν. πρὸς ἐμέ). Τί μετοχὴ εἶναι ἢ γεγεννημένην (Σ. 458 ζ'); **καίτοι** = καὶ ὅμως. **καθεστηκός** ἐκ τοῦ ὄρατε = ὅτι ἄλλοι ἔχουσι περιέλ-

θει. εἰς τοιοῦτ. ἀγῶνας δηλ. εἰς δικαστικοὺς ἀγῶνας (δίκην, γραφήν, εἰσαγγελίαν). — [Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί ἡγοῦμαι ; Ποῖον εἶναι καὶ τί εἶναι ; Ποίους πάντας ὄψεσθε ; Τί ὄψεσθε πάντας αὐτούς ; Τί ἐστὶ δηλον ; ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν εἶχον... ; Τί οὐ δύναται ἂν τις ἀποδείξαι ; τί ὄρατε ;].

ΠΕΡ ΕΧΟΜ. Καλὴ διοίκησις τῶν ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Μαντιθέου. Ἀπόδειξις τῆς κοσμιότητος τοῦ Μαντιθέου εἶναι ἢ κατ' αὐτοῦ δυσμένεια πάντων τῶν διεφθαρμένων νέων τῆς ἐποχῆς του. Ἐὰν ὁ Μαντίθεος ἦτο ἀκόλαστος δὲν θὰ εἶχε ἐχθροὺς καὶ ἀκολάστους νέους. Ὁ Μαντίθεος οὐδέποτε δι' οὐδὲν κατηγορήθη εἰς τὸ δικαστήριον. Πολλοὶ ἄλλοι καθ' ἐκάστην δικάζονται.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *Ἰδια κοινά.* Ἰδιωτικαὶ ὑποθέσεις εἶναι αἱ μνημονευθεῖσαι ἐν § 10, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μαντιθέου, κοινὰ δὲ αἱ ἔχουσαι σχέσιν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους πολίτας, ἦτοι αἱ κοινωνικαὶ συναναστροφαὶ του ἢ ἐνάσκησις τῶν δικαιωμάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ (δίκαι, γραφαὶ κλπ.), αἱ ἐκστρατεῖαι καὶ ἐγγένει ἢ συμπεριφορὰ του ἐν τῇ Κοινωνίᾳ. *ἐπιεικειάς.* Ἡ ἀπὸ τῶν ἀκολασιῶν (κύβων, πότων κ.τ.λ.) ἀποχὴ τῶν νέων ἐθεωρεῖτο ἢ καλυτέρα βᾶσις οὐ μόνον τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου παρ' ἀρχαίους, διότι οἱ ἀπεχόμενοι τῶν ἀκολασιῶν τούτων καὶ καλῶς κυβερνῶντες ἑαυτοὺς θὰ ἐκυβέρνηον βεβαίως καλῶς καὶ τὴν πολιτείαν. Τὰ καλὰ ἄτομα θὰ εἶναι καὶ καλοὶ πολῖται. *Περὶ κύβους ἢ πότους.*..Τὸ παίζειν τοὺς κύβους (τὸ νῦν χαρτοπαικεῖν) καὶ τὸ πίνειν οἶνον ἐθεωροῦντο παρ' ἀρχαίους αἰσχίστη ἥδονη τῶν νέων, ὅπως καὶ σήμερον παρὰ τοῖς σωφρονοῦσιν. Παρ' ἀρχαίους πάντες σχεδὸν οἱ νέοι τῶν καλῶν οἰκογενειῶν ἦσαν φιλόκυβοι παίζοντες κύβους (τάβλι) ἐπὶ χρήμασι. Τὸ κακὸν τοῦτο κληρονομηθὲν διατηρεῖται δυστυχῶς μέχρι σήμερον, ὅτε τὸ χαρτοπαικεῖν ἐπὶ χρήμασιν ἀνῆλθεν εἰς ἐπιστήμην καὶ ἀπέβη φοβερὰ μάλιστα τῶν κοινωνιῶν διὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ καθ' ἐκάστην δυστυχήματα. Ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν τοῦ πότου (τῆς μέθης) ἐπολλαπλασιάσθη δυστυχῶς σήμερον καὶ εἶναι φοβερότερον, διότι σήμερον δὲν γίνεται χρήσις μόνον οἴνου ἀλλὰ καὶ ἄλλων οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν πολὺ ἐπικινδυνότερον τοῦ οἴνου. Διὸ ὁ ἀλκολιζμὸς σήμερον, ἄγνωστος παρ' ἀρχαίους, πολλαπλασιασθεὶς ἐξησθένισε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα παραλύσαν τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ ἀπειλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην. *λογοποιοῦντας.* Ἡ λογοποιία, ἦτοι τὸ νὰ φλυαρῇ τις κατ' ἐντίμων καὶ εὐπολήπτων προσώπων εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ εἴτε ἐν τῇ ὁδῷ εἴτε ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις (νῦν ἰδίᾳ ἐν τοῖς καφενεῖοις), ἦτοι καὶ παρ' ἀρχαίους ὡς καὶ νῦν ἐν χρήσει ἀλλ' ἐθεωρεῖτο, ὡς καὶ νῦν, μεγίστη κακία. *δίκην αἰσχράν.* Αἰσχροὶ δίκαι ἦσαν αἱ ἰδιωτικαὶ αἱ ποσβάλλουσαι τὴν τιμὴν τοῦ κατηγορουμένου δι' αἰσχράν πρᾶξιν του (οἶαι αἱ δι' ἐγκατάλειψιν ἀνυπᾶνδρου ἀδελφῆς, αἱ διὰ σφετερισμὸν ἀδελφικῆς περιου-

σίας, αἱ διὰ κλοπὴν κλπ.) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γραφάς καὶ εἰσαγγελίας. αἰτίαι στενῶς συνεδέοντο πρὸς τὸ δημόσιον ἅτε βλάπτουσαι αὐτό. **πολλάκις.. καθεστῆκός.** Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τὸ ἐλάττωμα τῆς φιλοδικίας, ὡς καὶ νῦν πολλοί. Διὸ καὶ παρ' ἐκείνοις, ὡς καὶ νῦν, τὸ νάπέχηται τις τῶν δικαστηρίων, εἴτε ὡς κατήγορος εἴτε ὡς κατηγορούμενος, ἦτο ἐπαινετόν. — [Ἔρωτ. *Τίνα τὰ ἴδια καὶ τίνα τὰ κοινὰ ; Πῶς χαρακτηρίζονται πάντοτε οἱ ἀκόλαστον βίον διάγοντες (χαρτοπαῖλαι, μέθυσοι κλπ.) ; Τίνα τὰ ἐκ τῆς χαρτοπαίξιαι καὶ τῆς μέθης κακά ; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἡ λογοποιία ; Τίνες δίκαι οἶναι ἀίσχρα ; Πῶς θεωρεῖται πάντοτε ἡ φιλοδικία ;]*

ΚΑΛΛΙΑ Γ'-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Συγκεφαλαιώσας ὁ Μαντ. τὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου του ἐξετάζει εἴτα συντομώτατα τὸν κοινωνικὸν βίον του ἐξαίρων α') τὸ ἀνεπίληπτον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμπεριφορᾶς του καὶ β') τὸ μὴ φιλόδικον. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ (§ 11) ἀποδεικνύει τὴν κοινωνικὴν σεμνότητά του διὰ τοῦ ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μετὰ τῆς διεφθαρμένης νεολαίας τῆς κατατριβούσης τὸν πλούτιμον χρόνον τῆς νεότητός της εἰς τὰ σκιραφεῖα (κυβευτήρια ἢ νῦν καφενεῖα). Τεχνήντως δὲ διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀπραγματοποιήτου καθιστᾷ ἐναργεστέρην καὶ πιστευτοτέραν τὴν κοινωνικὴν κοσμιότητά του. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (§ 12) ἀποδεικνύει ὅτι οὔτε πολιτικὴν τινα ἀτιμωτικὴν δίκην εἶχει ἐπὶ βλάβῃ ἄλλου, οὔτε ποινικὴν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου. Οὕτω συνάγεται ὅτι ὁ ἠθικὸς καὶ σεμνὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ὁ μὴ φιλόδικος εἶναι ἄξιος πάσης τιμῆς. Καὶ διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων ἐνιοχέται ἡ ὑπὲρ τοῦ Μαντιθ. εὐμένεια τῶν δικτοστῶν. Καὶ ἐνταυθα ὁ λόγος εἶναι γοργὸς ἐτίτηδες, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Λυσίου θηρεύοντος τὴν συντομίαν πάντοτε.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ τιμή, ἢ ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία ἀποδίδουσι τοῖς ἠθικοῖς καὶ κοσμοῖς; [*Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν §§ τούτων*].

§ 10-13. Δ' μεθοδικὴ ἐνότης. Ἰδιωτικὸς καθόλου εἴτε πολιτικὸς βίος τοῦ Μαντιθέου. [*Ποιὸς τις ὑπῆρξεν ὁ Μαντιθ. ἀπέναντι τῆς οἰκογενείας του, τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς κοινωνίας ;]*

Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδικῆς ταύτης ἐνότητος.

§ 13. Στρατιωτικὸς βίος Μαντιθέου (γενναϊότης).

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. στρατεία=ἐκστρατεία. σκοποῦμαι (ἐσχεψάμην)=παρατηρῶ. ποιοῦμαι συμμαχίαν=συμμαχῶ. βοηθῶ (ἀμετάβ.)=σπεύδω εἰς βοήθειαν. καταλέγομαι (κατεῖλεγμα)=καταγράφω εἰς καταλόγῳ ὡς στρατιώτης, τὸ δὲ καταλέγω=συλλέγω, κατατάσσω, καταγράφω στρατιώτας ἐν καταλόγῳ. οἱ δπίπται=οἱ πεζοὶ στρατιῶται, τὸ πεζικὸν στράτευμα. ἀναβαίω ἐπὶ τοὺς ἵππους=κατατάσσομαι εἰς τὸ ἵππικόν. ἀδοκίμαστος=ἀνεξέλεγκτος, ἀνεξέ-

ταστος. **φημί**=κελεύω. τὸ **πλήθος**=οἱ πολλοὶ (στρατιῶται).—**ἄδεια**=ἀφοβία, ἀσφάλεια. **στρατεύομαι**=ἐκτελῶ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, μετέρχομαι στρατιωτικὰ ἔργα. Τὸ δὲ **στρατεύω**=ἐκστρατεύω. Πολλάκις ὁμως τίθενται ἀδιαφόρως τὸ ἐνεργητ. καὶ μεσον.

ΣΥΝΤΑΞ. ΕΡΜΗΝ. *Πρὸς... τὰς στρατείας...*=ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐκστρατείας καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐνώπιον τῶν πολεμίων κινδύνους παρατηρήσατε ὅποιον παρέχω τὸν ἑαυτὸν μου (πῶς φέρομαι) εἰς τὴν πόλιν (πατρίδα). Διὰ τοῦ **τοίνυν** (=δέ, ἔτι, ἔπειτα Σ. § 399) μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς ἐξέτασιν νέου θέματος, τοῦ στρατιωτικοῦ βίου του. Ἡ πρότασις οἶον παρέχω ἔμ... εἶναι πλαγία ἐρωτημ.—**Πρῶτον μὲν** ἀντιτίθεται τῷ ἐν § 15 μετὰ ταῦτα **τοίνυν**, τὸ δὲ γὰρ διασαφητικόν· τὸ οἶον δύναται νὰ συνταχθῇ καὶ μετὰ τοῦ **πρὸς... τὰς στρατείας...** ὁπότε=πόσον πρόθυμον... **τὴν ουμαχίαν**=τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν καὶ ἤδη γνωστήν. Τοῦτο σημαίνει τὸ ἄρθρον. **καὶ ἔδει βοηθεῖν**=καὶ ὅτε ἔδει βοηθεῖν (ἐνν. ὑποκ. ὑμᾶς)=καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ σπεύδητε εἰς Ἀλίαρτον πρὸς βοήθειαν. **βοηθεῖν εἰς Ἀλ.**=θεῖν εἰς Ἀλ. Ἡ σύνταξις κατὰ τὸ β' συνθετικὸν μέρος τοῦ ῥήματος. **κατειλεγμένος ἱππεύειν**=ἐν ᾧ ἤμην ἐγγεγραμμένος ὑπὸ τοῦ Ὁρθοβούλου ἐν τῷ καταλόγῳ ἵνα ἱππεύω (εἶμαι ἱππεύς). Τὸ ἀπαρέμφ. σημαίνει ἐνέργειαν σκοπούμενην (Σ. § 445 δ').—**νομίζοντας** ἐκ τοῦ ἐώρω=ἐπειδὴ (ἐγὼ) ἔβλεπον ὅτι πάντες ἐνόμιζον. Τὸ **δεῖν** (=εἰκός, ἀναγκαῖον εἶναι=σχεδόν) ἐκ τοῦ **νομίζοντας**, τὸ δ' εἶναι ὑποκ. τοῦ **δεῖν** (Σ. § 470)=ὅτι σχεδὸν εἰς μὲν τοὺς ἱππεῖς ὑπάρχει ἀσφάλεια... **ἡγουμένους** (ἐνν. ὑποκ. πάντας)—**διακινδυνεύειν** ἢ **μτχ.** ἐκ τοῦ ἐώρω=(Ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπον ἐγὼ) ὅτι πάντες ἐνόμιζον ὅτι οἱ ὀπλιταὶ θὰ ὑποστῶσι τὸν κίνδυνον... Τὸ **νομίζοντας**—**ἡγοῦμενος** εἶναι συνώνυμα (σχῆμα ἰσοκόλον (Σ. § 523).—**ἀναβάντων**=ἐν ᾧ ἄλλοι κατετάχθησαν εἰς τὸ ἱπλικὸν ἄνευ προηγουμένης δοκιμασίας παρανόμως. **προσελθὼν**=ἐγὼ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ὁρθ. ρεκάλεσα αὐτὸν νὰ μὲ ἐξαλείψῃ ἐκ τοῦ καταλόγου (τῶν ἱππέων).—**ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι (ἐμὲ) παρασκ...****στρατεύεσθαι**=διότι ἐνόμιζον ὅτι ἦτο αἰσχρὸν πρᾶγμα νὰ ἐκστρατεύω ἀφ' οὗ **πρῶτον** παρασκευάσω ἀσφάλειαν εἰς (ἐξασφαλίσω) τὸν ἑαυτὸν μου, ἦτοι νὰ ἐκστρατεύω ἐγὼ ἐν ἀσφαλείᾳ ἐν ᾧ τὸ πλῆθος ἔμελλε νὰ κινδυνεύῃ. **καὶ μοι ἀνάβηθι** ἰδ. § 8.—[**Ζυμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί σκέψασθε; Πότε καὶ πότε προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθῷ; Ἐφην τῷ Ὁρθ. ἂν καὶ εἶχε συμβῆ, τί; Διατί ἔφην τῷ Ὁρθ; Τί εἴρων; Τί νομίζοντας πάντας; Τί καὶ τί δεῖν; Ἐφην τῷ Ὁρθ. ἂν καὶ συνέβη τί; Τί ἔφην τῷ Ὁρθ; Διατί ἔφην τῷ Ὁρθ. ἐξαλείψαι με; Αἰσχρὸν εἶναι ἐμὲ στρατεύεσθαι πότε καὶ ἐν ᾧ θὰ συνέβαινε τί;]**

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντιθ. ἐφιστῆ τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν ἐπὶ τοῦ

στρατιωτικοῦ βίου του.—Ζητεῖ παρὰ τοῦ φυλάρχου του Ὁρθοβούλου νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ πεζικὸν καίτοι τοῦτο ἦτο ἐπικινδυνότερον τοῦ ἵππικου—Προσκαλεῖ τὸν Ὁρθόβουλον μάρτυρα,

ΠΡΟΣΩΠ - ΠΡΑΓΜ. *τὴν συμμαχίαν.* Ἐν ἔτει 395 π. Χ. ἀρχομένου τοῦ Βοιωτικοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι τῇ ἐνεργείᾳ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν Θρασυβούλου τοῦ Στειριέως καὶ Θρασυβούλου τοῦ Κολλυτέως συνεμάχισαν μετὰ τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 2 καὶ 16). Ἡ συμμαχία αὕτη διατηρεῖται ἤδη κατὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Μαντιθέου καὶ διαλύεται βραδύτερον, μετὰ τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον, ὅτε οἱ Θηβαῖοι ἐξήτησαν τὴν ἡγεμονίαν. **Ἀλιάρτος.** Ἡ Ἀλιάρτος ἦτο πόλις τῆς Βοιωτίας παρὰ τὴν Κοπαῖδα λίμνην. (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 6). Παρ' αὐτὴν, ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ἐγένετο κατὰ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου τοῦ 395 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους τοῦ 394 ἢ κατ' αὐτοῦ μάχη τῶν Ἀλιαρτίων καὶ Θηβαίων, ἐν ἣ καὶ ἔπεσεν ὁ Λύσανδρος. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Πausanίας δὲν ἔλαβε μέρος βραδύνας νὰ φθάσῃ καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθη (Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' ε' 25). Ἀλλὰ καὶ ὁ Θρασύβουλος δὲν ἔλαβε μέρος εἰς αὐτὴν ἐλθόντων τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς. **Ὁρθοβούλου.** Ὁ Ὁρθόβουλος ἦτο φύλαρχος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ἐν ἣ ἀνῆκε καὶ ὁ Μαντίθεος. Οὗτος ὡς φύλαρχος ἐκράτει τὸν κατόλογον τῶν στρατεύσιμων ἱππέων τῆς φυλῆς του. **ἀσφάλειαν—κίνδυνον.** Προκειμένου νὰ γίνῃ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 395 ἢ εἰς Βοιωτίαν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων καὶ κατὰ τῶν Λακεδαιμ. ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον τὸν Στειριέα πολλοὶ Ἀθηναῖοι κατεταγμένοι ἐν τοῖς ὀπλίαις (εἰς τὸ πεζικὸν) ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι ἐκινδύνευον, διότι ἡ **φάλαγξ** (τὸ πεζικὸν) τῶν Λακεδ. ἦτο ἰσχυρά, κατετάχθησαν εἰς τὸ ἵππικὸν ἀδοκίμαστοι γνωρίζοντες ὅτι τὸ ἵππικὸν αὐτῶν ἦτο ἀσφαλέστερον, διότι τὸ ἵππικὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἦτο ὀλίγον καὶ κατώτερον τοῦ τῶν Ἀθηναίων (Ξεν. Ἑλλ. Γ' ε' 23). **ἐτέρων ἀναβάντων.** Ἀναφέρεται ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ νεώτερος ὡς καταταχθεὶς εἰς τὸ ἵππικὸν ἀδοκίμαστος παρὰ τὸν νόμον ἐκ δειλίας. **ἀδοκίμαστων.** Παρ' Ἀθηναίους οὐδεὶς κατετάσσετο ἐν τῷ ἵππικῷ ἂν πρῶτον δὲν ἐξητάζετο κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν σωματικὴν ἰκανότητα, τὴν τεχνικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν τοῦ ἵππου χρῆσιν. Παρόμοιόν τι γίνεται καὶ σήμερον ἐν τῇ κατατάξει τῶν στρατιωτῶν ἵνα εἰς ἕκαστον στρατιωτικὸν σῶμα ὑπηρετῶσιν οἱ καταλληλοτέροι. **παρὰ τὸν νόμον,** κελεύοντα «ἐάν τις ἀδοκίμαστος ἱππεύῃ ἄτιμον εἶναι». **ἐκ τοῦ καταλόγου.** Ὁ Μαντίθεος ἐκ φιλοπατρίας καὶ ἀνδρείας ζητεῖ παρὰ τοῦ φυλάρχου του νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἱππέων ἐν ᾧ ἦτο ἐγγεγραμμένος ὡς πλούσιος, καὶ νὰ ἐγγράψῃ αὐτὸν εἰς τὸν κατόλογον τῶν ὑπὸ τῶν Θρασύβουλον ὀπλιτῶν ἄφ' οὗ οἱ ἄλλοι ἐφοβοῦντο ὡς δειλοί. **τοῦ πλήθους.** Εἰς μὲν τὸ ἵππικὸν κατετάσσοντο οἱ πλούσιοι (οἱ ὀλί-

γοι) εἰς δὲ τὸ πεζικὸν (ὀπλίτας) οἱ πολλοί. "Ὡστε τὸ π λ ἦ θ ο ς ἐνταῦθα ἀντιτίθεται πρὸς τοὺς ἱππεῖς καὶ δὴ πρὸς τὸν ὀμιλοῦντα Μαντίθεον. [*Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ τῆς συμμαχίας Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων καὶ τί περὶ τῆς Ἀλίαςτου καὶ τῆς παρ' αὐτὴν μάχης; Τίς ὁ φύλαρχος τοῦ Μαντιθέου; Τί γνωρίζεις περὶ φυλῶν ἐν Ἀθήναις; Ποῖον στρατιωτικὸν σῶμα ἐθεωρεῖτο ἐν Ἀθήναις ἀσφαλέστερον καὶ διατί; Τί ἐξήταζον κατὰ τὴν κατάταξιν τῶν ἱππέων; Τίνας κατετάσσοντο ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ ἱππικὸν καὶ τίνας εἰς τὸ πεζικόν;].*

ΚΑΛΛΙΛΟΓ.-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ὁ Μαντίθεος προκαλέσας τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν ἐξετάζει συντημώτατα τὸν στρατιωτικὸν βίον του, ἀναφέρων ὡς παράδειγμα τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας του τὸ τολμηρὸν διάβημα εἰς ὃ εἶχε προβῆ ἔν ἔτει 395 ὅτε προσέειπε νὰ γίνῃ ἢ εἰς Ἀλίαςτον στρατεία τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τοῦ τολμήματός του τούτου, ὑπὲρ οὗ ἐπικαλεῖται τὴν ἐπίσημον μαρτυρίαν τοῦ φυλάρχου τοῦ Ὀρθοβούλου, κινεῖ τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστῶν.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ γενναιότης τοῦ Μαντιθέου; [*Εἰπὲ τὸ νόημα*].

§ 14. Συνέχεια τοῦ στρατιωτικ. βίου τοῦ Μαντιθ. (γενναιοδωρία).

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. *δημότης* = συμδημότης, πρβλ. καὶ *πολίτης* = συμπολίτης, πατριώτης = συμπατριώτης. *ἐξόδος* (ἐξέρχομαι = ἐκστρατεύω) = ἐκστρατεία. *χρηστός* = τίμιος, ἠθικός. *ἐφόδιον* (ἐπί-ὀδος) = ὁ μισθὸς τοῦ στρατιώτου (ἐν πορείᾳ). *ἀπορῶ τινος* = στεροῦμαι, δὲν ἔχω τι. *οἱ ἔχοντες* οὐσιαστικῶς = οἱ εὐποροὶ, οἱ πλούσιοι. *οἱ ἀπόρως διακείμενοι* = οἱ ἄποροι, οἱ πτωχοί. *συμβουλεύω τινι* = δίδω συμβουλὴν εἰς τινά. *κτώμαι* = ἔχω.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *Συλλεγέντων* = ἄφ' οὗ λοιπὸν συνελέγησαν οἱ συμδημόται μου. *εἰδώς (ἐγὼ) ἐνίους ὄντας μὲν... ἀποροῦντας δὲ...* = ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι τινὲς ἦσαν μὲν... ἀλλ' ὅμως ἐστεροῦντο ἐξόδων. Τί μετοχαὶ εἶναι αὐταὶ (Σ. § 458 ε'); *τοὺς ἔχοντας* ὑποκ. τοῦ παρ ἔχειν, ὅπερ πάλιν εἶναι ὑποκ. τοῦ χ ρ ἠ (Σ. § 449 β' καὶ 470) = ὅτι πρέπει οἱ εὐποροὶ νὰ παρέχωσι τὰ ἀναγκαλοῦντα... *καὶ αὐτὸς* = καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος. *δυοῖν ἀνδρῶν* ἢ δοτ. εἶναι ἀντικ. τοῦ ἔδωκα. Τὸ δὲ ἐκατέρω ὡς παράθεσις εἰς τὸ ἀνδροῖν = πρὸς 2 ἀνδρας 30 δρχ. πρὸς ἑκάτερον. *Οὐχ ὡς κεκτημένους* = οὐχί διότι εἶχον πολλὰ χρήματα (Σ § 460 β' β'). *τοῦτο* δηλ. ποῖον; *καὶ μοι ἀνάβητε* ἰδ. § 8. — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Πότε εἶπον; διατί εἶπον; Τί καὶ τί εἰδώς; Τί εἶπον; Διατί ἔδωκα 30 δρχμ. ἑκατέρω; Πρὸς τίνα σκοπὸν ἔδωκα ταύτας;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντιθ. προτρέπει τοὺς πλουσίους νὰ βοηθήσωσι τοὺς πτωχοὺς στρατιώτας. Ὁ Μαν. δίδει ἀνά 30 δρχμ. εἰς δύο πτωχοὺς στρατιώτας. Ὁ Μαν. προσκαλεῖ μάρτυρας περὶ τῆς φιλάνθρωπίας καὶ γενναιοδωρίας του.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. ΜΑΡΤΥΡΙΑ. Περί τούτου ἰδὲ § 8. Ὁ Ὅρθοβ. καλεῖται ὡς μάρτυς ἵνα βεβαιώσῃ τί; *Συλλεγέντων τῶν δημοτῶν.* Οἱ συνδημόται τοῦ Μαντιθ. ἦσαν οἱ τοῦ δήμου Θορικῶν ἢ (ἐξ οὗ καὶ αὐτὸς κατήγετο), τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Οἱ στρατευόμενοι ὀπλίται ἐκάστης φυλῆς συνηθροίζοντο κατὰ δήμους καὶ ἐπεθεωροῦντο ὑπὸ τῶν οἰκείων δημόρχων, οἵτινες καὶ κατέγραφον τοὺς ὑποχρεουμένους πρὸς στρατείαν ἐν καταλόγῳ, ὃν ἐφύλαττον αὐτοὶ (ὡς οἱ φυλαρχοὶ τῶν τῶν ἵππων)—*ἐξόδον.* Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς εἰς Κόρινθον (§ 15) ἐκστρατείας ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον τὸν Στειριά. *ἐφοδίων.* Ἀπὸ τοῦ Περικλέους καὶ τῆ εἰσηγήσει αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἔδιδον μισθὸν εἰς τοὺς ἐκστρατεύοντας πολίτας καὶ σιτηρέσιον (cibarium) ἀνερχόμενα ἀμφοτέρω περιόρου εἰς δύο ὀβολοὺς καθ' ἐκάστην κατὰ στρατιώτην. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χρήματα ταῦτα δὲν ἐπῆρκον πολλοὶ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι ἔδιδον εἰς τοὺς ἀπόρους στρατιώτας χρηματικὰς τινὰς προκαταβολὰς (ἐπιφορὰς) εἴτε πρὸς ὀπλισμὸν αὐτῶν εἴτε πρὸς διατροφήν κατὰ τὴν πορείαν (ἐφόδια, viaticā, ἐπιτήδεια). Ἡ τοιαύτη τῶν πλουσίων Ἀθηναίων πράξις ἐκαλεῖτο *φιλιανθρωπία οὐοῖν ἀνδροῖν.* Οἱ δύο οὗτοι στρατιῶται ἦσαν βεβαίως συνδημόται τοῦ Μαντιθέου, αἱ δὲ 60 δραχμ. ἅς ἔλαβον θὰ ἐχρησίμευον μᾶλλον πρὸς ὀπλισμὸν αὐτῶν. *Ἀνάβητε-Μάρτυρες.* Οἱ κληθέντες οὗτοι μάρτυρες φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ δύο συνδημόται του, οἷς εἶχε δώσει χρήματα, οἵτινες βεβαίως ἐπεβεβαίωσαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα. *Ἐρωτ.* Τίς κατέγραφε καὶ ἐκράτει τὸν κατάλογον τῶν ἵππῶν καὶ τίς τὸν τῶν ὀπλιτῶν; Πῶς ἐγένετο ἡ στρατολογία ἐκάστης φυλῆς; Τί ἐδίδετο τοῖς ἐκστρατεύουσι καὶ τί ἐπράττον πολλάκις οἱ πλούσιοι; Τίνας ἐκάλεσεν ὁ Μαντίθεος μάρτυρας τῆς φιλιανθρωπίας του;]

ΚΑΛΛΙΑ. ΕΞΕΤ. Ὁ Μαντιθ. ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ φιλιανθρωπὸς ἦτο ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων του ἀναφέρει ἐπίτηδες ὅτι καὶ αὐτὸς ἤσκησε φιλιανθρωπίαν καὶ ἄλλους προέτρειπεν εἰς τοῦτο, ἵνα κινήσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν του. Τεχνηέντως ἐπαινεῖ ἑαυτὸν ὁ Μαντίθεος ἀναφέρων συντομώτατα τὰς ἀξιολογωτέρας πράξεις του ἅνευ πολυλογίας καὶ περιττολογίας ἵνα εὐχαριστῇ τοὺς δικαστὰς.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῆς φιλιανθρωπίας τοῦ Μαντιθέου;

Ἐπεὶ τὸ νόημα τῆς §.

§ 15 καὶ 16. Συνέχεια τοῦ στρατ. βίου τοῦ Μαντ.

(15 ἀνδραγαθία Μαναθίου, 16 τόλμημα Μαντιθέου).

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ.- Ἐξοδος=§ 14. ἐξοδος γίνεται παθ. τοῦ ἔξοδον ποι-

(1) Ἡ Θορικὸς ἦτο μία τῶν παλαιῶν 12 πόλεων τῆς Ἀττικῆς, ἧς ἐρείπια σφύζονται ἐν τῇ θέσει Θέρικα τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Ἀττικῆς.

οὐμαί (= ἐκστρατεύω). — *προόιδα* = ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζω. *ἀναδύομαι* ἐπὶ φυγάδων = ἀποφεύγω τὴν ἐκστρατείαν ἢ τὴν μάχην, ἀποσύρομαι τ. ἔ. φεύγω καὶ κρύπτομαι. *διαπράττομαι* = ἐνεργῶ, κατορθώνω. *τάσσομαι* (τέταγμαί) = παρατάσσομαι. *δυστυχῶ* = ἡττῶμαι. *ἐναποθνήσκω* = φονεύομαι ἐν τινὶ μάχῃ. πρβλ. Ξενοφ. Ἑλλην. Γ' α' 4. ἐναπόλλυμαι. *ἀνάχωρῶ* = ὑποχωρῶ, φεύγω. *σεμνός* (σέβω) = μεγαλόσχημος, σοβαρός (βαρῆς), ὑπερήφανος. *Στειριῶς* = Στειριεύς (Γραμ. § 32 γ'). *ὀνειδίζω τινὶ δειλίαν* = ὑβρίζω τινὰ διὰ δειλίαν, ἀποδίδω εἰς τινὰ δειλίαν, θεωρῶ τινὰ δειλόν. *πάντες ἄνθρωποι* = ὅλος ὁ κόσμος. *χωρίον ἰσχυρόν* = θέσις ὀχυρά. *παρέρχομαι* (παριέναι) = διέρχομαι, διαβαίνω. *ἐμβάλλω* = εἰσβάλλω. *ψηφίζομαι* = ἀποφασίζω. *ἀποχωρίζω* = χωρίζω ἀπὸ τινος, ἀποσπῶ. *τάξις* = τάγμα. *βοηθῶ* (ἀμετ.) = ὑπάγω πρὸς βοήθειαν. *εἰκότως* = εὐλόγως. *ἀγαπητῶς* = μόλις (μετὰ δυσκολίας μετὰ κόπου). *σφύζομαι* = διασφύζομαι, γλυτώνω. *ἱέναι* (εἶμι) = πορεύεσθαι, μεταβαίνειν. *ἀκληρωτὶ* = ἄνευ κληρώσεως.

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΕΡΜΗΝ. *γενομένης-προειδόντων* = ὅτε ἐγένετο ἐκστρατεία καὶ πάντες προεγνώριζον. *ὅτι δεήσει* = ὅτι μέλλουσι πάντως (κατ' ἀνάγκην) νὰ κινδυνεύωσιν = ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἐκτεθῶσιν εἰς κινδύνους (οὐχὶ ὡς ἐν § 13 βοήθ. εἰς Ἀλίουρτον). Τί πρότασις εἶναι αὕτη καὶ τί εἶναι εἰς τὸ προειδόντων (Σ. § 405); *ἀνοδυόμενον* = εἰ καὶ ἕτεροι ἀνεδύοντο = ἐν ᾧ ἄλλοι ἀπεσύροντο (ἀποφεύγοντες τὴν μάχην ἐχόνοντο εἰς τὸ βάθος καὶ ἐκρύπτοντο). Τί μετοχ. εἶναι; ὥστε μάχεσθαι (ἐγὼ) τεταγμένος τῆς πρώτης. Ἡ συμπερ. πρότασις ἐκ τοῦ διεπραξάμεην. Τί σημαίνει (Σ. § 415 β' 1); Ἡ γεν. τῆς πρώτης (ἐνν. τάξεως = σειρᾶς) εἶναι κατηγορηματ. (Σ. § 37) εἰς τὸ τεταγμένος = ὥστε εἶναι (= νὰ εἶμαι) τῆς πρώτης (σειρᾶς στρατιώτης) = ἐγὼ ἐνήργησα (οὐ μόνον δὲν ἀπέφυγον ἀλλὰ καὶ ἐπέζητησα) ὥστε νὰ μάχωμαι κατὰ τῶν πολεμίων παρατεταγμένος ἐν τῇ πρώτῃ σειρᾷ (τῆς παρατάξεως). καὶ μέγιστα συνδέτ. τῷ ἀνεχώρησα. *δυστυχησάσης-ἐναποθανόντων* = ἀφ' οὗ ἡττήθη καὶ πλεῖστοι στρατιῶται ἐν τῇ μάχῃ ἐφονεύθησαν. Ἡ ἐν δηλοῖ τὸν τόπον ἔνθα ἔγινεν ὁ θάνατος. *ὑστερός τοῦ σεμνοῦ* = μετὰ τὸν σεμνόν Στ. Τὸ ὕστερος κατηγοροῦμι. ἡ δὲ γενικὴ συγκριτικὴ, διότι τὸ ὕστερος = ὑπερώτερα. *τοῦ ὀνειδικότος* = ὅστις ὀνειδίκε δειλίαν πᾶσιν ἀνθρώποις. Τί μετχ. εἶναι (Σ. § 454); Τὸ πᾶς ἀπάγγελον μετ' ἐμφάσεως (Σ. § 76). *οὐ πολλαῖ;* (= ὀλίγαις), δοτικ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ ὕστερον, μετ' οὗ προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ μετὰ ταῦτα = Καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον μετὰ (ἀπὸ) τὰ εἰρημμένα γεγονότα. Ἐλέχθη πλεοναστικῶς ὡς καὶ τὸ ἐν § 4 πρὶν καταλεθεῖν πρότ. ὃ ἡμέραις. *κατελιγμένον* (ἐνν. ἡμῖν Σ. § 160 β') *ἐμβalόντος*. αἰτιολ. μετοχαὶ ἡ δὲ ψηφισαμένων χρον., ἡ δὲ φοβουμένων ἐνδοτικὴ = ἐπειδὴ εἶχον καταληφθῆ ὑφ' ἡμῶν

όχυραί θέσεις ἐν Κορινθίᾳ ὁ δὲ (καὶ ἐπειδὴ ὁ) Ἄγησ. εἰσέβαλεν εἰς Βοιωτ. ἀφ' οὗ οἱ ἄρχοντες (οἱ στρατηγοὶ) ἀπεράσισαν νὰ ἀποσπάσῃ... ἂν καὶ ἐφοβοῦντο πάντες οἱ ἄλλοι ἐγὼ παρούσασθεις εἰς τὸν ταξίαρχόν μου προέτεινον νὰ ἀποστείλῃ... Διατί αἱ δύο πρῶται μετοχαὶ συνδέονται οὐχὶ ὁμως καὶ ἡ β' μετὰ τῆς γ' καὶ ἡ γ' μετὰ τῆς δ' (Σ. 465 καὶ 466 β'); ὥστε μὴ δύνασθαι παριέναι... ἐκ τοῦ κατελιγμένων (Σ. § 415) = ὥστε οἱ πολέμιοι (δηλ. οἱ Λακεδ.) νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβῶσιν. Ποῖον τὸ ὑποκ. τῶν ἀπαρειμφ. καὶ διατί (Σ. § 449 β'); αἰτινες βοηθήσουσι = ἵνα αὐταὶ μεταβῶσιν εἰς βοήθειαν (Σ. § 436). — *ἐκόντως-ἰέναι*. Ἡ παρεμπιπτος αὕτη περίοδος τοῦ λόγου διακόπτουσα τὴν συνέχειαν αὐτοῦ αἰτιολογεῖ τὸ φοβουμένων. Εἰς τὸ ἐκόντως ἐνν. τὸ ἐφοβοῦντο. *σεσωσμένους-ἰέναι* ἐνν. ἡ μᾶς = εὐλόγως δ' ἐφοβοῦντο, ὃ βουλευταί, ἅπαντες, διότι ἦτο φοβερὸν πρᾶγμα ἐν ᾧ μόνις καὶ μετὰ δυσκολίας πρὸ ὀλίγου εἶχομεν σωθῆ (γλυτώσει) νὰ μεταβαίνομεν (νὰ ἐκτεθῶμεν πάλιν) εἰς ἄλλον (νέον) κίνδυνον. *τὸν ταξίαρχον* = τὸν ἐμὸν ταξίαρχον. διὸ ἐτέθη τὸ ἄρθρον (Σ. § 70 σημ.). — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Πότε διεπραξάμην καὶ ἐν ᾧ συνέβαινε τί; Τί προσιδόντων πάντων; Διεπραξάμην ἂν καὶ συνέβαινε τί; Διεπραξάμην οὕτως ὥστε τί νὰ συμβαίῃ; ἀνεχώρησα ἀφ' οὗ συνέβη τί καὶ τί; Τίνος σεμνοῦ Στειριῶς; Διὰ τίνα καὶ τίνα λόγον ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων; Χωρῶν κατελιγμένων οὕτως ὥστε τί νὰ συμβαίῃ; Πότε καὶ ἀφ' οὗ συνέβη τί ἐκέλευον ἐγὼ; Τῶν ἀρχόντων ψηφισαμένων ἀποχωρῆσαι τάξεις πρὸς τίνα σκοπόν; Ἐγὼ ἐκέλευον ἂν καὶ συνέβαινε τί; Διατί ἀπάντων φοβουμένων; Ἡμᾶς ἰέναι ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἐν ᾧ τί εἶχε συμβῆ; Τί ἐκέλευον ἐγὼ;]*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Κατόρθωμα τοῦ Μαντιθέου. (Πότε; τί;). Ὁ Μαντιθ. ὑποχωρεῖ τελευταῖος (ποῦ; πότε;). Πρώτασις τοῦ Μαντιθέου πρὸς τὸν ταξίαρχόν του (πότε, πρὸς τί;) καὶ αἰτιολογία τοῦ φόβου τῶν στρατιωτῶν (διατί;).

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *Μετὰ ταῦτα*. Μετὰ τὴν εἰρημένην κατὰ τὸ 395 ἐστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Ἀλίαρτον, ἦτοι κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 394 ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου. *εἰς Κόρινθον*. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ὅλης χώρας τῆς Κορίνθου καὶ οὐχὶ περὶ τῆς πόλεως. *ἐξόδου*. Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 394 διαρκούντος τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου 600 ἡπτεῖς καὶ 6 χιλ. ὀπλιταὶ Ἀθηναῖοι (ἐν οἷς καὶ ὁ Μαντιθεὸς) ἐστάλησαν εἰς Κορινθίαν ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον ἵνα μετὰ τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων, Βοιωτῶν, Ἀργείων κλπ., πολεμήσωσι τοὺς Λακεδ. Πάντες οὗτοι οἱ σύμμαχοι συνηθροίσθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Νεμέας πρὸς Α. τῆς Φλιοῦντος, ἐκεῖθεν δὲ στραφέντες πρὸς τὰ ΒΔ. συνήντησαν τοὺς Λακεδαιμονίους, στρατηγούμενους ὑπὸ τοῦ Ἀριστοδήμου, παρὰ τὴν κόμην Ἐπεικίαν μεταξὺ Σικυῶνος καὶ Κορίνθου, ἐνθα συνῆψαν σπουδαίαν μάχην μετ' αὐτῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Δ' β' 14, 15, 17), καθ'

ἦν οἱ Ἀθηναῖοι ἔπαθον μεγάλην πανωλεθρίαν, ἠττηθεισῶν 6 φυλῶν (Ξενοφ. Ἑλλην. Δ' β' 21). Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἠνδραγάθησεν ὁ Μαντίθεος ὡς ὀπλίτης. **δεήσει κινδυνεύειν.** οἱ Ἀθηναῖοι ἐγνώριζον ὅτι θὰ ἐκινδύνευον πολεμοῦντες κατὰ τῶν πολυαριθμοτέρων καὶ ἰσχυροτέρων κατὰ ξηρὰν Λακεδαικῶν καὶ τῶν συμμάχων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ (ἐν Κορινθίᾳ). Ἦσαν δὲ περὶ τούτου βέβαιοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν § 13 ἔδει β ο η θ. εἰς Ἀ λ ι - α ρ τ ο ν, ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι οὐ μετασχόντες δὲν ἐκινδύνευσαν. **ἀναδυομένων.** Ἐνεκα τοῦ εἰρημένου κινδύνου πολλοὶ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι δὲν ἐξετίθεντο εἰς κίνδυνον ἐν τῇ μάχῃ. Σκωπτικῶς μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην (εἰλημμένην ἐκ τῶν ἐνδυμάτων ὡς καὶ τὸ ἀ ν α β ἄ λ λ ο μ α ι) ὁ γενναῖος στρατιώτης Μαντίθεος ἵνα χαρακτηρίσῃ προσηκόντως τοὺς δειλοὺς στρατιώτας τοὺς μὴ ἐκτελοῦντας τὸ ὑπέρτατον πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον των, ἀλλὰ κρυπτομένους. **τῆς πρώτης** (τάξεως). στρατιωτικὸς ὅρος συνήθης παρ' ἀρχαίους. πρβλ. τὸ παρ' ἡμῖν «εἶναι πρώτης». **τῆς ἡμετ. φυλῆς.** Ἐν ἐκστρατεία ἐκάστη φυλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετέλει ἴδιον πεζικὸν τάγμα. Ὡστε τὸ φυ λ ῆ ἐνταῦθα = τάξις ἦτοι πεζικὸν σῶμα, ἐν ᾧ φυ λ ῆ = κυρίως τὸ ἵππικόν. Κατὰ τὴν εἰρημμένην μάχην τῆς Ἐπεικίας ἡ φυλὴ (τὸ τάγμα) τοῦ Μαντιθεοῦ, ἦτοι ἡ Ἀκαμαντίς, ἦτο ἀκ τῶν ἠττηθεισῶν 6 φυλῶν. Κατ' εὐφημισμὸν (Σ. § 509) λέγει δ υ σ τ υ χ η σ ἄ σ η ς ἀντὶ ἠ τ τ η θ ε ἰ σ η ς. **Τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς** δηλ. τοῦ Θρασυβούλου (υἱοῦ τοῦ Λύκου) τοῦ καταγομένου ἐκ τοῦ δήμου Στειρίας τῆς Πανδιονίδος φυλῆς. Οὗτος ἦτο ὁ γνωστός γενναῖος τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ὁ καὶ ἐν Ἀργινοῦσαις διακριθεὶς καὶ ἐν ἄλλαις μάχαις ὁ μετὰ τὴν πᾶσιν τῶν Ἀθηναίων ἀπελθὼν ἐξόριστος εἰς Θήβας εἶτα δὲ καταλαβὼν τὴν Φυλὴν καὶ πολεμήσας καὶ ἐκδιώξας τὴν ἰδιαιτέρῃ συνδρομῇ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausaniou, τοὺς 30 τυράννους καὶ ἀνιδρύσας τὴν δημοκρατίαν τῷ 403. Οὗτος καὶ ἐν τῷ Βοιωτικῷ καὶ Κορινθιακῷ πολέμῳ ἠγωνίσθη καὶ βραδύτερον τῷ 391 ἀποκατέστησεν ἐν Θάσῳ τὴν δημοκρατίαν. Ἀπέθανε δὲ δολοφονηθεὶς (ἔνεκα βιαιοπραγιῶν τῶν στρατιωτῶν του) ἐν Ἀσπένδῳ τῆς Παμφυλίας τῷ 389. Ὁ προκλητικὸς καὶ πρὸς ἔπαρσιν ἐπιρρητικὸς τρόπος τοῦ ἀνδρὸς τούτου (δι' ὃν καὶ αὐθάδης καὶ ὑπερόπτης ἐκλήθη) συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὀνομασθῇ οὗτος καὶ ἐπὶ τοῦ ῥήτορος εἰρωνικῶς (Σ. § 508) ἐνταῦθα σ ε μ ν ὄ ς, δι' οὗ ἐπιθέτου ἐχαρακτηρίζοντο συνήθως οἱ προσποιοῦμενοι τὸν ἐπίσημον καὶ σοβαρόν, οἱ ἀβρονόμενοι. Διὰ δὲ τοῦ Σ τ ε ι ρ ι ῶ ς διεκρίνεται ἀπὸ τοῦ Θρασυβ. τοῦ Κολλυτεύου καὶ τοῦ Ἐρχιεύου. Ἐκεῖτο δ' ὁ δῆμος Σ τ ε ι ρ ῖ α εἰς τὸ ΒΔ. τοῦ λιμένος Π ὄ ρ τ ο - Ρ ἄ φ τ η τῶν ἀρχαίων Πρασιῶν (νῦν δήμου Κρωπίας), εἰς ὃν ἔφερε καὶ ὁδὸς καλουμένη Σ τ ε ι ρ ι α κ ῆ. **ἄνειδικότος.** Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ λόγου τούτου ὁ Θρασίβουλος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου εἶχεν ὑβρίσει ὡς δειλοὺς πάντας! Διὰ τὴν ὑπεροπτικὴν συμπεριφορὰν του ταύτην

γνωσθῆναι τότε ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα εἰρωνεύεται αὐτὸν πρὸς χαρὰν καὶ τῶν δικαστῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου ὄλου. *Μετὰ ταῦτα*. Κατὰ τὸ 394 διαρκούσης τῆς εἰς Κορινθίαν στρατείας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον. *χωρίων...κατελιημμένων*. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ λοιποὶ σύμμαχοι μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ἐπεικίαν ἦτταν αὐτῶν κατέλαβον ὄχυράς παρὰ τὸν Ἰσθμὸν θέσεις ἵνα ἐμποδίσωσι τὸν νικηφόρον στρατὸν τῶν Λακεδ. νὰ διαβῆ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ ἐκ Μ. Ἀσίας μετακληθέντος καὶ εἰς Βοιωτίαν ἐμβαλόντος ἤδη Ἀγησιλάου. Καὶ ὄντως ἠμπόδισαν τοὺς Λακεδ. μόνον δὲ μία μόρα ἠδυνήθη διὰ θαλάσσης νὰ φθάσῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀγησίλ. (Ξ. Ἑλλ. Δ' γ' 15). — *ἐμβαλόντος*. Ἡ εἰσβολὴ αὕτη τοῦ Ἀγησίλ. εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐγένετο ἐκ τῆς Φωκίδος κατὰ τὸ 394, ὅτε ἔγινε καὶ ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη μεθ' ἣν ὁ Ἀγησίλ. ἐρχόμενος εἰς Πελοπόν. ἔμελλε νὰ συνενωθῆ μετὰ τῶν ἐν Κορινθίᾳ Σπαρτιατικῶν στρατευμάτων. *ἀποχωρῆσαι-βοηθήσουσι*. Οἱ ἄρχοντες (στρατηγοὶ) τῶν ἐν Κορινθίᾳ (Ἰσθμῷ) κατεχόντων τὰς ὄχυράς θέσεις συμμαχικῶν στρατευμάτων, ἐπειδὴ αἱ θέσεις τῶν ἦσαν ὄχυραὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ποστεῖλωσι τάγματά τινα εἰς Βοιωτίαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ κατὰ τοῦ Ἀγησίλ. ἀγωνιζομένων συμμάχων τῶν. *εἰκότως*. ὁ γενναῖος Μαντίθεος σκόπτει βεβαίως διὰ τούτου τοὺς ὑπὸ τῆς τύχης μὴ εὐνοηθέντας ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἐπεικίαν μάχῃ συστρατιώτας του. *ὀλίγω πρότερον*. κατὰ τὴν γενομένην παρὰ τὴν Ἐπεικίαν μάχην. *τὸν ταξίαρχον*. ὁ ταξίαρχος ὡς κατώτερος ἀξιωματικὸς ὄφειλε μόνον νὰ αναγγεῖλῃ τοῖς στρατηγοῖς (ἄρχουσι) τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Μαντιθέου, ἐκεῖνοι δὲ θὰ ἀπεφάσιζον. Ἡ αἴτησις τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὅτι δὲν ἐγένετο δεκτὴ, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης. *ἀκληρωτί*. Προέτεινε τοῦτο διότι ἐν καιρῷ κινδύνου διὰ κλήρου ὀρίζοντο αἱ φυλαὶ αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐκστρατεύωσιν. [*Ἐρωτ. Ποῦ καὶ ποῦ εἶχε ἐκστρατεύσει ὁ Μαντίθεος; Τί γνωρίζεις περὶ τῆς εἰς Κόρινθον ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων καὶ τί περὶ τοῦ Θρασυβούλου τοῦ Στειριέως; Ἦτο ἐπικίνδυνος ἡ ἐκστρατεία αὕτη; Τί ἔπαθον οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Κορινθίᾳ καὶ τί κατώρθωσαν μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τῶν; Διατί οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Βοιωτίαν ἐκστρατείαν καὶ τί ἔπραξε τότε ὁ Μαντίθεος; Τίνας ἔστειλλον εἰς ἐκστρατείαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν καιρῷ κινδύνου;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας ἐν πολέμῳ μεταπηδᾷ ἤδη ὁ Μαντίθεος τεχνήντως εἰς ἄλλο πολεμικὸν κατόρθωμα, τὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνδραγαθίαν του, ἣν συντόμως μὲν ἀλλὰ ζωηρῶς παριστᾷ διὰ τῆς πάνυ τεχνικῆς ἀναμείξεως τοῦ ὀνόματος τοῦ περιβοήτου Θρασυβούλου, δι' ἧς ἐξυποῖ ἐτ' ἄλλων ἑαυτὸν. Μὴ ἀρκούμενος δ' εἰς τοῦτο συνεπάγεται καὶ ἕτερον ἐν Κορίνθῳ τόλμημά του, ὅπερ παριστᾷ ὡς σπάνιον καὶ σπουδαῖον ἕνεκα τοῦ φόβου, ὑφ'

οὐ πάντες τότε κατείχοντο διὰ τοὺς ἐκτάκτους κινδύνους. Διὰ τῶν νέων τούτων σπουδαίων στρατιωτικῶν κατορθωμάτων του, ἅτινα ἐπίτηδες ἐν τέλει γοργῶς καὶ τεργηέντως ἀναφέρει, ἐκπλήττει ὄντως τοὺς δικαστὰς του. Διὸ εὐθὺς μετὰ ταῦτα προβαίνει εἰς τὰ συμπεράσματα τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὅλου στρατιωτικοῦ βίου του.

ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασκόμεθα ἐκ τῶν περὶ Μαντιθέου καὶ περὶ Θρασυβούλου εἰρημένων; [Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν § 15 καὶ 16].

§ 13-17 Ε' μεθοδ. ἐνότης : Στρατιωτικὸς εἶτε δημόσιος βίος τοῦ Μαντιθέου. [Ποῖός τις ὑπῆρξεν ὁ Μαντίθεος ὡς στρατιότης ἀπέναντι τῆς Πατρίδος του;]. Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ταύτης ἐνότητος.

§ 17. Κρίσεις Μαντιθ. περὶ τῆς στρατιωτικ. ἀρετῆς του

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀξιῶ=ἔχω ἀξιώσεις. πράττω τὰ τῆς πόλεως=διοικῶ, κυβερνῶ τὴν πόλιν (πρβλ. πολιτεύομαι § 18). ἀποδιδράσκω=δραπέτεύω. κινδυνεύω=ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον. δεινὸν=φοβερόν, ἐπικίνδυνον. καθίσταμαι εἰς κίνδυνον=φθάνω, καταπτῶ εἰς κίνδυνον, κινδυνεύω. βελτίων=ἠθικώτερος, καλύτερος. τυγχάνω=ἐπιτυγχάνω εὐρίσκω.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. ὥστε...οὐκ ἂν ἔχοιεν. Ἡ συμπερασμ. πρότ. εἶναι ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως εἴ τινες ὀργίζονται (Σ. § 419). Τινες ἔχοιεν; τοῖς ἀξιόσοι μὲν πράττειν...ἀποδιδράσκουσι δὲ ἐκ τῶν κινδύνων. Αἱ δοτικαὶ εἶναι ἀντικείμενα τοῦ ὀργίζονται="Ὅστε ἂν (παραδεχθῶμεν ὅτι) τινὲς ἐξ ἡμῶν ὀργίζονται κατὰ τῶν ἐχόντων μὲν ἀξιώσεις νὰ κυβερνώσι τὴν πόλιν, ἀποφειγόντων ὁμως τοὺς κινδύνους (ἐν ταῖς ἐκστρατεῖαις), δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι δικαίως (καὶ) περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην (ὅτι ἀξιῶ πράττειν τὰ τῆς πολ. καὶ ἀποδιδράσκω ἐκ τῶν κινδύνων). οὐ γὰρ (ἐγὼ) ἐποιοῦν μόνον...ἀλλὰ καὶ ἐτόλμων. Αἰτιολογεῖ ὅλην τὴν προηγουμένην πρότασιν=διότι δὲν ἐξετέλουν μόνον τὰς διαταγὰς...ἀλλὰ καὶ εἶχον τὴν τόλμην νὰ...τὰ προστατόμενα ἐνν. ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἧτοι δὲν περιοριζόμεν μόνον εἰς τὸ ποιεῖν τὰς προσταγὰς τῶν προϊσταμένων μου ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀνελάμβανον κινδύνους. οὐχ ὡς ἡρούμενος ἀλλ' ἵνα τυγχάνοιμι. Συνάπτεται μετὰ αἰτιολ. λόγου τελικὸς=οὐχι διότι ἐνόμιζον...ἀλλ' ἵνα εὐρίσκω τὸ πλῆρες δίκαιόν μου (ἅπασαν τὴν νόμιμον προστασίαν).—οὐ δεινὸν εἶναι. ἐκ τοῦ ἡ γ ο ὑ μ ε ν ο ς=ὅτι δὲν εἶναι ἐπικίνδυνον. μάχεσθαι=νὰ μάχομαι. ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου οὐ δεῖ νὸ ν ε ἰ γ α ι. εἴποτε...καθισταίμην...=ὑπόθεσις τοῦ ἵνα τυγχάνοιμι=ἂν ποτε...ἤθελον (κινδυνεύσει) κατατῆσει εἰς κίνδυνον. ἀδίκως. Τοῦτο ἔχει πολλὴν δύναμιν ἐνταῦθα. διὰ ταῦτα=διὰ τὰς (εἰρημένας) ὑπηρεσίας μου ταύτας θὰ ἐνομιζόμεν...βελτίων. ἐνν. παρὰ ἂν ἐξετέλουν οὐχι προθύμως (ἀλλὰ μόνον ἐξ ἀνάγκης) τὸ καθήκον μου. καὶ μοι...=ιδεὲ § 8.

[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί δύνανται νά συμπεράνωσιν οἱ δικασταὶ τοῦ Μαντιθέου. ἐκ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ πράξεων ; Ὑπὸ ποίαν προϋπόθεσιν δὲν δύνανται οἱ δικασταὶ τοῦ Μ. νά ὀργίζωνται κατ' αὐτοῦ ; Διατί οἱ δικασταὶ τοῦ Μ. δὲν δύνανται νά ὀργίζωνται κατ' αὐτοῦ ; Διατί ἐποιοῦν ταῦτα καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ; Ὑπὸ ποίαν προϋπόθεσιν τυγχάνοιμι τῶν δικαίων καὶ διατί τυγχάνοιμι αὐτῶν ;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται νά ἔχωσι κακίην γνώμην περὶ τοῦ Μαντιθέου. Ὁ Μαν. οὐ μόνον τὰς διαταγὰς τῶν ἐρχόντων ἐξετέλει ἀλλὰ καὶ εἰς κινδύνους ἐξετίθετο. Ὁ Μ. ἔπραττε ταῦτα πρὸς ὄρισμένον σκοπὸν (τίνα) ; Ὁ Μ. προσκαλεῖ μάρτυρας περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του.

ΠΡΟΣ - ΠΡΑΓΜ. *Τὰ τῆς πόλεως πράττειν.* Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἀπεκλείοντο ἐκ τῶν διαφορῶν δημοσίων ἀξιομάτων καὶ ἐν γενεῖ ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως οἱ ἄνδρου. *ἀξιοῦσι - ἀποδιδράσκουσι.* Διὰ τούτων φαινεται ὅτι ὑπαινίσσεται ὁ Μαντίθεος τὸν Θρασύβουλον τὸν Στειριέα, ὅστις μετὰ τὴν παρὰ τὴν Ἐπειεϊάν μάχην ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔμενεν ἄνευ ἀξιώματός τινος ἐν Ἀθήναις, εἰ καὶ ἐπεθόμει νά μετέχη τῆς κυβερνήσεως χωρὶς ὅμως νά μετέχη καὶ τῶν κινδύνων. *κινδυνεύειν ἐτόλμων.* Ὁ Μαντίθ. πολλάκις προέβη εἰς παρακεκινδυνευμένα διαβήματα, οἷα καὶ τὰ ἐν § 13, 15 καὶ 16 μνημονευθέντα, χάριν τῆς πατρίδος του. *ἀδίκως τῶν δικαίων.* Δὲν ψέγει τὸ νάποδοκιμασθῆ δικαιῶς ἂν καὶ πολλὰ εὐηργέτησε τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὸ νά ἀδικηθῆ τ. ἔ. δὲν θέλει νά ὠφελῆθῃ ἀδίκως ἐκ τῶν πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσιῶν του, ἀλλὰ θεωρεῖ δίκαιον νά ἐπιτυγχάνῃ πάντων τῶν δικαίων ἀφ' οὓ ἐῖναι χρηστὸς πολίτης, ἦτοι ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει συγκεκριμένως νά ἐπιδοκιμασθῆ καὶ νά δοθῇ αὐτῷ τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ ἀνθ' ὧν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔπραξεν. **Ἀνάβητε ΜΑΡΤΥΡΕΣ.** Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα θὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὰ ἐν § 15 καὶ 16 εἰρημένα. πιθανὸν δὲ νά εἶναι μεταξύ τῶν μαρτύρων τούτων καὶ ὁ μνημονευθεὶς ταξίαρχος τοῦ Μαντιθέου. [**Ἐρωτ.** *Τί ἐπάθαιον ἐν Ἀθήναις οἱ δειλοὶ καὶ φυγάδες ; Τί λέγεται περὶ τοῦ ἀλαστονικοῦ Θρασυβούλου ; Τίνα τὰ τολμήματα τοῦ Μαντι ; Τί ζητεῖ ἤδη ὁ Μαντι. ἀντὶ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν του ; Πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπικαλεῖται τοὺς μάρτυρας ἐγταῖθα ὁ Μαντι ;*]

ΚΑΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Πρὶν ἢ ἀναπνεύσωσιν οἱ δικασταὶ ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν ἀλλεπαλλήλων στρατιωτικῶν κατορθωμάτων τοῦ Μαντιθέου, οὗτος συγκεφαλαίων ταῦτα ἐπιφέρει τὰς ἐπ' αὐτῶν κρίσεις του. Ἐν ταῦταις παρατηρητέα ἢ τέχνη μεθ' ἧς ὁ ῥήτωρ συνδυάζει καὶ σχετίζει τὰ εἰρημένα κατορθώματά του μετὰ τῆς δίκης του. Ὅ,τι ἔπραξα, λέγει, δὲν τὸ ἔπραξα τυχαίως ἢ ἐκ νεανικῆς παραφορᾶς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κινδύνου διπλωῶν, ἀλλ' ἐν γνώσει ἐκινδύνουσα ἵνα δύναμαι μίαν ἡμέραν νά μεταχειρισθῶ τὰς θυσίας

μου ταύτας πρὸς ὠφέλειάν μου· καὶ ἰδοὺ τώρα, ὅτε μάλιστα ἀδίκως κατηγοροῦμαι (καὶ τοῦτο τεχνικῶς ἀναφέρει. πρβλ. καὶ § 15) ἐπικαλοῦμαι ὑπὲρ ἐμοῦ τὰ κατορθώματά μου. Καὶ οἰονεὶ ἀνακράζει. «ἐξετάσατε τοὺς μάρτυρας, βεβαιώθητε περὶ τούτων, καὶ ἀπαλλάξατέ με, διότι δὲν σὰς ἐπιτρέπεται νὰ πράξητε ἄλλως μετὰ τοιαύτας θυσίας μου». Διὰ τούτων ἐπιβάλλεται καὶ οἰονεὶ ἐκβιάζει τοὺς δικαστάς. Ἐνταῦθα ἡ τέχνη τοῦ ῥήτορος εἶναι ὄντως ἀξιοθαύμαστος.

ΔΙΔΑΓΜ. Τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκον τοῦ Μαντιθέου φαίνεται ὑπὸ ὄρους ἐκπληρούμενον ἐνταῦθα, διότι δὲν ὑπάρχει ἀκόμη τὸ χριστιανικὸν φῶς. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἡ Πατρίς λαμβάνει ὑπ' ὄψει τῆς τὰς θυσίας τῶν πολιτῶν τῆς πάντοτε. Ἡμεῖς πῶς πρέπει νὰ ἐκπληρώμεν τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντα ἡμῶν ;

[*Ἐλπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*]

§ 18 καὶ 19. Γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ ὄλου βίου τοῦ Μαντ.

ΛΕΞ. - ΦΡΑΣ. - φρουρά=φρούρησις. ἀπολείπομαι τινος (μέσ.)=καθυστερῶ, μένω ὀπίσω τινός. πῶποτε=ποτὲ ἕως τώρα· ἐξοδὸν ποιοῦμαι=ἐκστρατεύω. ἀναχωρῶ=ἐπιστρέφω, ὑποχωρῶ. κοσμίως=σεμνῶς, καλῶς, τιμίως, ἀμέμπτως. πολιτεύομαι ὡς καὶ παρ' ἡμῖν πρβλ. καὶ τὸ πρῶτον τὰ τῆς πόλεως § 17. Τὸ δὲ πολιτεύω=εἶμαι πολίτης. σκοπῶ=ἐξετάζω, κρῖνω. κομ(ά)ω (κόμη)=ἔχω κόμην, καλλοπίζω τὴν κόμην μου. τὰ ἐπιτηδεύματα=τρόπος τοῦ ζῆν, συνήθεια. ὄψις=ὄ,τι τις ὄρῃ=τὸ ἐξωτερικόν (τοῦ ἀνθρώπου). φιλῶ=ἀγαπῶ. μικρὸν=ταπεινῇ τῇ φωνῇ (σιγᾷ) ἀντίθ. τοῦ μέγα=μεγαλοφώνως. διαλέγομαι=ὀμιλῶ. ἀμπέχομαι κοσμίως=ἐνδύομαι εὐπρεπῶς, ἐπιμελῶς (ἀμφι-ἔχω ἡμπευχόμεν). ἐργάζομαι τινά τι=πράττω (προξενῶ) τί εἰς τίνα.

ΣΥΝΤΑΞ. - ΕΡΜ-N. τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν...=ἀντικ. τοῦ ἀπελείφθη ν=ἀπὸ οὐδεμιᾶς δὲ ἄλλης ἐκστρατείας καὶ φρουρᾶς... Τὸ τοίνυν εἶναι μεταβατικόν=δέ. Τὸ δὲ ἀλλὰ διατετέλεσθαι ἀντιτίθεται τῷ οὐδεμιᾶς.... ποιούμενος τὰς ἐξόδους (=ἐξιών) καὶ ἀναχωρῶν. ἐκ τοῦ διατετέλεσθαι. Τί μετοχαί εἶναι (Σ. 458 γ'); = Ἀλλὰ καθ' ὄλον τὸν χρόνον διαρκῶς (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους) μετὰ τῶν πρώτων μὲν ἔχω ἐκστρατεύσει, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἔχω ἐπανέλθει. καίτοι=καὶ βεβαίως, κατὰ ταῦτα λοιπόν. τοὺς πολιτευομένους ἀντικ. τοῦ σκοπεῖν, οὐ ὑποκ. ἐνν. τοὺς ἀνθρώπους ἢ τινά. Ποῖον τὸ ὑποκ. τοῦ χρῆ (Σ. § 470); Ἄλλ' οὐκ... μισεῖν (ἐνν. ὑποκ. τοὺς ἀνθρώπους ἢ τινά) =καὶ οὐχί... νὰ μισῶσι αὐτόν. διὰ τοῦτο. δηλ. τὸ κομᾶν. εἴ τις κομᾶ... οὐ χρῆ... μισεῖν αὐτόν (Σ. 419 α'). τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδ.=αἱ τοιαῦται συνήθειαι (τοῦ κομᾶν κλπ.), τὸ κοινὸν τῆς πόλεως = τὸ δημόσιον. βλέπτει=

βλάβιπτοι (Σ. 31 β'). *ἐκ δὲν τῶν...* ἀντίθετοι πρὸς τὸ τὰ μὲν... πρὸς τοὺς πολεμίοις. Σύνδετοι τῷ κινδυνεύειν=ἀπέναντι τῶν πολεμίων. "Ὡστε οὐκ ἄξιον (ἔστιν)... φιλεῖν... μισεῖν... σκοπεῖν. Τὸ πραγματικὸν συμπεράσμα ὅλης τῆς προηγουμένης περιόδου. (καὶ τοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως...), ὅπερ ἔχει σχεδὸν μορφὴν γνωμικοῦ. Ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφάτων ἐνν. τὸ ὑμᾶς (ὁ βουλευταί), Ποῖον εἶναι τὸ ὑποκ. τοῦ οὐκ ἄξιόν ἐστιν; ἀπ' ὄψεωσ' =ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πρβλ. καὶ τὸ τῆς ὀμιλουμένης «ἀπὸ τὴν ὄψι καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάποδῃ». Πολλοὶ... γάρ. Τί αἰτιολογεῖ ἡ ἀνεξαρτήτως τιθεμένη (Σ. § 395) αἰτιολ. πρότασι; διαλεγόμενοι-ἀμπεχόμενοι-ἀμελοῦντες= Εἰ καὶ διαλεγόνται, ἀμπεχόνται-ἀμελοῦσι. Τί μετοχαὶ εἶναι (Σ. 460 ε'); αἷτιοι... κακῶν ἐνν. τῇ πόλει. τῶν τοιοῦτων δηλ. τοῦ μικρὸν διαλέγεσθαι, κοσμίως ἀμπεχεσθαι κλπ. πολλὰ κἀγαθὰ=πολλὰς κἀγαθὰς πράξεις ἢ ἐργασίας. Τί ἀντικ. εἶναι εἰς τὸ εἰργασμένοι εἰσὶν (Σ. § 138); "Ὁρα τὴν σύνταξιν τοῦ ἐργάζομαι.—[Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί διατετέλεκα; Τί καὶ τί χρὴ; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐ χρὴ μισεῖν; Ἐκ τῶν ἐθελόντων τί; Πῶτον οὐκ ἔστιν ἄξιον; Πολλοὶ γεγονῶσιν αἷτιοι... ἂν καὶ συμβαίη τί καὶ τί; Ἐτεροὶ εἰσὶν ἐργασμένοι ἂν καὶ συμβαίη τί;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντίθεοσ ἀπὸ οὐδεμιᾶς ἐκστρατείας ἔλειψε, ἀλλὰ διαρκῶς ἐξέστρατε πρῶτοσ καὶ ἐπέστρεψε τελευταῖοσ. Τοὺσ καλοὺσ πολιτικοὺσ πρέπει νὰ κρίνη τισ ἐκ τῶν δημοσίων πράξεων των καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆσ περιβολῆσ. Ὁ τρόπου τοῦ ζῆν οὐδένα βλάπτει, αἱ γενναῖαι ὁμοσ πράξεισ τινὸσ ὠφελοῦσι πάντασ. Δὲν πρέπει νὰγαπῶμεν ἢ νὰ μισῶμεν τινὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ του, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐργων του. Πολλοὶ εὐγενεῖσ τοὺσ τρόπουσ, καὶ τὴν περιβολὴν ἐβλαψαν, ἄλλοι δὲ μὴ τοιοῦτοι ὠφέλησαν πολὺ.

ΠΡΟσ.-ΠΡΑΓΜ. τῶν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτοσ 395 γενομένην εἰς Βοιωτίαν (§ 13) ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων, εἰς ἣν ὁ Μαντίθεοσ εἶχε λάβει μέρος. Μετὰ τὸ 395 μόνον μία ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ἀξία λόγου ἐγένετο εἰς Βοιωτίαν, ἢ τοῦ 394, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη; ἀλλὰ ταύτης ὁ Μαντίθεοσ δὲν μετέσχε (§16), ἔμεινεν ὁμοσ ὡσ φρουροσ ἐν Κορίνθῳ, ὅπερ ταυτόν. Φρουρὰ δ' ἐναυθα δὲν εἶναι μόνον αἱ φυλακαὶ τῶν φρουρίων τῆσ Ἀττικῆσ (ἂσ συνήθωσ ἐφύλαττον οἱ περὶ πλοιοὶ νέοι 18-20 ἐτῶν), ἀλλὰ γενικῶσ αἱ φυλακαὶ ἰσχυρῶν φρουρίων. ἐκ τῶν τοιοῦτων. Ἀναφέρεται εἰσ τοὺσ ἔμπροσθεν περιγραφέντασ γενναίωσ τρόπουσ τοῦ Μαντιθ. κομᾶ. Πολλοὶ πλοῦσιοι νέοι ἐν Ἀθήναισ καὶ ἀλλαγῶ κατὰ τοὺσ χρόνουσ τούτουσ ἡσμένιζον νὰ τρέφωσι γένειον καὶ κόμην μακρὰν ὡσ οἱ Λάκωνεσ, διὸ καὶ Λακωνιστὰ ἐγαλοῦντο. Τοῦτο ἦτο ἀπλῆ ἰδιοτροπία καὶ ἐσκόπει τὴν ἀποφυγὴν τῆσ ἐπικρατησάσῃσ ἡδυπαθείασ καὶ τρυφηλότητοσ καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆσ ἀφελουσ καὶ αὐστηρῆσ Σπαρτιατικῆσ.

διαίτης. Οἱ νέοι οὗτοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο ὡς Λακωνίζοντες, διότι συνέπιπτε νὰ εἶναι καὶ ἀριστοκρατικοί. Μεταξὺ τούτων τῶν ἰδιοτρόπων νέων ἦτο καὶ ἡ Μαντίθεος, καθ' οὗ ἐπέρριψεν ἡ κατηγορία καὶ ταύτην τὴν μομφὴν σὺν τῇ τοῦ σκαιοῦ τρόπου του (§ 14).—*τὰ ἐπιτηδεύματα.* Ἡ συνήθεια τῶν κομώντων καὶ γενειώντων ἀριστοκρατικῶν νέων ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαχού. *ἀπ' ὄψεως.* Πολὺν δικαίως ὁ Μαντίθεος λέγει τοῦτο. Οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ κρίνηται ἐκ τῆς περιβολῆς ἢ τῆς κομώσεως ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων, εἴ καὶ πολλὰκίς ἢ ἐπιτετηθευμένη κόμωσις χαρακτηρίζει κακῶς τὸν ἔχοντα αὐτὴν καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὴ εἶναι ἀντεθνικὴ ὡς ἐχαρακτηρίζετο ἡ τοῦ Μαντιθέου καὶ τῶν ἄλλων Λακωνιστῶν νέων Ἀθηναίων. *μικρὸν διαλεγόμενος.* Τὸ ἡρέμα βαδίζειν καὶ πρῶως διαλέγεσθαι (σιγὰ ὀμιλεῖν) ἐθεωροῦντο καὶ τότε καὶ τώρα ὡς εὐπρεπὲς καὶ εὐγενές, τὸ δὲ μεγαλοφώνως φθέγγεσθαι ἦτο (ὡς καὶ σήμερον) σημεῖον ἑλλιποῦς ἀνατροφῆς. *κοσμίως ἀμπεχόμενοι.* Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακωνιστάς (ιδεὲ κατωτέρω). Ἡ κοσμία καὶ σεμνὴ περιβολὴ τῶν νέων ἦτο καὶ τότε, ὡς καὶ τώρα, σημεῖον εὐγενείας καὶ εὐπρεπείας οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ περισσῶς ἐπιτετηθευμένη κόμψευσις δι' ἧς πολλοὶ πονηροὶ κρύπτοντες τὴν ἐσωτερικὴν ἀκοσμίαν αὐτῶν ἐπιδεικνύουσι σωφροσύνην. Διὸ εὐλόγως λέγει ὁ Μαντ. ὅτι πολλοὶ τοιοῦτοι ὑποκριταὶ ὑπῆρξαν προδόται τῆς πόλεως ἐν ᾧ ἄλλοι ἀφελεῖς καὶ ἀπέριττοι ὠφέλησαν αὐτὴν. *ἀμελοῦντες.* Οἱ Λακωνισταὶ νέοι παρημέλουν τὴν ἐνδυμασίαν εἰς τρίβων, ἐν ἑλαφρὸν ὑπόδημα (παντόφλαι) καὶ μίαν βακτηρίαν ἦτο ἡ ὅλη ἐνδυμασία των, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς κομψευομένους νέους. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν ἦσαν πῶς τραχέα, διότι κατεγίνοντο πολὺ εἰς τὴν γυμναστικὴν.—[*Ἐρωτ. Εἰς τίνας ἐκοιτρατείας τῶν Ἀθηναίων ἔλαβε μέρος ὁ Μαντίθεος; Ἐτιρεφον κόμην οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις; Πόθεν κριτέος ὁ ἄνθρωπος; Πῶς ἐθεωρεῖτο τὸ πάλαι καὶ νῦν τὸ μεγαλοφώνως ὀμιλεῖν καὶ τὸ ἀμελῶς ἐνδύεσθαι καὶ πῶς τὰ ἐναντία τούτων;].*

ΚΑΛΙΑΟΓ. ΕΞΕΤ. Ὁ Μαντίθεος μετὰ τὸ κορυφωμα, εἰς ὃ ἀνῆλθεν ἐν τῇ διηγήσει τῶν στρατιωτ. κατορθωμάτων του, ἀναπνεύσας ὀλίγον ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ γενομένης ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων καὶ δηλώσας ὅτι καὶ ἄλλοτε πάντοτε τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὡς στρατιώτης, προβαίνει οἰονεὶ εἰς συγκεφαλαίωσιν γενικὴν ἐπισκοπῶν τὸν ὅλον βίον του καὶ καταλήγων εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πολίτης πρέπει νὰ κρίνηται ἐκ τῶν πράξεων του (ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων) καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς διαίτης, τῆς περιβολῆς ἢ τῶν ἰδιοτροσιῶν του. Ἐν τῇ ἐξετάσει ταύτῃ δικαιολογεῖ ἑαυτὸν ἐπαρκῶς διατὶ τρέφει κόμην καὶ γένειον, ὅπερ παριστᾷ ὡς λίαν ἐπουσιῶδες καὶ οἰονεὶ ἐλέγχει τοὺς παρεξηγοῦντας τὴν τοιαύτην νεανικὴν ἰδιοτροπίαν του ἀντὶ νάπολογῆται εἰς τὴν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ μομφήν. φαίνεται δηλ. ὁ Μαντιθ. ἐνταῦθα ἀψληγὴ καὶ κοσμοπολίτης, οὐχὶ δὲ

σεμνότυφος καὶ τυπικός. Ἦν γενικὴν ταύτην ἐπισκόπῃσιν τοῦ ὄλου βίου του ὁ Μαντιῦ. καταλλήλως συνέδεσε πρὸς τὸν στρατιωτικὸν βίον του διὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς § 18 εἰρημένων, διότι τοῦτο συνέφερεν αὐτῷ. Τὸ τμήμα τοῦτο εἶναι ἐπίλογος (συγκεφαλαίωσις) τῆς ὅλης διηγήσεως τοῦ βίου του. (§ 10-18), ἣς ὁ πρόλογος εἶναι ἡ § 9 (Πρβλ. § 9). Ἐνταῦθα τελευτᾷ καὶ τὸ β' μέρος τῆς διηγήσεως, αἱ ἀποδείξεις τοῦ ψευδοῦς τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἀντιπάλων (πρβλ. Β' μεθοδ. ἐνὸς) καὶ ἀκολουθεῖ ὁ ἐπίλογος τοῦ λόγου.

ΔΙΔΑΓΜ. Πόθεν κριτέος ὁ ἄνθρωπος; Ἡ ἀνδρεία ἔστω φιλόπατρις καὶ λογική. [Ἐπὲ τὸ νόημα τῶν § τούτων]

§ 17-20. 5' μεθοδικὴ ἐνότης. Συγκεφαλαίωσις καὶ κρίσεις ἐπὶ τοῦ ὄλου βίου τοῦ Μαντιθέου ἀπὸ § 10-20.

Ἐπὲ τὸ νόημα τῆς μεθοδ. ταύτης ἐνότητος.

§ 20. Ὁ Μαντ. δὲν εἶνε ἀξιόμεικτος διότι ἐπολιτεύθη νέος.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀισθάνομαι = ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι. παρατηρῶ. ἀχθομαί τι = ἀγανακτῶ, δυσαρεστοῦμαι κατὰ τινος. ἐν τῷ δήμῳ λέγω = τῷ δήμῳ ὁμιλῶ = ὁμιλῶ εἰς τὸν δῆμον ἤτοι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ (τῆς Ἐκκλησίας). δοκῶ ἔμαντῷ = φαίνομαι εἰς ἑμαυτὸν = φρονῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος. διατίθεμαι = διατίθεμαι ψυχικῶς. ἐνθυμούμαι = ἀναμνησκόμεαι, ἐννοῶ, ἀναλογίζομαι, ἔχω ὑπ' ὄψει μου. πρῶτον τὰ τῆς πόλεως = πολιτεύομαι. πρβλ. καὶ § 17 καὶ 18. ἅμα μὲν-ἅμα δέ = συγχρόνως μὲν-συγχρόνως δέ, ἀπ' ἐνὸς μὲν-ἀπ' ἑτέρου δέ. ἐπαίρομαι = παρακινούμαι.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. Ἡδη δέ = τώρα δέ. (ὡς σὺ εἶπω καὶ ἄλλο τι). Διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς ἕξέτασιν νέου τινός. τινῶν ἀντιζ. τοῦ ἡσθόμην ἀχθομένων μοι. κατηγ. μετοχὴ εἰς τὸ τινῶν. καὶ διὰ ταῦτα. Ἐπεξηγείται ὑπὸ τῆς ἀκολουθούσης προτάσεως ὅτι ἐπεχείρησα. Τὸ καὶ διὰ ταῦτα ὅτι = διότι. νεώτερος ἐνν. τοῦ δέοντος, τοῦ συνήθους, τῆς νομίμου ἡλικίας = ἀνήλικος. ὢν. ἐναντιομ. μετοχὴ = Τώρα δέ, ὦ βουλευταί, ἐνόησα ὅτι τινὲς δυσαρεστοῦνται κατ' ἐμοῦ πρὸς τούτους καὶ διὰ τὸ ἐξῆς, διότι δηλ. ἐγὼ ἂν καὶ εἶμαι νέος ἐτόλμησα (ἐπεχείρησα) νὰ ὁμιλῶ ἐνώπιον (τῆς ἐκκλησίας) τοῦ λαοῦ. τὸ μὲν πρῶτον = κατ' ἀρχάς μὲν. ἀντιτίθεται τῷ ἔπειτα μὲν τοι. ἠναγκάσθην ἐνν. ὑπὸ τῶν περιστάσεων. δημηγορῆσαι ἐκ τοῦ ἠναγκάσθην = νὰ ὁμιλήσω δημοσίᾳ, νὰ ἐμφανισθῶ εἰς δημόσιον βῆμα. ὑπὲρ τῶν... = χάριν τῶν ἰδίων (ἀτομικῶν) ὑποθέσεών μου. καὶ ἔμαντῷ δοκῶ. προσωπικὴ σύνταξις. Τὸ καὶ προσθετικόν, τὸ δέ ἑμαυτῷ δοκῶ διατεθ. εὐγενὴς ἔκφρασις ἀντὶ τοῦ διετεθέην = ἔπειτα

ἔμῳ νομίζω (φαίνομαι εἰς τὸν ἑαυτὸν μου) καὶ ἐγὼ ὅτι διετέθην φιλοτιμότερος τοῦ πρόποτος (μὲ περισσοτέραν φιλοτιμίαν ἀπὸ ὅ,τι ἦτο ἀνάγκη). Τί δοτ. εἶναι τὸ ἑμαυτῶ εἰς τὸ δοκῶ; Τί γενικὴ εἶναι τοῦ δέοντος; ἐνθυμούμενος τῶν προγόνων...κατὰ πρόληψιν (Σ. § 23) ἀντὶ τοῦ ἐνθυμούμενος...ὅτι οἱ πρόγονοι οὐδὲν πέπαυνται=διότι ἐνθυμούμαι, ὅτι οἱ πρόγ. οὐδόλως ἔχουσι παύσει νὰ πολιτεύονται. Ἡ εἰδικ. πρότασις ὅτι, πέπαυνται εἶναι ἀντικ. τοῦ ἐνθυμ. Ἡ δὲ μετχ. πρῶτοντες κατηγορηματ. εἰς τὸ πέπαυνται (Σ. § 458 δ').— ὄρων=διότι βλέπω. ὑμᾶς νομίζοντας ἐκ τοῦ ὄρων=ὅτι σεῖς νομίζετε. λέγειν ὑποκ. τοῦ χρῆ. εἰς δὲ τὸ λέγειν ἐνν. ὑποκ. τὸ τινά. τοὺς τοιοῦτους μόνους. ὑποκ. τοῦ εἶναι τὸ δὲ ἀξίους κατηγορ. τινός (ἐκ τοῦ ἀξίους) ἐξαιρεῖ τὴν ἐννοίαν (Σ. § 327 α'). Τίνος γένους εἶναι;=Ἄφ' ἐνός μὲν διότι ἐνθυμούμαι ὅτι οἱ πρόγονοί μου οὐδόλως εἶχον παύσει νὰ ἀναμειγνύωνται εἰς τὰ πολιτικά (=νὰ πολιτεύονται) ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι βλέπω ὅτι ὑμεῖς νομίζετε ὅτι μόνοι οἱ τοιοῦτοι (δηλ. οἱ πολιτευόμενοι) εἶναι ἀξιοὶ λόγου τινός (=σπουδαῖοι).— ὥστε τίς οὐκ ἐπορθεῖη=τίς οὐκ ἂν φιλοτιμότερον τοῦ δέοντος διαθεθεῖ; Ἡ συμπέρασι. πρότ. σημαίνει τὸ συμπέρασμα τοῦ ὄρων ὑμᾶς νομίζοντας...ἀξίους μόνους...ἐκφέρεται δὲ δι' ἐρωτήσεως ἀρνητικῶς ἵνα σημαῖν ζωηρότερον τὸ πρᾶγμα (ἀντὶ τῆς καταφατικῆς πάντες ἐπορθεῖσαν) εἶναι δ' ἅμα καὶ ἀπόδοσις ὑποθέσεως, διότι τὸ ὄρων εἶναι ὑποθ.=εἰ ὀρφή τις, ἔχοντας κατηγορ. μετχ. ἐκ τοῦ ὄρων=ὥστε τίς βλέπων ὅτι ὑμεῖς ἔχετε τὴν γνώμην ταύτην (θεωρεῖτε δηλ. ἀξίους...μόνους τοὺς τὰ τῆς πόλεως πράττοντας) δὲν ἤθελε παρακινήθῃ=πᾶς βλέπων (ἂν ἤθελε βλέπει) ὅτι ὑμεῖς ἔχετε τὴν γνώμην ταύτην βεβαίως ἤθελε παρακινήθῃ νὰ πράττῃ καὶ νὰ ὀμιλῇ ὑπὲρ τῆς πόλεως (δηλ. νὰ πολιτεύηται), ἦτοι πᾶς τις ἐκ τῆς τοιαύτης γνώμης ὑμῶν ὠδεῖται εἰς τὴν πολιτικὴν. ἔτι δὲ=ἐκτὸς τούτων (τῶν εἰρημένων δικαιολογιῶν μου).— Τί αἰτιατ. τῆς αἰτίας=διατί. τοῖς τοιοῦτοις δηλ. τοῖς ἐπιχειροῦσι λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. τ. ἔ. τοῖς πολιτευομένοις. Διὰ τοῦ ἔτι δὲ προσθῆται εἰς τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα (τίς οὐκ ἂν ἐπορθεῖη) καὶ ἕτερον τοιοῦτον. Διὰ τῶν ἐρωτήσεων ἐκφράζει ζωηρότερον τὰς ἐννοίας.=Προσέτι δὲ διατί (πῶς) δύνασθε νὰ ἐργάζησθε κατὰ τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων; (=δὲν δύνασθε δικαίως νὰ ἐργάζησθε κατ' αὐτῶν) διότι δὲν εἶναι ἄλλοι κριταὶ περὶ αὐτῶν ἄλλ' ὑμεῖς= ὑμεῖς εἰσθε καὶ αἰτιοὶ τοῦ κακοῦ καὶ κριταὶ αὐτοῦ.— [Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Τί ἡσθόμην; Ἐπεχείρησα λέγειν ἂν καὶ συνέβαινε τί; Τί ἠγαγκάσθη καὶ τί δοκῶ; Διατί δοκῶ; Τί ἐνθυμούμενος; Τί οὐ πέπαυνται; Διατί ἄλλο δοκῶ; Τί ὄρων ὑμᾶς; Ὅρων ὑμᾶς νομίζοντας...ἀξίους μόνους...οὕτως ὥστε τί ἤθελε γίνε; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐκ ἂν ἐπαρθεῖ τις; Τί ὄρων ὑμᾶς; Τίς ὁ λόγος δι' ὃν δὲν δύνασθε νὰ ἐργάζησθε κατὰ τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ Μαντίθεος αισθάνεται τὴν κατ' αὐτοῦ δυσαρέσκειάν των διότι ἐπολιτεύθη νέος. Ὁ Μαντ. ἠναγκάσθη νὰ πολιτευθῆ νέος διὰ πολλοὺς λόγους (Τίνας); Οὐδείς λόγος νὰ λυπηθῶσιν οἱ δικασταὶ (βουλευταὶ) τοῦ Μαντιθέου, διότι οὗτος ἐπολιτεύθη νέος, καὶ αὐτοὶ οἱ κρινόντες νῦν αὐτὸν ἐπολιτεύθησαν νέοι.

ΠΡΟΣ.- ΠΡΑΓΜ. ἤδη δέ-ἐγὼ δέ. ὁ Μαντίθεος παρατηρήσας, ὡς φαίνεται, ὅτι τινὲς ἐμέμφοντο αὐτὸν καὶ διότι ἐπολιτεύθη νέος ἀνασκευάζει καὶ ταύτην τὴν μομφὴν πάνυ θαρραλέως, *νεώτερος ὢν*. Οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις σπανίως ἀνήρχοντο εἰς τὸ βῆμα τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ δικαστηρίου πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους. Οἱ δὲ καλῶς ἀνατεθραμμένοι νέοι καὶ ὑπερβαίνοντες τὸ εἰκοστὸν ἔτος ἀπέφευγον ἐπὶ πολὺ ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦτο ἐνίοτε δὲ τὸ πρῶτον προσερχόμενοι ἐξήτειον συγγνώμην. Ἡ τάσις τοῦ νὰ πολιτεύωνται οἱ νέοι οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὴν νόμιμον ἡλικίαν παρατηρεῖται καὶ σήμερον δυστυχῶς. Διὸ πολλάκις καὶ σήμερον οἱ τοιοῦτοι ἀποβάλλονται ἐκ τῆς βουλῆς, ἀκυρομένης τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Τὸ ἄτοπον τοῦτο γίνεται ἐφ' ὅσον δὲν τηρεῖται ἡ τῶν ἀρχαίων ἀρχὴ «οἱ μὲν νέοι στρατεύονται οἱ δὲ ἄνδρες βουλευόμενοι». Διὸ βουλευταὶ ἐξελέγοντο τότε οἱ συμπληρώσαντες τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. *Ἠναγκάσθη ὑπὲρ τῶν ἔμαντοῦ*. Διὰ τίνα λόγον ἠναγκάσθη νὰ δημηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ὁ Μαντίθεος δὲν λέγεται ἐνταῦθα. Ἐὰν ὅμως συνδυάσωμεν τὸ ὑπὲρ τῶν ἔμαντοῦ πραγμάτων καὶ τὸ ἐν § 10 διὰ τὰς συμφορὰς τοῦ πατρὸς, δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ὅτι αἱ συμφοραὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ δημηγορήσῃ νέος ὢν ὑπὲρ τῆς περιουσίας του, διότι ἠπειλήθη ἴσως δήμευσις κατ' αὐτῆς, δὲν δηλοῦται δὲ ἂν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν τῇ Ἠλικίᾳ ἐδημηγόρησε, διότι καὶ αὕτη δῆμος ἦτο καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ δήμου. *φιλοτιμότερον διατεθῆναι-τῶν προγόνων-πράττοντες*. Ὁ Μαντίθεος καταγόμενος ἐκ πολιτευόμενης οἰκογενείας εἶχε τάσιν εἰς τὸ πολιτεύεσθαι καὶ διὰ τοῦτο κυρίως ἐπολιτεύθη πρὸ τῆς νομίμου ἡλικίας. Εἰς τοῦτο ὅμως συνετέλεσε καὶ ἡ σύμπτωσις ὅτι εἶχε πρότερον δημηγορήσει διότι ἐκινδύνευεν ἡ περιουσία του. Παριστᾶ δ' ἑαυτὸν ἐνταῦθα σφόδρα φιλότιμον καὶ ἐπιζητοῦντα τὸν ἔπαινον τοῦ δήμου ἐν τε τοῖς πολέμοις καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ. *ὄρων ὑμᾶς νομίζοντες-ἐπαρθείη*. Ἴνα κάλλιον δικαιολογηθῆ ὁ Μ. διότι ἐπολιτεύθη νέος ἐπικαλεῖται τὴν παρὰ τοῖς βουλευταῖς ἐπικρατοῦσαν τότε γνώμην ὅτι οἱ καλῶς καὶ εὐτόλμως διοικοῦντες τὴν ἑαυτῶν περιουσίαν καὶ νέοι πολιτευόμενοι θεωροῦνται ἄξιοι ἀρχῶν καὶ ἀξιωματῶν καὶ ἐπαινοῦνται καὶ ἐκτιμῶνται. Τοιαύτη ἰδέα ὑπάρχει καὶ σήμερον. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ἐνθαρρυνόμενος ὁ Μαντ. ἐπολιτεύθη νέος καὶ ὑπερηφανεύεται μάλιστα διὰ τοῦτο; *Τὰ γὰρ ἀληθῆ...* Μετὰ παρησίας ὁ Μαντ. σπεύδει νὰ εἴπῃ ὅτι λέγει τὴν ἀλήθειαν ἵνα προλάβῃ

τὴν δυσαρέσκειαν τῶν δικαστῶν, διότι ἡ ἀλήθεια θὰ εἶναι πικρὰ ἐνταῦθα ἀκουομένη. ἐν τῇ Ρητορικῇ τοῦτο λέγεται πα ρ ρ η σ ί α. Διὰ τούτου ὁ Μαντι-ἐπιτηδείως κολακεύει τοὺς βουλευτὰς (ἐν ᾧ φαίνεται ὅτι ψέγει αὐτοὺς) διότι τιμῶσι μόνον τοὺς περὶ τὰ πολιτικὰ ἀσχολουμένους. λέγει δὲ τοῖς δικασταῖς σχεδὸν τὸ τοῦ Ἰσοκράτους IB' 10 «οἱ μὴ τυχόντες τόλμης ἀτιμότεροι περι-έρχονται (=θεωροῦνται) πρὸς τὸ δοκεῖν ἄξιοι τινες εἶναι (=ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν) τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ» ἤτοι οἰοεὶ λέγει «Ἐμεῖς ἐκτιμᾶτε τοὺς τολμηροὺς μόνον τοὺς δὲ ἀτόλμους καὶ δειλοὺς θεωρεῖτε κατωτέρους καὶ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου! Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ (ἀφ' οὗ μάλιστα κατάγομαι καὶ ἀπὸ πολιτευομένης οἰκογενείας) ἐπολιτεύθην νέος καὶ τὴν εὐθύνην ἔχετε σεις». Τοῦτο ἦτο ἀληθὲς ἀλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη ἦτο πικρὰ διὰ τοὺς δικαστάς. *τοὺς τοιούτους*, δηλ. τοὺς δραστηρίους νέους. Ὅπως καὶ νῦν οὕτω καὶ τότε οἱ δραστήριοι νέοι ἐθεωροῦντο ἱκανοὶ νὰ διαχειρισθῶσι καὶ τὰ δημόσια. *Τί ἄχθοισθε ὑμεῖς*. Ἐμεῖς αὐτοὶ διὰ τὴν εἰρημένην γνώμην σας εἰσθε αἴτιοι τῆς τοιαύτης τάσεως τῶν νέων νὰ πολιτεύωνται προῶρος. Ὅθεν δὲν δύνασθε δικαίως νὰ κατακρίνητε τούτους ἀφ' οὗ ὑμεῖς εἰσθε δικασταὶ καὶ αἴτιοι τῆς τοιαύτης παραβάσεως. Τοῦτο θὰ ἐγίνετο ἂν ἄλλοι (καὶ οὐχὶ ὑμεῖς) ἐδικάζον περὶ τούτου. Δὲν δύνασθε λοιπὸν νὰ με καταδικάσητε διὰ τοιοῦτον λόγον δι' ὃν καὶ σεις εὐθύνησθε. Ἀλλὰ καὶ οὐδὲν κακὸν ἐκ τούτου γεννᾶται, διότι ἐξ ὑμῶν ἐξαρκᾶται ἥτε ἐπιδοκιμασία καὶ ἀποδοκιμασία τῶν πολιτευομένων. Ἡ δικαιολογία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀποχρῶσα, διότι δὲν πρέπει νὰ δικαιολογῇ τις τὰ κακῶς ἔχοντα διὰ τῶν κακῶς ἐχόντων. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι καὶ αὕτη ἐλήφθη ὑπ' ὄψει καὶ ὁ Μ. ἠθωώθη.—[*Ἐρωτ. Ἀπὸ πόας ἡλικίας ἐπολιτεύοντο οἱ νέοι ἐν Ἀθήναις; Διατί ὁ Μαντι. ἐπολιτεύθη προῶρος; Τίς ἰδέα ἐπεκράτει ἐν Ἀθήναις τὸ πάλαι περὶ τῶν δραστηρίων καὶ τολμηρῶν νέων; Δύνανται δικαίως νὰ δικάσωσι τὸν Μαντίθεον οἱ δικασταὶ του διότι ἐπολιτεύθη νέος; Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίξης;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι ὁ ἐπίλογος τοῦ ὅλου λόγου. Ἐντὶ δ' ὅμως ἐν αὐτῷ νὰ συγκεφαλαιώσῃ ὁ ῥήτωρ τὸν λόγον του καὶ νὰ παρακαλέσῃ τοὺς δικαστάς του, ὡς συνήθως συμβαίνει, νὰ εἶναι ἐπιεικεῖς, δικαιολογεῖται διὰ νέαν μομφήν, ἣν ἀπέδωκαν αὐτῷ, διατί δηλ. ἐπολιτεύθη νέος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δικαιολογίᾳ ταύτῃ μεταχειρίζεται τρόπον ἀσυνήθην, ἀλαζονικῶς ἀναφέρων τὰ παραδείγματα τῶν προγόνων του καὶ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τοῦ δήμου, εἰς ἃ στηρίζει τὴν πρόφρον πολιτικὴν του. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐθαδῶς πως φέρεται ὁ Μαντίθ. ἐν τῷ ἐπιλόγῳ, εἰρωνευόμενος τοὺς δικαστάς καὶ σχεδὸν ἀπειλῶν αὐτοὺς ὅτι δὲν δύνανται νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν διὰ τὴν μομφὴν ταύτην, διότι καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἄξιοι τοιαύτης μομφῆς ὡς πολιτευθέντες προῶρος. Ὅστε δυνατόν εἶπεν ὅτι ἡ § αὕτη εἶναι μᾶλλον

προσθήκη νέου επιχειρήματος τεχνηέντως ἐν τέλει ἐπιφερομένου πρὸς κατά-
 πληξιν τῶν δικαστῶν ἢ ἐπιλόγος. Διὰ τοῦ ἐπιλόγου τούτου ὁ ῥήτωρ δηλοῖ
 τεχνηέντως ὅτι τὸ μόνον ἔγκλημα ὅπερ δύναται νὰ ἀποδοθῇ αὐτῷ εἶναι ἡ
 μεγάλη πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι ἐπιθυμία του· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο πάλιν δὲν
 πταίει αὐτὸς ἀλλ' ὁ δῆμος ὁ οὕτω κριτὸν τοὺς πολιτευομένους. Ἐκτὸς τῆς
 ἀλαζονίας καὶ τοῦ θράσους τοῦ Μαντιθέου ἐν τῷ ἐπιλόγῳ παρατηρεῖται καὶ
 ἡ παρρησία αὐτοῦ, ἣτις εἶναι ῥητορικὸν τέχνασμα.

ΔΙΔΑΓΜ. Εἶναι ὀρθὸν νὰ στηρίξῃ τις τὰς πράξεις του εἰς οἵανδήποτε
 κοινὴν γνώμην; Ποῦ κυρίως πρέπει νὰ στηρίζομεν τὰς πράξεις ἡμῶν;

§ 20. Ζ' μεθοδικὴ ἐνότης. Ὁ **ΕΠΙΛΟΓΟΣ** τοῦ λόγου.
 Ὁ Μαντιθεὸς ἀνήκει εἰς πολιτευομένην οἰκογένειαν.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ Μαντιθεὸς ἀποδεικνύει ψευδῆ τὸν ἰσχυρισμὸν
 τῶν κατηγορῶν ὅτι ὁ πηρέτης ὡς ἰππεὺς τοὺς στρα-
 τῶνας, διότι 1) αὐτὸς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας μόνον 5 ἡμέρας
 πρὸ τῆς καταλήψεως τοῦ Πειραιῶς 2) τὸ ὄνομά του δὲν εὐρίσκετο ἐν
 τῷ κῦρος ἔχοντι καταλόγῳ τῶν φυλάρχων 3) ὁ βίος του καὶ ὡς ἰδιώ-
 του καὶ ὡς στρατιώτου δὲν συνῆδε πρὸς τὴν κατηγορίαν. Διὰ τὸ ὅτι δὲ
 εἶχε μεγάλην πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι κλίσιν δὲν πταίει αὐτὸς ἀλλ' ὁ
 δῆμος μὴ ἔχων καλὴν βράσιν ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν πολιτευομένων.

ΚΡΙΣΕΙΣ. 1. Ἡ ἀπολογία τοῦ Μαντιθέου εἶναι ἀρκούντως πειστικὴ. Ἡ
 σαφὴς διήγησις τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ ὡς πολίτου καὶ ὡς στρατιώτου ἀπο-
 δεικνύει ὅτι οὐδόλως δύναται νὰποδοθῇ αὐτῷ ὑτόνια κακοῦ φρονήματος
 ἀλλὰ πούναντίον ὅτι οὗτος διὰ τὰς πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίας αὐτοῦ ἐδικαιούτο
 νὰ ἀξιωθῇ τοῦ βουλευτικῆς ἀξιώματος. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Μαντ. εἶναι ἐξαι-
 ρετος τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ μόνον ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λόγου κεῖται.

2. Ὁ λόγος εἶναι βραχὺς καὶ ἀνευ σπουδαίων ῥητορικῶν σχημάτων, γνω-
 μιῶν καὶ Ἀττικῆς χάριτος· εἶτι δὲ εἶναι τραχὺς, ἀλαζονικὸς καὶ σχεδὸν προ-
 κλητικὸς, διότι καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀπαγγέλλοντος αὐτὸν ἦτο ἀρχαιότροπος
 καὶ στρατιωτικὸς. Τοιοῦτον ὕφος ἤρμοζεν ἐν τῷ στόματι νέου ἀριστοκρατικοῦ,
 τολμηροῦ καὶ ἀτρομῆτου στρατιώτου συνειδότος τὴν τε ἀτομικὴν ἀξίαν καὶ
 τὰς οἰκογενειακάς αὐτοῦ παραδόσεις καὶ καταφρονούντος τὴν κοιφότητα καὶ
 τοὺς λεπτοὺς τρόπους τῶν ἐκτεθηλαμμένων συνηλικιωτῶν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο
 καὶ τὸ τέλος τοῦ λόγου εἶναι ταχὺ, ἀπότομον ἀπέριττον καὶ ἀληθῶς στρατιω-

τικών, ὡς ὁ πᾶς λόγος, ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸ ἦθος τοῦ ῥήτορος. Αἱ δ' ἀρεταὶ τοῦ λόγου εἶναι ἡ συντομία, ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἡθοποιία, δι' ἣν μάλιστα ἐθεωρήθη ὡς εἰς τῶν πρώτων λόγων τοῦ Λυσίου.

3. Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκονομία (τεχνικὴ μορφή) τοῦ λόγου εἶναι ἄτεχνος. Εἰς τὸ θρασὺ καὶ παράδοξον προοίμιον (§ 1 καὶ 2) καὶ τὴν ἐγωϊστικὴν πρότασιν (§ 3) ἐπακολουθεῖ ὁ βραχὺς δισχυρισμὸς τῶν ἐναντίων (§ 4-9), ἡ ἀπόδειξις ὅτι καὶ ὁ ἰδιωτικὸς καὶ ὁ δημόσιος βίος τοῦ δοκιμαζομένου δὲν καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνάξιον τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος (§ 9-20) καὶ τέλος ἀντὶ ἐπιλόγου ἡ ἐκθεσις τῶν παραδειγμάτων τῶν προγόνων του καὶ τῆς ἐπικρατούσης ἰδέας περὶ πολιτικῆς, ἐφ' ᾗ ὁ ἀπολογούμενος ἐστήριξε τὴν πρόωρον εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνάμειξίν του.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ 1. Ἐνωσον πάσας τὰς μεθοδικὰς ἐνότητας τοῦ λόγου καὶ διηγήθητι συντόμως ὅλον τὸν λόγον.

2. Διάκρινον τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν, καὶ τὸν ἐπίλογον τοῦ λόγου καὶ χαρακτηρίσον αὐτά.

3. Διαίρεσον τὴν διήγησιν εἰς τὰ μέρη αὐτῆς.

4. Εἰπὲ τί παρατηρεῖς ὡς πρὸς τὸν ὅλον λόγον καὶ ὡς πρὸς τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ.

5. Εἰπὲ τὰ σπουδαιότερα πραγματικὰ γεγονότα, τὰ ἀξιολογώτερα ῥητορικὰ τεχνάσματα καὶ τὰ ὑψηλότερα διδάγματα τοῦ λόγου τούτου.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ. Ποῦ, πότε καὶ διατί κατηγορήθη ὁ Μαντιθεός; Τί ἀπέδειξεν ἀπολογούμενος ὁ Μαντιθεός καὶ διὰ τίνων ἐπιχειρημάτων; Πότε ἐγένετο ἡ ἀπολογία αὐτοῦ τοῦ Μαντιθεοῦ, ὑπὸ τίνος ἐγράφη καὶ ὑπὸ τίνος ἀπηγγέλη; Τί ἀπολογία εἶναι αὐτῆς, τί λόγος εἶναι αὗτος καὶ τίς ἡ οἰκονομία αὐτοῦ;

ΣΥΓΓΡΗΣΙΣ. Καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐγίνοντο, ὡς καὶ νῦν, ἐνστάσεις κατὰ τοῦ κύρους ἐκλογῆς βουλευτοῦ, ἢς ἐξεδίκαζεν ἡ βουλή. Αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ ἀντιπάθειαι τῶν πολιτευομένων δὲν ἔλειπον καὶ τότε, πολλάκις δὲ καὶ αὐταὶ καὶ ἡ προσωπικότης τῶν βουλευτῶν ἐλαμβάνοντο, ὑπ' ὅψιν ὡς καὶ σήμερον συμβαίνει, παραβλεπομένων τῶν τύπων. Τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα καὶ ἡ κληρονομικὴ πολιτικὴ καὶ ὁ πλοῦτος ἐθεωροῦντο καὶ τότε, ὡς καὶ νῦν, πολιτικὰ κεφάλαια χωρὶς ὅμως ἀποκλείωνται τῆς πολιτικῆς καὶ νέοι δραστήριοι καὶ ἱκανοί. Τὰ στρατιωτικὰ ἀνδραγαθήματα καὶ αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκογενειακαὶ ἀρεταὶ ἐσαύτως ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὅψιν καὶ τότε ὡς καὶ νῦν καὶ ἐν γένει ὁ πολιτικὸς, κοινωνικὸς, οἰκογενειακὸς κλπ. βίος τῶν ἀρχαίων ἐν πᾶσι σὺν ὅμοις ἦτο ὅμοιος τῷ νῦν τοιοῦτω βίῳ ἡμῶν.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ. Διηγήθητι γραπτῶς ἢ προφορικῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου τούτου ἐν λεπτομερείᾳ ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν εἰρημένων.

κ.μ. χρ.τ. κ.α.ρ.ο.φ.ε. 12,
εὐχαριστῶ

Κωνσταντῆ Νικολαίου
καὶ Σουβιάδης

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

Ακαδημία Α. Φρασεῖον.

ἔρ. ἐγγ. 1916. Ἡ δ' ἔβεν περὶ τὸ λέγειν ἀπειρία τοῦ ὀμιλοῦντος.

ΛΕΞΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ. ἀξιόσ τινός εἰμι = ἔχω ἀξίαν τινά, ἀξίζω καί τι λέγω = ὀμιλῶ, δημηγορῶ. τοσοῦτου δέω = χρειάζομαι (ἀπέχω, μοί λείπει) τόσον νά... ὥστε. — Τὰ προσήκοντα = τὰ πρέποντα. ἰκανός εἰμι = ἔχω τὴν ἰκανότητα, δύναμαι. ἀδύνατός εἰμι = δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα, ἀδυνατῶ. τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα. Τὰ πεπραγμένα τινὶ = αἱ πράξεις τινός. σκοποῦμαι = σκέπτομαι, ἐξετάζω. διαδικασία = ἡ μετὰ τινος δίκη περὶ ἀντιποίησης περιουσίας.

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ἴσως-δύνασθαι. Σύνταξον ὧδε: Ἴσως τινὲς ἤγουνται με διὰ τὸ βούλεσθαι εἶναι ἀξιόν τινος δύνασθαι ἂν καὶ εἰπεῖν μᾶλλον ἑτέρου=Ἴσως τινές... νομίζουσιν ὅτι ἐγὼ ἐπειδὴ θέλω νὰ ἔχω ἀξίαν τινά θὰ ἠδυνάμην (διὰ τοῦτο) καὶ νὰ ὀμιλήσω καλύτερον ἄλλου τινός. Τὸ με εἶναι ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφ. πάντων ἰδ. Σ. § 449 β'(1), τὸ δὲ διὰ τὸ βούλεσθαι σημαίνει αἰτίαν. με δύνασθαι ἂν=ὅτι ἐγὼ δυναίμην ἂν (Σ. § 447). Τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἤ γ ο ὕ ν τ α ι, τὸ δὲ εἰ π ε ἰ ν ἐκ τοῦ δ ὕ ν α σ θ α ι καὶ τὸ ε ἵ ν α ι ἐκ τοῦ β ο ὕ λ ε σ θ α ι. Τί εἶναι τὸ δι κ α σ τ α ἰ εἰς τὸ ἄνδρες (Σ. § 55);—καὶ εἰπεῖν τὸ κ α ἰ ἐπιδοτικόν=...ἀκόμη καὶ νὰ εἶπω. ἑτέρου' τί γενική (Σ. § 91);—ἐγὼ δέ...=ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω εἶναι ἰκανός λέγειν περὶ τῶν μὴ προσηγόντων=ἀλλ' ἐγὼ τόσον πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ δύναμαι νὰ ὀμιλῶ περὶ τῶν μὴ πρεπόντων ὥστε...Τὸ δέω ἐνταῦθα προσωπικῶς (Σ. § 472). Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ ε ἵ ν α ι (ἰ κ α ν ὄ ς) καὶ πόθεν τὸ λ ἔ γ ε ι ν; Τί ὄρος εἶναι τὸ ἰ κ α ν ὄ ς; ὥστε δέδοικα μὴ ὦ ἀδύνατος εἰπεῖν τὰ...=ὥστε φοβοῦμαι μήπως δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα νὰ εἶπω τὰ πρέποντα (ἀκόμη) καὶ περὶ ὅσων μοί εἶναι: (ἀπολύτως) ἀναγκαῖον νὰ ὀμιλῶ. Περὶ τῆς συμπλερ. προτ. ἰδ. Σ. § 415 α', περὶ δὲ τῆς ἐξ αὐτῆς ἐξαρωμένης πλαγ. ἐρωτημ. μ ἡ ὦ... Σ. § 410.—Τὸ λ ἔ γ ε ι ν ὑποκ. τοῦ ἀ ν α γ κ α ἰ ὄ ν ἔ σ τ ι (Σ. § 470).—ὄν' δηλοῖ τὸ πραγματικόν συμπέρασμα τῶν ἤγουμένων, τὸ δὲ μ ἐ ν εἶναι βεβαιωτικόν=Νομίζω λοιπὸν (τούτων οὕτως ἐχόντων) βεβαίως. ἂν διηγῆσωμαι ἢ ὑπόθεσις τοῦ ο ἶ ο μ α ι ὕ μ ᾱ ς ε ὕ ρ ῆ σ ε ι ν=ἂν διηγηθῶ... νομίζω ὅτι σεῖς θὰ εὔρητέ... Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ ε ὕ ρ ῆ σ ε ι ν καὶ διατί ἐτέθη κατὰ μέλλοντα (Σ. § 446 β' σημ. α');—

(1) Καὶ ἐν τῇ λόγῳ τούτῳ αἱ συντακτικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὸ μόνον ἐγκυκλιζόμενον τοῦ Κράτους συντακτικόν Κατεβαίνη (1910).

τὰ πεπραγμένα ἡμῶν = πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν (ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρὸς μου) πεπραγμένα = πάσας τὰς πράξεις μας. Τί εἶναι ἡ δοτ. ἡ μ ἰ ν εἰς τὸ π ε ρ ρ ο γ μ ἔ ν α (Σ. § 160 β'); — ἐκεῖνου δηλ. τοῦ Ἐράτωνος. Εἶπεν ἐ κ ε ἰ ν ο υ διότι εἶχεν ἀποθάνει ἤδη ὁ Ἐράτων. ἐξ αὐτῶν δηλ. τίνων; ἃ προσήκει. Ἡ ἀναφορ. πρότασις εἶναι ἀντικ. τοῦ ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν = ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει (ἢ καὶ ὡς πλῆγ. ἐρωτηματ. = τίνα πρέπει) νὰ ἐξετάσῃτε προκειμένου περὶ τῆς διαδικασίας (δίκης) ταύτης. Τὸ μὲν σ κ ἔ ψ α σ θ α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ π ρ ο σ ῆ κ ε ι (Σ. § 470), τοῦ δὲ σ κ ἔ ψ α σ θ α ι ὑποκ. ἔνν. τὸ ὑ μ ἄ ς. — οὖν τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα τοῦ ο ἴ ο μ α ι ὑ μ ἄ ς ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν... [Συμπλήρωσον τὰς κυρίας προτάσεις διὰ τῶν δευτερευουσῶν ὡδε· Διατί ἡγοῦνται τινες; Τί βούλεσθαί με; Τί ἡγοῦνται τινες; Τί δύνασθαι ἄν με; Τί δέω τοσούτου; Τοσούτου δέω ἱκανὸς εἶναι λέγειν ὅστε ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Τί δέδοικα; Ἀδύνατος ὦ τί; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οἶμαι ὑμᾶς εὐρῆσαι; Τί εὐρήσεις ὑμᾶς;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ὁμιλῶν εἰκάζει τὴν περὶ ἑαυτοῦ γνώμην τινῶν—Δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει ῥητορικὴν ἱκανότητα — Ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν τῆς διαδικασίας ὅλης ἐξ ἀρχῆς καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν εἰς τοῦτο.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. Δικασταί. Οἱ δικασταί ἐνταῦθα εἶναι Ἡ λ ι α σ τ α ἰ, συμπαρακάθηται ὅμως μετ' αὐτῶν καὶ οἱ σ ὦ ν δ ι κ ο ι, διότι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πρόκειται περὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἰδιώτου ὑπὸ τοῦ δημοσίου (Περβλ. Εἰσαγ. Θ').— ἄξιον εἶναι. Ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα μετὰ μετριοφροσύνης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ θέσεώς του, ἥτις, ὡς φαίνεται, εἶναι ἀρχετὰ σπουδαία ἔνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως δαπανῶν του. Οὗτος ἐνταῦθα ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ συστάσεως λέγων ὅτι ἔργῳ μὲν εἶναι ἀγαθὸς πολίτης λόγῳ δὲ οὐδὲ διὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἶναι ἐπιτήδειος. δύνασθαι καὶ εἰπεῖν. Ὁ ὁμιλῶν ἐπιτήδης λέγει ὅτι παρ' ὅλην τὴν ἄλλην ἀξίαν του δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ λέγειν. Τίς εἶναι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα θέλει φανῆ εὐθύς κατωτέρω ἐν § 2. Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι οὐδεμίᾳ σχεδὸν διαφορᾷ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς βουλήσεως (βούλεσθαι) καὶ τῆς δυνάμεως (δύνασθαι).— τῶν μὴ προσηκότων. Τὰ μὴ προσήκοντα ἀναφέρονται εἰς τὸ μ ἄ λ λ ο ν ἔ τ ἔ ρ ο υ καὶ εἶναι τὰ ἀνάριστα εἰς φιλαλήθη καὶ εἰλικρινῆ ἄνθρωπον, ἥτοι τὰ ῥητορικὰ τεχνάσματα, δι' ὧν πολλάκις οἱ ἐπιτήδαιοι ῥήτορες διαστρέφουσι τὴν ἀλήθειαν εἰς βάρος τοῦ ἀντιπάλου των. Ἐγνωεῖται ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα ὑποκρίνεται τῶν ἄπειρον ἐπιτήδης ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτηδείων καὶ σχεδὸν λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομισωσιν οἱ δικασταί ὅτι αὐτὸς ἀγωνίζεται ὡς ἐγγλωττὸς τις νὰ λάβῃ τὰ τοῦ δημοσίου πράγματα παριστάνων αὐτὰ ὡς ἰδικά του. περὶ ὧν ἀναγκαῖον. Ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα ἐν τινι δίκῃ, ἐν ἀντι-

κ.μ. 1872. Καρδίσι 12,
εὐχαριστῶ

Κωνσταντῆς Νικολαίου
ν.ε. Δουβλίνας

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

Μακρυδίνης Α. Φρασεσιον.

Ἐκ 221/96. Ἡ δ' ἔχεν περὶ τὸ λέγειν ἀπειρία τοῦ ὁμιλοῦντος.

ΛΕΞΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ. ἀξιός τινός εἰμι = ἔχω ἀξίαν τινά, ἀξίζω καὶ τι λέγω = ὁμιλῶ, δημηγορῶ. τοσοῦτου δέω = χρειάζομαι (ἀπέχω, μοί λείπει) τόσον νά... ὥστε. — Τὰ προσήκοντα = τὰ πρέποντα. ἰκανός εἰμι = ἔχω τὴν ἰκανότητα, δύναμαι. ἀδύνατός εἰμι = δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα, ἀδυνατῶ. τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα. Τὰ πεπραγμένα τινὶ = αἱ πράξεις τινός. σκοποῦμαι = σκέπτομαι, ἐξετάζω. διαδικασία = ἡ μετὰ τινος δίκη περὶ ἀντιποίησης περιουσίας.

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ-ΕΡΜΗΝΕΙΑ. Ἴσως-δύνασθαι. Σύνταξον ὧδε: Ἴσως τινὲς ἤγουνται με διὰ τὸ βούλεσθαι εἶναι ἀξιόν τινος δύνασθαι ἂν καὶ εἰπεῖν μᾶλλον ἐτέρου=Ἴσως τινές... νομίζουσιν ὅτι ἐγὼ ἐπειδὴ θέλω νὰ ἔχω ἀξίαν τινά θὰ ἠδυνάμην (διὰ τοῦτο) καὶ νὰ ὁμιλήσω καλύτερον ἄλλου τινός. Τὸ με εἶναι ὑποκ. τῶν ἀπαρεμφ. πάντων ἰδ. Σ. § 449 β'(!), τὸ δὲ διὰ τὸ βούλεσθαι σημαίνει αἰτίαν. με δύνασθαι ἂν=ὅτι ἐγὼ δυναίμην ἂν (Σ. § 447). Τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἤ γ ο ὕ ν τ α ι, τὸ δὲ εἰ π ε ἰ ν ἐκ τοῦ δ ὕ ν α σ θ α ι καὶ τὸ εἶ ν α ι ἐκ τοῦ β ο ὕ λ ε σ θ α ι. Τί εἶναι τὸ δ ι κ α σ τ α ἰ εἰς τὸ ἄνδρες (Σ. § 55);—καὶ εἰπεῖν' τὸ ν α ἰ ἐπιδοτικόν=...ἀκόμη καὶ νὰ εἶπω. ἐτέρου' τί γενική (Σ. § 91);—ἐγὼ δέ...=ἐγὼ δὲ τοσοῦτου δέω εἶναι ἰκανός λέγειν περὶ τῶν μὴ προσηγόντων=ἀλλ' ἐγὼ τόσον πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ δύναμαι νὰ ὁμιλῶ περὶ τῶν μὴ πρεπόντων ὥστε...Τὸ δέω ἐνταῦθα προσωπικῶς (Σ. § 472). Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ εἶ ν α ι (ἰ ζ α ν ὄ ς) καὶ πόθεν τὸ λ έ γ ε ι ν; Τί ὄρος εἶναι τὸ ἰ ζ α ν ὄ ς; ὥστε δέδοικα μὴ ὦ ἀδύνατος εἰπεῖν τὰ...=ὥστε φοβοῦμαι μήπως δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα νὰ εἶπω τὰ πρέποντα (ἀκόμη) καὶ περὶ ὧν μοι εἶναι (ἀπολύτως) ἀναγκαῖον νὰ ὁμιλῶ. Περὶ τῆς συμπερ. προτ. ἰδ. Σ. § 415 α', περὶ δὲ τῆς ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένης πλαγ. ἐρωτημ. μ ἢ ὧ... Σ. § 410.—Τὸ λ έ γ ε ι ν ὑποκ. τοῦ ἀ ν α γ γ α ἰ ὄ ν έ σ τ ι (Σ. § 470).—ὄν' δηλοῖ τὸ πραγματικόν συμπέρασμα τῶν ἡγουμένων, τὸ δὲ μ ε ν εἶναι βεβαιωτικόν=Νομίζω λοιπὸν (τούτων οὕτως ἐχόντων) βεβαίως. ἂν διηγῆσωμαι ἢ ὑπόθεσις τοῦ ο ἶ ο μ α ι ὕ μ ᾱ ς ε ὕ ρ ῆ σ ε ι ν=ἂν διηγῆθῶ... νομίζω ὅτι σεῖς θὰ εὔρητε... Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ ε ὕ ρ ῆ σ ε ι ν καὶ διατί ἐτέθη κατὰ μέλλοντα (Σ. § 446 β' σημ. α');—

(1) Καὶ ἐν τῇ λόγῳ τούτῳ αἱ συντακτικαὶ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὸ μόνον ἐγκεικλιμένον τοῦ Κράτους συντακτικόν Κατεβαίνη (1910).

τὰ πεπραγμένα ἡμῶν = πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν (ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρὸς μου) πεπραγμένα = πάσας τὰς πράξεις μας. Τί εἶναι ἡ δοτ. ἡ μ ἰ ν εἰς τὸ π ε π ρ ο σ γ μ ἔ ν α (Σ. § 160 β'); — ἐκεῖνου δηλ. τοῦ Ἐράτωνος. Εἶπεν ἐ κ ε ἶ ν ο υ διότι εἶχεν ἀποθάνει ἤδη ὁ Ἐράτων. ἐξ αὐτῶν δηλ. τίνων; ἃ προσήκει. Ἡ ἀναφορ. πρότασις εἶναι ἀντικ. τοῦ ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν = ἐκεῖνα τὰ ὅποια πρέπει (ἢ καὶ ὡς πλῆγ. ἐρωτηματ. = τίνα πρέπει) νὰ ἐξετάσῃτε προκειμένου περὶ τῆς διαδικασίας (δίκης) ταύτης. Τὸ μὲν σ κ ἔ ψ α σ θ α ι εἶναι ὑποκ. τοῦ π ρ ο σ ῆ κ ε ι (Σ. § 470), τοῦ δὲ σ κ ἔ ψ α σ θ α ι ὑποκ. ἐνν. τὸ ὑ μ ἄ ς. — οὖν τὸ πραγματικὸν συμπέρασμα τοῦ ο ἴ ο μ α ι ὑ μ ἄ ς ε ὑ ρ ῆ σ ε ι ν... [Συμπλήρωσον τὰς κυρίας προτάσεις διὰ τῶν δευτερευουσῶν ὡδε· Διατί ἡγοῦνται τινες; Τί βούλεσθαί με; Τί ἡγοῦνται τινες; Τί δύνασθαι ἄν με; Τί δέω τοσούτου; Τόσούτου δέω ἱκανὸς εἶναι λέγειν ὥστε ποῖον εἶναι τὸ ἀποτελεσμα; Τί δέδοικα; Ἀδύνατος ὦ τί; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οἶμαι ὑμᾶς εὐρῆσαι; Τί εὐρῆσεις ὑμᾶς;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ὁμιλῶν εἰκάζει τὴν περὶ ἑαυτοῦ γνώμην τινῶν—Δηλοῖ ὅτι δὲν ἔχει ῥητορικὴν ἱκανότητα — Ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν τῆς διαδικασίας ὅλης ἐξ ἀρχῆς καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῶν δικαστῶν εἰς τοῦτο.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. Δικασταί. Οἱ δικασταί ἐνταῦθα εἶναι Ἡ λ ι α σ τ α ἰ, συμπαρακάθηται ὅμως μετ' αὐτῶν καὶ οἱ σ ὦ ν δ ι κ ο ι, διότι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πρόκειται περὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἰδιώτου ὑπὸ τοῦ δημοσίου (Πρβλ. Εἰσαγ. Θ').— ἄξιον εἶναι. Ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα μετὰ μετριοφροσύνης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ θέσεώς του, ἥτις, ὡς φαίνεται, εἶναι ἀρχετὰ σπουδαία ἔνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως δαπανῶν του. Οὗτος ἐνταῦθα ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ συστάσεως λέγων ὅτι ἔργῳ μὲν εἶναι ἀγαθὸς πολίτης λόγῳ δὲ οὐδὲ διὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἶναι ἐπιτήδειος. δύνασθαι καὶ εἰπεῖν. Ὁ ὁμιλῶν ἐπιτήδης λέγει ὅτι παρ' ὅλην τὴν ἄλλην ἀξίαν του δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ λέγειν. Τίς εἶναι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα θέλει φανῆ εὐθύς κατωτέρω ἐν § 2. Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι οὐδεμίαν σχεδὸν διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς βουλήσεως (βούλεσθαι) καὶ τῆς δυνάμεως (δύνασθαι).— τῶν μὴ προσηκότων. Τὰ μὴ προσήκοντα ἀναφέρονται εἰς τὸ μ ἄ λ λ ο ν ἔ τ ἔ ρ ο υ καὶ εἶναι τὰ ἀνάριστα εἰς φιλαλήθη καὶ εἰλικρινῆ ἀνθρώπον, ἦτοι τὰ ῥητορικὰ τεχνάσματα, δι' ὧν πολλάκις οἱ ἐπιτήδαιοι ῥήτορες διαστρέφουσι τὴν ἀλήθειαν εἰς βάρος τοῦ ἀντιπάλου των. Ἐγνωεῖται ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα ὑποκρίνεται τῶν ἄπειρον ἐπιτήδης ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτηδείων καὶ σχεδὸν λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομισώσιν οἱ δικασταί ὅτι αὐτὸς ἀγωνίζεται ὡς εὐγλωττὸς τις νὰ λάβῃ τὰ τοῦ δημοσίου πράγματα παριστάνων αὐτὰ ὡς ἰδικά του. περὶ ὧν ἀναγκαῖον. Ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα ἐν τινι δίκῃ, ἐν ἀντι-

θέσει πρὸς τὰ μὴ προσήκοντα, εἶναι τὰ σπουδαιότερα πραγματικά γεγονότα τῆς ὑποθέσεως, ἄνευ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ζημιωθῇ ὁ διάδικος. Ὁ ἄπειρος καὶ ἄτεχνος διάδικος καὶ ἐκ τούτων παραλείπει πολλά, ἐν ᾧ ὁ ἔμπειρος καὶ εὐχλωτος ῥήτωρ δημιουργεῖ πολλάκις καὶ ἴδια πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πελάτου του. **δέω-δέοντα.** Παιγνίδιον μεταξὺ λέξεων, αἵτινες ὅμως τὰ μέγιστα διαφέρουσι κατὰ σημασίαν ἐνταῦθα. **πάντα τὰ πεπραγμένα.** Ὁ ὁμιλῶν νομίζει ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἀντιδίκου τοῦ Ἐράτωνος (§ 2) δίκης, ἵνα ἐκ ταύτης κρίνωσιν αὐτοὶ οἱ δικασταὶ ἀφ' οὗ αὐτὸς στερεῖται τῆς ῥητορικῆς τέχνης. **καὶ τοὺς παῖδας.** Ἀγαφέρει καὶ τούτους, διότι οὗτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῶν Ἐράτωνος διαδέχονται καὶ ἀντικαθιστῶσιν αὐτόν. **ἂ προσήκει.** Διὰ τούτου ζητεῖ ὁ ὁμιλῶν νὰ μὴ ἀδικήσωσιν αὐτόν οἱ δικασταὶ. **τῆς διαδικασίας.** Τῆς μεταξὺ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τοῦ δημοσίου δίκης ταύτης. Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἐν § 10 τὸ **διαδικασμα** φαίνεται ὅτι ἡ παρούσα δίκη εἶναι διαδικασία μεταξὺ ἰδιώτου ὡς τρίτου ἀπαιτητοῦ καὶ τοῦ δημοσίου. Διὸ καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ λόγου δύναται νὰ γίνῃ «περὶ δημοσίου διαδικασίματος».

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ λόγου μεθ' ἱκανῆς δὲ τέχνης προοιμιάζεται ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ. Ἡ τεχνηέντως γενομένη ὑποτίμησις τῆς ἀξίας του, ὁ διὰ τοῦ ἴσως δισταγμοῦ αὐτοῦ, ἡ παραδοχὴ τῆς ιδέας ὅτι στερεῖται ῥητορικῆς ἱκανότητος καὶ ἡ ἀφελὴς γνώμη ὅτι πρέπει νὰ διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν ὅλην λεπτομερῶς ὡς τις ἄπειρος, εἶναι τεχνάσματα, δι' ὧν προκαλεῖ τὴν εὐμενῆ ἀκρόασιν τῶν δικαστῶν. Ἄλλ' ἡ μεγαλύτερα τέχνη ἐγκρατεῖα ἐν τῷ «**τῶν μὴ προσήκόντων,**» δι' οὗ ὑποβάλλει τὴν ιδέαν ὅτι θὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν γυμνήν, διότι δῆθεν δὲν γνωρίζει τὴν ῥητορικὴν τέχνην. Διὰ τούτων προδιαθέσας ἀρχοῦντος τοὺς δικαστὰς προβαίνει εὐθὺς εἰς τὴν διήγησιν τῆς ὑποθέσεως. Τὸ προοίμιον εἶναι ἀσφελὲς καὶ βραχὺ ἀλλὰ πολὺ τεχνικόν. Παρατήρησον ἐνταῦθα καὶ παιγνιδίον τι τῶν λέξεων **δέω-δέοντα-δέομα.**

ΔΙΔΑΓΜΑ. Ἐσο πάντοτε εὐλικερῆς. [*Εἰπὲ τὸ νόημα τῆς § ταύτης*].

§ 1 Α' μεθοδικὴ ἐνότης. Τὸ **ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ** τοῦ λόγου. Προδιάθεσις τῶν δικαστῶν.

§ 2. Τὸ δάνειον τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. **δανείζομαι**=λαμβάνω χρήματα ἐπὶ τόκῳ (δανει(α)κά), τὸ δὲ **δανείζω**=δίδω χρήμ., ἐπὶ τόκῳ (τοκίζω). **ταργύριον**=τὰ χρήματα. **ἐναντίον**=ἐνώπιον. **παρέχομαι μάρτυρας**=προσάγω (φέρω) μάρτ. ὑπὲρ ἑμαυτοῦ (Σ. § 110). — **παραγίνομαι τι**=παρευρίσκομαι, εἶμαι παρὸν εἰς τι. **μαρτυρ(ε)ῶ**=γίνομαι (χρησιμεύω ὡς) μάρτυς. **καλῶ μάρτυρας**=προσκαλῶ μάρτυρας.

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *ἔδανείσατο* = ἔλαβεν, ἔδανείσθη. *ὅτι ἔλαβε-ὡς ἐδεήθη* εἰδικ. προτάσ. ἔξαρθόμενοι ἐκ τοῦ παρῆξομαι μάρτυ. (= ἵνα μαρτυρήσωσιν) ὅτι παρέλαβεν (ὁ Ἐράτων)...καὶ ὅτι...*ἐδεήθη δανείσασθαι* = ἔλαβεν ἀνάγκην (ὁ Ἐράτ.) νὰ δανεισθῆ. *ὧν* γεν. συντακτ. τοῦ ἐναντίου = τούτους ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἐδόθησαν τὰ χρεῖματα θὰ προσαγάγω εἰς σᾶς ὡς μάρτυρας. Τὸ μὲν μάρτυρας κατηγορ. τὸ δὲ ὑμῖν καὶ τὸ ἐνν. τούτους ἀντικείμενα (Σ. § 128). — *ἂ ἐχρήσατο ὅσα ὠφελήθη* πλαγ. ἔρωτ. προτ. ἔξαρθόμενοι ἐκ τοῦ διηγῆσονταὶ καὶ μαρτυρήσουσιν = τίνα χρῆσιν ἔκαμεν αὐτοῦ ὁ Ἐρ. = πῶς μετεχειρίσθη αὐτὸ (τὸ ἀργύριον) καὶ πόσα ὠφελήθη ἔξ αὐτοῦ. Τὸ *ἂ* = ἄτινα (Σ. § 407 σημ.). εἶναι σύστοιχον ἀντικείμ. τοῦ ἐχρήσατο (Σ. § 133 σημ.). Πῶς συντάσσεται τὸ χροῦμα; *οἱ εἰδότες τε καὶ παραγ.* = οἱ γνωρίζοντες κάλλιον ἐμοῦ καὶ παρόντες (οἱ εἶχον παρευρεθῆ). — *οἷς* = τούτοις *ἂ* ἔπραττεν = εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος (ὁ Ἐρ.) ἔπραττεν, ἦτοι εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἃς ἐνήργει διὰ τῶν δανει(α)κῶν χρημάτων. *ἐμοῦ* β' ὄρος τῆς συγκρίσ. *καὶ μοι...* (δοτ. χαριστ.) = καὶ, παρακαλῶ, προσκάλει μάρτυρας. πρβλ. καὶ Μαντιθ. §. 8. — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. ὧδε. Παρῆξομαι μάρτυρας μαρτυρήσοντας τί; Τί διηγήσομαι καὶ μαρτυρήσουσιν οἱ εἰδότες καὶ παραγ. (= οἱ μάρτυρες);*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Τὸ ἀρχικὸν δάνειον. Ὑπόδειξις μαρτύρων περὶ τοῦ δανείου. Μάρτυρες αὐτόπται θὰ βεβαιώσωσι τὴν χρῆσιν τοῦ δανείου. Πρόσκλησις μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *ἔδανείσατο παρὰ τοῦ πάππου.* Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ὁ ὀμιλῶν ἐναυθὰ εἶναι ὁ κληρονόμος καὶ ἔγγονος τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι ἐνάγων (διώκων) ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ ἐν ἣ πρόκειται περὶ παλαιοῦ τινος δανείου. Ἐναγόμενος δ' εἶναι οὐχὶ ὁ ἀρχικὸς ὀφειλέτης Ἐράτων, ὅστις εἶχεν ἀποθάνει ἤδη, ἀλλ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐρασιφῶν. Δὲν ἐνάγει δ' ὁ ἐνάγων ἤδη τὸν ὀφειλέτην ἀλλὰ τὸ δημόσιον ζήτησιν νὰ ἐκποιήσῃ ἤδη ὄλην τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ Ἐράτωνος, ὡς φανήσεται κατωτέρω. Διὰ τοῦτε καὶ ἡ ἐπιγραφή αὕτη τοῦ λόγου, διότι ἡ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐκποίησης περιουσίας τινὸς διεκδικουμένης καὶ ὑπὸ ἄλλου ἦτο δημόσιον ἀδίκημα. Τὸ δάνειον ἐγένετο τότε σχεδὸν ὅπως καὶ σήμερον, ἐνώπιον μαρτύρων καὶ ἐπὶ ἀσφαλείᾳ δι' ἀποδείξεως (ιδιωτικῆς ἢ ἐμάρτυρου τ. ἔ. συμβολαιογραφικῆς), δι' ἐνεχύρου κινητῶν πραγμάτων ἢ δούλων καὶ δι' ὑποθήκης ἀκινήτων κτημάτων. Ἀλλὰ καὶ καλῇ τῇ πίστει ἐδίδοντο δάνεια. Τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐναυθὰ δάνειον εἶχε γίνεαι διὰ συμβολαίου (§ 3). Ὁ δὲ τόκος τότε ἦτο συνήθως 12⁰/₁₀ - 16⁰/₁₀, ἐνίοτε δὲ ἀνήρχετο καὶ μέχρι 33¹/₂ ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. — *Ἐρασιφῶντος.* Ἐκ τῶν 3 υἱῶν (§ 3) τοῦ ἀποθανόντος ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἀναφέρει ἐναυθὰ ὁ ῥήτωρ μόνον τὸν Ἐρασι-

πρῶτα, διότι οὗτος ἦτο ὁ πρεσβύτερος καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἶχε δημεύσει τὸ δημόσιον (§ 5).—*τάλαντον*. Τοῦτο δὲν ἦτο νόμισμα ἀλλ' ὀνομασία χρηματικοῦ ποσοῦ 6 χιλ. δραχμῶν. *παρέξομαι μάρτυρας*. Ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐν ταῖς πολιτικαῖς δίκαις ἐπετρέπετο καὶ τότε καὶ ἐγίνετο ἕως καὶ νῦν ἐνόρκως κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγορεύσεως ἐπιλαμβανομένου τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Προσεκαλοῦντο δὲ οἱ μάρτυρες ὑπὸ τῶν διαδίκων διὰ π ρ ο σ κ λ ἢ σ ε ω ς καὶ ἐτιμωροῦντο ἂν δὲν προσήρχοντο ὡς λιπομάρτυρες. *ὡς ἐχρήσατο ὄσα ὠφελήθη*. Ἦτο ἀνάγκη νάποδειχθῇ ὅχι μόνον ὅτι ἐδανείσθη τὰ χρήματα ὁ ὀφειλέτης ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔκαμε χρῆσιν αὐτῶν καὶ ὅτι ἐκέρδισεν ἐξ αὐτῶν, διότι τοῦτο διέθετεν εὐμενέστερον τοὺς δικαστὰς ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου διαδίκου. *οἱ εἰδότες καὶ παραγγεν*. Τοιοῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἵτινες εἴτε ὡς μάρτυρες, εἴτε ὡς γείτονες, εἴτε ὡς φίλοι, εἴτε ὡς συνεργάται τοῦ Ἑρᾶτωνος ἐγνώριζον βεβαίως κάλλιον τοῦ ἐγγόνου δανειστοῦ (ἔνεκα τῆς ἡλικίας του) καὶ τὰ τοῦ δανείου καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ Ἑρᾶτ. καὶ τὰ κέρδη αὐτοῦ *ἔπραττε*. Πρόκειται κυρίως περὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐνταῦθα. *διηγῆσονται*. Δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι θὰ διηγηθῶσι διὰ στόματος, διότι πάντα ἦσαν γεγραμμένα ἵνα μὴ μάτην παρέρχηται χρόνος, οἱ δὲ μάρτυρες ἐπεβεβαίουν αὐτὰ ἀναγινωσκόμενα ὑπὸ τοῦ γραμματέως. Φαίνεται δ' ὅτι ἐνταῦθα αἱ μαρτυρίαι ἦσαν βραχύταται καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ κλεψύδρας, ὡς ἀλλαγῆ διὰ τῆς φράσεως «*καί μοι ἐπίλαβε τὸ ὕδωρ*». ἴσως δὲ ἐγένετο μὲν τοῦτο ἀλλὰ δὲν ἀνεγράφη ὡς γνωστόν. *κάλει μάρτυρας*. Τοὺς μάρτυρας ἐν τῷ δικαστηρίῳ προσεκάλει ἵνα προσέλθωσιν εἰς τὸ προεδρεῖον ὁ ὑπηρέτης (νῦν κλητῆρ) τοῦ δικαστηρίου. Καὶ ἂν μὲν τὸ πρῶτον ἐξητάζετο ἤδη ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὁ μάρτυς ἐξητάζετο προφορικῶς ἀνερχόμενος ἐπὶ τοῦ ποδίου (Μαντ. § 8), ἂν δὲ εἶχεν ἐξετασθῆ καὶ ἐν προανακρίσει, ἡ μαρτυρία του ἐκείνη, ἐπὶ γραμματίῳ γεγραμμένη, προσεκομίζετο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τοῦ γραμματέως, τοῦ μάρτυρος ἐπιβεβαιούντος αὐτὴν ἐκ τοῦ προεδρείου ἢ διὰ λόγου ἢ διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Ὁ χρόνος τῆς ἀναγνώσεως τῆς μαρτυρίας ἢ ἄλλου ἐγγράφου δὲν προσμετρεῖτο τῷ ἀγορευόντι. Διὸ ἐπελαμβάνετο τότε τὸ ὕδωρ τῆς κλεψύδρας. **ΜΑΡΤΥΡΙΑ**. Ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες θὰ μαρτυρήσωσι περὶ τε τοῦ δανείου καὶ περὶ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ περὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ὀφειλείας τοῦ Ἑρᾶτ. (δὴλ. τὰ ἐν § 2).—[*Ἐρωτ. Περὶ τίνος πρόκειται ἐν τῇ παρούσῃ δίκῃ; Πῶς ἐγένετο τὸ δάνειον παρ' Ἀθηναίους καὶ ἐπὶ πόσῳ τόκῳ; Τί ἦτο τὸ τάλαντον; Πῶς ἐγίνετο παρ' ἀρχαίους ἢ πρόσκλησις καὶ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων; Τί θὰ μαρτυρήσωσιν οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα;*].

ΚΑΛΛΙΛΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ διήγησις τοῦ λόγου. Ἡ ἀπλή, σαφὴς καὶ γοργή, ὡς ὑπεσχέθη ἐν τῷ προομίῳ, διατύπωσις τῶν νοη-

μύτον ὀφείλεται καὶ εἰς τὰ πράγματα αὐτὰ ὄντα ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Λυσίαν. [ἐγένετο τὸ δάνειον; πόσον ἦτο; ποία χρῆσις αὐτοῦ ἐγένετο;].

ΔΙΔΑΓΜ. Ἐπιτρέπεται ἡ τοκογλυφία; [Εἰς τὸ νόημα τῆς §].

§ 3. Δικαστικοὶ ἀγῶνες δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. ἀπολαμβάνω=λαμβάνω τι (ὀφειλόμενον) ὀπίσω. τὰ συγ-
κειμένα.=τὰ συμφωνημένα. τὰ δίκαια ποιῶ τινι—ἀποδίδω εἰς τινα πᾶν
ὅ,τι εἶναι δίκαιον. δυνατός εἰμι=δύναμαι. § 1—πράττομαί τινά (ἢ παρὰ
τινός) τι=εἰσπράττω τι παρὰ τινος, ἀστικός; (οὐχὶ ἀστυτικός)=ὁ τῶν ἀστών
εἴτε πολιτῶν. συμβολαίου λαχεῖν τινι=ἐνάγειν εἴτε καλεῖν τινα εἰς τὸ δικα-
στήριον ἕνεκα συμβολαίου, κάμνειν κλήσιν εἰς τινα δυνάμει συμβολαίου.
ἐπιδημ(έ)ῶ=εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι μου. Ὡσαύτως καὶ ἐν δ η μ ῶ. Τοῦναντίον
δὲ ἀποδημῶ=εἶμαι εἰς τὰ ξένα. καταδικάζουαί τινος (μέσ. περιποιητ.
διάμεσον)=καταδικάζω τινά ἐν τῷ δικαστηρίῳ (πρὸς ὠφέλειάν μου διὰ τῶν
δικαστῶν).

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. ἕως ἔζη=ἐν ὅσῳ ἔζη ἐλαμβάνομεν τοὺς τ. καὶ ὅ,τι
ἄλλο εἶχομεν συμφωνήσει ἐν τῷ συμβολαίῳ. ἐπειδὴ δέ...=ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀπέ-
θανεν ἀφήσας (ὡς κληρονόμους). Τὰ κύρια ὀνόματα εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ τ ρ ε ἰς
οὔτοι δηλ. τίνες; οὐδὲν (ἐκ) τῶν δικαίων=οὐδὲν δίκαιον (καμίαν ὑποχρέ-
ωσιν) ἀπέδιδον πλέον εἰς ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου). ἐν τῷ πολέμῳ.=
κατὰ τὸν πόλεμον. (ἐν ὅσῳ διήρκει ὁ πόλ.). Τί σημαίνει ὁ προσδιορισμ. (Σ. §
149 γ'); διότι οὐκ ἦσαν δίκαια=ἐπειδὴ δὲν ἐγίνοντο δίκαια (διακοπεῖσιν ἕνεκα
τοῦ πολέμου). ἐπειδὴ ἐγένετο=ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐγένετο εἰρήνη (ἔπαυσεν ὁ πόλε-
μος.—ὅτε περ πρώτων=καὶ ἀκριβῶς (εὐθύς) ὅτε πρώτην φορὰν (μετὰ
τὸν πόλεμον) ἐγίνοντο (ἐπανελαμβάνοντο) αἱ δίκαια τῶν ἀστών (τῶν κατοίκων
τῆς πόλεως). Ἡ χρον. αὐτῇ πρότασις προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὴν προη-
γουμένην ἐπειδὴ ἐγένετο. λαχὼν τῷ Ἐρασιστράτῳ...τοῦ συμβολαίου=
καλέσας (ἐναγαγὼν) ὁ πατήρ μου τὸν Ἐρασιστράτον εἰς τὸ δικαστήριον δυ-
νάμει τοῦ (δανειστικοῦ) συμβολαίου (των) δι' ὅλον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. Ἡ
γενικ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. δίκην, τὸ δὲ παντὸς ἀντιτίθεται τῷ Ἐρα-
σιστράτῳ, ὅστις εἶναι εἰς. ὅσπερ ἐνν. Ἐρασιστράτος. τῶν ἀδελφῶν=ἐκ τῶν
3 ὀφειλέτῶν ἀδελφῶν, Ἐρασιφῶντος, Ἐράτωνος καὶ Ἐρασιστράτου. κατεδι-
κάσατο ἐνν. αὐτοῦ=κατεδίκασεν αὐτὸν ἦτοι ἐκέρδισε τὴν δίκην πείσας τοὺς
δικαστὰς περὶ τοῦ δικαίου του. ἐπὶ Ἐ. ἄρχοντος;=ὅτε ἦτο ἄρχων ἐπώνυμος
ὁ Ξεν. Τί σημαίνει ἡ γενικὴ (Σ. § 149 γ'); τούτων=περὶ τούτων δηλ. τῶν ἐν
τῇ § 3 εἰρημένων. Καί μοι κάλει. ἰδ. § 2—[Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Ἐως
πότε ἀπελαμβάνομεν; Πότε οὔτοι οὐδὲν...ἐποιοῦν; Λιαί οὐκ ἦμεν δυνατοί;

Κατὰ τίνα χρόνον, πότε ἀκριβῶς καὶ ἀφ' οὗ ἐγινε τί, κατεδικάσατο ὁ πατήρ; Τίνας Ἐρασιστράτῳ λαῶν ὁ πατήρ;].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Πληρωμὴ τῶν τόκων τῷ δανειστῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου. Καταζάτησις τῶν τόκων ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου. Οὐδεμία δικαστικὴ πράξις ἐγένετο κατὰ τὸν πόλεμον. Μετὰ τὸν πόλεμον ὁ πιστωτὴς καταδικάζει τὸν ἕνα κληρονόμον τοῦ ὀφειλέτου δι' ὅλον τὸ χρέος. Ὑπόδειξις καὶ πρόσκλησις μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. *τὰ συγκείμενα.* Αἱ ἐν τῷ συμβολαίῳ περιλαμβανόμεναι συμφωνίαι, ὅσον νὰ δίδῃ ὁ ὀφειλέτης σὺν τῷ τόκῳ καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου ἢ ἀγροῦ ἐπικαρτίαν ἢ ἄλλα πράγματα εἴτε ὡς τόκον εἴτε ὡς κεφάλαιον κλπ. Ταῦτα κατωτέρω καλεῖ τὰ *δικαία*. Ἐράτων. Παρ' ἀρχαίους ὁ υἱὸς ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς συνήθως· παρ' ἡμῖν ζῶντος τοῦ πατρὸς σπανιώτατα γίνεται τοῦτο καὶ δὴ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι, μόνον δὲ ἂν ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς ὑπάρχη υἱὸς ἀβάπτιστος λαμβάνει πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του. Ὡσαύτως παρ' ἀρχαίους κατ' ἔθος ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὁ πρῶτος υἱὸς ἐλάμβανε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς πάμπαν. *τῶν δικαίων.* Πάν ὅ,τι ὁ ὀφειλέτης ἔδιδε τῷ δανειστῇ ἦτο δίκαιον, διότι ἐδίδοτο ἕνεκα ῥήτης συμφωνίας, διὸ ἡ καθυστέρησις αὐτοῦ ἐτιμωρεῖτο. Οἱ υἱοὶ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἀσεβοῦντες πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς νόμους ἔπαυσαν νὰ πληρῶνσι τὸν τόκον καὶ τὰς ἄλλας συμφωνίας τοῦ πατρὸς των πρὸς τὸν δανειστὴν. *ἐν τῷ πολέμῳ.* Ἐνταῦθα ἔννοεῖ τὸν Πελοποννη. πόλεμον 431—404 π. Χ. μάλιστα δὲ τὸν Δεκελεικὸν καὶ τὴν ἔπειτα ἀρχιγὴν τῶν 30 καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον (412—403). *οὐκ ἦσαν δίκαι.* Ἐν καιρῷ σπουδαίου πολέμου οἷος ὁ Πελοπον. πᾶσαι αἱ δίκαι διεκόπτοντο καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον, ἦτοι ἐκηρύσσεται τὸ λεγόμενον *δικαιοστάσιον*, ὅπερ ἔληγεν ἅμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. *ὅτε περ πρῶτον.* Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ πατήρ τοῦ διαδίκου ἐποφελήθη τὴν πρώτην ἐπιστάσαν εὐκαιρίαν ἵνα διεδικήσῃ τὰ δικαιώματά του. *αἱ ἀστικά δίκαι.* Αἱ μεταξύ ἀστῶν δίκαι ἐδικάζοντο πάντοτε ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν θεσμοθετῶν. *λαῶν.* Ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως ὠρίζετο διὰ κλήρου. Ὡσαύτως διὰ κλήρου ὠρίζετο καὶ ἡ σειρά τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεώς υἱος καὶ οἱ δικάσοντες δικασταί. *ὁ πατήρ.* Τὴν πρώτην ἀγωγὴν περὶ τοῦ δανείου ἔκαμεν οὐχὶ ὁ νῦν ἐνάγων ἀλλ' ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅστις ἐνταῦθα δὲν παρίσταται εἴτε διότι ἀπέθανεν, εἴτε διότι εἶχε πληρεξούσιον τὸν υἱόν του. *πατὴρ τοῦ συμβολαίου.* Ὁ πατήρ τοῦ ἐνάγοντος ἐνήγαγεν εἰς δίκην μόνον τὸν ἕνα ἐκ τῶν 3 κληρονόμων τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, ἀπόντων τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐξήτησε διὰ τῆς ἀγωγῆς του ὅλην τὴν ἀπαίτησιν, ἦτοι ἐξήτησε νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀντίδικος ἀλληλεγγύως, ὡς λέγεται σήμερον. *Κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεν.* Ὁ Ξεναινετος διετέλεσεν ἐπόνυμος

ἄρχων ἐν Ἀθήναις τῷ 401 π. Χ. Τότε λοιπὸν ὁ πατήρ τοῦ ἐνάγοντος ἐκέ-
 ρδισεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν δίκην, ὅτε ὁ ἀρχικὸς ὀφειλέτης Ἐράτων εἶχεν
 ἀποθάνει. **μάρτυρας.** Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα θὰ βεβαιώσωσι πάντα τὰ ἐν § 3
 εἰρημμένα (δηλ. τίνα;)—[**Ἐρωτ.** *Τί γνωρίζεις περὶ δανείου καὶ ἀποδόσεως τῶν
 τόκων; Τί περὶ δικαιοστασίον καὶ τί περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς σειρᾶς τῆς
 δίκης; Τίς εἶναι ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα, τίς ὁ ἐναγόμενος καὶ ποῖον τὸ ζητηθὲν
 ποσόν; Πότε ἐγένεν ἢ μεταξὺ τῶν διαδίκων δίκη; Ἐξ ἧδ ὁ Ἐράτων; Τί
 βεβαιοῦσιν ἐνταῦθα οἱ μάρτυρες;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ γοργότητος ἀλλὰ καὶ σαφηνείας ὁ ἐνάγων
 διηγεῖται ἐν τῇ § ταύτῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ δανείου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς μετὰ
 τὸν θάνατον τοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος καταδίκης τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐρασιστρά-
 του ἐν ἔτει 401 π. Χ. Τὰ γεγονότα εἶναι πειστικά.

ΔΙΔΑΓΜ. Κληρονομῶν περιουσίαν ἀναλάμβανε καὶ τὰ χρεῖα αὐτῆς.

[*Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης.*]

§ 2 καὶ 3 Β' μ.εθοδ. ἐνότης. Ἱστορία τοῦ δανείου.

§ 4. Κακῶς ἐδημεύθη ἡ περιουσία τοῦ Ἐράτωνος ἀνήκουσα τῷ
 δανειστῇ διαδίκῳ.

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. *δημεύω* = ἀποστερῶ τὴν περιουσίαν τινὸς ὑπὲρ τοῦ δημοσίου
 λόγῳ ποινῆς, ἐκποιῶ (πωλῶ) αὐτήν. *ἀπογραφή* = καταγραφή (μετ' ἐκτιμῆσεως)
 τῆς περιουσίας τινὸς πρὸς δήμους. *ἀπογράφω* = καταγράφω καὶ ἐκτιμῶ
 τὴν περιουσίαν τινὸς πρὸς δήμους. *εὐγνωστος* = ὁ εὐκόλως δυνάμενος νὰ
 γνωσθῇ (κατά)δηλος, φανερός· *εὐγνωστόν ἐστὶ τι* = εὐκόλως
 δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ. *οἶόν τέ ἐστιν* = δυνατόν ἐστιν (Σ. § 303 σημ. α).—
κέκτημαι = ἔχω (εἰς τὴν κατοχὴν μου).

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. *Τὰ Ἐράτωνος* (ἐνν. κτήματα) *εἶη.* Τί σύνταξις εἶναι
 (Σ. § 31 β');—*Οὐ εἶη-ὅτι δεδῆμενται ἀντικείμενα τοῦ εἰ δέναι* (ὕμ α ε
 ἢ τιν α), ὅπερ εἶναι ὑποκ. τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ ἄδ ἰόν (ἐστίν)—ὅτι τὰ
 μὲν κτήματα τοῦ (ἀρχικοῦ ὀφειλέτου) Ἐράτωνος δικαίως δύναται νὰ ἀνή-
 κωσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτων (τῶν εἰρημμένων ἐν § 3) εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσητε
 (μάθητε), ὅτι δὲ πάντα (τὰ κτήμ. αὐτὰ τοῦ Ἐρατ.) ἔχουσι δημευθῆ ὑπὸ τοῦ
 δημοσίου (εἶναι εὐκόλον νὰ μάθητε) ἐξ αὐτῶν τῶν ἀπογραφῶν (τῶν ἐπὶ τῶν
 κτημ. τούτων). = *ἀπογεγράφασιν* ἐνν. ὑποκ. οἱ ἀπογραφεῖς ἰδ. Σ. § 22 α'.—
ἐκάστα = ἕκαστον τῶν κτημάτων χωριστὰ (κατ' εἶδη ἢ κατὰ κτηματικὰς πε-
 ριφερείας. Τοῦτο σημαίνει ὁ πληθυντ.)—*εὐγνωστον* ἐνν. ἐστίν. *ὅτι οὐκ*

ἄν... ἀπέγραφον (1) Ἡ εἰδικ. πρότ. εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο, ἡ δὲ σύνταξις ἦδε: ὅτι εἰ οἶόν τε ἦν δημεύειν ἄλλο τι τῶν Ἐράτωνος, οὐκ ἂν παραλιπόντες (αὐτὸ) ἀπέγραφον καὶ ἃ ἐγὼ πολ. ἦδη χρ. κέκτημαι, ἵνα π. τὰ Ἐρ. ἀπέγραφον. — Καὶ ἀληθῶς τοῦτο τοῦλάχιστον εἰς πάντα εἶναι κατάδηλον ὅτι δηλ. οἱ ἀπογραφεῖς, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ δημεύουσιν ἄλλο τι (κτῆμα) τοῦ Ἐράτωνος δὲν θὰ ἀπέγραφον, παραλείψαντες (αὐτὸ τὸ ἄλλο τι), καὶ ἐκείνα τα ὁποῖα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἦδη χρόνου ἔχω εἰς τὴν κατοχὴν μου, ἵνα οὕτω ἀπέγραφον ἐάν τὰ κτῆματα τοῦ Ἐράτωνος (= ἄλλα θὰ ἀπέγραφον καὶ ἐκεῖνο ἄφ' οὗ ἀπεγραφαν καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ κατεχόμενα ἦδη). Ἄρα κατέγραψαν καὶ ἃ ἐγὼ κατεῖχον, διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο, ἵνα οὕτω ἀπογράψωσι πᾶσαν ἀνεξαιρέτως τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐράτωνος. Τὸ εἰ οἶόν τε ἦν δημεύειν... εἶναι ἡ ὑπόθεσις τὸ δὲ οὐκ ἄν... ἀπέγραφον ἢ ἀπόδοσις (Σ. § 422). — Ἡ μτχ. παραλιπόντες (= ἄφ' οὗ παραλείψωσι) προσδιορίζει χρονικῶς τὸ οὐκ ἄν ἀπέγραφον καὶ ἔχει ἀντικειμ. τὸ ἐννοούμενον δημεύειν ἄλλο τι. Ἡ δὲ τελεικὴ πρότ. ἵνα πάντα... ἀπέγραφον δηλοῖ σκοπὸν μάταιον (ἀνεκπλήρωτον) διότι προηγείται ὑπόθεσις ἀπραγματοποιήτου (Σ. § 414). — Διὰ τοῦτων θέλει νάποδείξῃ ὅτι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου Ἐράτωνος ἔχει δημευθῆ ἤδη ὑπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ὅτι ὁ δανειστής οὗτος μὴ ἔχων πόθεν ἄλλοθεν νὰ λάβῃ τὰ χρήματά του ἀδικεῖται. Διὸ ἐν τοῖς κατωτέρω ζητεῖ νάπαλλαγῆ τῆς δημεύσεως ἢ ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένη ἤδη περιουσία τοῦ ὀφειλέτου του. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἐφθαρμένον πολλαχῶς διορθωθέν. ἡ μὲν οἶόν τε ἐστίν = ὅτι μὲν λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς (= ἐμὲ) οὐδὲ ἄλλοθεν νὰ εἰσπράξωμέν (τὰ χρήματά μας). — ταῦτα = δηλ. τὰ κτῆματα τοῦ Ἐράτ. ἃ νῦν ἡμεῖς (ἐγὼ) κεκτῆμεθα. δοκεῖ μοι εἶναι εὔγνωστον = νομίζω ὅτι εἶναι κατάδηλον (ἀποδειχθὲν ἤδη ἐκ τῶν εἰρημένων ἐν τῇ § ταύτῃ) τὸ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ εἰσπράξωμεν... Ὑποκ. τοῦ δοκεῖ εἶναι τὸ εἶναι εὔγνωστον (= ὅτι εὔγνωστόν ἐστι) ὅπερ ἀποτελεῖ ἀπρόσωπον σύνταξιν καὶ ἔχει ὑποκ. τὴν εἰδικ. πρότ. ὡς οἶόν τε ἐστίν, διότι μετὰ τὰς ἀπροσώπους ἐκφράσεις δ ἡλὸν ἐστίν, φανερόν ἐστι, εὔγνωστόν ἐστίν, τίθεται ὡς ὑποκ. εἰδικὴ πρότ. καὶ οὐχὶ ἀπαρέμφατον (Ἰδ. Σ. Κατεβαίνη παλαιὸν § 53). Τὸ δὲ εἰσπράξασθαι εἶναι ὑποκ. τοῦ οἶόν τε ἦν (Σ. § 470). — ἂν δημεύσητε = ἂν σεῖς ἀποφασίσσητε νὰ ἐκποιήσητε... [Συμπλήρ. τὰς προτάσ. Τί καὶ τί ἐστὶ ῥῆδιον εἶδέναι; Διὰ τί ἐστὶ ῥῆδιον εἶδέναι ταῦτα; Τί ἐστὶ πάντι εὔγνωστον; Πότε οὐκ ἂν ἀπέγραφον καὶ ἃ ἐγὼ κέκτημαι; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν;

(1). Ἐν τῷ κειμένῳ ἐκ παραδρομῆς παρελείφθη ἡ λέξις ἀπέγραφον τεθεῖσα ἅπαξ ἀντὶ νὰ τεθῆ δις ἀπέγραφον, ἀπέγραφον.

Πρὸς τίνα σκοπὸν ; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν οὐχ οἷόν τε ἔστιν ἡμῖν εἰσπράξασθαι ;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Φανερόν ὅτι τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτ. ἀνήκουσι τῷ ἐνάγοντι (δανειστῇ), ἀλλ' ὅτι ἔχουσι δημοεὐθῆ πάντα, διότι τρεῖς καὶ τετρακίς τὸ δημοσίον ἔχει ἀπογράψει αὐτά. Εὐνόητον ὅτι τὸ δημοσίον ἀπέγραψε πάντα τὰ κτήματα τοῦ Ἐρ. συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ κατεχομένων. Ὅθεν ὁ ἐνάγων δὲν δύναται ἄλλοθεν νὰ λάβῃ τὰ χρήματά του καὶ θὰ ἀδικοῦνται ἂν τὰ ἀπογραφέντα ταῦτα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐμποιηθῶσιν.

ΤΙΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *Τὰ Ἐράτωνος.* Ἐννοεῖ πᾶσαν τὴν περιουσίαν τοῦ ἀρχικοῦ ὑφειλέτου Ἐράτωνος. *δικαίως.* Λέγει τοῦτο διότι ὁ Ἐρασίστρατος ἠττήθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐνάγοντος δικαζόμενος περὶ τοῦ ὅλου χρέους (§ 3. πρὸβλ. καὶ § 5)—*πάντα δεδήμενται.* Ἐπίτηδες λέγει τοῦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ (π ἄ ν τ α) ἡ μ ἔ τ ε ρ α ε ἰ η (τοῦ π ἄ ν τ α μετ' ἐμφάσεως ἀπαγγελλομένου) ἵνα δείξῃ ὅτι πάντων δεδημευμένων αὐτοὶ οὔτε τόκους οὔτε κεφάλαια δύναται νὰ λάβωσιν. *ἀπογραφῶν.* Ἀπογραφαὶ ἐνταῦθα εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν ἀπογραφῶν γινόμεναι καταγραφαὶ (ἐκθέσεις περὶ) τῶν κτημάτων, αἵτινες ἦσαν ἐπίσημα ἔγγραφα, ὅπως σήμερον αἱ ἐκθέσεις κατασχέσεων, αἱ περιλήψεις, αἱ προσημειώσεις κλπ. ἐν τοῖς δημοσίοις βιβλίοις τῶν ὑποθηκοφυλακείων κλπ.—*τρεῖς-τετρακίς.* Πρῶτον εἰς ἀπογραφεὺς (εἰδικὸς ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς ὑπάλληλος) ἐποιήσατο πλήρη ἀπογραφὴν, εἶτα δὲ ἄλλος ὡσαύτως καὶ οὕτω καθέξῃς. Τοιαύτη τις ματαία σπουδὴ τοῦ δημοσίου πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἑαυτοῦ δικαιωμάτων παρατηρεῖται καὶ σήμερον πολλάκις ἄνευ λόγου. *καίτοι τούτῳ γε — κέκτημαι.* Ἡ ἔννοια τούτων εἶναι : Πᾶς τις ἔννοεῖ ὅτι οἱ ἀπογραφεῖς οὐδὲν κτήμα τοῦ Ἐράτωνος παρέλιπον νὰ ἀπογράψωσι, διότι θὰ ἦτο ἀνόητον νὰ καταγράψωσι μὲν ὅσα ἐγὼ ἐν γνώσει αὐτῶν πρὸ πολλοῦ εἶχον εἰς τὴν κατοχὴν μου, ἵνα λάβωσι τὸν πλήρη ἀριθμὸν τῶν κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος, ἀλλὰ δὲ κτήματα αὐτοῦ μὴ ἀμφισβητούμενα ὑπὸ τινος νὰ μὴ καταγράψωσιν. Ὅστε δὲν δύναται τις, λέγει ὁ ὁμιλῶν, νὰ μοὶ εἴπῃ· «ναὶ μὲν ἐδήμευσε τὸ δημοσίον τὰ ὑπὸ σοῦ κατεχόμενα κτήματα τοῦ Ἐράτωνος, ἀλλ' ἀφῆκεν ὁμως ἄλλα κτήματα αὐτοῦ καὶ προσπάθει νὰ λάβῃς ἐκεῖνα σὺ πρὸς ἀποζημιώσιν σου», διὰ τοῦ ὀραίου τούτου συλλογισμοῦ ἀποδεικνύει ὁ διάδικος σαφῶς ὅτι ἀδικεῖται. Τὸ νόημα τοῦτο συμπληροῦται κάλλιον ἐκ τῶν εὐθύς κατωτέρω ὡς μὲν οὖν ἡ μ ἰ ν - ε ὕ γ ν ω σ τ ὸ ν μ ο ἰ δ ο κ ε ἰ ε ἰ ν α ἰ, ἅτινα εἶναι ἡ περιλήψεις (ἐπανάληψις καὶ συμπεράσμα) τούτων, ὡς δεικνύει καὶ τὸ δεύτερον ε ὕ γ ν ω σ τ ο α, ὅπερ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ πρώτου ε ὕ γ ν ω σ τ ο ν καὶ λέγεται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. *πολὸν ἤδη χρόνον.* Ἐπὶ Ξενιανῆ ἤδη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 401 ὅτε, ἐπὶ Ξεναινετου ἀρχοντος, παρέλαβε τὰ κτήματα ταῦτα κερδίσας τὴν δίκην (§ 3)—[*Ἐρωτ. Τί γνωρίζεις περὶ ἀπογραφῶν καὶ ἀπογραφῶν ; Τίτι*

ἀνήκεν ἤδη ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Ἑράτωνος καὶ διατί; Τί ἔπραξε τὸ δημόσιον καὶ τί ἀποδεικνύει ὁ ὁμιλῶν διάδικος;].

ΚΑΛΛΙΟΓ-ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ τέχνης ἀποδεικνύει ὁ ὁμιλῶν ὅτι τὸ δημόσιον δημεῦσαν τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν περιουσίαν τοῦ Ἑράτωνος ἠδίκησεν αὐτόν. Ἡ τέχνη ἔγκειται ἐν τοῖς δικαίωσι, ἢ μὲτερα εἶη, πάντα δεδήμεντα, τρεῖς-τετρακτῆς, εὐγνωστον-εὐγνωστον.

ΔΙΔΑΓΜ. Μηδένα ἀδίζει ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἀνεῖσαι.

Εἰπέ τὸ νόημα τῆς § ταύτης

§ 5. Ὁ δανειστῆς ἐνήργησε πᾶσαν νόμιμον διαδικασίαν.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. *ποιούμαι ἀμφισβήτησιν* = ἀμφισβητῶ, διεδικῶ, ἔχω ἀξίωσιν. *οἱ οἰκεῖοι* = οἱ συγγενεῖς. *ἀμφισβη(έ)ῶ τινί τινος* = διαδικάζομαι (= ἔχω δίκην) πρὸς τινά περὶ τινος. *ἀντιδικ(έ)ῶ* = ἐγείρω ἢ ἔχω δίκην πρὸς τινά ὡς ἀντίδικος αὐτοῦ. *ἠττώμαι* (ἐν δικαστηρίῳ) = καταδικάζομαι (χάνα τὴν δίκην). *μισθ(ό)ῶ* = δίδωμι ἐπὶ μισθῷ (ἐνοικίω), ἐνοικιάζω εἰς τινά. τὸ δὲ μέσ. *μισθ(ό)μαι* = λαμβάνω ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω ἐγὼ παρὰ τινος. *δικάζομαι τινί τινος* = ἔχω δίκην πρὸς τινά περὶ τινος. *διαγράφω δίκην* (ἐπὶ τοῦ προέδρου) = διαγράφω (σβένω) ἐκ τοῦ πινακίου = ἀναβάλλω ἢ ἀκυρῶ τὴν δίκην. τὸ δὲ *διαγράφομαι δίκην* (ἐπὶ τῶν ἀντιδίκων) = ζητῶ τὴν ἀναβολὴν (ἢ ἀκύρωσιν) τῆς δίκης. *φάσκω* = δισχυρίζομαι, προφασίζομαι. *λαγχάνω* = ἐνάγω τινά εἰς δίκην, ὀρίζω τὴν δίκην. *ἐκδικάζω* = φέρω τὴν δίκην εἰς τέλος, ἀποφασίζω περὶ αὐτῆς ὀριστικῶς (ἐπὶ τῶν δικαστῶν).

ΣΥΝΤΑΞ.-ΕΡΜΗΝ. *ὡς ἐποίησάμην*, εἰδικ. ἄροτ. ἀντιεῖμι. τοῦ ἀνοῦσα τε = ὅτι δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς διεξεδίκησα (τὰ κτήματα τοῦ Ἑράτ.) καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας ἀκούσατε προσέτι. *ἕως μὲν γάρ...* = ἐν ὅσῳ μὲν δηλαδὴ οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἑρασ. διεδικάζοντο (εἶχον δίκας = ἦσαν εἰς τὸ δικαστήριον) μετὰ ἡμᾶς περὶ τούτων τῶν κτημάτων, *ὑπὲρ ἅπαντος* = περὶ ὁλοκλήρου τοῦ ὀφειλομένου χρέους. *πρὸς τὸν πατέρα* ἐνν. ἐμοῦ. *τὰ Σφηττοῖ* (τοπικὸν ἐπίρρημα ἐκ τοῦ Σφηττός) = τὰ ἐν τῷ Σφηττῷ κτήματα. *μεμισθώκα* = ἔχω δώσει ἐπὶ μισθῷ ὡς ἰδιοκτήτης (ἄρα τὰ ἔχω εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά μου) πρὸ 3 ἡδὴ ἔτων. τὸ ἦ δ η 3 ἔτη = τὸ τέταρτον ἔτος τουτί. *Κικυννοὶ* (τοπικὸν ἐπίρρ. ἐκ τοῦ Κίκινα) = περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Κικιζόνῃ κτημάτων καὶ περὶ τῆς (ἐκεῖ) οἰκίας (τῶν ὀφειλετῶν) εἶχον δίκην (ἤμην εἰς τὸ δικαστήριον) μετὰ τῶν κατεχόντων (τῶν συγγενῶν τοῦ Ἑρασ.). — *διεγράφαντό μου* = μοῦ ἠκύρωσαν ἐνν. οἱ ἀντίδικοι συγγενεῖς τοῦ Ἑρασιφ. — *νυνὶ λαχόντος* ἐνν. ἐμοῦ τὴν δίκην αὐτοῖς = ἐσχάτως δὲ (ἐφέτος) ἀφ' οὗ ἐγὼ ἐνήγαγον πάλιν εἰς δίκην τοὺς ἀντιδίκους, ἦτοι προσδιώρισα ἐκ νέου τὴν δίκην, οἱ ναυτοδίκαϊ δὲν ἠδυνήθησαν

νά διαπεράνωσι τὴν δίκην (νά ἐκδώσωσιν ὀριστικὴν ἀπόφασιν).—[*Συμπλήρ. τὰς προτ. Τί ἀκούσατε; Πότε ἐγὼ ἤξιουν; Τί ἤξιουν; Διατί ἤξιουν πάντα ἐμὰ εἶναι; Διατί διεγράφαντο τὰς δίκας; Πότε οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἐξεδίκασαν;*].

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων διεξεδίκησε νομίμως τὰ κτήματα τῶν ὀφειλετῶν του. Ὁ ἐνάγων ἤξιον (τότε) νά λάβῃ ὅλα τὰ κτήματα τῶν ἐναγομένων καὶ ἄλλα μὲν ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν του, περὶ ἄλλων δὲ ἐξηκολούθει ἡ δίκη. Οἱ ἐναγόμενοι ἀνεβάλον τὴν δίκην. Οἱ ναυτοδίκαι δὲν ἐξέδωκαν ὀριστικὴν ἀπόφασιν.

ΠΡΟΣΩΠ-ΠΡΑΓΜ. *πρὸς ὑμᾶς.* Διὰ τούτου δηλοῖ τὴν πόλιν (τὸ δημόσιον), ἣς οἱ δικασταὶ εἶναι ἀντιπρόσωποι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἰδιώτας, δι' ὧν ἐννοεῖ τοὺς ὀφειλέτας του καὶ δι' τὸν Ἑρασιφῶντα. Πρβλ. καὶ τὰ ἐν § 7 καὶ 9 σχετικά. οἱ Ἑρασιφ. οἰκεῖοι. Ἐνταῦθα πρόκειται μόνον περὶ τοῦ Ἑρασιφῶντος, διότι οὗτος ὡς πρεσβύτερος τῶν 3 υἱῶν τοῦ Ἐράτωνος ἦτο καὶ διαχειριστὴς τῆς περιουσίας ἐκείνου, ἦν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἶχε δημεύσει τὸ δημόσιον· αὐτὸν δὲ ἐννοεῖ καὶ διὰ τοῦ ἰδιώτας· *τούτων τῶν χρημάτων*, δηλ. τῶν κτημάτων τοῦ Ἑρασιφῶντος διαχειριζομένου ἤδη τὴν τοῦ Ἐράτωνος ὅλην περιουσίαν, δεδημευμένην ἤδη ἐπ' ὀνόματι του. *ἅπαντα—ὕπερ ἅπαντος.* Ἐννοεῖ ἅπασαν τὴν περιουσίαν τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου (πατρὸς) Ἐράτωνος, ἦν ἅπασαν ἐξεδίκει ἐν ὄσφ διεδικάζετο πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἑρασιφῶντος καὶ ἐν τέλει ἐκέρδισεν ἅπασαν (§ 3 παντὸς τοῦ συμβολαίου... κατεδικάσατο). Ἄφ' οὗ ὅμως τὸ δημόσιον εἶχε λόγον νά δημεύσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἑρασιφῶντος παρατετατὴν ὁ δανειστὴς τῶν 2 μεριδίων, τοῦ Ἑρασιφῶντος καὶ τοῦ (ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπευομένου) Ἐράτωνος, καὶ περιορίζεται εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Ἑρασιφῶντος, καθ' οὗ εἶχεν ἐκδώσει ὀριστικὴν ἀπόφασιν πρὸ 3 ἐτῶν (§ 3).—*ἡττήθη.* τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ ἐν § 3 λαχὼν-κατεδικάσατο. **Σφηττοῖ.** Ὁ Σφηττός ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων τῇ Ἀκαμαντίδι φυλῇ, πρὸς ὃν ἔφερον ὁδὸς ἐξ Ἀθηνῶν διὰ μέσου Βριλησσοῦ καὶ Ὑμηττοῦ διερχομένη καὶ **Σφηττία** καλουμένη. Οἱ Σφήττιοι ἦσαν διαβητοὶ διὰ τὴν κακολογίαν αὐτῶν. Ὁ δῆμος οὗτος κατὰ τὰς πιθανωτέρας εἰκασίας περιελάμβανε τὰ περὶ τὸ νῦν χωρίον Μαρζόπουλον ἢ Κορωπὴ μέρη μᾶλλον ἢ τὰ περὶ τὸ χωρίον Σπάτα (ὅτινες οὐχὶ ὀρθῶς θεωροῦσι παραφθορὰν τοῦ Σφηττός).—*ἥδη 3 ἔτη.* Ἄφ' ὅτου δηλ. ἀπὸ τοῦ 401 (ἐπὶ Ξεναϊένου) κατέλαβεν αὐτὰ· πρβλ. καὶ § 4 καὶ 3. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἡ δίκη αὕτη ἐγένετο (καὶ ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη) κατὰ τὸ 397 π. Χ.—**μεμίσθωκα.** Τοῦτο δηλοῖ ὅτι εἶχε λάβει αὐτὰ εἰς τὴν πλήρη κατοχὴν καὶ κυριότητά του καὶ εἶχε δώσει ἐπὶ μισθῷ (τὰ εἶχεν ἐνοικιάσει).—**Κικυνοῖ.** Ἡ Κίκυννα ἢ Κικύ(ν)να-ης ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων τῇ Ἀκαμαντίδι φυλῇ καὶ κείμενος παρὰ τὸν Ὑμηττόν. Ὁ κάτοικος

ἐλέγετο Κικυννεύς. *καὶ τῆς οἰκίας*. Ἐν Κικύνη ὑπῆρχον καὶ ἀγροὶ καὶ οἰκία τοῦ Ἐρασιφώντος, περὶ ὧν πάντων ὁμοῦ ὁ δανειστής διεδικάζετο πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφώντος, ἐν Σφρητῶ δὲ ὑπῆρχον μόνον ἀγροί. *τοῖς ἔχουσιν*. Οὗτοι εἶναι οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφώντος, οἵτινες ἐξηκολούθουν νὰ κατέχωσι τὰ Κικυννοὶ κτήματα καὶ τὴν οἰκίαν ἰσχυρίζομενοι ὅτι ὁ Ἐρασιφῶν δὲν εἶχε καταδικασθῆ. *διεγράψ. τὰς δίκας*. Ἐννοεῖ μόνον τὰς ἀφορούσας εἰς τὰ Κικυννοὶ κτήματα, διότι τὰ Σφρητῶ εἶχεν ἤδη εἰς τὴν κατοχὴν του. *ἐμποροὶ φάσκοντες*. Ἐπειδὴ οἱ ἔμποροι δὲν ἐδικάζοντο ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν ἐν τῇ Ἠλιαίᾳ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ναυτοδικῶν, οἵτινες εἰσήγον τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἐρασιφ. προφασισθέντες ὅτι ἦσαν ἔμποροι κατώρθωσαν νὰ ἀποφύγῃσι πέρυσιν (ἐν ἔτος πρὸ τῆς δίκης) τὴν παρὰ τοῖς θεσμοθέταις κρίσιν. Καὶ σήμερον οἱ ἔμποροι ὑπάγονται εἰς ἰδιαιτέρας τινας νομικὰς διατυπώσεις. *Γαμηλιῶν*. Ὁ Γαμηλιῶν μὴν ὀνομάσθη οὕτως ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν συνήθως τελουμένων γάμων παρ' ἀρχαίοις· ἦτο δὲ ὁ 7ος Ἀττικὸς μὴν ἀντιστοιχῶν παρ' ἡμῖν πρὸς τὸ β' ἡμῖσι τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τὸ α' ἡμῖσι τοῦ Φεβρουαρίου. *οὐκ ἐξεδίκασαν*. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι (τῷ τῆς δίκης) ἔπει δὲν ἠδυνήθησαν οἱ ναυτοδίκαι νὰ διαπεράνωσι τὴν δίκην, ἦν ὁ δανειστής ἤγειρε κατὰ τῶν ὀφειλετῶν του παρ' αὐτοῖς, διότι φαίνεται ὅτι οἱ ὀφειλέται μετεχειρίσθησαν πάλιν ἄλλην πρόφασιν καὶ ἐπέτυχον. [*Ἐρωτ. Πρὸς ποίους διεδικάσθη ὁ ὁμίλων δανειστής; Διατί ἀναφέρει μόνον τὸν Ἐρασιφῶντα; Πόσα μόνον καὶ τίνα κτήματα ἐκέρδισεν ὁ διάδικος δανειστής, τίνα ἦσαν ἀκόμη ἐπίδικα καὶ διατί; Τί γνωρίζεις περὶ τοῦ Σφρητῶ καὶ περὶ τῆς Κικύνης; Ποῦ ἐδικάζοντο οἱ ἔμποροι; Τί γνωρίζεις, περὶ τοῦ Γαμηλιῶνος;*]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἀπλῶ ἀλλὰ καὶ πειστικῶς εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ δανειστοῦ ἵτι νομίμως μέχρι τοῦδε ἐνήργησεν. Ἡ ξηρὰ αὐτῶν ἀφήγησις πιστομένη ὑπὸ τῶν πραγμάτων εἶναι εὐγλωττος συνηγορία τοῦ ἀφελοῦς ἀγορητοῦ. Μετὰ τέχνης ἰδίᾳ λέγει τὸ «φάσκοντες ἔμποροὶ εἶναι» καὶ τὸ «οἱ ναυτοδίκαι οὐκ ἐξεδίκασαν», δι' ὧν ἐπιτηδείως παραπονεῖται κατὰ τῆς κακῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου.

ΔΙΔΑΓΜ. Ἡ στρεφодиκία εἶναι πάντοτε κακόν. [*Εἰπέ τὸ νόημα*]

§ 4 καὶ 5. Γ' μεθοδικῆ ἐνότης. Ἱστορία τῆς διαδικασίας μεταξὺ δανειστοῦ καὶ δημοσίου.

§ 6 καὶ 7. Ἡ νῦν ἀξίωσις τοῦ δανειστοῦ διαδίκου.

ΛΞΕ-ΦΡΑΣ. *δημεύω* = § 4.—τὰ δύο μέρη = τὰ 2)3. *ψηφίζεται τί τι* (παθ.) = κρίνεται εἴτε δίδεται τι εἰς τινα δι' ἀποφάσεως· πρβλ. καὶ § 10.—

γινώσκω=ἀποφασίζω (Σ. § 458 ς' σημ. δ').—*ὀρίζομαι*=ὀρίζω τι ἐμαυτῷ κατὰ τὸν νόμον. τὸ τρίτον μέρος=τὸ 1)β.—*οὐσία*=περιουσία. *ἐπισκοποῦμαι*=ἐξετάζω, παρατηρῶ προσεκτικῶς. *τὴν ἀκριβ.* *ἐπισκοπ.*=ἐξετάζων τι ὀρίζω αὐτὸ ἀκριβῶς ἢ λεπτομερῶς. *ὑπολείπω*=ἀφίνω (ὡς ὑπόλοιπον). τὸ τίμημα=ἡ ἐκτιμηθεῖσα ἀξία κτήματός τινος ἢ τὸ ποσὸν τῆς ἐκτιμήσεως. *ἐπιγράφω*=ἐκτιμῶν κτήμά τι ὀρίζω ἢ δίδω τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. συνώνυμον ἐνταῦθα τῷ *τιμῶμαι* (μεσ.)=ἐκτιμῶ πρῶγμά τι (προσδιορίζω τὴν ἀξίαν του). *κρήματα*=κτήματα. *ἀμφισβητῶ*=διεκδικῶ § 5.—*ἀποκηρύττω*=πωλῶ δημοσίᾳ (ἐν δημοπρασίᾳ) διὰ κήρυκος. τὸ περιττὸν=τὸ περισσεῦον, τὸ περισσεύμα.

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. Ἐπει. ἔδοξεν ὑμῖν=Ἄφ' οὗ ὅμως σεις (ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ δημοσίου) ἀπεφασίσατε νὰ ἐκποιήσητε (ὑπὲρ τοῦ δημοσίου) τὰ κτήματα τοῦ Ἑρ. ἐγὼ ζητῶ (ἔχω τὴν ἀξίασιν ἤδη παρ' ὑμῶν) ἀφ' οὗ πρῶτον ἀφήσω ὑπὲρ τῆς πόλεως (τοῦ δημοσίου) τὰ 2)β (τῆς ὄλης περιουσίας) νὰ μοι δοθῶσι τὰ τὰ κτήματα (ἢ μερίς) τοῦ Ἑρασιστράτου. γε=τοῦλάχιστον (περὶ τῶν ἄλλων εἶναι ἴσως φιλονικία ἀλλὰ περὶ τούτων τοῦλάχιστον οὐχί)=*ἐγγνώκατε*=κεκρίκατε.=ἔχετε ἐκδώσει ἀπόφασιν ὅτι εἶναι ἰδικά μου. Πόθεν ἐξαρτᾶται τὸ εἶναι; *ἐμαυτῷ*. Ἡ δοτ. αὕτη πλεονάζει, διότι τὸ ὄρισα μὴν =ὄρισα ἐμαυτῷ (Σ. § 110 σημ.)—*ἐκείνων* δηλ. τῶν 3 ὀφειλετῶν μου ὁμοῦ. *οὐκ ἐπισκεπόμενος ἀλλ' ὑπολιπῶν*=χωρὶς ἐξετάσας νὰ ὀρίσω ἀκριβῶς (χωρὶς νὰ προσέξω εἰς λεπτομερείας)...ἀλλ' ἀφήσας εἰς... Τὸ πολλῶν δοτ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ πλεον=πολὺ περισσότερα τῶν 2)β (β' ὄρος τῆς συγκρίσεως). *ῥᾶδιον (ἐνν. ἐστι) γινῶναι* (ἐνν. ὑποκ. ὑμᾶς)=εὐκόλον δ' εἶναι νὰ ἐννοήσητε τοῦτο (ὅτι δηλ. πλέον τῶν 2)β ὑπέλιπον τῷ δημοσίῳ) ἐκ τῆς ἀξίας, ἣτις ἔχει δοθῆ εἰς τὰ κτήματα (κατὰ τὴν ἀπογραφὴν).—*τετίμηται* μέσης διαθέσεως. ὑποκ. ἐνν. οἱ ἀπογραφεῖς, τὸ δὲ ἀπαντα, ἀντικείμεν. αὐτοῦ. *πλειονος* ἰδ. Σ. § 142.—*ἢ τάλαντου*. β' ὄρος συγκρίσ. (Σ. § 93 α')=διότι ὅλα ὁμοῦ τὰ κτήματα ἔχουσιν ἐκτιμήσει οἱ ἀπογραφεῖς ἀντὶ χρηματικοῦ ποσοῦ μεγαλυτέρου τοῦ ἐνὸς τάλαντου. ὦν ἀμφισβητῶ ἐνν. τῷ δημοσίῳ. Ἡ γενική εἶναι ἀντικ. τοῦ ἀμφισβ. καὶ γεν. διαιρετ. εἰς τὸ τῷ μὲν-τῷ δέ. Ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν κτημάτων (τοῦ ἀντιδίκου) τὰ ὅποια ἐγὼ διεκδικῶ (πρὸς τὸν δημοσίον) διὰ τὸ ἐν μὲν ὄρισα ἀξίαν πέντε μνᾶς διὰ τὸ ἄλλο δὲ χιλ. δραχμᾶς, ἦτοι τὸ μὲν ἐκ τῶν ἀμφισβητουμένων κτημάτων ἐξετίμησα ἀντὶ 5 μνῶν τὸ δὲ ἄλλο ἀντὶ χιλ. δραχμῶν. τὸ τετίμηται γὰρ καὶ ἐπεγραψάμην (γὰρ) εἶναι οἱ δύο λόγοι, δι' οὓς ῥᾶδιόν ἐστι γινῶναι..... Τὸ γὰρ ἐνταῦθα δύναται νὰ ληφθῆ καὶ ὡς διασαφητικόν. Καὶ εἰ...—προσέτι δὲ ἂν (τὰ δύο αὐτὰ κτήματα) ἀξίζωσι περισσότερον τοῦ ποσοῦ τούτου (τῶν 1500 δραχμ.) τὸ περισσεύμα θὰ λάβῃ ἢ πόλις (τὸν δημοσίον). Περὶ τῆς

ὑποθεσεως ιδ. Σ. § 419—*ἀποκηρυχθέντων* ἔνν. τῶν κτημάτων=ὅταν πωληθῶσιν ἐν τῇ δημοκρασίᾳ (πάντα) τὰ κτήματα τοῦ Ἐράτ.,=ὅταν γίνῃ ἡ δημοκρασία.—[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Μετὰ ποίαν πράξιν, πότε καὶ διατὶ ἀξιώ ψηφισθῆναι μοι...; Πῶς ὠρισάμεν ἐμαντῶ τὸ 1)3; Ῥῥιδίον ἐστὶ γνῶναι τί; Διὰ τίνας λόγους ῥῥιδίον ἐστὶ γνῶναι τοῦτο ἐκ τοῦ τιμήματος; Ὑπὸ τίνα προϋπόθεσιν καὶ πότε ἡ πόλις λήγεται τὸ περιτόν;].*

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ἀξίωσις τοῦ ἐνάγοντος νὰ λάβῃ τὴν μερίδα τοῦ Ἐρασιστράτου. Ὁ ἐνάγων ὥρισεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ 1)3 τῆς ὅλης (ἐνυποθήκου) περιουσίας. Εὐδιάγνωστος ἢ ἀπαιτήσις τοῦ ἐνάγοντος ἐκ τῆς ἐκτιμηθείσης ἀξίας τῶν κτημάτων. Ἡ ὅλη περιουσία τῶν ὀφειλετῶν ἐξετιμήθη περισσότερον τοῦ ταλάντου, τὰ δ' ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἀμφισβητούμενα κτήματα ἀντὶ 1500 δραχμῶν μόνον. Τὴν τυχὸν ἐπὶ πλεόν ἀξίαν αὐτῶν ἄς λάβῃ τὸ δημόσιον.

ΠΡΟΣΩΠ. - ΠΡΑΓΜ. τὰ Ἐρασιφῶντος *δημεύειν*. Τὸ δημόσιον εἶχε δημεύσει τὴν περιουσίαν ὅλην τοῦ ἀποθανόντος ἤδη Ἐράτωνος ἐπ' ὀνόματι τοῦ διαχειριζομένου αὐτὴν πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ οὐχὶ μόνον τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιφῶντος (Πρβλ. καὶ § 5). *Τὰ δύο μέρη*. Τὰ δύο τρίτα τῆς ὅλης περιουσίας (τῶν 3 ἀδελφῶν) εἶναι τὰ δύο μερίδια, ἦτοι τὸ τοῦ Ἐρασιφῶντος καὶ τὸ τοῦ Ἐράτωνος, ἀτινα ἀρίνει τῷ δημοσίῳ, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ μόνον τὸ ἕν τρίτον, ἦτοι τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιστράτου, διότι ἐπ' αὐτοῦ εἶχεν ἤδη λάβει καὶ κατοχὴν πρὸ πολλοῦ (§ 5).—*ἀξιώ* ἔνν. νῦν δηλ. ἐν τῇ μετὰ τοῦ δημοσίου διαδικασίᾳ αὐτῇ. Ὁ δανειστής ζητεῖ ἤδη συμβιβασμὸν μετὰ τοῦ δημοσίου δι' εὐτελεῆς ποσὸν τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιοῦμενος, ὡς φαίνεται. Πρβλ. καὶ § 9.—*καὶ πρότερον*. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν § 3 ἐπὶ Ξεναινέτου καταδίξιν τοῦ Ἐρασιστράτου. *τὴν ἀκριβείαν*. Ὁ διάδικος λέγει ὅτι δὲν ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς νὰ ὀρίσῃ τὸ 1)3 ἀκριβῶς, διότι θέλει νὰ ποδείξῃ ὅτι δὲν ἔννοσεν νάντιστρατευθῆ ἑἰς τὰ συμφέροντα τοῦ δημοσίου ἐξ ἰδιοτελείας, ἀλλ' ὅτι ἀρκεῖται εἰς τὰ ὀλίγα χάριν τοῦ δημοσίου, εἰ καὶ διακαιούται νὰ λάβῃ πολλὰ (Πρβλ. τὰ ἐν § 1 σχετικά). *τοῦ ἐπιγεγραμμένου τοῖς χρήμασι*. Πρόκειται περὶ τῶν πάντων κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος τῶν δημευθέντων ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου Ἐρασιφῶντος; ὧν ἡ μὲν γενικὴ ἐκτίμησις (τ ε τ ἰ μ η ν τ α ι) ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀπογραφῶν (§ 4), ἐκτιμησάντων πάντα ἀντὶ ποσοῦ μεγαλύτερου τῶν 6 χιλ. δραχμ. ἢ δὲ τῶν Σφηττοῖ (ᾧ ν ἄ μ φ ι σ β η τ ε - ἐ π ε γ ο ρ α ψ ἄ μ η ν) κτημάτων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐκτιμησάντος αὐτὰ ἀντὶ 1500 δραχμῶν (Πρβλ. καὶ § 9).—*τῷ μὲν - τῷ δέ*. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ δύο κτημάτων εὐρισσομένων ἐν Σφηττῷ ἀλλὰ χωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων. *μνᾶς*. Ἡ μνᾶ δὲν εἶναι νόμισμα (ὡς καὶ τὸ τάλαντον § 2) ἀλλ' ὀνομασία χρηματικοῦ ποσοῦ 100 δραχμῶν Ἀττικῶν. *χιλίας δραχμάς*. τοῦτο χάριν ποιικιλίας εἶπεν ὁ ῥήτωρ ἀντὶ νὰ εἴπῃ δέκα μνᾶς.

Ἀμφότερα τὰ δύο ταῦτα ἐν τῷ Σφητῷ κτήματα ἐξετίμησεν ὁ διάδικος ἀντὶ 1500 δραχμῶν. Ἐπισημασθέντων τὸ ῥῆμα τοῦτο λέγεται ἐπὶ δημοπρασίας καὶ δημοπρατῶν κτημάτων. Πρόκειται δὲ περὶ τῆς ἐπιχειμένης ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐκποίησησεως τῶν κτημάτων τοῦ Ἐράτωνος, τῶν δημοθεντῶν (κατασχεθέντων) ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἐρασιφῶντος, καὶ ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ διαδίκου κατεχόμενα ἀπὸ τριετίας ἤδη δύο ἐν Σφητῷ κτήματα. **λήφεται.** Αὐτὸς ἐκτιμᾷ τοσούτου τὰ δύο αὐτὰ κτήματα, ἂν δὲ ἀγοραστής τις προσφέρῃ κατὰ τὴν δημοπρασίαν πλεῖον τίμημα τῶν 1500 δραχμῶν τοῦτο θὰ λάβῃ ἡ πόλις. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης δηλώσεως συμπληροῖ τὸ ἀνωτέρω «οὐ τὴν ἀκριβειαν ἐπισκεψάμενος» καὶ ἀποδείκνυει ὅτι ὄντως δὲν ἐλεπτολόγησεν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου τοῦ προκειμένου ἤδη περὶ τοῦ δημοσίου. [Ἐρωτ. Τί ἐδικαιοῦτο ἀρχικῶς νὰ λάβῃ ὁ δανειστής καὶ εἰς τί περιορίζεται νῦν; Ποῖον μερίδιον θεωρεῖ ἑαυτῷ ἀνήκον καὶ διατί; Ποῖός τις φαίνεται ὁ δανειστής ἀπέναντι τοῦ δημοσίου ἤδη καὶ διατί; Πόσαι καὶ τίνες ἀπογραφαὶ τῆς περιουσίας εἶχον γίνεαι; Πόσα κτήματα ὑπῆρχον ἐν Σφητῷ; Περὶ τῆς δημοπρασίας τίνων κτημάτων πρόκειται νῦν; Τίνα νέαν ὑποχώρησιν ποιεῖται ὁ δανειστής κατὰ τὴν δημοπρασίαν;]

ΚΑΛΛΙΑΟΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Μετὰ τέχνης ὀητορικῆς λέγει ἐνταῦθα τὸ «ἀφ εἰς τῆ πόλει» καὶ τὸ «οὐ τὴν ἀκριβειαν», ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι κηδεῖται πρὸ παντός τοῦ συμφέροντος τοῦ δημοσίου καὶ διαθέσῃ οὕτω εὐμενῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοὺς δικαστάς. Διὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς § β γίνεται τὸ πρῶτον ἤδη κατάδηλον ὅτι ἡ παροῦσα δίχη γίνεται μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ πτωτοῦ ἰδιώτου καὶ ὅτι πρόκειται περὶ δημοσίου ἀδικήματος (πρβλ. καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου). Καὶ τὴν νέαν ταύτην δήλωσιν (τὸ περιττόν ἡ πόλις λήφεται) τεχνηέντως καὶ σοφίμως ποιεῖται πρὸς εὐμενῆ διάθεσιν τῶν δικαστῶν. Παρατήρησον τὸ παιγνίδιον μεταξὺ τῶν συνωνύμων *τιμήματα* - *ἐπιγεγραμμένου* - *τετίμηνται* - *ἐπεγροψάμεν* καὶ τὴν ποιηλίαν τῶν *μνᾶς* - *δραχμᾶς*.

ΔΙΔΑΓΜ. Προκειμένου περὶ τοῦ δημοσίου ἔσο πάντοτε γενναϊόδωρος καὶ ὑποχωρητικὸς. (Διατί;)—[Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν §§ τούτων].

§ 6. καὶ 7. **Δ' μεθοδικῆ ἐνότης.** Ἀξιώσεις τοῦ διαδίκου παρὰ τοῦ δημοσίου.

§ 8 καὶ 9. **Μαρτυρικαὶ καὶ ἔγγραφοι ἀποδείξεις κατὰ διαδίκου.**

ΛΕΞ-ΦΡΑΣ. *παρέχομαι μάρτυρας*. § 2.—*μισθοῦμαι*. § 5.—*τὸ χωρίον* = τὸ κτήμα, ὁ ἀγρὸς (χωράφι).—*ἀμφισβητῶ* § 5.—*ἄρχω* = εἶμαι, διατελῶ

ἄρχων. *λαγχάνεται ἡ δίκη πρὸς τινα* = γίνεται ἡ δίκη ἐκδικάσιμος παρὰ τινι (ἄρχοντι) πρβλ. καὶ § 5. — *ἀπογραφῆ* = ἡ ἐκθεσις τῆς καταγραφῆς τῶν κτημάτων εἴτε τὰ δημόσια βιβλία (τῶν ὑποθηκῶν νῦν) πρβλ. καὶ § 4. — *κρήματα* = κτήματα § 7. — *ἀμφισβητῶ τινί τινος* § 5.

ΣΥΝΤΑΞ-ΕΡΜΗΝ. *ἵνα εἰδῆτε* = ἵνα δὲ μάθητε. Ἡ τελικὴ πρότ. προσδιορίζει τὸ κύριον ῥῆμα *παρέξομαι*: ἰδὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ῥήματος *ταῦτά ἐστι*. Τί σύνταξις εἶναι; *τοὺς μεμισθωμένους*. = ἐκείνους οἵτινες ἔχουσι μισθώσει (ἐνοικιάσει) παρ' ἐμοῦ τὸ ἐν Σφητῶν κτήμα (= ἀγρούς). — *ἔπειτα*... Ἡ σειρὰ εἶναι: ἔπειτα παρέξομαι (μάρτ.) τοὺς γείτονας τοῦ Κικυννοῦ (χωρίου). — *ἡμᾶς* (= ἐμὲ) *ἀμφισβητούντας* = ὅτι ἡμεῖς διεδικιοῦμεν τὸ ἐν Κικυννῆ χωρίον. Τί μετοχ. εἶναι ἢ ἐκ τοῦ ἴσασιν (οἶδα) ἐξαρτωμένη ἀμφισβητοῦντας (Σ. § 458 ε'); Τί σημαίνει ἢ αἰτ. τρία ἐτη (Σ. § 157 γ); — *ἔτι δὲ* ἐνν. παρέξομαι μάρτυρας. *τοὺς ἄρχοντας* = τοὺς ἄρχοντας (= δικαστὰς) ἐνώπιον τῶν ὁποίων εἰσῆχθησαν πρὸς συζήτησιν (ἐγένοντο ἐκδικάσιμοι διὰ κλήρου) αἱ δίκαι. *ἀναγνωσθήσονται* ἐνν. ὑπὸ τοῦ γραμματέως. *μάλιστα* = κυρίως (κάλλιστα) θὰ μάθητε.... *Οὔτε νεοστί, ἀξιοῦμεν* = ὅτι οὔτε πρὸ ὀλίγου χρόνου διατινόμεθα ὅτι τὰ κτήματα αὐτὰ (τοῦ Ἐρασιστράτου) εἶναι ἰδικά μας (= μου) οὔτε διαδικαζόμεθα πρὸς τὸ δημόσιον περὶ περισσοτέρων κτημάτων τώρα παρὰ (περὶ ὧν διεδικαζόμεθα) πρὸς τοὺς ἰδιώτας κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον (= πρότερον). Ἡ σύγκρισις γίνεται μεταξὺ τοῦ νῦν (τώρα δὲ δηλ. ἐν τῇ παρουσίᾳ δίκῃ) καὶ τοῦ τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ (= πρότερον), ἀλλ' ἐν ταῦτῳ ὑπάρχει καὶ διαφορὰ τῶν προσώπων (τὸ δημόσιον—οἱ ἰδιῶται). Τὸ δὲ ἀμφισβητοῦμεν ἐνταῦθα εἶναι σχεδὸν συνώνυμον τοῦ ἀξιοῦμεν πρβλ. καὶ τὸ ἐν § 6 ἀξιῶ. *Καί μοι κάλει* ἰδ § 2. — [*Συμπλήρωσ. τὰς προτ. Πρὸς τινα σκοπὸν παρέξομαι ὑμῖν μάρτυρας; Τίνας γείτονας παρέξομαι; Τίνας ἄρχοντας παρέξομαι; Τί γνώσεσθε ἐκ τούτων*];

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων δηλοῖ ὅτι θὰ προσαγάγῃ μάρτυρας πολλοὺς καὶ ὅτι θὰ ἀναγνώσῃ τὰς ἀπογραφὰς τῆς ἐνυποθήκου περιουσίας δηλ. ὅτι θὰ προσαγάγῃ μαρτυρικὰς καὶ ἐγγράφους ἀποδείξεις. Ἐκ τῶν ἀποδείξεων τούτων θὰ βεβαιωθῶσιν οἱ δικασταὶ ὅτι ὁ ἐνάγων δικαίως ζητεῖ τὴν ἀπαίτησίν του. Πρὸς κλήσιν μαρτύρων.

ΠΡΟΣΩΠ.-ΠΡΑΓΜ. *ταῦτα* = τὰ περὶ ἀπογραφῆς καὶ ἐκτιμῆσεως τῆς ἐνυποθήκου καὶ δεδμημεμένης περιουσίας τοῦ Ἐρασιφώντος εἰρημένα ἐν § § 6 καὶ 7. *τοὺς μεμισθωμένους*. Οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἷς κατὰ τὰ ἐν § 5 ἐπὶ τριετίαν (ἢ ἢ 3 ἔτη) μεμισθώκε τὰ Σφηττοῦ δύο κτήματα. *τὸ Σφηττοῦ χωρίον τοῦ Κικυννοῦ*. Ἐνταῦθα περιληπτικῶς ὀνόμασε τὰ κτήματα *χωρίον*, ἐν ᾧ § 5 τὰ αὐτὰ ὀνομάζει ἀναλελυμένως τὰ Σφηττοῦ (κτήματα) καὶ τῶν Κικυννοῦ (κτημάτων). — *Ἦδη 3 ἐτη*. Ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἅμα πα-

ραλαβών ὁ πατήρ τοῦ διαδίκου ἢ ὁ διάδικος αὐτὸς τὰ Σφηττοὶ κτήματα ἐπέχειρσε νὰ καταλάβῃ καὶ τὰ Κικυρνοὶ. *τοὺς πέρυσιν ἄρξαντας*. Οὗτοι εἶναι οἱ θεσμοθέται ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὁ διάδικος ἔλαχε τὴν δίκην του. Ὀνομάζονται δὲ ἄρχοντες καὶ ὄχι δικασταί, διότι ἦσαν καὶ ἄρχοντες καὶ δικασταὶ ἀναλόγως τῶν ποικίλων καθηκόντων ἃ εἶχον· οὕτω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀλλαχοῦ ὀνομάζονται ἄρχοντες κ.λ.π. *τοὺς νῦν*. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πέρυσιν ἄρξαντας. *αἱ ἀπογραφαί*. Ἐνοεῖ οὐ μόνον τὴν ὑπὸ τῶν ἀπογραφέων γενομένην ἀπογραφὴν τῆς δεδημευμένης περιουσίας (§ 7 καὶ 4) ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ διαδίκου γενομένην. Ἡ ἀνάγωσις τῶν ἀπογραφῶν εἶναι ἢ ἔγγραφος ἀποδείξις τοῦ διαδίκου προστιθεμένη εἰς τὰς προηγουμένας μαρτυρικὰς ἀποδείξεις (ἦτοι α' τοὺς μεμισθωμένους, β' τοὺς γείτονας, γ' τοὺς ἄρξαντας, δ' τοὺς ναυτοδικὰς καὶ ε' τὰς ἀπογραφὰς), Ἐνεργιγνώσκοντε δ' αἱ ἀπογραφαὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ διαδίκου ὑπὸ τοῦ γραμματέως, ὡς καὶ οἱ νόμοι καὶ ἔγγραφοι μαρτυρίαι κ.λ.π. ἐπιλαμβανομένου τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν. *ἐκ τούτων*. Ἀναφέρεται οὐχὶ μόνον εἰς τὰς ἀπογραφὰς ἀλλ' εἰς πάντα τὰ προηγούμενα (ἀπὸ § 4—9). Καὶ τὰ μὲν «οὕτε νεωστί... εἶναί» θὰ μάθωσιν οἱ δικασταὶ παρὰ τῶν μεμισθωμένων, τῶν γειτόνων, τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ναυτοδικῶν, τὰ δὲ «οὕτε νυνί... τοῖς ἰδιώταις» ἐκ τῶν ἀπογραφῶν, εἰς ἃς ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐν § 7 εἰρημένα σχετικά. *πλειόνων*. Παρὰ τοῦ Ἐρασιφόντος διεξεδίκει ὁ διάδικος ἅπασαν τὴν περιουσίαν (§ 5), παρὰ δὲ τοῦ δημοσίου μόνον τὸ 1/3, ἦτοι τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρασιστράτου (§ 6). Ὄθεν ἐνταῦθα μετὰ λιτότητος λέγει ὅτι δὲν ζητεῖ πλειόνα παρὰ τοῦ δημοσίου ἀνά νὰ εἴπῃ ὅτι ζητεῖ ὀλιγότερα ὡς καὶ πρότερον ὅτι δηλ. δὲν μετέβαλε τακτικὴν ἐξ ἀπληστίας ἀλλ' ἐμμένει εἰς τὰ δικαιώματά του (πρβλ. § 6... τὴν ἀκριβείαν).—*κάλει μάρτυρας* ἰδ. § 2. Οἱ μάρτυρες ἐνταῦθα τίνες εἶναι καὶ τί θὰ μαρτυρήσωσιν; *Κάλει-ἀνάγνωθι*. Ταῦτα λέγει διότι αὐτόκλητος ὁ γραμματεὺς δὲν ἠδύνατο οὔτε μάρτυρας νὰ καλέσῃ οὔτε ἀπογραφὰς ἢ ἄλλο τι γράμμα νάναγνώσῃ. Πρβλ. καὶ τὰ ἐν § 2 σχετικά. [*Ἐρωτ. Πόσων εἰδῶν ἀποδεικτικὰ μέσα μεταχειρίζεται ὁ διάδικος; Τίνας μάρτυρας καὶ τίνα ἔγγραφα. Τί θὰ μαρτυρήσωσιν οἱ μάρτυρες καὶ τί θὰ ἀποδείξωσι τὰ ἔγγραφα;*]

ΚΑΛΛΑΓΓ. ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἐπίτηδες συσσωρεύει πολλοὺς μάρτυρας, ἐπιπροσθέτει δὲ καὶ ἐπισημοὺς ἔγγραφοὺς ἀποδείξεις ἵνα παραστήσῃ μεῖζον τὸ δίκαιόν του καὶ ἐκπλήξῃ τοὺς δικαστάς. Τεχνηέντως δ' ἐν τέλει μεταχειρίζεται διὰ τοῦ «οὕτε πλειόνων» τὴν λιτότητα ἢ ἀντεναντίωσιν δι' ἧς τὸ μέγα ἐκφράζει μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ ἵνα ἐμπούσῃ καλὴν ὑπερ' εαυτοῦ τὴν ἐντύπωσιν. Διὰ τῶν πραγματικῶν τούτων ἀποδείξεων καταφαινεται

τὸ δίκαιον τοῦ διαδίκου. Διὸ φαίνεται ὅτι ἐκέρδισεν ἐν τῇ δίκῃ τὸ αἰτηθὲν 1]β τῆς δεδημευμένης παρουσίας.

Ἐνταῦθα τελευτῇ ἡ ΔΙΗΓΗΣΙΣ τοῦ λόγου καὶ ἔπεται εἶτα ὁ ΕΠΙΛΟΓΟΣ. ΔΙΔΑΓΜ. Τί διδασχόμεθα ἐκ τῶν εἰρημένων ἐνταῦθα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν τὸ δίκαιόν μας;

Εἰπὲ τὸ νόημα τῶν § § 8 καὶ 9.

§ 8 καὶ 9. Ε' μεθοδικὴ ἐνότης. Ἀποδείξεις τοῦ διαδίκου περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιώσεών του.

§ 10 Τὸ δίκαιον τοῦ διαδίκου εἶναι φανερόν.

ΛΕΞ.-ΦΡΑΣ. *ψηφίζομαι τινί τι* (μέσ') = δι' ἀποφάσεως κρίνω τι ὑπὲρ τίνος ἢ δίδω εἰς τινά τι (ἐπὶ τῶν δικαζόντων). — τὸ *διαδίκασμα* = τὸ ἀντικείμενον τῆς διαδικασίας, ἧτοι τῆς μετὰ τοῦ δημοσίου ταύτης δίκης ἐπὶ ἀντιποιήσει, πρβλ. καὶ § 1. — *ἀποδίδωμι* = δίδω τι ὀπίσω, ἐπιστρέφω τι. *δέομαι τινος* = παρακαλῶ τινα. *ἐναντίον τινος* = ἐνώπιόν τινος.

ΣΥΝΤ.-ΕΡΜΗΝ. *ὅτι ἀξιῶ... ἀλλ' (ὅτι) ἀξιῶ*. Αἱ εἰδικαὶ προτ. εἶναι ἀντικείμενα τοῦ κυρίου ῥήματος ἀποδέδεικεν ἡ *ἰκτα*... ὃ *δικασται* ἰδ. § 1. — *οὐ παρὰ τὸ δίκαιον ἀξιῶ* = κατὰ τὸ δίκαιον (δικαίως) ἀξιῶ. Τί σημαίνει ὁ ἐμπρόθ. προσδιορισμός; *ψηφίσασθαι*. ἀντικ. τοῦ ἀξιῶ. (ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἀποδοθηναί). τοῦ δὲ ψηφίσασθαι ὑποκ. ἐνν. τὸ ὑμᾶς τὰ δέμοι καὶ δικάσματα εἶναι ἀντικείμ. αὐτοῦ, διότι εἶνε μέσον = ὅτι οὐχὶ ἀδίκως ἀξιῶ νὰ μοι δώσητε (νὰ κρίνητε ὑπὲρ ἐμοῦ) διὰ τῆς ἀποφάσεώς σας τὴν ἀπαίτησίν μου, ἧτοι τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης δίκης δηλ. τὰς 1500 δραχμ. (§ 7). — *ἀλλ'... ἀξιῶ* ἐνν. πάλιν τὸ ὅτι *τῇ πόλει* = ὑπὲρ τῆς πόλεως. *τῶν ἐμῶν*. Ἐκ τῶν εἰς ἐμέ ἀνηκόντων. Τί γενικὴ εἶναι; *ἀφεί* = ἀφ' οὐ ἀφῆκα. *τοῦτο* (δηλ. τὸ διαδίκασμα) ἀντικ. τοῦ ἀποδοθηναί = ἀλλ' ἀξιῶ (ἀπαίτω) νὰ μοι (ἀπο)δοθῇ τοῦτο. *ἀποδέδεικται* = ἔχει ἀποδειχθῆ ἡδη ἐκ τῶν εἰρημένων. *δοκεῖ μοι*. Τοῦτου ὑποκ. εἶναι τὸ δεηθηναί (Διατί; Σ. § 470), ἀντικείμ. δὲ τὸ εἶναί = νομίζω ὅτι δίκαιον εἶνε νὰ παρακαλέσω. ὁ καὶ ἐπιδοτικὸς = ἐκτός τῶν ἄλλων (τῶν ἀποδείξεων ἃς ἔφερα περὶ τοῦ δικαίου μου κλπ.) καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω. *ἐμῶν τε καὶ τῶν συνδίκων*. ἀντικείμενον τοῦ δεηθηναί (διατί κατὰ γενικὴν;) = οὐ μόνον νὰ παρακαλέσω ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ τοὺς συνδίκους (νὰ παρακαλέσω) ἐνώπιόν σας (ἐνν. ὑπὲρ τῆς ἀιαιτήσεώς μου).

[*Συμπλήρωσ. τὰς προτ.* Τί καὶ τί ἀποδέδεικται; Τί καὶ τί ἀξιῶ; Πότε ἀξιῶ ἀποδοθῆναι μοι τοῦτο; Ποῖον δοκεῖ μοι καὶ τί δοκεῖ μοι;]

ΠΕΡΙΕΧΟΜ. Ὁ ἐνάγων ἀπέδειξε διὰ τῆς ἀγορεύσεώς του ὅτι δικαιοῦ-

ται νά ζητῆ τὴν ἀπαίτησίν του. Ὁ ἐνάγων θεωρεῖ καλὸν νά παρακαλέσῃ ἐν τέλει καὶ τοὺς δικαστὰς του ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεώς του.

ΠΡΟΣΩΠ. ΠΡΑΓΜΑΤΑ. οὐ παρὰ τὸ δίκαιον. Τοῦτο λέγει διότι ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπίσημον ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν (§ 3 κατεδικάσατο καὶ § 6 ἐγνώκατε). Ἄλλως τονίζει διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐπίτηδες ἐν ἀρχῇ θεθεῖσθαι (ἀντὶ τῆς μετριωτέρας δικαίως ἢ κατὰ τὸ δίκαιον) καὶ ἐξαιρεῖ τεχνηέντως τὸ δίκαιόν του. **ψηφίσασθαι.** Τοῦτο εἶναι ἐμφαντικώτερον τοῦ ἐν § 6 ψηφισθῆναι, λέγεται δηλ. ὑπὸ τοῦ διαδίκου μετὰ μείζονος δυνάμεως, διότι ὁ διάδικος ἤδη ἀποδείξας ὅτι προβάλλει νόμιμον καὶ δικαίαν ἀξίωσιν ἔχει μείζον θάρρος καὶ οἰοεὶ ἐπιβάλλει τοῖς δικασταῖς νά ἐκδώσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν τῶν οὐχὶ κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ καθῆκον. Διὸ καὶ ἐπιφέρει εὐθύς κατωτέρω τὸ ἀξιῶ μοι ἀποδοθῆναι, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ὁ διάδικος εἶχε τὸ κτῆμα τοῦτο, ἀδίκως δ' ἡ πόλις ἐστέρησεν αὐτὸν τοῦτο, καὶ οἰοεὶ ὅτι δὲν θὰ χαρισθῆ εἰς αὐτὸν ἡ πόλις νῦν ἀλλ' αὐτὸς χαρίζεται εἰς τὴν πόλιν. Τοῦτο σημαίνουσι καὶ αἱ παρατεθεισά ἀγωνιμίαι αὐτὸς καὶ ἐμαυτοῦ. **Τὸ διαδίκασμα.** Τοῦτο εἶναι τὸ ἐν § 6 εἰρημένον «τὰ Ἐρασιστράτου» ἦτοι τὸ 1/3 τῆς ὅλης περιουσίας δηλ. τὸ Σφηττοῖ χωρίον (§ 8) τὸ ἐκτιμηθὲν ἀντὶ 1500 δραμμῶν. Καὶ ἐκ τούτου ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐν § 1 διαδικασίας φαίνεται ὅτι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ πρόκειται περὶ δημοσίου διαδικάσματος, τῶν ἐμαντοῦ. Τοῦτο λέγει ἀντὶ νά εἴπῃ τὸ «πάντων τῶν τοῦ πατρὸς Ἐράτωνος» διότι ὑπὲρ πάντων ἀγωνισθεῖς ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὁ πατὴρ του ἐνίκησε τὸν Ἐρασιστράτον (§ 3 παντὸς τοῦ συμβολαίου-κατεδικάσατο καὶ § 5 ὑπὲρ ἀπαντος-ἡττήθη).—Ἐπίτηδες δ' ὀνομάζει ἐαυτοῦ τὰ κτήματα ταῦτα ἵνα δείξῃ τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν. **ἀποδέδεικται.** Ἐκ τῆς ὅλης διηγήσεως τοῦ λόγου ἔχει ἀποδειχθῆ κατὰ τὴν πεποιθήσιν τοῦ ὀμιλοῦντος ὅτι δικαίως ἀξιοῖ οὗτος τὸ 1/3 καὶ ὅτι χαρίζεται μάλιστα εἰς τὴν πόλιν ἀφείς αὐτῇ τὰ 2/3 τῆς αὐτῷ ἀνηκούσης ἐπιδίκου περιουσίας τοῦ Ἐράτωνος. **καὶ δεηθῆναι.** Διὰ τούτου δηλοῖ ὅτι περιττὴν σχεδὸν θεωρεῖ τὴν παράκλησιν καὶ ὅτι ὑποβάλλει αὐτὴν μόνον κατὰ τυπικὴν ὑποχρέωσιν. Καὶ διὰ τούτου δεικνύει τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν. **ἐναντίον ὑμῶν.** Ἐνώπιόν σας, λέγει ὁ διάδικος, πρέπει νά παρακαλέσω τοὺς συνδίκους καὶ οὐχὶ ἰδίᾳ καὶ κρυφᾶ, ὅπερ θὰ παρεῖχε τὴν ὑπόνοιαν δεκασιμοῦ. Καὶ τοῦτο τεχνηέντως λέγει ἵνα δείξῃ ἀπάθειαν, εἰλικρίνειαν καὶ πεποιθήσιν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον. **τῶν συνδίκων.** Περὶ τούτων ἰδὲ Εἰσαγ. Θ' καὶ ὑπὲρ Μαντιθέου § 7. Οὗτοι εἶχον μεγάλην δύναμιν ἐν Ἀθήναις ἢ δ' ἀρχὴ αὐτῶν διετηρήθη ἐπὶ πολὺ μετὰ τοὺς 30. Σήμερον σὺν δικοι λέγονται οἱ ἐπίτροποι ὀφρανικῶν περιουσιῶν.—[Ἐρωτ. Μετὰ ποίου θάρρους ὀμιλεῖ ἐνταῦθα ὁ διά-

δικος καὶ διατί ; Τί ζητεῖ νῦν οὗτος ; Τί ἔχει ἀποδείξει ἤδη καὶ πῶς ὑποβάλλει τὴν παρακλήσιν του ; Τίνας καὶ τίνας παρακαλεῖ ; Τί ἦσαν οἱ σύνδικοι τότε καὶ τίνας ὀνομαζόνται οὕτω νῦν ;]

ΚΑΛΛΙΛΟΓ· ΕΞΕΤΑΣΙΣ. Ἡ § αὕτη εἶναι ὁ τοῦ λόγου *ἐπιλόγος*, δι' οὗ ὁ ῥήτωρ συγκεφαλαιοῖ τὰ εἰρημμένα καὶ παρακαλεῖ τοὺς δικαστάς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Τὴν μὲν συγκεφαλαίωσιν τονίζει διὰ τοῦ ἀποδέδεικται, τὴν δὲ παρακλήσιν ὑποβάλλει τεχνήντως πρὸς τε τοὺς ἡλιαστάς καὶ πρὸς τοὺς συμπαρακαθημένους συνδίκους. Καὶ δι' ὅλου τοῦ ἐπιλόγου ἄλλ' ἰδίᾳ διὰ τοῦ ἀξιῶ ψηφίσασθαι καὶ ἀξιῶ ἀποδοθῆναι μοι, διὰ τοῦ αὐτὸς καὶ ἐμαντοῦ, διὰ τοῦ ἀποδέδεικται καὶ τοῦ οὐ παρὰ τὸ δίκαιον, διὰ τοῦ καὶ δεηθῆναι καὶ τοῦ ἐναγτίον ὑμῶν, ἅτινα πάντα τεχνήντως λέγει, δεικνύει τὴν εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποιθήσιν, ὅπερ διαθέτει τοὺς δικαστάς ὑπὲρ τοῦ διαδίκου. Ὁ ἐπιλόγος εἶνε βραχὺς ἀλλὰ τεχνικώτατος.

ΔΙΔΑΓΜΑ. Πῶς πρέπει νὰ ζητῶμεν τὸ δίκαιον ἡμῶν πάντοτε ;
Εἰπέ τὸ νόημα τοῦ ἐπιλόγου.

§ 10. 5' μεθοδικῆ ἐνότης. Ὁ ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ. Συγκεφαλαίωσις καὶ παρακλήσις.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ. Ὁ ὁμιλῶν δι' ἑαυτοῦ ἀποδείξας ὅτι ὡς κληρονόμος τοῦ ἀποβιώσαντος πάππου του δικαιούται νὰ λάβῃ παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ἐρατίωνος, ἀρχικοῦ ὀφειλέτου τοῦ πάππου, τιν 2 τάλαντα ζητεῖ ἤδη ἐν τῇ γινομένῃ μετὰ τοῦ δημοσίου διαδικασίᾳ ταύτῃ ἵνα τὸ δημοσίον ἄρῃ τὴν δήμευσιν ἀπὸ τῆς ἐνυποθήκου περιουσίας τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Ἐρατιστοράτου, ὃ νομίμως ἀπὸ τριετίας ἤδη κατέχει, καὶ παραιτεῖται ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τῆς ὑπολοίπου ἀπαιτήσεώς του. Τὸ δίκαιον τοῦ ὁμιλοῦντος διαδίκου εἶναι προφανές, ἀποδεικνύεται δ' ἅμα καὶ ἐκ σπουδαίων καὶ ἐπισήμων μαρτυρικῶν ἀποδείξεων, ἔτι δὲ καὶ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ὁ ἐνάγων ἐνταῦθα ἐκέρδισε τὴν δίκην ὑποχρεωθέντος τοῦ δημοσίου νὰ ἀφήσῃ αὐτῷ τὰ ἀντὶ 1500 δραχμῶν ἐκτιμηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν Σφητιῶ δύο κτήματα. Κατὰ ταῦτα ὁ ἀγὼν ἐν-

ταῦθα εἶναι δημόσιος, διότι ὁ ῥήτωρ ἀγωνίζεται πρὸς τὸ δημόσιον κυ-
ρίως. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη ἐν τῇ Ἡλιαία ἐνώπιον τῶν ἡγεμόνων
αὐτῆς συνδίκων ἐν ἔτει 397 π. Χ. ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν § 5 εἰρη-
μένων ἢ δ η τ ρ ί α ἔ τ η μ ε μ ί σ θ ω κ α ἐν σχεσει καὶ πρὸς τὰ
ἐν § 3 κατεδικάσατο ἐπὶ Ξεναινείου.

ΚΡΙΣΕΙΣ. 1 Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ῥήτορος εἶναι ἀρκούντως πειστικά καὶ
αἱ ἀποδείξεις ἀναμφισβήτητοι. Μεγίστην δὲ δύναμιν ἔχουσιν ἐν τῷ λόγῳ
τούτῳ ἰδίως αἱ τρεῖς μαρτυρίαὶ αἵτινες ἐπικυροῦσι τελείως τὰ λεγόμενα.

2. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι καθόλου εἰπεῖν ἀπλοῦς, ἀφελῆς καὶ σύντομος, ἄνευ
πολλῶν ῥητορικῶν σχημάτων. Μόνον δὲ σχεδὸν αἱ καλούμεναι ἄτεχνοι
πίστις (1) ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ, ἐν αἷς παρατηρεῖται ἡ σαφήνεια καὶ ἡ
συντομία τοῦ Λυσίου. Διὰ τῆς ἀπλότητος δὲ καὶ συντομίας ταύτης ὁ ῥήτωρ
ἐλεῖ νάποδείξῃ τὴν μεγάλην εἰς τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον πεποίθησιν.

3. Ἡ δὲ οἰκονομία τοῦ λόγου εἶναι ἀρκούντως τεχνική. Εἰς τὸ σύντομον
ἀλλὰ τεχνικώτατον προοίμιον ἐπακολουθεῖ ἡ ἀφελῆς, ἀπλή καὶ σύντομος
ἀλλ' ἐκφραστικὴ διήγησις τῶν πραγμάτων μετὰ τῶν ἐπισήμων ἐν τέλει μαρ-
τυριῶν, τέλος δὲ ὁ συντομώτατος, ἀξιοπρεπέστατος καὶ τεχνικώτατος ἐπίλογος.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ. 1. Ἐνωσον πάσας τὰς μεθοδικὰς ἐνότητας
τοῦ λόγου καὶ διηγήθητι συντόμως ὅλην τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ.

2. Διὰκρινον τὸ προοίμιον, τὴν διήγησιν καὶ τὸν ἐπίλογον τοῦ
λόγου καὶ χαρακτηρίσον αὐτά.

3. Ἀνάπτυξον ἰδίᾳ τὴν διήγησιν τοῦ λόγου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
ἐπιγραφῶν.

4. Εἰπὲ τί παρατηρεῖς ὡς πρὸς τὸν ὅλον λόγον καὶ ὡς πρὸς τὴν
οἰκονομίαν αὐτοῦ.

5. Εἰπὲ τὰ σπουδαιότερα πραγματικὰ γεγονότα, τὰ ἀξιολογώτερα
ῥητορικὰ τεχνάσματα καὶ τὰ υψηλότερα διδάγματα τοῦ λόγου τούτου.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ. Ποῦ πότε καὶ μεταξὺ τίνων ἐγένετο ἡ περὶ ἧς ἐπιγράθη
πρόκειται δίκη; Διὰ τί ἡ ἐπιγραφή αὕτη τοῦ λόγου καὶ τίς ἄλλη εἰδικωτέρα δύνα-
ται νὰ τεθῇ; Πῶς ἀπέδειξεν ὁ ἐνάγων ὅτι ὠφείλοντο αὐτῷ χρήματα, πόσα καὶ
παρὰ τίνων ὠφείλοντο; Τί ἐπραξε τὸ δημόσιον καὶ τί ζητεῖ ἤδη παρ' αὐτοῦ ὁ

(1) Ἄτεχνοι πίστις εἶναι αἱ ἀποδείξεις ἐκεῖναι, ἃς δὲν κατα-
σκευάζει ὁ ῥήτωρ ἀλλ' αἵτινες ὑπάρχουσιν ἤδη ἑξωτερικαί· οἷον μαρτυρία, νό-
μοι, ἔγγραφα κλπ.

διάδικος ; Τίνας καὶ ποῖον εἶδος μαρτυρίας προσάγει ; Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαδικασίας ταύτης καὶ τί λόγος εἶναι οὗτος ἐν γένει ;

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ. Καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐγένοντο ὡς καὶ παρ' ἡμῶν, 1) διάφορα ἔντοκα δάνεια, ἐνυπόθηκα ἢ μὴ μετὰ διαφόρων ὄρων 2) κατάσχεσις καὶ ὑποθήκη οὐ μόνον πρώτη ἀλλὰ καὶ δευτέρα καὶ τρίτη καὶ τετάρτη κλπ. 3) συμβόλαια δανειστικά καὶ παραβάσεις τῶν ὄρων αὐτῶν, καθυστερήσεις τόκων κλπ. 4) δίκαι δυνάμει συμβολαίων μεταξὺ ἰδιωτῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὸ δημόσιον 5) δημεύσεις ἢτοι κατασχέσεις περιουσιῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου, πλειστηριασμοὶ κλπ. 6) ἀναβολαὶ καὶ ἀκυρώσεις δικῶν, ἐρημοδικίαι, ἐνστάσεις, ἐφέσεις κλπ. ἔνδικα μέσα 7) ἀποδείξεις μαρτυρικαὶ ἢ ἔγγραφοι κλπ., ἐν γένει δὲ ὁ πολιτικός, κοινωνικός, οἰκογενειακὸς κλπ. βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο σχεδὸν οἷος καὶ ὁ νῦν τοιοῦτος βίος ἡμῶν.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ. Διηγήθητι λεπτομερῶς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου γραπτῶς ἢ προφορικῶς ἐπὶ τῇ βάσει πάντων τῶν εἰρημένων.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	15'	στίχ.	6	ἀντὶ ὅτε γράφον ἄτε.
»	23	»	18	ἀντὶ ἀπέγραφον... γράφον = ἀπέγραφον, ἀπέγραφον καὶ ἃ ἐγώ...
»	25	στίχ.	12	ἀντὶ βεβαιωμένα γράφον βεβαιωμένα.
»	26	»	6	γράφον Ἰδ. Σ. § 160.
»	29	»	36	ἀντὶ τίνας γράφον τίνα.
»	31	»	16	ἀντὶ οἱ 80 γράφον ἰοὶ 30.
»	31	»	18	ἀντὶ διάκειντο γράφον διέκειντο.
»	31	»	20	ἀντὶ Μοῖον » Ποῖον.
»	32	»	13	ἀντὶ δικαστάς » δικαστάς.
»	34	»	32	ἀντὶ ἦν γράφον ἦν.
»	36	»	11	» ὁμοφρόνων » ὁμοφρόνων.
»	37	»	2	» λογοριάζω » λογοριάζω.
»	37	»	10	» ὁμολογούντων γράφον ὁμολογούντων.
»	37	»	23	» ἐλεγχος » ἔλεγχος.
»	47	»	1	» προιμίω » προιμίω.
»	49	»	31	» ἀκόλαστος » ἀκόλαστος.
»	50	»	12	γράφον (Σ. § 434 β').
»	50	»	14	» νεωτέρων.
»	50	»	30	» ἐγώ.
»	51	»	8	ἀντὶ καὶ γράφον τοὺς.
»	51	»	30	» ἦτοι γράφον ἦτο.
»	53	»	27	» ρεκάλεσα γράφον παρεκάλεσα.
»	55	»	30	» ἐκατέρω » ἐκατέρω.
»	56	»	7	» ἐξόδον » ἐξόδου.
»	57	»	18	» Ἀλίαστον » Ἀλίαστον. κλ.
»	58	»	11	» σεσωσμένος » σεσωμένος
»	59	»	18	» ἀκ » ἐκ
»	64	»	1	» δὲν » δέ.
»	65	»	3	» ἦ » ὀ
»	»	»	27	» ΚΑΛΙΑ. » ΚΑΛΛΙΑ.
»	62	»	9	» ὅτι » ὅτι.
»	62	»	31	» ἐγ » ἐν.
»	62	»	32	» ΚΑΛΙΑ. » ΚΑΛΛΙΑ.
»	66	»	3	» τῆς » τῆς.
»	»	»	12	» ἐνότης » ἐνότητος.
»	70	»	6	» ἀλαζονίας » ἀλαζονείας.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1 RUDOLF RAUCHENSTEIN, Ausgewählte Reden des Lysias, elfte auflage, resorgt von KARL FUHR, Berlin 1899.

2 HERMANN FROHBERGER (Gustav Gebauer), zweite auflage, Leipzig 1822.

3 GUSTAV GEHLEBERT-ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ, Περί τοῦ δημοσίου βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐν Ἀθήναις 1899.

4 ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΖΑΚΑ, Λυσίου λόγοι καὶ ἀποσπάσματα, ἐν Ἀθήναις 1910.

5 ΠΕΡΙΚΑ. ΙΑΣΕΜΙΔΟΥ, Λυσίου λόγοι κατ' ἐκλογήν (κατὰ Bauchenstein καὶ Frohberger), ἐν Ἀθήναις 1894.

ΕΜΜ. ΓΑΛΑΝΗ, Λυσίου οἱ ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκόμενοι λόγοι (κατὰ Frohberger), ἐν Ἀθήναις 1895.

7 ΓΕΩΡΓ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ, Ἑλληνικὴ Γραμματολογία, ἐν Ἀθήναις 1897.

8 Ἰσοκράτης, Δημοσθένης, Ξενοφώντας Ἑλληνικά καὶ ποιήματα ἄλλα βοηθήματα, μάλιστα δὲ τὸ Λεξικὸν τῶν ἀρχαιοτήτων κ.λ.π.

Τὰ βοηθήματα, παραλειφθέντα ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ κατὰ λάθος, ἐτέθησαν ἐνταῦθα.

πῆ λᾶπτι μολᾶ τᾶ μαγιά πῶ+15
 δέν ἰνᾶ το δᾶνμᾶ πῆρ φῶνῶ8
 ἠ δέν ἀνδιδᾶ στον ἔρατο κᾶτῆνᾶ
 διδᾶ ὅτῆ γῆ στον ἔρακῆν κᾶτῆνᾶ

μετρικῆς σημειουμένης παρὰ τοῦ ἰδίου ποιητοῦ.

Aloria alyrag	Carlume
v. d. a. d. i. kenta	ubbricaco
kentro un	βυτρίδουμε
Jassi ds. malaa	malaco

ste non tem- di Carume,
 e di ~~stagnolo~~ frau braco
 epur d' Euxa sul tume
 da dire all' almanaco

in kalthon nell'
 in d. loro e' Jango
 Jassi tu plebe d' Jangarone